

आकांक्षा AKANKSHA

2012-13

प्रोग्रेसिव्ह एज्युकेशन सोसायटीचे

मॉडर्न कला, विज्ञान आणि वाणिज्य महाविद्यालय

गणेशखिंड, पुणे - १६

Progressive Education Society's

MODERN COLLEGE OF ARTS, SCIENCE AND COMMERCE

Ganeshkhind, Pune 411016

NAAC
ACCREDITATION

"A"

॥ ज्ञानमयो भव ॥

प्रोग्रेसिव्ह एज्युकेशन सोसायटीचे
मॉडर्न कला, विज्ञान आणि वाणिज्य महाविद्यालय
गणेशखिंड, पुणे ४११ ०१६

आकांक्षा

AKANKSHA 2012-13

सुरक्षा विशेषांक

सल्लागार समिती

प्रा. डॉ. गजानन र. एकबोटे
प्रा. प्रकाश दीक्षित
प्रा. सुरेश तोडकर

संपादन समिती

प्राचार्य डॉ. संजय खरात
प्रा. डॉ. संस्कृती आवलगावकर डॉ. सविता सबनीस
प्रा. श्रुती भातखंडे, प्रमुख सल्लागार प्रा. संगीता ढमढेरे
प्रा. शम्पा चक्रवर्ती डॉ. सुषमा कातडे
प्रा. गौरी कोपर्डेकर प्रा. माया भानू
प्रा. आबासाहेब शिंदे प्रा. संगीता महाशब्दे

संपादन समिती विद्यार्थी प्रतिनिधी

गणेश पळसेकर तुषार वाजे हार्दिकी वैद्य

विद्यापीठ प्रतिनिधी : श्रध्दा सावंत T.Y. B.A.
महाविद्यालय विद्यार्थी प्रतिनिधी : प्रताप चौधरी T.Y. B.A.

मुद्रक : प्रभू क्रिएशन, पुणे - ९

Local Managing Committee

1. Prof. Dr. G. R. Ekbote
2. Prof. Shamkant Deshmukh
3. Prof. S.V. Todkar
4. Prof. P.G. Dixit
5. Shri C. C. Kamble
6. Dr. Sanjay S. Kharat
7. Prof. Mrs. J.G. Ekbote
8. Adv. C. G. Ghate
9. Adv. Manoj Wadekar
10. Dr. J. S. Gagangras
11. Prof. Rajendra Bele
12. Prof. Prashant Sinalkar
13. Mr. Rajendra Yemul

MISSION STATEMENT

Our goal is to create and develop 'MODERN' youth as responsible citizens with multidimensional personalities by inculcating among students a blending of cultural awareness, compassionate and progressive attitude, scientific insights and time-tested traditional values.

नियतकालिकाच्या स्वामित्वाबाबत व अन्य तपशिलाबाबत निवेदन :

(दि प्रेस अॅन्ड रजिस्ट्रेशन ऑफ बुक्स, नियम ८, फॉर्म ४ प्रमाणे)

- १) प्रकाशन स्थळ : मॉडर्न कला, विज्ञान आणि वाणिज्य महाविद्यालय, गणेशखिंड, पुणे - १६.
- २) प्रकाशन काळ : वार्षिक
- ३) मुद्रकाचे नाव : प्रभू क्रिएशन, लक्ष्मीनगर, पुणे
राष्ट्रीयत्व : भारतीय
- ४) प्रकाशकाचे नाव : प्राचार्य डॉ. संजय खरात
राष्ट्रीयत्व : भारतीय
पत्ता : मॉडर्न कला, विज्ञान आणि वाणिज्य महाविद्यालय, गणेशखिंड, पुणे - १६.
- ५) संपादकाचे नाव : प्राचार्य डॉ. संजय खरात
राष्ट्रीयत्व : भारतीय
पत्ता : मॉडर्न कला, विज्ञान आणि वाणिज्य महाविद्यालय, गणेशखिंड, पुणे - १६.
- ६) मालकी : मॉडर्न कला, विज्ञान आणि वाणिज्य महाविद्यालय, गणेशखिंड, पुणे - १६.
मी, प्राचार्य डॉ. संजय खरात जाहीर करतो की, वर दिलेली माहिती माझ्या समजुतीप्रमाणे बरोबर आहे.

- प्राचार्य डॉ. संजय खरात, प्रकाशक

या अंकात प्रकाशित केलेल्या लेख साहित्याशी संपादक, प्रकाशक, सहमत असतीलच असे नाही. हा अंक फक्त खाजगी वितरणासाठी आहे.

COLLEGE PROFILE

Progressive Education Society's

Modern College of Arts, Science & Commerce

Ganeshkhind, Pune 16

Tel.: (020) 2563 4021, 2563 1091 Fax: (020) 2565 0931

Email: info@moderncollegegk.org Website: www.moderncollegegk.org

Progressive Education Society's Modern College of Arts, Science and Commerce, Ganeshkhind, Pune- 411 053 was established in 1992 in the vicinity of Pune University, with the objective of imparting quality education to the students. It is affiliated to University of Pune and offers various Graduate and Post Graduate courses. In a short span, the College has made a mark of its own in academic as well as extra curricular activities.

The College has been successful in keeping pace with the changing educational scenario, there by introducing new career oriented courses every year. It has firmly established itself as 'Modern' and 'Progressive'. The college has highly Qualified and experienced teaching staff, who consistently strive for all round development of the students. In academic year 2010-1011, NAAC has reaccredited Modern College, Ganeshkhind with 'A' Grade. The college has received Best College Award by Pune University for the year 2012-13. The college is now identified as DST-FIST sponsored college by DST. The College has been included in DBT - STAR College Scheme Sponsored by DBT.

Salient Features

- Prime Location (very close to University of Pune and Chaturshrungi Hills)
- Affiliated to University of Pune
- Reaccredited by NAAC with 'A' Grade.
- Well qualified and experienced faculty
- Healthy and academic environment
- Well Equipped Laboratories with internet connectivity
- E-teaching and learning methodology
- Well stocked Library with digital library facility and internet
- Gymnasium for staff and students
- Placement Cell
- Well equipped administrative office for convenience of students
- Precious and well equipped audio-visual hall
- Beautiful green campus with well developed Botanical Garden
- Canteen facility
- Spacious parking, playground and Indoor games
- Adequate sports facilities
- Encouraging students to participate in cultural activities, discussions, in-house interactions, industrial visits, training and presentations
- High Tech computer laboratory with latest computers, latest hardware and software
- Special focus on Industry-Institute Interface
- College magazine 'Akanksha', a platform for students to express their innovativeness and creativity
- Conducts state/National level seminars/workshops Conferences

अनुक्रमाणका

गौरवास्पद कामगिरी	प्रा. डॉ. गजानन एकबोटे	VII
Message	Prof. S.V. Todkar	IX
मनोगत	प्रा. प्रकाश दीक्षित	X
साद घालती यशशिखरे	प्राचार्य डॉ. संजय खरात	XII
संपादकीय	डॉ. संस्कृती आवलगावकर	XIV

मराठी विभाग

1. युवाशक्तीचे शिल्पकार स्वामी विवेकानंद	अमिता अशोक पाटील	1
2. निसर्ग : काल आणि आज	प्रमिला कांबळी	3
3. महिलांची सुरक्षा 'युवा मानस'	अपर्णा वेडे पाटील, श्रद्धा सावंत, विनयकुमार वाडेकर, भाग्यश्री नलावडे, प्रमिला कांबळी, पूनम टुबे, दीपाली क्षीरसागर,	4
4. स्त्री-भ्रूणाची करा रक्षा....	रेश्मा राणोजी माने	7
5. स्त्री	वैशाली विजयकुमार थोरात	8
6. कळ्या उमलू देत	तुषार निवृत्ती वाजे	9
7. दहशतवाद व सामाजिक सुरक्षितता	डॉ. ज्योती गगनग्रास	11
8. भारतीय सुरक्षाव्यवस्था	अमर चांदेरे	14
9. 'दहशतवाद'... पण लक्षात कोण घेतो !	केशव वि. हासगुळे	16
10. सागरी किनाऱ्याच्या सुरक्षेसाठी आरमाराचे महत्त्व : शिवछत्रपतींची दूरदृष्टी	साधना एच. गायकवाड	18
11. बळीराजा, खरा राजा तू कधी व्हनार?	किरण विजय जंगम	19
12. जैवविविधतेने नटलेले कासचे पठार आणि त्याची जपणूक	सुधीर गंगावणे	20
13. आईपणा	जागृती प्रवीण पाटील	21
14. 'या पाखरांनो, परत फिरा रे.... घराकडे आपुल्या'	केतन राक्षे	22
15. सुरक्षा - कोमल फुलांची	अभय हार्दिकी वैद्य	24
16. ॥ जय महाराष्ट्र ॥	काजल आल्हाट	25
17. सर्वेसन्तु निरामयः (निरामय हृदयासाठी)	ज्योती हरिभाऊ मुंगसे (हृदयज्योत परिवार - संस्थापिका)	26
18. वय	गणेश भरत पळसकर	27
19. बँक-व्यवहारांमधील सुरक्षितता आणि दक्षता	गणेश भरत पळसकर	28
20. आमची शोकांतिका	अमर चांदेरे	29
21. मराठी भाषेच्या रक्षणाची गरज आहे का ?	ममता पाटील	30

22. आठवण	गणेश भरत पळसकर	31
23. असुरक्षिता बळीराजाची...	गणेश ओवाळ	31
24. जलसुरक्षा	भाग्यश्री नलवडे	32
25. पुण्याची वाहतूक-समस्या आणि पुणेकरांची सुरक्षा	सुप्रिया जाधव	34
26. दूर गेलेले घर	नेहा गयकवाड	35
27. आई	अनुप प्रकाश बोडरे	35
28. पणती गेली मशाल पेटवून	अमर चांदेरे	36
29. 'ती'ची कहाणी ...	तुषार वाजे	36
30. असुरक्षित जीवन	मनोज कवडे	37
31. एका झाडाची विनंती...	दीपिका शिंदे	37
32. राजे, तुम्ही रक्त सांडले स्वराज्यासाठी...!	अनुप प्रकाश बोडरे	38
33. बाप ...	संध्या भरत मावलकर	39
34. जलप्रतिज्ञा		40
35. खरी मौज तर जगण्यात आहे	भाग्यश्री नलवडे	40

हिंदी विभाग

1. अन्न सुरक्षा और महंगाई	तृप्ती बोबडे	41
2. आतंकवाद : सुरक्षा से चुनौती	प्रतीक रणछोड पाटील	42
3. भारत की सुरक्षा चिंताएँ	तृप्ती बोबडे	45
4. रो लेने से मन हलका होता है	हितेश गोदिया	46
5. हिरोशिमा त्रासदी : असुरक्षा का चिन्ह	भूमिका देशमुख	47
6. स्त्री-भ्रूण हत्या : एक सामाजिक समस्या	दीपाली चंद्रकांत क्षीरसागर	48
7. मेरी जिंदगी के पन्ने	हितेश गोदिया	49
8. स्त्री-भ्रूण हत्या : एक सामाजिक कलंक	गौरी रेंगडे	50
9. ऑलंपिक २०१६ - भारत के सामने चुनौती	मनु अरुण गुप्ता	51

ENGLISH SECTION

1. A Man's True Security Knowledge	Jaspreet Singh	53
2. Princess, for your security	Sonu Chaudhari	55
3. Being secure at home	Ranjan Ghosal	56
4. How Safe and Secure are Women Today?	Jitender Kumar	57
5. She Still Fears...!	Jitender Kumar	59
6. Biological Weapons- A Silent Bomb	Jennifer Cheruvathur, Nivedita Padhar	60
7. Being Safe With Biological Entities	Amita Ray, Neelam Kaushik	62

8. A Best Friend	Ajin Mathew	63
9. Role of Language in Personality Development	Jitender Kumar	64
10. Girl Child in Today's Society	Amit S. Sarode	67
11. Run After Knowledge Not Marks!	Ajim Mathew	68
12. Man And the Tiger	Rahul Vishnu Saruk	69
13. Yangistaan	Mamata Patil	71
14. CROCODILE	Trupti Govind Lahane, Apurva Sanjay Jawale	73
15. Have a History Teacher to Explain This !	Ajim Mathew	75
16. Interesting Computer Facts	Ritesh Daundkar	76
Departmental Reports		77
Reports of Seminars and Workshops		116
Reports of Activities		122

या नियतकातील प्रकाशित साहित्याशी वा त्यातील विचारांशी संपादक सहमत असतीलच असे नाही.

श्रद्धांजली

श्री. बाळासाहेब हगवणे

प्रो. ए. सोसायटीच्या नियामक मंडळाचे सदस्य श्री. बाळासाहेब हगवणे यांचे नुकतेच दुःखद निधन झाले. संस्थेच्या आणि महाविद्यालयाच्या प्रत्येक कार्यात ते आस्थेने सहभागी होत असत. महाविद्यालयाच्या प्रगतीत त्यांनी मोलाची भूमिका बजावली होती. महाविद्यालयातर्फे त्यांना विनम्र श्रद्धांजली.

प्राचार्य अनिल व्हनकळस

महाविद्यालयाचे माजी प्राचार्य अनिल व्हनकळस यांचे या वर्षी दुःखद निधन झाले. महाविद्यालयाच्या विकासामध्ये त्यांनी मोठा हातभार लावला. महाविद्यालयाच्या स्मृतीत ते नेहमीच राहतील.

श्री. मधुकर वाघमोडे

महाविद्यालयातील प्रयोगशाळा परिचर श्री. मधुकर वाघमोडे यांचे दुःखद निधन झाले. सतत कार्यरत असलेल्या वाघमोडे यांच्या निधनाने महाविद्यालयाचे खूपच नुकसान झाले.

या सर्वांच्या निधनाने महाविद्यालयात निश्चितच एक पोकळी निर्माण झाली आहे. या सान्यांनाच महाविद्यालयातर्फे भावपूर्ण श्रद्धांजली.

गौरवास्पद कामगिरी

प्रोग्रेसिव्ह एज्युकेशन सोसायटीचे मॉडर्न कला, विज्ञान व वाणिज्य महाविद्यालय, गणेशखिंड, पुणे - १६ हे महाविद्यालय अत्यंत वेगाने विकसित होत आहे. अल्पावधीतच पुण्यातील एक अग्रगण्य महाविद्यालय म्हणून आपली ओळख या महाविद्यालयाने निर्माण केली आहे. सातत्यपूर्ण भरीव कामगिरीमुळे हे यश लाभले आहे. नुकताच २०१२-१३ या शैक्षणिक वर्षातील पुणे विद्यापीठाचा सर्वोत्कृष्ट महाविद्यालयाचा पुरस्कार (अव्यावसायिक) या महाविद्यालयास मिळाला. अत्यंत अभिमानास्पद अशीही कामगिरी असून ज्या विद्यापीठाच्या कार्यक्षेत्र आपण कार्यरत असतो, त्या विद्यापीठाचा सर्वोच्च पुरस्कार मिळणे ही निश्चितच प्रेरणादायी बाब आहे. या यशामुळे हे महाविद्यालय अधिकच वेगात घोडदौड करेल याची मला खात्री आहे. लवकरच या महाविद्यालयास यू.जी.सी.कडून "College with potential for Excellence" दर्जा मिळावा म्हणून माझ्या मनःपूर्वक शुभेच्छा!

विद्यार्थी, प्राध्यापक आणि शिक्षकेतर कर्मचारी या तीन घटकांमुळे महाविद्यालयाचा विकास होत असतो. विद्यार्थ्यांचा सर्वांगीण विकास हे महाविद्यालयाचे मुख्य उद्दिष्ट असतेच; त्याचबरोबर प्राध्यापकांसाठी संशोधन पूरक वातावरणही महाविद्यालयात निर्माण झाले पाहिजे. शैक्षणिक क्षेत्रातील संधी, आव्हाने, आपली बलस्थाने, व आपल्या मर्यादा यांचा ताळमेळ घालून (SWOT Analysis) उच्च शिक्षणाच्या या विस्तारित कार्यक्षेत्रात प्राध्यापकांनी आपल्याला सिद्ध करायला हवे. काळानुरूप अभ्यासक्रमाचे स्वरूप बदलले पाहिजे. त्यासाठी

प्राध्यापकांनी विद्यापीठाने तयार केलेला अभ्यासक्रम शिकविणारे (Syllabus Followers) ही ओळख बदलून अभ्यासक्रम तयार करणारे (Syllabus Makers) ही ओळख निर्माण करावी. बाराव्या पंचवार्षिक योजनेत कौशल्ये विकासासाठी (Skill Development) फार मोठे महत्त्व देण्यात आलेले आहे. भारत सरकारने Skill Development of India असे नवीन Corporation प्राधिकरण स्थापन केलेले आहे. या पार्श्वभूमीवर मॉडर्न महाविद्यालयामध्येही प्रयत्न झाले पाहिजेत, असे माझे स्पष्ट मत आहे. विशिष्ट कौशल्य विकसित करणारे अभ्यासक्रम तयार व्हावेत व ते रोजगाराभिमुख असावेत. ज्या महाविद्यालयांना 'नॅक'च्या मूल्यांकनात 'अ' श्रेणी प्राप्त झाली आहे. त्यांना स्वायत्तता (Autonomy) मिळवण्याची संधी प्राप्त होते. त्या संधीचा योग्य उपयोग या महाविद्यालयांनी करून घ्यावा. सध्या उच्च शिक्षणाबद्दलची अनारस्था सर्वत्र दिसून येत आहे. विद्यापीठांना अतिरिक्त कार्यभारामुळे सूज आली आहे. विद्यापीठांचे कामकाज सुरळीतपणे पार पडण्यासाठी विद्यापीठांवरचा अतिरिक्त ताण कमी झाला पाहिजे. त्यासाठी विद्यापीठांचे विभाजन हा सर्वोत्तम उपाय ठरेल. लवकरच हे सकारात्मक बदल उच्च शिक्षणाच्या क्षेत्रात घडून येतील याबद्दल मी आशावादी आहे.

२०१२-१३ चा 'आकांक्षा' या महाविद्यालयीन नियतकालिकाचा अंक प्रकाशित होत आहे. दरवर्षी एका नव्या व वास्तवाला स्पर्श करणाऱ्या विषयावर या महाविद्यालयाचे विद्यार्थी लिहीत असतात. या शैक्षणिक

वर्षातील हा अंक 'सुरक्षा' या अत्यंत संवेदनशील विषयावर आधारित आहे. आजचे युवक-युवती हे उद्याच्या बलशाली राष्ट्राची पायाभरणी करत असतात. म्हणून त्यांच्या जडण-घडणीच्या या महत्त्वपूर्ण काळात त्यांनी असे विषय हाताळावे ही खूप महत्त्वाची बाब आहे. सुरक्षा या विषयाची जागरूकता त्यांच्या मनामध्ये निर्माण होणे ही काळाची गरज आहे. सभोवतालचे समाजवास्तव झपाट्याने बदलत आहे. सर्वत्र एक अस्वस्थतेचे वातावरण आहे. चंगळवादी संस्कृती जन्म घेत आहे. स्त्रियांवरील अत्याचारांचे प्रमाण वाढते आहे. दहशतवादी कृत्यांमुळे राष्ट्रीय सुरक्षा धोक्यात आली आहे. त्यामुळे राष्ट्रनिष्ठा पणाला लागली आहे. ही स्थिती बदलणे हेच आपल्यासमोरील महत्त्वाचे आव्हान आहे. एकीकडे औद्योगिक क्रांती होत आहे तर दुसरीकडे पर्यावरणाचा ऱ्हास होत आहे. जैवविविधता झपाट्याने नष्ट होत आहे. मानवाच्या शाश्वत विकासाला हे सर्वच बाधक आहे. ही परिस्थिती बदलण्याचे सामर्थ्य मानवातच आहे म्हणून त्याने समतोल विकासाला प्राधान्य दिले पाहिजे. अशा विषयांवरील जागरूकता निर्माण करण्याचे काम गरजेचे आहे. याच पार्श्वभूमीवर 'आकांक्षा'च्या या अंकात विद्यार्थ्यांनी जे लेखन केले ते खूपच स्तुत्य आहे. म्हणून या सर्वच विद्यार्थ्यांचे व संपादक मंडळाचे हार्दिक अभिनंदन.

या वर्षभरात ज्या विद्यार्थ्यांनी विविध क्षेत्रांत उल्लेखनीय कामगिरी केली. त्या सर्वांचे मनापासून अभिनंदन. त्याचबरोबर विशेष योगदान देऊ केलेल्या सर्वच प्राध्यापक व शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांचे हार्दिक अभिनंदन.

या महाविद्यालयाची उत्तरोत्तर प्रगती होत आहे. या प्रगतीमध्ये सर्वांचेच अथक परिश्रम आहेत. महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. संजय खरात, सर्व प्राध्यापक व शिक्षकेतर वर्ग या सर्वांचेच योगदान मोलाचे आहे. स्थानिक समितीमधील मान्यवर प्रा. शामकांत देशमुख, प्रा. सुरेश तोडकर, प्रा. प्रकाश दीक्षित, प्रा. सौ. ज्योत्सना एकबोटे व इतर सदस्य यांच्या अमूल्य मार्गदर्शनामुळे हे यश साध्य झाले आहे. या सर्वांचेच अभिनंदन! त्याचप्रमाणे भविष्यकाळातील वाटचालीस शुभेच्छा !

प्रा. डॉ. गजानन र. एकबोटे,
कार्याध्यक्ष, प्रोग्रेसिव्ह एज्युकेशन सोसायटी, पुणे ५

मा. डॉ. गजानन र. एकबोटे
M.S., M.N.A. M.S.
कार्याध्यक्ष, प्रो. ए. सोसायटी, पुणे

प्रा. सुरेश तोडकर
सहकार्यवाह, प्रो. ए. सोसायटी, पुणे ५
अध्यक्ष, स्थानिक व्यवस्थापन समिती,
मॉडर्न कॉलेज, पुणे ५३.

प्रा. प्रकाश दीक्षित
उपकार्यवाह, प्रो. ए. सोसायटी, पुणे ५
व्हिजिटर, मॉडर्न कॉलेज, पुणे ५३.

संपादक मंडळ - आकांक्षा २०१२-१३ व
स्थानिक व्यवस्थापन समितीचे अध्यक्ष प्रा. सुरेश तोडकर, महाविद्यालयाचे व्हिजिटर प्रा. प्रकाश दीक्षित,
मा. प्राचार्य डॉ. संजय खरात, विज्ञान शाखेच्या उपप्राचार्या प्रा. स्वाती कंधारकर,
वाणिज्य शाखेच्या उपप्राचार्या प्रा. शुभांगी जोशी, कला शाखेच्या उपप्राचार्या डॉ. ज्योती गगनग्रास

2

महाविद्यालयाचे पाशाचकीय कर्मचारी व येतकर्या

डॉ. संजय खरात
प्राचार्य, मॉडर्न महाविद्यालय, पुणे १६

महाविद्यालयातील प्राध्यापक वर्ग

वाणिज्य विभागातर्फे आयोजित राष्ट्रीय परिषदेच्या उद्घाटनप्रसंगी प्रमुख पाहुणे अनंत सरदेशमुख, महासंचालक, मराठा चेंबर ऑफ कॉमर्स आणि ऑप्ट्रा सिस्टम्स प्रा.लि. मुख्य कार्यकारी अधिकारी अभिजित घोलप व महाविद्यालयाचे पदाधिकारी

ग्रंथालयातर्फे आयोजित आंतरराष्ट्रीय कार्यशाळा प्रमुख उपस्थिती : महाविद्यालयाचे प्राचार्य, ॲलिसन डी कॅस्ट्रो, आंतरराष्ट्रीय प्रशिक्षक, डॉ. नीला देशपांडे, जयकर ग्रंथालयप्रमुख

मानसशास्त्र विभागातर्फे प्रकाशन करण्यात येणाऱ्या 'कलायडोस्कोप' च्या पाचव्या अंकाचे प्रकाशन करताना मानसशास्त्राचे अभ्यासक - दिव्यांशु गणाना व सुप्रसिद्ध, लेखक-पत्रकार उज्वला मेहेंदळे.

Message

Modern College of Arts, Science and Commerce, Ganeshkhind, Pune 411 016, is one of the premier leading educational institute in Pune city, run by Progressive Education Society, Pune. The college provides necessary state-of-art infrastructure, excellent academic and administrative facilities, excellent library and internet facilities which helps to impart quality education to student.

Recently our college is awarded with 'Best College Award' (First Position) by University of Pune. Also we have received grants from funding agencies such as DST & DBT, UGC. I congratulate our dynamic Principal, all Vice Principals, teaching & non teaching staff for their team work and untired efforts .

In today's global competitive era, more and more student become educated by getting their degrees but it is found that these student are becoming more self centered, career oriented and uncultured day by day. Therefore we are facing certain problems in our daily life. Some of these alarming issues are lack of patriotism, lack of humanity, increasing communal riots, physical violence rampant of women, woman's security and woman's empowerment and many more. These problems are increasing day by day in several parts of our country.

At preset woman's security, safety and rapes are becoming very serious issues in several parts of our country. To overcome these issues, social awareness, and long term planning is very much essential and the present educational system needs to be modified according to the needs of our society.

The foundation of every nation is based on quality and need-based education to its youth. The education should help the students in character building, nation building and should produce responsible human beings so that all

such problems and negative issues be decreased.

The education system should be 'Progressive' and 'Modern' so that all our students stand on their own feet to face global challenges. Also education should inculcate spiritual and moral values among the students.

Swami Vivekananda once said about education: Education should be imparted in four steps namely

- 1) Information
- 2) Knowledge
- 3) Wisdom
- 4) Enlightenment.

Our college is constantly taking good efforts in this regard and our teaching-learning process makes our students responsible citizens of our country.

My best wishes to the College Magazine "AKANKSHA" through which certain issues are high lighted every year to create awareness among students. This year the most sensitive issue of "Woman's Safety and Security" is taken.

My sincere thanks to Dr. G. R. Ekbote, Chairman, B.C. Progressive Education Society, Prof. P.G. Dixit, Visitor Modern College, Pune-16, Principal Dr. Sanjay Kharat, O.S. Mr. Ganesh Sathe, all LMC members, all Vice-Principals, all teaching staff member administrative and non-teaching staff members of our college for their valuable guidance, constant support, motivation and co-operation in the development and growth of our college.

Once again my best wishes to "AKANKSHA" magazine and the editorial committee and team of writers to make the magazine as one of the source for awakening the minds of our students, parents and their friends in society.

- Prof. S.V. Todkar,

Chairman, L.M.C., Modern College, Pune 16

मॉडर्न महाविद्यालय, गणेशखिंड, पुणे-१६ या महाविद्यालयासाठी हे शैक्षणिक वर्ष अत्यंत मोलाचे ठरले आहे. पुणे विद्यापीठाचा 'सर्वोत्कृष्ट महाविद्यालयाचा' पुरस्कार लाभणे ही सन्मानाची तसेच अभिमानाची गोष्ट आहे. दरवर्षी महाविद्यालयाच्या प्रगतीत अशाप्रकारच्या गौरवास्पद कामगिरीने लक्षणीय भर पडत आहे. संस्थाचालक, प्राचार्य, प्राध्यापक व विद्यार्थी यांच्या समन्वयानेच महाविद्यालयाची प्रगती होत असते. हे यशही असेच सांघिक आहे. तेव्हा सर्वांचेच मनःपूर्वक अभिनंदन !

वर्षभरात महाविद्यालयामध्ये अनेक उपक्रम राबविले जात असतात. अशा काही उपक्रमांमध्ये मॉडर्नइटस् ही माजी विद्यार्थ्यांची संघटनाही सहभागी असते. 'आयुष्यावर बोलू काही' हा संदीप खरे व सलील कुलकर्णी यांचा कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला होता. त्याचबरोबर महाविद्यालयाचा माजी विद्यार्थी व सुप्रसिद्ध बासरीवादक अमर ओक यांचा 'अमर बन्सी' हा कार्यक्रमही महाविद्यालयाच्या प्रांगणात आयोजित करण्यात आला होता. या दोन्ही कार्यक्रमांसाठी आमच्या माजी विद्यार्थ्यांनी अथक परिश्रम घेतले. आजही हे विद्यार्थी आपल्या महाविद्यालयाच्या उपक्रमांमध्ये सहभागी असतात याचा आम्हांला सार्थ अभिमान आहे.

स्वामी विवेकानंदाची १५०वी जयंती नुकतीच साजरी करण्यात आली. या निमित्ताने महाविद्यालयात 'युवासप्तह' व 'विविधा' या उपक्रमांतर्गत अनेक कार्यक्रम आयोजित करण्यात आले होते. विद्यार्थ्यांच्या कलागुणांना वाव देणाऱ्या अनेक स्पर्धा यावेळी घेण्यात आल्या होत्या. 'स्वरमाधुरी' ही देखील महाविद्यालयाची वेगळी ओळख निर्माण करणारी स्पर्धा ठरली आहे. शास्त्रीय व नाट्यसंगीतावर आधारित असलेल्या या स्पर्धेत पुण्याबाहेरूनही अनेक स्पर्धक सहभागी होतात. स्पर्धा परीक्षा केंद्रातर्फेही विविध मार्गदर्शक व्याख्यानाचे आयोजन करण्यात येते. या केंद्राच्या ७ विद्यार्थ्यांना यंदा जी.ई.ई.च्या स्पर्धेत उल्लेखनीय यश मिळाले आहे. याशिवाय मोडी लिपी अभ्यासवर्ग, कॉस्ट फेस्ट,

एन.सी.सी., राष्ट्रीय सेवा योजना यासारख्या उपक्रमांतून विद्यार्थ्यांच्या व्यक्तिमत्त्वाला पैलू पडत असतानाच संगणक विभागातर्फे घेण्यात येणाऱ्या Interaction या उपक्रमामुळे विद्यार्थ्यांच्या क्षमतांचा विकास होत असतो, बदलत्या तंत्रज्ञानाशी ते जोडले जात असतात.

महाविद्यालयाला अनेक कार्यक्रमांच्या माध्यमातून अनेक वक्ते भेट देत असतात. मराठी व राज्यशास्त्र विभागातर्फे स्थापन करण्यात आलेल्या 'जिज्ञासा' या गुपच्या स्थापनेच्या उद्घाटनाच्या निमित्ताने सुप्रसिद्ध लेखक डॉ. मिलिंद बोकील यांनी युवक-युवतींशी मुक्त संवाद साधला. तर कलामंडळातर्फे अतुल पेठे यांनी विद्यार्थ्यांसमोर आपले अनुभव व्यक्त केले. विविध प्रसंगाने येणाऱ्या व्याख्यात्यांमुळे निश्चितच विद्यार्थ्यांना दिशा लाभते.

शैक्षणिक वर्षात अनेक चर्चासत्रांचे आयोजन विविध विभागांमार्फत होत असते. ग्रंथालयातर्फे आंतरराष्ट्रीय कार्यशाळा घेण्यात आली व वाणिज्य विभागातर्फे "Emerging Trends in Entrepreneurship: Global Perspective" या विषयावरील राष्ट्रीय कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले. कलाशाखेतर्फे 'आंतरविद्याशाखीय अभ्यासाची दिशा' या विषयावर एकदिवसीय चर्चासत्र घेण्यात आले. अशा चर्चासत्रांच्या माध्यमातून वैचारिक आदानप्रदान होणे शक्य असते.

प्राध्यापकांच्या कलागुणांना वाव देणारा 'आशयघन' हा कार्यक्रम व विद्यार्थ्यांनी सादर केलेला "Colours of India" हा सांस्कृतिक कार्यक्रम हे या वर्षीचे वैशिष्ट्ये ठरले. वर्षभरात ज्या प्राध्यापकांना विशेष पुरस्कार लाभले त्या सर्वांचेही हार्दिक अभिनंदन. महाविद्यालयात संशोधनाची संस्कृती विकसित होत आहे. अनेक अनुदान योजनांचा लाभ घेऊन प्राध्यापक संशोधन करीत आहेत. पी एच. डी. ही पदवी प्राप्त करण्यासाठीही अनेक प्राध्यापक संशोधन करीत आहेत. या सर्वांनाच माझ्या शुभेच्छा! या क्षेत्रात उल्लेखनीय कामगिरी करणाऱ्या सर्वच विद्यार्थ्यांचे अभिनंदन. अभ्यास, कला व क्रीडा या सर्वच क्षेत्रात नैपुण्य प्राप्त

केलेली कला शाखेची विद्यार्थिनी श्रद्धा सावंत हिला महाविद्यालयाचा 'सर्वोत्कृष्ट विद्यार्थी' हा पुरस्कार लाभला. तिला उत्तरोत्तर असेच यश लाभो ही इच्छा.

या शैक्षणिक वर्षातील 'आकांक्षा' या नियतकालिकाचे प्रकाशन होत आहे. 'सुरक्षा' या विषयावर विद्यार्थ्यांनी केलेले लेखन खूपच वास्तववादी व दर्जेदार आहे. दहशतवाद हा देशातील अनुत्तरित प्रश्न ठरत आहे. त्यामुळे राष्ट्रीय सुरक्षा धोक्यात आली आहे. जैवविविधता व पर्यावरण सुरक्षा या संदर्भातही जागरूकता निर्माण होणे गरजेचे आहे. म्हणूनच या विषयांवर ज्यांनी लेखन केले त्या सर्व विद्यार्थ्यांचे व संपादक मंडळाचे अभिनंदन.

या महाविद्यालयाच्या वाटचालीत मा. डॉ. एकबोटे सरांचे मार्गदर्शन अमूल्य ठरले आहे. त्याचबरोबर संस्थेचे सचिव प्रा. शामकांत देशमुख, उपकार्यवाह सौ. ज्योत्सना एकबोटे, स्थानिक व्यवस्थापन समितीचे अध्यक्ष प्रा. सुरेश तोडकर यांचेही योगदान महत्त्वाचे आहे. महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. संजय खरात यांचाही या प्रगतीत मोठा वाटा आहे.

महाविद्यालयाच्या पुढील वाटचालीस शुभेच्छा!

प्रा. प्रकाश दीक्षित

व्हिजिटर,

उपकार्यवाह, प्रोग्रेसिव्ह एज्युकेशन सोसायटी

संस्थागीत

गरुडभरारी वेगाची - विकासाची - समृद्धीची ॥
ज्ञानात जागृती देशाची, घातली साद उत्थानाची ॥धृ.॥
हे मंदिर स्थापिले शारदेचे, ज्ञानी गुणी शिक्षकांनी
ज्ञानमयो भव, व्हा प्रोग्रेसिव्ह, मंत्र दिला गुरुवर्यांनी
कवच हे 'मॉडर्न' शब्दाचे, क्षितिजे ही समृद्धीची
गरुडभरारी वेगाची - विकासाची - प्रगतीची ॥
डौलात फुलविल्या विद्याशाखा, ध्यास घेउनी निर्मितीचा
गगनी उगवला ज्ञानसूर्य, अन् तिमिर सरे अज्ञानाचा
संचालक हे सारे शिक्षक, जोड अलौकिक त्यागाची
गरुडभरारी वेगाची - विकासाची - प्रगतीची ॥
व्यापार ज्ञानदानाचा कोणी इथे कधी केला नाही
संस्कारांचा विचार कोणी, अन् कधी त्यागला नाही
विद्यार्थी व्हावा ज्ञानार्थी, कास धरुया वचनाची
गरुडभरारी वेगाची - विकासाची - प्रगतीची ॥
नवतंत्रज्ञान मिळो सर्वांना, असू दे रंक, असो राव
नवमंत्राचे भान मनाशी, नाही स्वार्थाचा भाव
ना मोहाला थारा, ना आसक्ती धनसंपत्तीची
गरुडभरारी वेगाची - विकासाची - प्रगतीची ॥

निर्मिती : प्रा. डॉ. गजानन र. एकबोटे,
कार्याध्यक्ष, प्रो.ए. सोसायटी, पुणे ५
गीतकार : जयंत जोर्वेकर

पुणे विद्यापीठ गीत

ज्ञान बनो कर्मशील, कर्म ज्ञानवान

पुण्यमयी दे आम्हा अक्षर वरदान
ज्ञान बनो कर्मशील, कर्म ज्ञानवान

जातिभेद, धर्मभेद, वंशभेद दूर
लाख लाख कंठांतुनि हाच एक सूर
करुणेच्या चरणांशी नत हो विज्ञान

माणुसकी धर्माचा अर्थ जाणतो
श्रमनिष्ठा हे पवित्र तीर्थ मानतो
हृदयांतुनि समतेचा निर्भय अभिमान

सेवेतच मुक्ती ही मंगल दीक्षा
न्यायास्तव जागृति ही सत्त्वपरीक्षा
हे दिक्षुचि घर अमुचे मंत्र हा महान

- मंगेश पाडगांवकर

केलेली कला शाखेची विद्यार्थिनी श्रद्धा सावंत हिला महाविद्यालयाचा 'सर्वोत्कृष्ट विद्यार्थी' हा पुरस्कार लाभला. तिला उत्तरोत्तर असेच यश लाभो ही इच्छा.

या शैक्षणिक वर्षातील 'आकांक्षा' या नियतकालिकाचे प्रकाशन होत आहे. 'सुरक्षा' या विषयावर विद्यार्थ्यांनी केलेले लेखन खूपच वास्तववादी व दर्जेदार आहे. दहशतवाद हा देशातील अनुत्तरित प्रश्न ठरत आहे. त्यामुळे राष्ट्रीय सुरक्षा धोक्यात आली आहे. जैवविविधता व पर्यावरण सुरक्षा या संदर्भातही जागरूकता निर्माण होणे गरजेचे आहे. म्हणूनच या विषयांवर ज्यांनी लेखन केले त्या सर्व विद्यार्थ्यांचे व संपादक मंडळाचे अभिनंदन.

या महाविद्यालयाच्या वाटचालीत मा. डॉ. एकबोटे सरांचे मार्गदर्शन अमूल्य ठरले आहे. त्याचबरोबर संस्थेचे सचिव प्रा. शामकांत देशमुख, उपकार्यवाह सौ. ज्योत्सना एकबोटे, स्थानिक व्यवस्थापन समितीचे अध्यक्ष प्रा. सुरेश तोडकर यांचेही योगदान महत्त्वाचे आहे. महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. संजय खरात यांचाही या प्रगतीत मोठा वाटा आहे.

महाविद्यालयाच्या पुढील वाटचालीस शुभेच्छा!

प्रा. प्रकाश दीक्षित

व्हिजिटर,

उपकार्यवाह, प्रोग्रेसिव्ह एज्युकेशन सोसायटी

संस्थागीत

गरुडभरारी वेगाची - विकासाची - समृद्धीची ॥
ज्ञानात जागृती देशाची, घातली साद उत्थानाची ॥धृ.॥
हे मंदिर स्थापिले शारदेचे, ज्ञानी गुणी शिक्षकांनी
ज्ञानमयो भव, व्हा प्रोग्रेसिव्ह, मंत्र दिला गुरुवर्यांनी
कवच हे 'मॉडर्न' शब्दाचे, क्षितिजे ही समृद्धीची
गरुडभरारी वेगाची - विकासाची - प्रगतीची ॥
डौलात फुलविल्या विद्याशाखा, ध्यास घेउनी निर्मितीचा
गगनी उगवला ज्ञानसूर्य, अन् तिमिर सरे अज्ञानाचा
संचालक हे सारे शिक्षक, जोड अलौकिक त्यागाची
गरुडभरारी वेगाची - विकासाची - प्रगतीची ॥
व्यापार ज्ञानदानाचा कोणी इथे कधी केला नाही
संस्कारांचा विचार कोणी, अन् कधी त्यागला नाही
विद्यार्थी व्हावा ज्ञानार्थी, कास धरुया वचनाची
गरुडभरारी वेगाची - विकासाची - प्रगतीची ॥
नवतंत्रज्ञान मिळो सर्वाना, असू दे रंक, असो राव
नवमंत्राचे भान मनाशी, नाही स्वार्थाचा भाव
ना मोहाला थारा, ना आसक्ती धनसंपत्तीची
गरुडभरारी वेगाची - विकासाची - प्रगतीची ॥

निर्मिती : प्रा. डॉ. गजानन र. एकबोटे,
कार्याध्यक्ष, प्रो.ए. सोसायटी, पुणे ५

गीतकार : जयंत जोर्वेकर

पुणे विद्यापीठ गीत

ज्ञान बनो कर्मशील, कर्म ज्ञानवान

पुण्यमयी दे आम्हा अक्षर वरदान
ज्ञान बनो कर्मशील, कर्म ज्ञानवान

जातिभेद, धर्मभेद, वंशभेद दूर
लाख लाख कंठांतुनि हाच एक सूर
करुणेच्या चरणांशी नत हो विज्ञान

माणुसकी धर्माचा अर्थ जाणतो
श्रमनिष्ठा हे पवित्र तीर्थ मानतो
हृदयांतुनि समतेचा निर्भय अभिमान

सेवेतच मुक्ती ही मंगल दीक्षा
न्यायास्तव जागृति ही सत्त्वपरीक्षा
हे विश्वचि घर अमुचे मंत्र हा महान

- मंगेश पाडगांवकर

साद घालती यशशिखरे

विद्यार्थ्यांच्या लेखन कौशल्याला वाव देणारे 'आकांक्षा' हे नियतकालिक महाविद्यालयातर्फे दरवर्षी नियमितपणे प्रकाशित होत असते. या वर्षीचा हा अंक 'सुरक्षा' या अत्यंत महत्त्वाच्या व गंभीर विषयावर आधारित आहे. आमच्या विद्यार्थ्यांनी 'सुरक्षा' या व्यापक संकल्पनेचा विविध अंगांनी विचार केला आहे व आपली मते लेखनाद्वारे या अंकातून मांडली आहेत. सर्वप्रथम मी या सर्व सहभागी विद्यार्थ्यांचे मनापासून अभिनंदन करतो.

'सुरक्षा' ही बाब आपल्या जीवनात अत्यंत महत्त्वाची ठरते. व्यक्ती म्हणून जगत असताना अनेक गोष्टींना तोंड द्यावे लागत असते. आपले कुटुंब, आपले कार्यक्षेत्र याला संपूर्णपणे न्याय द्यायचा असेल तर आपले आरोग्य अत्यंत निरामय असायला हवे. अर्थात आपल्याला हे सहजसाध्य आहे. नियमित व्यायाम आहाराबाबतची जागरूकता व सकारात्मक दृष्टिकोन यामुळे आपण आपल्या आरोग्याचे रक्षण करू शकतो. एक नागरिक म्हणून जगत असताना सभोवतालचे सामाजिक वातावरण जर सुरक्षित नसेल तर व्यक्तीचा विकास होऊ शकत नाही. दहशतवादाची टांगती तलवार अथवा समाजातील गुन्हेगारी प्रवृत्तीची माणसे समाज अस्थिर करत असतात. देशपातळीवर ही अस्थिरता घातक ठरते. अनेक वेळा राष्ट्रीय सुरक्षेचा प्रश्न लोककल्याणाच्या मार्गातील अडसर बनत असतो. निकोप समाजरचनेसाठी नियोजनबद्ध प्रयत्न केले तर समाजात शांतता प्रस्थापित होईल व एका बलशाली राष्ट्राची निर्मिती होईल. आपल्या समाजात स्त्रियांना देवतास्वरूपात पूजले जाते पण प्रत्यक्षात मात्र तिच्या वाट्याला उपेक्षाच येते. समाजात मानसिक विकृती वाढत असून स्त्रिया या विकृतीच्या बळी ठरत आहेत. त्यामुळे दिवसागणिक त्यांच्या सुरक्षिततेचा प्रश्न गंभीर रूप धारण करीत आहे. प्रश्न फक्त कायद्याने सुट्ट शकणार नाही तर प्रत्येकाच्या मनामध्ये स्त्रियांविषयीची

सन्मानाची भावना निर्माण झाली तरच खऱ्या अर्थाने परिस्थिती बदलू शकेल.

आज आपला देश निश्चितच प्रगतिपथावर आहे, पण प्रश्न आहे चिरंतन विकासाचा. आज जे काही सभोवती चालले आहे त्याने जैवसाखळी खंडित होत आहे. वृक्षतोडीमुळे वातावरणात बदल होत आहे. समुद्रतळातील जैवविविधता नष्ट होत आहे. या संदर्भात आपण वेळीच पावले उचलली पाहिजेत. अन्यथा संपूर्ण मानवी सृष्टीला याचे गंभीर परिणाम भोगावे लागतील. या संदर्भातील जागरूकता हाच यावरील उपाय ठरेल.

शैक्षणिक वर्ष २०१२-१३ हे महाविद्यालयासाठी अत्यंत महत्त्वाचे ठरले. ज्या विद्यापीठाच्या कार्यक्षेत्र महाविद्यालय कार्य करत असते त्या विद्यापीठाचा सर्वोत्कृष्ट महाविद्यालयाचा प्रथम क्रमांकाचा पुरस्कार महाविद्यालयास लाभणे ही अत्यंत सन्माननीय घटना आहे. अर्थात हे यश सर्वांच्या सहभागामुळेच प्राप्त होऊ शकले आहे. संस्थेचे कार्याध्यक्ष मा. डॉ. गजानन एकबोटे, कार्यवाह प्रा. शामकांत देशमुख, उपकार्यवाह सौ. ज्योत्सना एकबोटे. स्थानिक व्यवस्थापन समितीचे अध्यक्ष प्रा. सुरेश तोडकर, महाविद्यालयाचे व्हिजिटर व उपकार्यवाह प्रा. प्रकाश दीक्षित या मान्यवरांच्या योग्य मार्गदर्शनामुळेच हा गौरव महाविद्यालयास प्राप्त झाला आहे. गुणवंत विद्यार्थी, झपाटून काम करणारे प्राध्यापक व सतत सहकार्यांच्या भावनेने कार्यरत असलेले प्रशासकीय कर्मचारी यांच्या सांघिक प्रयत्नांतून हे यश लाभले आहे. 'नॅक'च्या मूल्यांकनात लाभलेली 'अ' श्रेणी असो वा हा सर्वोत्कृष्ट महाविद्यालयाचा पुरस्कार असो; हा काही महाविद्यालयाच्या प्रगतीचा अंतिम टप्पा नाही. विद्यापीठ अनुदान मंडळ, दिल्ली यांच्यातर्फे दिला जाणारा College with potential for Excellence हा दर्जा लवकरच महाविद्यालयास मिळावा म्हणून आम्ही प्रयत्नशील आहोत. खरे तर यश मिळवणे सोंपे असते

पण त्यासाठी सातत्यपूर्ण कामगिरी महत्त्वाची ठरते. विद्यार्थ्यांचे यश व शिक्षकांची नेत्रदीपक कामगिरी यामुळेच प्रगतीचा आलेख उंचावत असतो. आज आमचे प्राध्यापक विविध अनुदानप्रणालींच्या साहाय्याने संशोधन करीत आहेत, पण यात गुणात्मक व संख्यात्मक वाढ होण्याची नितांत आवश्यकता आहे. आगामी काळात या संशोधनक्षेत्रात लक्षणीय भर पडेल याची मला खात्री आहे.

महाविद्यालये ही विद्यार्थिभिमुख असतात म्हणूनच विद्यार्थिहित हे महाविद्यालयाचे सर्वांत महत्त्वाचे उद्दिष्ट असते. त्यांच्या सर्वांगीण विकासाला वाव देण्यासाठीच इथली यंत्रणा कार्यतत्पर असायला हवी. विद्यार्थ्यांना सर्व पायाभूत सेवा व काळाशी सुसंगत असलेली ग्रंथालय सुविधा उपलब्ध आहेच. विद्यार्थ्यांच्या व्यक्तिमत्त्वाच्या कक्षा विस्तारित व्हाव्यात म्हणून दरवर्षी विविध उपक्रम राबवले जातात. स्पर्धा परीक्षा केंद्र, स्पोकन इंग्लिश कोर्स, प्लेसमेंट सेल, कौन्सेलिंग सेल, सॉफ्ट स्किल, डेव्हलपमेंट प्रोग्राम, राष्ट्रीय सेवा योजना, एन्.सी.सी. इंडियन रेड क्रॉस सोसायटी, युवा सप्ताह, कलामंडळ या विशेष उपक्रमांच्या माध्यमातून विद्यार्थ्यांच्या व्यक्तिमत्त्वाचे पैलू विकसित केले जातात. 'स्वरमाधुरी', आंतरमहाविद्यालयीन निबंधस्पर्धा या उपक्रमांतून महाविद्यालयाच्या बाहेरील विद्यार्थ्यांनाही आपल्या गुणदर्शनाची संधी उपलब्ध करून दिली जाते. 'मॉडर्नाइट्स्' माजी विद्यार्थ्यांनी सुरु केलेल्या उपक्रमाच्या माध्यमातूनही 'विविधा' सारखे कल्पक उपक्रम अत्यंत यशस्वीपणे पार पडत असतात. ही उल्लेखनीय बाब आहे.

या वर्षी ग्रंथालय, वाणिज्य शाखा यांच्यातर्फे अत्यंत महत्त्वाच्या विषयांवर कार्यशाळा व चर्चासत्रे घेण्यात आली. त्या निमित्ताने महाविद्यालयास अनेक मान्यवरांनी भेट दिली. सुप्रसिद्ध साहित्यिक मिलिंद बोकील, सुप्रसिद्ध नाट्य दिग्दर्शक अतुल पेठे, गिरीश

कुलकर्णी, उमेश कुलकर्णी या सिनेक्षेत्रातील नावलौकिक प्राप्त केलेल्या व्यक्ती महाविद्यालयात येतात विद्यार्थ्यांशी संवाद साधतात ही खूप आनंदाची बाब आहे. डॉ. सुनील शेटे. उच्चशिक्षण सहसंचालक यांच्यासारख्या चौफेर व्यक्तिमत्त्वाच्या हातून विद्यार्थ्यांना पारितोषिक लाभणे ही सन्मानाची बाब आहे. हा योग यावर्षी जुळून आला.

'आशयघन' हा प्राध्यापकांचा व शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांचा सहभाग असलेला सांस्कृतिक कार्यक्रम व विविधतेतून एकतेकडे धेऊन जाणारा विद्यार्थ्यांनी सादर केलेला 'Colours of India' हा कार्यक्रम हे या वर्षाचे वैशिष्ट्य ठरले. त्याच बरोबर इतिहास व समाजशास्त्र या विषयातील पदव्युत्तर अभ्यासक्रमास विद्यार्थ्यांकडून खूप चांगला प्रतिसाद लाभला.

पुणे शहरातील एक नामांकित महाविद्यालय म्हणून हे महाविद्यालय नावारूपाला येत आहे. या यशामध्ये संस्थेतील सर्व पदाधिकाऱ्यांचे मोलाचे योगदान आहे. संस्थेकडून मिळणाऱ्या सकारात्मक पाठिंब्यामुळेच नव-नवीन योजनांची अंमलबजावणी आम्ही करू शकतो. त्यांच्या या सहकार्याबद्दल मी येथे कृतज्ञता व्यक्त करतो. वर्षभरात ज्या विद्यार्थ्यांनी कला व क्रीडाक्षेत्रात भरीव कामगिरी केली आहे त्यांचेही मनःपूर्वक अभिनंदन! विविध क्षेत्रांत गौरवास्पद कामगिरी करणाऱ्या सर्व प्राध्यापक वर्गाचे व प्रशासकीय कर्मचाऱ्यांचे हार्दिक अभिनंदन. भविष्यकाळात या सर्वांच्या सहकार्याने महाविद्यालय प्रगती पथावर वाटचाल करेल अशी आशा व्यक्त करतो. एका वेगळ्या पण महत्त्वाच्या विषयावरील या अंकाचे प्रकाशन होत आहे म्हणून संपादक मंडळाचेही अभिनंदन.

धन्यवाद !

डॉ. संजय खरात

प्राचार्य

शैक्षणिक वर्ष २०१२-१३ च्या 'आकांक्षा' महाविद्यालयीन नियतकालिकाचा 'सुरक्षा' या अत्यंत संवेदनशील विषयावरील अंक प्रकाशित करताना संपादक मंडळास अत्यंत आनंद होत आहे. महाविद्यालयीन नियतकालिके ही युवामनाची स्पंदने प्रकट करणारी असतात. त्यांच्या भाव-भावनांचे, विचारांचे प्रतिबिंब या अंकातील लेखनातून पडत असते. त्यांच्या अभिव्यक्तीला प्रेरणा देणारे हे त्यांचे हक्काचे व्यासपीठ असते. म्हणूनच अशा अंकांचे प्रकाशन ही महत्त्वाची उपलब्धी ठरते.

दरवर्षी सातत्याने प्रकाशित होणाऱ्या या नियतकालिकातून वेगवेगळे विषय हाताळले जात असतात. हे विषय जास्तीत जास्त समाजाभिमुख व वास्तवदर्शी असावेत असा संपादक मंडळाचा प्रयास असतो. या वर्षी प्रकाशित होणारा हा अंक 'सुरक्षा' या ऐरणीवर असणाऱ्या विषयावर आधारलेला आहे. 'युवा-मानस' या विशेष सदराद्वारे या अंकाच्या माध्यमातून 'स्त्री-सुरक्षा' या ज्वलंत विषयावरील आपल्या प्रतिक्रिया विद्यार्थी-विद्यार्थिनींनी व्यक्त केल्या आहेत. त्या निश्चितच समाजाच्या डोळ्यात अंजन घालणाऱ्या आहेत. 'दहशतवादी कृत्ये व राष्ट्रीय सुरक्षा' ही आपल्याला नेहमीच भेडसावणारी समस्या आहे. या दहशतवादी कृष्णकृत्याची झळ पुण्यालाही बसली आहेच. या संदर्भातील आपली मते-मतांतरे विद्यार्थ्यांनी या लेखनाद्वारे प्रकट केली आहेत. त्यांचे हे लेखन निश्चितच अभ्यासपूर्ण आहे.

एकीकडे गगनभरारीचे वेड रक्तातच असलेली भारतीय वंशाची सुनिता विल्यम्स सर्वाधिक काळ अंतराळात राहण्याचा विश्वविक्रम करीत आहे, तर दुसरीकडे इज्जोसारखी संस्था अवकाश मोहिमांचे शतक

साजरे करीत आहे. या सर्व प्रगतीच्या पार्श्वभूमीवर भारताने विज्ञान-तंत्रज्ञानाच्या क्षेत्रात घेतलेली भरारी लक्षवेधी आहे. पण हा विकासाचा वेग वाढत असताना तो विकास खरेच शाश्वत आहे का हा प्रश्न मनाला भेडसावत आहे. औद्योगीकरणाच्या नावाखाली विस्तारणारी शहरे, वाढती लोकसंख्या, कारखानदारी, यामुळे नष्ट होणारी जंगले, कमी होणाऱ्या पाणथळ जागा यामुळे जैवविविधता धोक्यात आली आहे. प्राणी-पक्षांचे अधिवास नष्ट होत आहेत. त्यांच्या प्रजाती नाहीशा होण्याच्या मार्गावर आहेत. निसर्ग व मानव यांचे साहचर्यच मानवाचे अस्तित्व टिकवू शकेल याची जाणीव निर्माण होणे गरजेचे आहे. आईच्या दुधासोबत तिचे रक्तही शोषून घ्यावे तसेच शोषण आपण वसुंधरेचे करीत आहोत. 'प्रकृति रक्षित रक्षितः' हे वाक्य लक्षात नाही ठेवले तर आपला न्हास अटळ आहे. या अंकाच्या माध्यमातून जैवविविधतेच्या सुरक्षेच्या संदर्भातील अनेक प्रश्नांचा वेध विद्यार्थ्यांनी घेतला आहे व पोटतिडकीने उपाययोजना सुचवल्या आहेत. एकूणच या अंकातील लेखन हे प्रत्येकाला विचारप्रवृत्त करणारे आहे. या अंकात लेखांसोबतच या विषयाशी सुसंगत अशा कविताही प्रसिद्ध करीत आहोत.

युवापिढीच्या तना-मनात चैतन्य निर्माण करणाऱ्या स्वामी विवेकानंदांची १५० वी जयंती भारतभर नुकतीच साजरी केली गेली. स्वामीजींनी युवाशक्तीची महती नेहमीच सांगितली आहे. या युवाशक्तीची साक्ष महाविद्यालयात वावरत असतांना आम्हांला नेहमीच पटत असते. या विद्यार्थ्यांचे कृतिशील प्रयत्न महाविद्यालयाने त्यांच्यासाठी राबवलेल्या उपक्रमांतून सहज जाणवतात. विविधा, युवासमाह, कलामंडळ, यासारख्या उपक्रमांच्या माध्यमांतून या तरुणाईचे जे उत्साहाने सळसळणारे रूप दिसते ते

निश्चितच अश्वासक आहे, ऊर्जा देणारे आहे.

आपल्या महाविद्यालयाच्या या नियतकालिकातून महाविद्यालयाची वर्षभराची कामगिरी प्रतिबिंबित होत असते. २०१२-१३ या शैक्षणिक वर्षात पुणे विद्यापीठाचा 'सर्वोत्कृष्ट महाविद्यालयाचा' पुरस्कार महाविद्यालयास लाभला ही अत्यंत गौरवास्पद गोष्ट आहे. या अंकातून प्रसिद्ध होणारे विभागीय अहवाल व विशेष उपक्रमांचे अहवाल याच प्रगतीची दिशा दर्शवणारे आहेत. हे अहवाल ज्या संबंधित प्राध्यापकांनी वेळेवर उपलब्ध करून दिले त्या सर्वांचे मनापासून आभार. भाषा विभागाच्या सर्वच प्राध्यापकांनी केलेल्या बहुमोल मदतीमुळे हा अंक आकाराला येऊ शकला आहे. त्यांचेही मनःपूर्वक आभार.

संस्थेचे कार्याध्यक्ष मा. डॉ. एकबोटे सरांच्या

प्रोत्साहनामुळे या अंकाची निर्मिती होऊ शकली. तसेच संस्थेतील अनेक मान्यवर - प्रा. सौ. ज्योत्सना एकबोटे, प्रा. शामकांत देशमुख, प्रा. सुरेश तोडकर, प्रा. प्रकाश दीक्षित यांचे मार्गदर्शनही आम्हांस प्रेरणा देणारेच ठरले आहे. महाविद्यालयाचे मा. प्राचार्य व तीनही शाखांच्या उपप्रचार्या, तसेच प्रा. श्रुती भातखंडे यांनी वेळोवेळी केलेल्या सक्रिय सहकार्यामुळे हा अंक प्रकाशित होऊ शकला आहे. प्रभू क्रिएशनच्या श्री. प्रभूंचाही या प्रकाशनात बहुमोल वाटा आहे. या सर्वांच्याच सहकार्यासाठी मी येथे कृतज्ञता व्यक्त करते. सर्वांच्याच सहकार्याने या अंकाची निर्मिती होत आहे. हा अंक वाचकांना निश्चितच आवडेल अशी आशा व्यक्त करते.

-डॉ. संस्कृती आवलगावकर

अभिनंदन !

- आम्हा सर्वांचे स्फूर्तिस्थान असलेले प्रो.ए. सोसायटीचे कार्याध्यक्ष मा. डॉ. गजानन र. एकबोटे यांची नाशिक येथील आरोग्य विज्ञान विद्यापीठाच्या अधिसभेचे सदस्य म्हणून बिनविरोध निवड झाली.
 - प्रो. ए. सोसायटीचे सहकार्यवाह व स्थानिक व्यवस्थापन समितीचे अध्यक्ष प्रा. सुरेश तोडकर यांना पुणे महानगर पालिकेचा 'आदर्श शिक्षक' पुरस्कार प्राप्त
 - प्रो. ए. सोसायटीच्या नियामक मंडळाचे सदस्य प्रा. डॉ. अविनाश देसाई यांना पुणे महानगरपालिकेचा 'आदर्श शिक्षक' पुरस्कार प्राप्त.
- या सर्वांचे मनःपूर्वक अभिनंदन!
- मॉडर्न महाविद्यालय, शिवाजीनगर-पुणे ५. या महाविद्यालयास जैवतंत्रज्ञान विभाग व तंत्रज्ञान मंत्रालय, भारत सरकार यांच्याकडून DBT Star College योजना मिळाल्याबद्दल महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. राजेंद्र झुंजारराव यांचे हार्दिक अभिनंदन!

अपिलिय प्राधिकारी - डॉ. संजय खरात
शासकीय माहिती अधिकारी - डॉ. ज्योती गगनग्रास
साहाय्यक माहिती अधिकारी - श्री राजेंद्र येमूल

Appeale Officer - Dr. Sanjay Kharat
Information Officer - Dr. Jyoti Gagangras
Asst. Information Officer - Shri Rajendra Yemul

* फक्त खाजगी वितरणासाठी

मराठी विभाग

तमोगुणाचा त्याग करा, तमोगुणातून अनेक अपप्रवृत्तींचा जन्म होतो. मुखपणा, भोळ्या समजुती, मनाची क्षुद्रता, परस्पर -कलह, लहान सहान गोष्टींवरून परस्परांशी भांडणे या त्या अपप्रवृत्ती होत. या अनिष्ट वृत्ती टाकून देऊन ऐक्य आणि संघटनेच्या महाशिलेवर आपण एका महाशक्तीची उभारणी केली पाहिजे. आपल्या सर्वांच्या इच्छाशक्ती एकवटून आपल्या भूतकाळापेक्षाही अधिक वैभवशाली असा भविष्यकाळ आपण निर्मिला पाहिजे.

- स्वामी विवेकानंद

अभिनंदन

डॉ. ज्योती गगनरास
टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठातर्फे
पी एच.डी. ही पदवी प्रदान

डॉ. संजय पाटील
टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठातर्फे
पी एच.डी. ही पदवी प्रदान

डॉ. जयश्री खर्चे
टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठातर्फे
पी एच.डी. ही पदवी प्रदान

डॉ. शुभांगी भातांब्रेकर
नेहरू ग्रामभारती विद्यापीठातर्फे
(अलाहाबाद)
पी एच.डी. ही पदवी प्रदान

डॉ. साधना नातू
पी. ई. सोसायटीतर्फे
आदर्श शिक्षक पुरस्कार प्राप्त

प्रेरणा सुरु
मलेशिया येथील
आंतरराष्ट्रीय चर्चासत्रात
शोधनिबंध वाचन

डॉ. सुषमा कातडे
मलेशिया येथील
आंतरराष्ट्रीय परिषदेमध्ये
शोधनिबंध वाचन

प्रताप चौधरी
विद्यार्थी प्रतिनिधी

श्रध्दा सावंत (UR)
विद्यापीठ प्रतिनिधी

केतन राक्षे
प्रथम वर्ष वाणिज्य - ज्ञानक्रांती करंडक
राज्यस्तरीय खुल्या एकांकिका स्पर्धेत
अभिनयाचे पारितोषिक प्राप्त झाले.

दामोदर कोळेकर
पी. ई. सोसायटीतर्फे
आदर्श सेवक पुरस्कार प्राप्त

‘फॅकल्टी डेव्हलपमेंट प्रोग्रॅम’मध्ये कार्याध्यक्ष डॉ. गजानन एकबोटे यांची उपस्थिती

इंटरॅक्शन २०१३ चा संगणक विभागातर्फे घेण्यात येणाऱ्या उपक्रमाच्या वेळी मा. डॉ. वासुदेव गावडे कुलगुरु पुणे विद्यापीठ सोबत महाविद्यालय मान्यवर

२०१२-१३ या शैक्षणिक वर्षासाठीचा महाविद्यालयातील ‘सर्वोत्कृष्ट विद्यार्थी’ हा सन्मान श्रद्धा सावंत (तृतीय वर्ष, कला) हिला प्रदान करताना उच्च शिक्षण सहसंचालक डॉ. सुनील शेते, व्यासपीठावरील इतर मान्यवर : महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. संजय खरात, डॉ. दत्ता महादम, क्रीडा प्रशिक्षक, शिवछत्रपती पुरस्कारविजेते शिरीष राणे व इतर

ग्रंथालयातर्फे आयोजित केलेले ग्रंथप्रदर्शन

ग्रंथालयातर्फे आयोजित आंतरराष्ट्रीय कार्यशाळेत सहभागी झालेले प्रतिनिधी

AMT तर्फे आयोजित उपक्रमात प्रमुख व्याख्याते म्हणून डॉ. डेव्हिड सेवरसन (अमेरिका) उपस्थित होते

डॉ. वोलफ्राम थिमन, जर्मनी यांच्याशी रसायनशास्त्राच्या प्राध्यापकांचा सुसंवाद

इंटरॅक्शन २०१३ -संगणक विभागातर्फे आयोजित करण्यात आलेल्या या उपक्रमातील
संगणक विभागाचे प्राध्यापक : मा. पद्म प्रो. दे. व श्री. गोविंद सरागे (एन.डी.ए., संगणक विभागप्रमुख)

मराठी विभाग

युवाशक्तीचे शिल्पकार — स्वामी विवेकानंद

अमिता अशोक पाटील
तृतीय वर्ष, संगणक

विश्वकर्मा इन्स्टिट्यूट ऑफ इन्फॉर्मेशन टेक्नॉलॉजी, पुणे ४८

(आंतरमहाविद्यालयीन निबंध - लेखनस्पर्धा - प्रथम क्रमांक)

रोक सके हमें, ये जमाने में दम नहीं
हमसे है जमाना, जमाने से हम नहीं।

अशक्यप्राय वाटणाऱ्या गोष्टी साध्य करण्याची
प्रचंड जिद्द व तडफेने काम करण्याचे सामर्थ्य असते-
युवावर्गात.

लाथ मारीन तिथे पाणी काढीन
हाच आमुचा बाणा
कुडीत आहे प्राण-तोवरी लढू
भले लाख संकटे आणा-
एवढी प्रबळ असते- 'युवाशक्ती'

११ सप्टेंबर १८९३ रोजी ज्या अमेरिकेत एका
भारतीय युवकाने सर्वधर्मपरिषदेच्या व्यासपीठावरून संपूर्ण
जगाला विश्वशांतीचा संदेश दिला त्याच अमेरिकेत
१०८ वर्षांनंतर अर्थात ११ सप्टेंबर २००१ रोजी
मानवतेला कलंक लावत 'वर्ल्ड ट्रेड सेंटर' पाडणाराही
एक युवकच होता. भारतमातेच्या रक्षणार्थ डोळ्यांत
तेल घालून अहोरात्र आपले कर्तव्य बजावणारे सैनिकही
युवक आणि त्याच भारतमातेच्या अस्मितेच्या चिंध्या
करत राजधानी दिल्लीत निर्भयावर सामूहिक बलात्कार
करणारेही युवक. या उदाहरणांवरून हे स्पष्ट होते की
युवकांमध्ये कोणतेही कार्य करण्याची प्रचंड शक्ती असते.
परंतु जे हात उभारण्यासाठी वापरायचे तेच हात
उभारण्यासाठीही वापरले जाऊ शकतात. युवकांना योग्य
दिशा मिळाल्यास-विधायक; तर अयोग्य दिशा

मिळाल्यास-विघातक कार्य त्यांच्याकडून होते. म्हणूनच,
युवाशक्तीला संस्कार आणि विवेकाची जोड हवी,
निर्भयतेबरोबर नीतिमत्ता हवी, आत्मविश्वासाबरोबरच
संवेदनशीलता हवी, पराक्रमाबरोबर संयम व अपार देशप्रेम
हवे आणि या सर्व गोष्टी मिळण्याचे पावन तीर्थ म्हणजे
'स्वामी विवेकानंद व त्यांचे विचार'.

भारत हे 'युवकांचे राष्ट्र' म्हणून जगभरात ओळखले
जाते. आपल्या अमोघ वक्तृत्वातून संपूर्ण जगाला हिंदू
धर्म व भारतीय संस्कृतीची ओळख करून देणाऱ्या
स्वामीजींनी युवकांसाठी खूप व्याख्याने दिली आहेत.
आदर्श युवक आणि विशेषतः त्यांच्या स्वप्नातील
भारतीय युवक कसा असावा हे त्यांनी वेळोवेळी सांगितले.
'ज्याचे मन, मनगट व मेंदू मजबूत आहे तोच खरा
तरुण' ही त्यांची तरुणाईची व्याख्या. त्यांनी म्हटलेय-
'विचारांनीच माणूस घडतो म्हणून विचार चांगले
असावेत. व्यक्तिमत्त्व सुंदर नसेल तर दिसण्याला काहीच
अर्थ नाही. कारण सुंदर दिसण्यात आणि सुंदर असण्यात
खूप फरक असतो.' युवकांनी व्यक्तिमत्त्व विकासासाठी
भारतीय संस्कृतीने सांगितलेला महान तत्त्वांचा अंगीकार
करावा याबाबत ते आग्रही होते. युवकांचे ध्येय उच्च
असावे व ते पूर्ण करण्यासाठी त्याने निर्भयतेने संयमपूर्वक
प्रयत्नशील रहावे. 'उठा! जागे व्हा! आणि ध्येयसिद्धी
झाल्याविना थांबू नका!' आणि "you can do
anything and everything. Believe in that" या

शब्दांमधून आत्मविश्वासाने जगण्याची शिकवण त्यांनी दिली. युवकाने शिक्षण कसे घ्यावे हे सांगताना ते म्हणतात- 'आयुष्यभर आत्मसात न झालेला व मेंदूत अस्ताव्यस्तपणे कोंबलेला असा ज्ञानाचा भारा म्हणजे शिक्षण नव्हे.'

'यथा खरश्चन्दनभारवाही भारस्य वेत्ता न तु चंदनस्या'

चंदनाची लाकडे वाहणाऱ्या गाढवाला चंदनाच्या गुणांची नव्हे, तर ओझ्याचीच जाणीव होते. म्हणूनच फक्त माहितीचा संग्रह न करता जीवन घडविणारे, 'माणूस' निर्माण करणारे, चारित्र्य घडविणारे व चांगले विचार आत्मसात करायला लावणारे शिक्षण आवश्यक आहे. ऐहिक व आध्यात्मिक या दोन्ही प्रकारच्या शिक्षणाची गरज आहे असे त्यांचे म्हणणे होते. युवकांनी इंद्रियांवर संयम ठेवून चारित्र्य उत्तम ठेवावे. प्रामाणिकपणा व व्यसनमुक्त जीवन ही युवकांची निवड असावी असा उपदेश त्यांनी केला.

युवकांच्या व्यक्तित्वाला सेवेचीही जोड हवी. तरुणांनी आपल्या ज्ञानाचा उपयोग फक्त स्वतःसाठी न करता समाजासाठी, देशबांधवांसाठीही करावा. पवित्र बनणे आणि दुसऱ्याचे हित करणे हेच सान्या उपासनेचे सार होय. गरीब, दुर्बल, रोगी यांच्यात ज्याला शिव दिसतो-तोच शिवाचा खरा उपासक.

'बोले तैसा चाले, त्याची वंदावी पाउले' असे संत तुकाराममहाराज म्हणतात. स्वामी विवेकानंदांची प्रत्येक गोष्ट, प्रत्येक विचार मनाला भावतो कारण त्यांनी स्वतःच्या जीवनात त्या विचारांचे आचरण करून युवकांसमोर आदर्श घालून दिला आहे. ते लहानपणापासून निर्भय होते. एखाद्या गोष्टीची परीक्षा केल्याविना तिच्यावर डोळे झाकून विश्वास ठेवणे हे त्यांच्या स्वभावात नव्हते. त्यांनी जातिभेद, अस्पृश्यता पाळली नाही. आपल्या चिकित्सक वृत्तीचा प्रत्यय देत त्यांनी रामकृष्ण परमहंसांचीही आपल्या परीने परीक्षा करून पूर्ण विश्वास

बसल्यावरच त्यांचे शिष्यत्व पत्करले. विद्वत्ता, उच्च विचार, संस्कृत भाषा व तत्त्वज्ञान इत्यादींवर प्रभुत्व असूनही त्यांची राहणी साधी होती. त्यांनी जीवनभर ब्रह्मचर्याचे पालन केले. जगभरात ज्ञानाचा प्रसार करून भारतात आल्यानंतर त्यांनी युवकांना संघटित करून 'रामकृष्ण मिशन'ची स्थापना केली. अनेक समाजोपयोगी कामे करण्यात ही संस्था आजही अग्रेसर आहे. कोलकत्यात प्लेगची साथ पसरली असताना युवकांद्वारे सेवा व जनजागृतीचे कार्य त्यांनी केले. याशिवाय लोकमान्य टिळक, नेताजी सुभाषचंद्र बोस इत्यादींपासून इतर अनेक सामान्य तरुणांना भारतमातेच्या स्वातंत्र्यासाठी प्रयत्न करण्यास आवश्यक प्रेरणा त्यांनी त्या काळी दिली.

स्वामीजींनी एक गोष्ट नेहमी अधोरेखित केली, की तुम्ही कितीही प्रगती केली तरी आपल्या महान भारतीय संस्कृतीला विसरू नका. याच पुण्यभूमीत धर्म व तत्त्वज्ञानाची उत्पत्ती आणि परिपोष झाला आहे. त्यागधर्माचा प्रसार झाला आहे. तेव्हा या संपदेला प्रत्येक युवकाने जपावे. भूतकाळात पाहत राहिल्याने अधोगती होते व काहीच साध्य होत नाही म्हणून आपण नेहमी भविष्याकडे नजर ठेवली पाहिजे असे आपण ऐकतो. स्वामीजींच्या मते-ही गोष्ट खरी असली तरी भूतकाळाच्या पायावरच भविष्याची उभारणी होत असते. म्हणून भूतकाळाचा मागोवा घेणेही गरजेचे आहे. आपले पूर्वज थोर होते हे आपण प्रथम स्मरणात ठेवायला हवे. आध्यात्मिकता हेच आपल्याला जीवन देणारे रक्त आहे. ते शुद्ध असेल तर राजकीय, सामाजिक व अन्य क्षेत्रांतील दोष दूर होतील हा त्यांचा विचार होता.

स्वामीजी भारतीय संस्कृतीचे पुरस्कर्ते होते; पण म्हणून त्यांनी कधीही आधुनिक तंत्रज्ञान, प्रगती, वैज्ञानिक दृष्टिकोन यांना विरोध मुळीच केला नाही. याउलट भारतीय युवकांनी पाश्चात्य देशांकडून नवे तंत्रज्ञान, संघटनकौशल्य या गोष्टी शिकव्यात व आपल्या देशातही त्या राबवाव्यात असे त्यांनी सांगितले. असे असले तरी

पश्चिमेकडील उपभोगवादी संस्कृती, चंगळवाद, ढासळती नीतिमत्ता यांवर त्यांनी परखडपणे टीका केली. पाश्चात्य संस्कृतीचे अंधानुकरण करणे म्हणजे प्रगती करणे नव्हे, म्हणून पाश्चात्य देशांकडून चांगल्या गोष्टी शिकताना आपल्या देशातील चांगल्या परंपरा व मूल्यांचा त्याग न करता अधिकाधिक प्रसार करावा असे त्यांचे मत होते. उपभोगवादाच्या आहारी जाऊ पाहणाऱ्या आजच्या युवापिढीसाठी हा विचार अत्यावश्यक आहे. जगभरातील देशांनी, तिथल्या लोकांनी संकुचित वृत्तीचा त्याग करून सांस्कृतिक, वैज्ञानिक इत्यादी सर्व विचारांची देवाणघेवाण करून परस्परांची प्रगती साधावी ही सर्वव्यापी विकासाची संकल्पना त्यांनी जगभरातल्या युवापिढीला दिली.

भारत को जानो। भारत को मानो।

भारत के बनो। भारत को बनाओ।

हा मोलाचा संदेश त्यांनी भारतीय तरुणांना दिला. स्त्रियांच्या प्रगतीशिवाय देशाची सर्वांगीण प्रगती होणार नाही म्हणून स्त्रियांना उत्तम शिक्षण दिले जावे. शिक्षण हे देशासमोरील समस्यांचे उत्तर आहे. भारतासारख्या कृषिप्रधान देशात प्रत्येक मुलगा स्वतःहून शिक्षणापर्यंत जाणे अवघड आहे, तेव्हा शिक्षणाने त्याच्यापर्यंत पोहोचणे आवश्यक आहे. अर्थात शिक्षित युवकांनी या कामात पुढाकार घ्यावा; गावोगावी, खेडोपाडी जाऊन शिक्षण द्यावे इत्यादी विचारांमधून त्यांनी भारतीय युवकांना देशविकासाची दिशा दाखवली. दुर्गम भागात शिक्षणाचा प्रसार करण्याचा त्यांचा विचार 'राष्ट्रीय सेवा योजने' सारख्या (N.S.S.) उपक्रमांतून साकार होताना दिसतोय.

केवळ भारतीयच नव्हे तर जगभरातल्या युवावर्गाला स्वामीजींचे चरित्र व विचारधन नित्य नवी प्रेरणा, आत्मविश्वास देते. म्हणूनच स्वामी विवेकानंद हे 'युवाशक्तीचे शिल्पकार' आहेत असे म्हटले तर वावगे ठरणार नाही.

स्वामीजींच्या सार्धशतीच्या अर्थात १५०व्या जयंतीवर्षाच्या निमित्ताने प्रत्येक युवक-युवतीने स्वतःचे परीक्षण करून आपल्या आचार-विचारांनी आदर्श

निर्माण करणाऱ्या स्वामीजींचे विचार आचरणात आणण्याची प्रतिज्ञा व कृती करावी.

स्वामीजींच्या विचारांप्रमाणे भारताचे आधारस्तंभ असलेले युवक व्यक्तिमत्त्व विकासाबरोबरच समाज व देशाच्या विकासासाठी प्रयत्नशील राहिले तर भारत जगभरातील देशांसाठी आध्यात्मिक, नैतिक, वैज्ञानिक, वैचारिक इत्यादी सर्व पातळ्यांवर एक आदर्श बनेल यात शंका नाही.

‘वंगदेशीच्या थोर सुपुत्रास,

भारत-भू चा जाज्वल्य अभिमान

निर्भयता, संस्कृती अन् चारित्र्यासह, जपला ज्याने,

स्वाभिमानी आदर्श युवक होऊनी,

करू स्वप्न 'विवेकानंदांचे' साकार

सिद्ध होऊया नव्याने, देण्या भारतास आकार,

युवाशक्तीचा नित्य आहे, येथे जयजयकार,

विश्वाला या प्रेरणादायी- 'युवाशक्तीचा शिल्पकार'

◆◆

निसर्ग : काल आणि आज

प्रमिला कांबळी

द्वितीय वर्ष, कला

हिरवे डोंगर हिरवी वने

प्रसन्न करिती आमुची मने

निसर्गाची किमया न्यारी

हिरवीगार सृष्टी सारी

मानवाने चालविली मनमानी

निसर्गाची अतोनात हानी

सिमेटचीही जंगले आली

जैवविविधता नष्ट झाली

प्राणी-पक्षी, झाडे वेली

जंगले सारी ओसाड झाली

हे चित्र प्रयत्नाने बदलूया

निसर्ग संवर्धनाची शपथ आपण घेऊया.

महिलांची सुरक्षा 'युवा मानस'

महाविद्यालयीन युवक-युवती समाजाचा एक अविभाज्य भाग असतात, म्हणूनच समाजात घडणाऱ्या घडामोडींचे त्यांना भान असावे, या समाजवास्तवाकडे त्यांनी डोळसपणे बघावे. या संदर्भातील स्पष्ट मते त्यांनी मांडावीत ही काळाची गरज आहे. कारण याच सर्व युवक-युवतींच्या सक्रिय सहभागाने देशाची उभारणी होणार आहे. 'युवामानस' या उपक्रमांतर्गत तरुणाईच्या मनाची स्पंदने जाणून घेण्याचा प्रयास संपादक मंडळाने केला आहे. 'महिलांची सुरक्षा' या ज्वलंत प्रश्नावर विद्यार्थ्यांनीही मुक्तपणे आपली मते मांडली आहेत. या नियतकालिकाद्वारे ही मते आम्ही प्रकाशित करित आहोत.

'स्त्री'कडे बघण्याचा दृष्टिकोन समाजाने बदलायला हवा!

दिल्लीतील मुलींवरील अत्याचाराची घटना समोर आली आणि स्त्री-सुरक्षेचा प्रश्न पुन्हा ऐरणीवर आला. खरेच महिला सुरक्षित आहेत का? या घटनेनंतर घरातील माणसांना, आई-वडिलांना प्रश्न पडतो की आपली मुलगी, बहीण घरी सुखरूप येतील ना? त्यांच्या काळजीचा हा डोंगर त्यांना अस्वस्थ करित राहतो. बसमध्ये मुद्दाम खेडून उभे राहणे, गाडीवरून जाताना मुलींच्या पाठीवर थाप मारणे, एकटी मुलगी पाहून अश्लील चाळ करणे, घाणेरड्या नजरेने तिच्याकडे एकटक पाहणे. ही सगळी बलात्काराची छोटी रूपेच. घरातून बाहेर पडल्यापासून घरी येईपर्यंत अशा अनेक गोष्टींना मुलींना - महिलांना सामोरे जावे लागते आणि अशा बलात्काराच्या घटना तर स्त्रियांचे आयुष्य उद्धवस्त

करतात. समाजही त्यांच्याकडे सहानुभूतीने बघत नाही. त्यांचे सामान्य आयुष्य हिरावून घेतले जाते. खरेच किती क्रूर आहोत आपण... या मुलींवर बलात्काराची व्यक्ती तर बलात्कार करतेच पण आपल्या परंपरा लोकांच्या विखारी नजरा त्यांच्यावर वारंवार बलात्कार करतात. हे सर्व बदलले पाहिजे. स्त्रीकडे बघण्याचा दृष्टिकोन बदलला तरच हे शक्य आहे.

अपर्णा वेडे पाटील
तृतीय वर्ष, वाणिज्य

प्रकृती विरुद्ध विकृती हा लढा सुरू आहे

आपल्या पुराणांमध्ये अर्धनारी नटेश्वराचे रूप प्रसिद्ध आहे. त्यानुसार स्त्री ही पुरुषाचे अर्धांग आहे असे मानले जाते. त्याच वेळी आपण पूर्णपणे विसरून जातो की पुरुषही तिचे अर्धांग आहे. तिची सुरक्षा महत्त्वाची आहे याची जाणीवच त्याला नसते. आईची माया, बहिणीचे प्रेम व पत्नीच्या साथीशिवाय तो अपूर्ण असतो. 'स्त्री'च्या या सर्व रूपांचा तो स्वीकार करतो. पण मुलगी.... त्याच्या काय उपयोगाची म्हणजेच "No Use No Need" हे सर्वत्र दिसणारे समीकरण तोही आत्मसात करतो. तिला गर्भातच नष्ट करतो. ही मानसिकता जेवढी कठीण तेवढीच विचित्रही!

पाठ्यपुस्तकातूनही आम्ही शिकतो : मीना चर्च आणि... राजू त्या चर्चिवर बस. मीना पाणी आण... राजू जेवण कर. बघा किती गंमत आहे. मीनाने काम करावे आणि राजूने मात्र फक्त जेवण करायचे ! म्हणूनच ही मानसिकता लहानपणापासून तयार होत जाते. व्याकरण शिकत असतानाही दुय्यम भूमिकाच मिळते. तो परत तर ती टेकडी, तो राजवाडा तर ती झोपडी, तो बंद

रुपया तर ती चिह्नर. ही सगळी उदाहरणे पुरेशी बोलकी आहेत. या सान्याच समस्येचे मूळ दुसऱ्या तिसऱ्या कशात नसून या विकृत मानसिकतेतच आहे. म्हणूनच स्त्री ही आपल्या बरोबरीची नाही. तिच्यावर हक्क गाजविण्याचा आपल्याला हक्कच आहे. ही समजूत तयार होते व परिणामी ती अन्यायाला, अत्याचाराला बळी पडते. तिला सन्मानाने वागविले जात नाही. म्हणूनच हा लढा स्त्री विरुद्ध पुरुष असा नसून प्रकृती विरुद्ध विकृती असा आहे. मुळापासून ही विकृती दूर केली तर परिस्थिती नक्की बदलेल.

श्रद्धा सावंत

तृतीय वर्ष, वाणिज्य

सर्वांच्या एकत्रित प्रयत्नांतून समाज बदलेल

आज हे समाजवास्तव बघत असताना मनाला यातना होत आहेत. येथे हजारो वर्षे स्त्री-पुरुष एकत्र नांदत आहेत. पण सध्या या अनेक घटना बघता स्त्री-अत्याचारांची परिसीमा झाली आहे असेच वाटते. अनेक प्रश्न निर्माण होतात. स्त्री नेमकी का असुरक्षित आहे? याविरुद्ध न्याय कोणाकडे मागायचा? साधुसंतांचा वारसा सांगणाऱ्या या देशात स्त्रियांची ही विटंबना का होत आहे? हाच खरा विकास आहे का? की विकासाचा आपण आव आणत आहोत? समाजातील ही अस्वस्थता संपायला हवी. या समाजविधातक गोष्टी संपविण्यासाठी नेमके काय करायला हवे? या सर्वच प्रश्नांवर मी जेव्हा विचार करतो तेव्हा मला वाटते की दोन गोष्टी होणे गरजेचे आहे. एक म्हणजे ताबडतोब करावयाच्या उपाययोजना. त्यांत सुरक्षाविषयक कायदे, न्यायव्यवस्था व पोलीसयंत्रणा यांच्या आधारे या समाजकंटकांवर वचक बसविणे व दुसरी उपाययोजनाही दीर्घकाळाची हवी. शालेय शिक्षणापासूनच स्त्रीसन्मानाचे संस्कार करणे, हिंसक वृत्तीला नष्ट करणे. या माध्यमातूनच युवकांना मार्गदर्शन करणे. सामाजिक संस्था, मानसशास्त्रज्ञ यांच्या एकत्रित प्रयत्नांतून युवकांची मानसिकता बदलून

त्यांचा दृष्टिकोन बदलण्यास भाग पाडायला हवे. स्त्रियांकडे सावज म्हणून न बघता तिच्याकडे माणूस म्हणूनच बघण्यास प्रवृत्त करणे.

या प्रयत्नांसोबतच स्त्रीलाही मानसिकदृष्ट्या भक्कम करणे. तिच्या मनातील पुरुषांभंड नष्ट करणे. समाजात ती सक्षमपणे वावरतेच आहे. या सान्या प्रयत्नाने तिला सुरक्षितता लाभेल असा नक्की विश्वास वाटतो.

विनयकुमार वाडेकर

द्वितीय वर्ष, कला

भय इथले संपत नाही

महिलांची सुरक्षितता धोक्यात येण्याचे कारण म्हणजे आपल्या आजूबाजूला घडणाऱ्या घटनांचा मानवी मनावर होणारा परिणाम. सध्याच्या चंगळवादी संस्कृतीत लोकांच्या भावना उद्दीपित होणारे वातावरण निर्माण झाले आहे. अश्लील चित्रफितींचा सुळसुळाट, आमदारांच्या मोबाईलपासून सामान्य विद्यार्थ्यांच्या मोबाईलपर्यंत या चित्रफितींचा गैरवापर, आधीच विकृत मानसिकता असल्यामुळे या असल्या माध्यमांच्या उपलब्धतेनेही ती वाढत जाते. कधी अॅसिड फेकणे, तर कधी बलात्कार करणे, यासारख्या भयंकर घटना घडताहेत. थोडक्यात काय तर भय इथले संपत नाही.

भाग्यश्री नलावडे

तृतीय वर्ष, कला

प्रगती की अधोगती?

मुली आज शिकत आहेत, प्रगती करत आहेत पण त्या आपल्या जीवनाचा आनंदाने उपभोग घेऊ शकतात का? सतत असुरक्षिततेची भीती तिच्या मनात असते. तिला जगण्याचे स्वातंत्र्य कधी मिळेल? तिने जन्माआधीच मरायचे का जन्माला आल्यानंतर मरत मरत जगायचे, हा तिच्यासमोरचा मोठा प्रश्न आहे. हा प्रश्न कधी सुटेल का?

प्रमिला कांबळी

द्वितीय वर्ष, कला

मोकळेपणाने या प्रश्नावर चर्चा होणे गरजेचे आहे

'स्त्री' सुरक्षा हा मुद्दा नेहमीच चर्चेत असतो. मला वाटते की पुढील काही गोष्टी याला कारणीभूत आहेत. विभक्त कुटुंबपद्धती, मुलांमध्ये निर्माण झालेली स्वैराचाराची भावना, पालकांचे दुर्लक्ष, अपुरे संस्कार, स्त्रियांचा अनादर करण्याची मानसिकता यामुळे महिला छेडछाडीचे प्रकार वाढत जातात. त्यातूनच बलात्कारासारखे घृणास्पद प्रकार घडतात. या गोष्टींच्या मागे मानसिक तसेच काही जैवशास्त्रीय कारणे देखील आहेत. शरीरात तयार होणाऱ्या हार्मोन्सचा लैंगिकतेशी थेट संबंध असतो हे सर्वज्ञात आहे. तरुण वयात वाढणाऱ्या टेस्टेस्टेटॉन या हार्मोन्समुळे चीड येणे, संताप येणे, आक्रमकपणा वाढून मानसिकता बदलणे हे प्रकार घडत असतात. या बदलांमुळे भावभावनांचा समतोल ढळतो. लग्नाचे वाढलेले वय यामुळे लैंगिक अतृप्ती वाढते. पण या सर्व भावना दडपल्यामुळे काही दिवसांनी त्याचा विपरीत उद्रेक होतो व अमानुष, लांछनास्पद असे बलात्काराचे कृत्य घडते. खरेच हे सार खूप गुंतागुंतीचे आहे. पण आज समाजात स्त्री-पुरुषांच्या लैंगिक जीवनाबद्दल जी अळीमिळी गुपचिळी पाळली जाते त्यामुळे ही समस्या अधिकच गंभीर होत जाते. मोकळेपणाने यावर चर्चा झाली पाहिजे. प्रसारमाध्यमांनी या कामात पुढाकार घ्यायला पाहिजे.

पूनम ठुवे
प्रथम वर्ष, कला

स्वयंनिर्भरता महत्त्वाची

महिला सुरक्षा हा बहुचर्चित मुद्दा असून त्यावर उपाययोजना करत असताना स्त्रियांनी स्वतःतही बदल करावेत. मूल्यशिक्षणासोबत व्यायाम, पोहणे, तलवार चालविणे, दांडपट्टा फिरविणे व इतर स्वसंरक्षणविषयक कला आत्मसात केल्या पाहिजेत. धाडस व साहस वाढविणे महत्त्वाचे आहे. त्यासाठी शाळेपासूनच ही सुरुवात व्हावी. म्हणजे उत्तम मनोधैर्य असलेल्या या स्त्रियांच्या वाटेला जाण्याचे धाडस कोणी करणार नाही. -

शेवटी एवढेच सांगते

'स्त्री' ही जीवनाचा आधार?

मग तीच का निराधार

जीवनप्रवासाची सदा वाटे भीती

मुक्तपणे जगण्याची नाही आता स्थिती.

तिचे जगणे झाले दुर्धर

तिने बनावे आता आत्मनिर्भर.

विसरू नये झाशीच्या राणीचे कर्तृत्व

आत्मसन्मान हेच जीवनाचे खरे तत्त्व

हे जरी सहनशील तुझे रूप

काली दुर्गेचे विसरू नको स्वरूप.

मनात बाळग एकच आकांक्षा

स्वतःच करेन स्वतःची रक्षा.

दीपाली क्षीरसागर
तृतीय वर्ष, कला

जैवविविधतेचा होणारा नाश व त्यामुळे मानवी अस्तित्वालाच उत्पन्न झालेला धोका लक्षात घेऊन संयुक्त राष्ट्रसंघाने २०१० हे आंतरराष्ट्रीय जैवविविधता वर्ष म्हणून जाहीर केले होते. पृथ्वीवरील काही सजीवांचा भविष्यात समूळ नाश होण्यापूर्वी जैवविविधतेचे संवर्धन करण्यासाठी जनजागरण करणे हा त्यामागचा उदात्त हेतू होता." - लोकप्रभा

स्त्री-भ्रूणाची करा रक्षा....

रेश्मा राणोजी माने

प्रथम वर्ष, वाणिज्य

नन्ही-सी एक कली हूँ मैं
कल में भी तो इक फूल बनूंगी
महका दूँगी दो घर आँगन
खिलकर जब मैं यूँ निखरूंगी
ना कुचलो अपने कदमों से
यूँ मुझको इक फल की चाहत में
फल कहाँ कभी बागबां का हुआ है
गिरता अक्सर गैरों की छत पे

स्त्री-भ्रूणहत्याचा विषय सध्या चांगलाच चर्चेत आहे. त्याचं एक कारण म्हणजे आमीर खानच्या बहुचर्चित 'सत्यमेव जयते' या कार्यक्रमात या सामाजिक विषयाला दिलेले महत्त्व.. खरे तर या कार्यक्रमामुळे हा विषय पुन्हा एकदा चर्चेत आला एवढेच...! कारण या विषयावर पूर्वीपासूनच जागृतीच्या माध्यमातून प्रबोधनाचे काम सुरूच आहे. 'लेक वाचवा' अशी आंदोलनेही झाली. पण आमीर खानच्या कार्यक्रमामुळे तो विषय मोठ्या प्रमाणात चर्चेत आला. तसेच या विषयाचे गांभीर्य, स्त्री-भ्रूणहत्या केली जात असताना होणारा मातेचा कोंडमारा आणि वैद्यकीय क्षेत्रातली अपप्रवृत्ती यावरही प्रकाश टाकण्यात आल्याने हा विषय चर्चेत आला.

स्त्री-भ्रूणहत्या करणाऱ्या अनेक डॉक्टरांनी त्यांची दुकानेच थाटलेली आहेत. अनेक शहरांत हा गोरखधंदा राजरोसपणे सुरूच. पण हा गोरखधंदा कोणत्या हॉस्पिटलमध्ये होत आहे हे सर्वांनाच माहिती असताना कोणतीही यंत्रणा त्याकडे का गेली नाही हे न समजण्यासारखे नाही. प्रमुख कारण आहे, काही हजार रुपयांच्या मोबदल्यात गर्भपात करण्याचा हा धंदा राजरोसपणे सुरू आहे. एकट्या कोल्हापूर जिल्ह्यात

२५० अधिकृत सोनोग्राफी सेंटर आहेत. यावरून महाराष्ट्राचा विचार केला तर त्या सोनोग्राफी सेंटरची संख्या आणि तिथे होत असलेले प्रकार याची व्याप्ती लक्षात येते.

उम्र की ढलती शाम में जब
ना होगा साथ कोई साया
याद आयेगा ये अंश तुम्हारा
जिसको तुमने खुद ही है बुलाया
क्या इन फलों से ही है माली
तेरी इस बगिया की पहचान
गुल भी तो बढ़ाते हैं खिलकर
तेरी इस गुलिस्तां की शान

मुलगी नको म्हणून जन्माला यायच्या आतच तिला मारण्याचे पाप करण्याचा हा प्रकार अत्यंत घृणास्पद आहे. त्याला जबाबदार असणाऱ्यांनी विचार करायला हवा. हा प्रकार खेडेगावांत, आदिवासी भागात जास्त प्रमाणात चालतो असा आतापर्यंत समज होता. पण मागच्या काही दिवसांत प्रकाशात आलेल्या माहितीनुसार मोठ्या शहरांतून तसेच सुशिक्षित लोकांकडूनही हा प्रकार होत असल्याचे पुढे आलेय. म्हणूनच हा विषय आणखी गंभीर होत चाललाय. कारण मुलगी नको, मुलगाच हवा ही मानसिकता सगळीकडे घर करत चालल्याचे यावरून दिसून येतेय. त्यामुळे शहर असो की गाव, सुशिक्षित असो की अडाणी, कमी शिकलेला या सर्व स्तरांतून मुलगी नको हा विचार नष्ट होणे गरजेचे आहे.

स्त्री-भ्रूणहत्या रोखण्यासाठी कोल्हापूरच्या जिल्हाधिकार्यांनी सर्व सोनोग्राफी केंद्रांना सायलेंट ऑब्झर्व्हर हे यंत्र बसवण्याचा आदेश दिला होता.

त्यातून केंद्रात काय चाललेय हे स्पष्ट होण्यास मदत होते. तसेच सोनोग्राफी करताना त्या महिलेकडून एक अर्ज ऑनलाइन भरून घेण्याचा आदेशही काढलाय. पण त्याला कोर्टात आन्व्हान देण्यात आले होते. पण मुंबई हायकोर्टाने तो अर्ज फेटाळून लावला. कोल्हापुरात मुलीचे प्रमाण हे दरहजारी ८३९ पर्यंत खाली उतरलेय. थोड्याफार फरकाने मुलींचे हे प्रमाण इतर जिल्ह्यांतही असेच घसरत चाललेय. त्यामुळे मुलगी वाचवणे ही काळाची गरज बनलीय.

बोलो फूल ही ना होंगे तो
तुम फल कहाँ से पाओगे
बेटी जो ना होगी किसीकी
तो बहु कहाँ से लाओगे?

स्त्री-भ्रूणहत्या रोखण्यासाठी अनेक सामाजिक संस्था काम करत आहेत. तसेच प्रसूतिपूर्व व गर्भलिंग निदान प्रतिबंध कायदाही आहे. पण कायद्याच्या पळवाटा तसेच घरातूनच वंशाचा दिवा हवा म्हणून होणारा हट्ट यामुळे अनेक ठिकाणी स्त्री-भ्रूणहत्या केली जाते. हे थांबवायचे असेल तर त्याची सुरुवात घरातूनच व्हायला हवी. जोपर्यंत मुलगी नको फक्त मुलगाच हवा ही मानसिकता बदलत नाही तोपर्यंत हा प्रकार थांबणे शक्य नाही. फक्त डॉक्टरांना दोष देऊन काही उपयोग होणार नाही. स्त्री-भ्रूणहत्या रोखण्यासाठी लोकांच्या मानसिकतेत बदल होणे गरजेचे आहे. ते जोपर्यंत होत नाही तोपर्यंत मुलींना जन्माला येण्यापूर्वीच त्यांना संपवण्याचा हा प्रकार थांबणे अवघड आहे. कारण सर्वांना मैत्रीण हवी आहे, बायको हवी आहे, आई हवी आहे, बहीण हवी आहे. मग मुलगी का नको...? मुलीला जन्माला येऊ दिले जात नसेल तर आई, बायको किंवा बहीण कुटून येणार याचा विचार होणे गरजेचे आहे. त्यामुळेच 'लेक वाचवा' असे म्हणण्याची वेळ आपल्या सर्वांवर आलीय.

◆◆

स्त्री

वैशाली विजयकुमार थोरात
तृतीय वर्ष, वाणिज्य

नेहमी स्त्रीलाच असं का वागावं लागतं
स्वतःचं मन मारून जगावं लागतं
जन्मल्यापासून स्त्रीपणाचं ओझं वागवावं लागतं
पोटातलं दुःख ओठावर न आणता
उरातच साठवावं लागतं.
लग्न होईपर्यंत वडील म्हणतील तसं
मुलीला ऐकावं लागतं
तर लग्नानंतर नवऱ्यासाठी खोटं खोटं का होईना,
पण हसावं लागतं.
कितीही रडायला आलं तरी
इतरांसाठी आनंदी रहावं लागतं
कितीही राग आला तरी मनातल्या मनात
धुसमटावं लागतं
इतरांच्या सुखासाठी स्वतःचं सुख विसरावं लागतं
आपलं जगणं आपलं असलं तरी
दुसऱ्यांसाठी जगावं लागतं
एकच प्रश्न सारखा पडतो
नेहमी स्त्रीलाच असं का जगावं लागतं
नसेल कन्या तर कसं कराल कन्यादान
मनाशी करा पक्का निर्धार
स्त्री-भ्रूणहत्येला द्या नकार
निसर्गाचं एक बरं आहे
तो सदैव आपल्याला देतच असतो
माणसाचं मात्र तसं नसतं
संधी मिळताच तो फक्त
ओरबाडत असतो.

कळ्या उमळू देत

तुषार निवृत्ती वाजे
प्रथम वर्ष कला

त्या दिवशी एका ठिकाणाहून जाता-जाता काही क्षण पाय आपोआप एका जागी स्थिरावले. काही तरी गोंधळाचे वातावरण दिसतेय म्हणून आत डोकावलो तर सर्वजण अस्वस्थ, बेचैन दिसत होते. तेवढ्यात आतल्या खोलीतून नुकत्याच जन्मलेल्या बाळाच्या रडण्याचा आवाज कानी आला. अन गोंधळाचे व अस्वस्थतेचे कारण काय होते ते उमजले. घरातील सर्वांच्या चेहऱ्यावर स्मित पसरले. पण नाही! ते क्षणिक असावे बहुधा? कारण तेवढ्यात आतल्या खोलीतून एक वयस्कर बाईचा आवाज कानी पडला, 'पुन्हा कार्टीच झाली' सर्वांचाच चेहरा लगेच पडला. मी मात्र थबकलोच. बाळ झाल्याचे कळताच सर्वजण आनंदी होते.पण दोन मुलींनंतर पुन्हा मुलगीच झाली हे कळल्यावर मात्र सारे उदास का झाले? का सर्वांच्या चेहऱ्यावर ओसंडून वाहणारा आनंद क्षणार्धात लोप पावला? का चेहऱ्यावरचे स्मित लगेच हरवले? असे अनेक प्रश्न एकामागे एक डोक्यात गर्दी करायला लागले. खरेच का घडले हो हे सारे? तेवढ्यात माझा मीच कुठेतरी विचारांत हरवून गेलो...

वंशाला खरेच दिव्याची गरज असते काय हो? जर अप्पेलच तर आतापर्यंत अशा लाडाच्या दिव्यांनी आपले आई-वडील, कुटुंब, समाज यांसाठी किती दिवे लावलेत हो? किती दिव्यांनी आई-वडिलांना घराबाहेर न काढता त्यांचा सांभाळ केलाय? वर्षानुवर्षे हे प्रश्न जसेच्या तसे पुढे सरकतायत. पण उत्तर देण्याची हिम्मत कोणीच करत नाही. पण तरीही आज 'वंशाचा दिवा' म्हणून मुलगाच पाहिजे या साठी घरातला पाळणा हलतो आहे. आणि लोकसंख्येचा भस्मासुर माजतोच

आहे. दोन-चार मुलींनंतर मुलगा झाला म्हणून गावभर पेढे वाटत 'वंशाला दिवा' मिळाल्याच्या बाता मारत फिरणारे एकदा तरी मुलगी झाली म्हणून कुणाच्या तरी हातावर साखरेचे चार दाणे ठेवत 'मला वंशाची ज्योती' झाली असे म्हणताना दिसतात काय हो?

आमीर खानच्या 'सत्यमेव जयते'मध्ये स्त्रीभ्रूणहत्या याविषयी सत्यता बेघून साऱ्यांच्याच हृदयात कालवाकालव झाली. पण 'रात गई बात गई' प्रमाणे सारे तो कार्यक्रमही विसरले अन 'स्त्री'भ्रूणहत्येविरोधी जागरूकतेची धुंदीही. मग आमचे पुन्हा पाढे पंचावन!

घरादाराला वारस म्हणून सर्वांना दिवाच हवा असतो. तर गरिबांनाही मुलीचे ओझे वाटत असते. कित्येक महिलांना मुलगा न झाल्याने आयुष्यभर कुचंबणा, मानहानीत आयुष्य कंठावे लागते. पण मनात नसतानाही ग्रामीण भागामध्ये मुलगी जन्माला आली तर तिला स्वीकारले जाते पण आयुष्यभर एक शिक्षा तिला दिली जाते. ती म्हणजे तिचे नाव. त्यातूनच जन्माला येतात दगडी, धोंडी, फशी यासारखी नावे. अन सर्वात अतिरेक तर 'नकुसा' या नावाचा नकोशी झालेली मुलगी ती नकुसा. नकोशी या नावाने हाक मारून आयुष्यभर तिचा निषेध नोंदविला जातो. या नकुसांबरोबरच अनेक फशाबाईही आढळतात. तीन-चार मुलींनंतर शेवटी पुन्हा मुलगीच झाली तर तिचे नाव ठेवले जाते फशाबाई. याचा अर्थ मुलगा होण्याचा डाव फसला. आयुष्यभर आपण घरच्यांना नकोच याची जाणीव तिला करून दिली जाते.

जीवन पुढे चालवायला स्त्रिया आणि पुरुष दोघेही सारखेच महत्त्वाचे. त्यामुळे स्त्री-पुरुषांच्या संख्येचा

समतोल निसर्ग स्वतःच सांभाळत आला. पण माणूस? माणसासारखा क्रूर आणि नराधम कोणीच नाही. विज्ञानाचं शस्त्र हाती लागल्यावर कुठे वापरू अन कुठे नको असे त्याला झाले. आणि दिवटाच हवा ह्या हव्यासानं त्याने गर्भात असतानाच त्याचे लिंग ओळखण्याची 'गर्भ लिंग निदान चाचणी' असे भारदस्त नाव असलेले काहीतरी शोधून काढले आणि मुलीच्या हत्येचे पर्व जोमास आले. आणि त्या चाचणीत मुलगी आहे हे निदर्शनास आले तर पुढची पायरी एकच... तिचा जन्मच नाकारायचा.... गर्भपात!

म्हणजे 'न रहेगा बाँस, न रहेगी बाँसुरी!'

असी समज घेऊन तो अत्यंत क्रूर बनत चालला आहे.

स्वतःच्याच पापाचा तुला न रे मागूस,
अरे माणसा माणसा कधी व्हाशील माणूस
आईच्याच दुधावर तुझा पोसला रे पिंड,
तरी बाईच्या जातीची सदा काढतोस धिंड....

अरे, थेट जिजाऊ मासाहेबांपासून ते आजच्या कविता राऊत, अंजली भागवतपर्यंत अशी अनेक कन्यारत्ने महाराष्ट्राच्या भूमीत उपजली आहेत. ऑलिम्पिकमध्ये पदक मिळविण्याची किमया करणारी फुलराणी सायना तसेच मेरी क्रोम याही स्त्रियाच ना? मग का म्हणून आपण मुलींना नाकारायचे?

मुलींमधूनही तुमचेच रक्त वाहत आहे, हे विसरून चालणार नाही. त्याही त्याच वंशाच्या वेलीवरचा भाग आहे ज्यावर मुलाचा वंश उगवतो. मग का त्यांना नाकारायचे? मुलगा जसा चितेला अग्नी देऊ शकतो, तशी मुलगीही देऊ शकते ना! आज हुंडा द्याव लागतो म्हणून मुलींना नाकारले जाते. पण हुंडाबंदी-विषयक अनेक कायदे करूनही आपण हुंडा देतो-घेतो व त्यास खतपाणी घालतो. मग यात मुलींची कुठली चूक? हुंडा नको तर मुलींना संपत्तीत समान वाटा द्या.

मुलींचा 'घटता जन्मदर हा गंभीर प्रश्न निर्माण झाला आहे. यामुळे भविष्यात सामाजिक संतुलन

बिघडण्याची शक्यता आहे. याची दखल घेऊन स्त्रीभ्रूण हत्या रोखण्यासाठी शासन अनेक उपाययोजना करित आहे. त्याचबरोबर समाजाची मानसिकता बदलणे आवश्यक आहे. यासाठी शासनाबरोबरच स्वयंसेवी संस्था, तसेच समाजातील प्रत्येक घटकाने जागरूक होऊन काम करणे आवश्यक आहे. अशा अनेक प्रबोधन संस्था आहेत की त्यांनी संपूर्ण महाराष्ट्र फिरून अनेक 'नकुसा' शोधून काढल्या व त्यांना 'जयश्री' या नावाची भेट देऊन त्यांना नवा जन्म दिला.

सुशिक्षित व स्वावलंबी मुलगी हे आपले बहुमोल धन आहे. कल्पना चावला, सुनिता विल्यम्स या स्त्रियांनी पुरुषांना लाजवेल अशी कामगिरी केली आहे. प्रत्येक क्षेत्रात स्त्रिया आघाडीवर असताना ही विषमतेची दरी बुजवणे ही काळाची गरज आहे. मुलगी ही आपली केवळ जबाबदारी नसून ती आपली, राष्ट्राची संपत्ती आहे. गतिशील वातावरणात मुली अधिक सक्षम होऊ लागल्या आहेत. मुलांच्या पावलाबरोबर पाऊल टाकून त्या प्रगती करत आहेत. आजही अनेक निकाल पाहिले तर मुलीच आघाडीवर आहेत हे दिसून येते.

प्रभू रामचंद्रांबरोबर १४ वर्षे वनवासाला जाणारी सीता, श्रीकृष्णावरच्या निस्सीम भक्तीत रममाण होणारी मीरा, यमाकडून आपल्या पतीचे प्राण हिसकावून आणणारी सावित्री या सान्या स्त्रियाच आहेत ना! मग का म्हणून मुलींचा गर्भ नाकारला जातो? का त्यांना या दुनियेत येण्यापासून रोखले जाते? का ती नाजुकशी कळी उमलण्याआधीच खुडून टाकली जाते?

ती वेळ दूर नाही की मुली नाहीत तर स्त्रिया नाहीत. स्त्रिया नाहीत तर पुरुषही नाहीत. म्हणून आपण प्रत्येकाने या कार्याला वाहून घेतले पाहिजे. स्त्रीभ्रूणहत्या करत मोकाट सुटलेल्या सैतानांना वेळीच जरब बसवून चांगली अदल घडवायला हवी. त्या गर्भातल्या निष्पाप कळ्यांना उमलण्याआधीच न खुडता मुक्तपणे उमरू दिले पाहिजे.

दहशतवाद व सामाजिक सुरक्षितता

डॉ. ज्योती गगनग्रास

समाजशास्त्र विभाग प्रमुख - उपप्राचार्या

भारतीय समाजाचा विचार करताना अलीकडील काही दशके भारतीय जनता असुरक्षिततेच्या छायेमध्ये वावरताना दिसत आहे

दिल्ली, मुंबई, पुणे व नुकताच हैदराबाद येथे झालेला दहशतवादी हल्ला त्यामध्ये मृत्यूमुखी पडलेले व जखमी झालेले शेकडो निष्पाप जीव आपण विविध वाहिन्या व वृत्तपत्रांमधून पाहतो तेव्हा आपल्या जीवाचा थरकाप होतो. काही कुटुंबातील कर्ती माणसे, काही कुटुंबातील आधारस्तंभ असणाऱ्या स्त्रिया लहान लहान निष्पाप बालके यांचे मृत्यू जिवाला निश्चितच चटका लावून जातात.

आज भारताचा विचार करतांना विविध सामाजिक समस्यांना आपण गेली काही दशके सामोरे जात आहोत. ज्यामध्ये दारिद्र्य, व्यसनाधिनता, गुन्हेगारी, हुंडापध्दती, भ्रष्टाचार, स्त्रियांवरील अन्याय अत्याचार, अतिरिक्त लोकसंख्या इ. अनेक समस्यांचा विचार करणे आवश्यक आहे व त्यातीलच एक महत्त्वाची व आधुनिक काळातील महत्त्वाची समस्या म्हणून दहशतवादाकडे पाहिले जाते.

दहशतवादाला हिंदीमध्ये आतंकवाद व इंग्रजीमध्ये Terrorism असे संबोधले जाते. दहशतवादाची संकल्पना आता जगात नवी रहिलेली नाही. फरक इतकाच की दहशतवादाचे स्वरूप दिवसेंदिवस बदलत आहे व त्याची व्याप्ती वाढत आहे. दहशतवादाचे मुळ, समाजात कोणत्याही कारणास्तव आढळून येणारी असंतुष्टता हे आहे.

दहशतवादाची राजकीय, सामाजिक व आर्थिक अशी विविध कारणे आहेत. राजकीय कारणांमध्ये सत्तेची

अतिरिक्त हाव असणे, अधिकार नाकारले जाणे, स्वतःच्या फायद्यासाठी दुसऱ्याला नुकसान पोहचवणे अशी आहेत. तर सामाजिक कारणांमध्ये धर्मभेद, धर्मसत्ता लादणे, जाती भिन्नता धर्म किंवा जातिवाचक पक्षपात अशी आहे. आर्थिक कारणांमध्ये स्वतःची आर्थिक पत वाढविण्यासाठी एखाद्या देशाने दहशतवादास पोषक वातावरण निर्माण करून देणे किंवा दहशतवादास पोसणे अशी आहे. सांस्कृतिक कारणांमध्ये भिन्न भिन्न संस्कृतीचे लोक काही वेळा एकाच राजकीय व्यवस्थेसाठी किंवा शासनव्यवस्थेच्या अमंलाखाली राहणे पसंत करत नाही. त्यासाठी त्यांची नाराजी असते. राज्यकर्तेही सर्वकष विचार न करता एखाद्या घटकाकडे ज्यावेळी दुर्लक्ष करतात. त्यावेळीही असंतुष्टता वाढते व त्यातूनच दहशतवादाचा जन्म होतो. सामाजिक व राजकीय अस्थिरताही अनेकदा दहशतवाद फैलावायला कारणीभूत ठरलेली दिसून येते.

दहशतवादाची व्याख्या अथवा अर्थ जाणून घेण्यासाठी काही संदर्भ परामर्श आपण घेऊया.

आधुनिक काळात दहशतवादाने सर्वसामान्यांच्या मनात असुरक्षितता, दहशत व भिती निर्माण केलेली आहे. त्यासाठी दहशतवादाची व्याख्या लक्षात घेणे आवश्यक आहे.

जॉन क्रेटम- राजकीय उद्दिष्टे साध्य करण्याकरिता सामाजाच्या किंवा त्यातील विशिष्ट स्तरात भिती आणि दहशत निर्माण करण्याच्या उद्देशाने केलेली हिंसात्मक गुन्हेगारी वर्तणूक म्हणजे दहशतवाद होय.

अमेरिकन कायदेमंडळाने १९८४ साली एक कायदा संमत करून दहशतवादाची व्यापक व्याख्या

करण्याचा प्रयत्न केला आहे.

राजकीय उद्दिष्टे साध्य करण्याकरिता काही व्यक्तिगत गटांनी प्रस्थापित शासकीय अधिकाऱ्यांच्या बाजूने अगर विरुद्ध कारवाई करताना दहशतीचा अगर हिंसाचाराचा केलेला वापर म्हणजेच दहशतवाद होय. त्यावेळी अशी कारवाई शिकार बनलेल्या जवळच्या व्यक्तीऐवजी अन्य गटाला धक्का देण्याकरिता किंवा त्याची शुध्द हरपण्याच्या उद्देशाने केलेली असते.

एकंदरितच २१ वे शतक अनेक नावीन्यपूर्ण व वैशिष्टपूर्ण बाबी घेऊन आले आहे. मोबाईल्स, इंटरनेट, मायक्रोचिप्स, वेबसाईट तसेच मानवाने उपग्रह सोडूनही क्रांतीकारक शोध लावले आहेत. विज्ञान, माहिती व तंत्रज्ञान यामध्ये सातत्याने नवीन नवीन उपक्रम घडत आहेत. त्यामुळे मानवी संस्कृती, आचार, विचार व समाजरचनेत गुंतागुंत निर्माण होत असून परस्पर गुंतागुंतही वाढत आहे व विविधतेतून एकता साधत असताना दहशतवादासारखी भयावह समस्या मानवी प्रगतीत अडसर ठरत आहे.

दहशतवादासारखी समस्या ज्यावेळी एखाद्या राष्ट्रात किंवा राज्यात मुळ धरते या विघातक कृत्यांना ज्यावेळी सफलता मिळते. त्यावेळी स्थानिक पातळीवरून त्यांना साह्य करणारा एकदा गट किंवा समूह या विघातक कारणांमध्ये सक्रिय झालेला असतो. राजकीय अथवा सामाजिक पातळीवरच काही घटकांकडून या कारवायांना समर्थन मिळत असावे असे सद्यस्थितीत घडलेल्या घटना बघतांना वाटते. दहशतवाद्यांना पैसे, रसद, हत्यारे पुरविणे, आपल्या राष्ट्रात, राज्यात त्यांना प्रशिक्षणासाठी जागा देणे ह्या सारख्या बाबीही दहशतवादास पूरक ठरतात किंवा दहशतवादी कृत्यास खतपाणी घालतात. ही वस्तुस्थिती आहे.

भारतातील दहशतवादाचा व घडलेल्या घटनांचा तसेच सदरच्या घटनांमध्ये आजपर्यंत जे काही धागेदोरे हाती लागले आहेत. त्यानुसार असे लक्षात येते की,

भारतातील अतिरिक्त बेकारी, लोकसंख्या, दारिद्र्य, व्यसनाधिनता, गुन्हेगारी व भ्रष्टाचार या सारख्या समस्यांचा फायदा घेऊन भारतातील युवकांना दहशतवाद्यांनी आकर्षित केले आहे. युवकांच्या भडकभावना, विस्कळीत, भांबावलेल्या मानसिक स्थितीचा फायदा सदरच्या विघातक कृत्यांसाठी करून घेतला जात आहे. आपल्या युवकांना पैसा, रोजगार, चैन व ऐश तसेच वेळप्रसंगी मादक व अमंली पदार्थांचे आमिष दाखवून सदरची कृत्ये घडत आहेत. त्यांना स्वप्नरंजन घडवून, नाहक आश्वासने देऊन अशी कृत्य करण्यासाठी बळी पाडले जात आहे. मुंबईच्या लोकल ट्रेनमधील स्फोट, दिल्लीमधील बॉम्बस्फोट, जर्मन वेकी बॉम्बस्फोट मालेगांव येथील मशिदी बाहेरील अतिरेकी कृत्य अथवा नुकतेच हैदराबाद येथील बॉम्बस्फोटची घटना स्थानिकांच्या मदतीशिवाय शक्य नव्हती, असे म्हणणे वृत्तपत्र व विविध माध्यमांनीही मांडले आहे.

दहशतवादी घटनांचे तंत्र पाहताना काही ठराविक टप्पे किंवा घटनाक्रम असलेले दिसतात. त्यामध्ये बॉम्बस्फोट घडवून आणणे ज्यामुळे प्राणहानी वित्तहानी होते. लोक जखमी होतात व नुकसान होते. या घटनेमागे त्या संबंधित संघटनेचा प्रसिध्दी मिळविणे हा हेतू असतो. या घटनेनंतर अज्ञात फोन येतात व घटनेची जबाबदारी स्विकारली जाते व घोषित केले जाते. तसेच नंतरच्या टप्प्यात विशिष्ट ठिकाणी बॉम्ब ठेवला आहे असा फोन येतो व धावपळ दहशत निर्माण केली जाते व यानंतर चा टप्पा बिकट परिस्थिती निर्माण होते. अशा वेळी घमकी देणे, अपहरण करणे तसेच पळवून नेणे, डांबून ठेवणे, छळ करणे अशा गोष्टी केल्या जातात. या प्रसंगी जिवीतास धोका उत्पन्न होऊ शकतो.

जखमी करणे, हत्या करणे व मोठ्या प्रमाणावर रक्तपात घडवून आणला जातो. दहशतवाद व दहशतवाद्यांनी मुकाबला करण्याकरिता भारतात भारत सरकारने १९८५ साली एक कायदा केला. टाडा

दहशतवाद व दहशतवादी विध्वंसक कारवायांना पायबंद बसविणारा कायदा (The Terrorists and Disruptive Activities Prevention Act) असे या कायद्यास संबोधले जाते. मात्र अनेक तर्क/ विर्तकामुळे भारत सरकारने १९९५ नंतर टाडाचा विचार अधिक प्रमाणात केला नाही. या कायद्यावर पुर्नविचार करून (Prevention of Terrorism Act) आणण्याचा विचार केला गेला.

दहशतवाद ही इतकी भिषण व भयावह सामाजिक समस्या आहे की त्यासाठी केवळ शासन किंवा सरकारकडे बोट दाखवून चालणार नाही, त्यासाठी सार्वजनिक पातळीवर जागरूकता निर्माण करण्याची गरज आहे.

तसेच दहशतवाद हा एखाद्या जुनाट व दीर्घ आजारासारखा जडला आहे की त्यावर उपायासाठी सातत्य, वेळ देणे, वाट पाहणे व त्याचा धैर्याने सामना करावा लागेल. महाविद्यालयीन अभ्यासक्रमात विशिष्ट विषयाचे विद्यार्थी या विषयाबद्दल वर्गातून जाणतात.

मात्र इतर विद्यार्थ्यांची या विषयातील अनिभिज्ञता दूर करण्यासाठी शालेय स्तर व विविध विद्याशाखांमध्ये हा विषय शिकविला जाणे गरजेचे आहे. दहशतवादासारख्या समस्येवर मात करणे ही सहज सोपी बाब नाही. यामध्ये गरज आहे बहुविधतेतून एकता साधण्याची, एकात्मता निर्माण करण्याची, आपापसातील मतभेद बाजूला सारून एकत्रितपणे या समस्येला सामोरे जाण्याची या विरुद्ध संघर्ष करण्याकरिता बहुपदरी (Multi feceted) व्यूहरचना रचण्यासाठी गरज आहे. दहशतवादी कृत्यांना आळा घालण्यासाठी पायबंद करण्यासाठी कृतीपूर्ण व सर्व समावेशक उपाययोजनांची गरज आहे. दहशतवादी कारवायांचा समुळ नायनाट करण्याकरिता प्रभावी उपाययोजना अमलात आणावी लागेल व त्यासाठी केवळ आपल्या देशातूनच नाही तर आंतरराष्ट्रीय पातळीवरूनही सहकार्य घ्यावे लागेल व त्यासाठी खालील उपाययोजना करता येतील.

१) पोलिस व नागरिक यांच्यातील दुरी कमी करणे

व परस्पर सहयोग वाढविणे.

२) दहशतवाद्यांना पैसे, रसद, हत्यारे व इतर सुविधांचे मार्ग बंद करणे.

३) दहशतवाद्यांच्या कोणत्याही मागण्या मान्य न करणे.

४) बंदीवान असणाऱ्या अतिरेक्यांवर वेळेत कारवाई करणे कारण त्यांच्यावर कारवाईस जितका वेळ लागेल तेवढी त्यांची सुटण्याची शक्यता वाढते व कारवाया चालूच राहतात.

५) प्रभावी गुप्तचर संघटनांच्या संख्येमध्ये वाढ करणे म्हणजे अतिरेक्यांची स्थाने, त्यांना सुविधा पुरविणारे आर्थिक व इतर मदत देणाऱ्यांची माहिती मिळेल.

६) आपल्या देशाचा सुरक्षा व्यवस्थेत वाढ करणे व सतत सतर्कता ठेवणे.

७) दहशतवाद्यांशी मुकाबला करू शकतील अशा गटांना प्रशिक्षण व प्रोत्साहन देणे.

दहशतवाद थांबविण्यासाठी गरज आहे, सामुहिक प्रयत्नांची, इच्छाशक्तीची, सुदृढ व निकोप वातावरणाची प्रत्येक राष्ट्राचे / राज्याचे तेथील शासनाचे प्रयत्न असले पाहिजेत, आपल्या प्रजेला शांतात व सुव्यवस्था प्रदान करणे तसेच भयमुक्त वातावरणात वावरण्याची व जगण्याची संधी उपलब्ध करून देणे.

संदर्भ ग्रंथ -

- १) राम अहुजा सामाजिक समस्या रावत पब्लिकेशन्स, जमपूर २००४
- २) प्रा.म.न. उदगावकर एकविसाच्या शतकातील दहशतवाद डायमंड पब्लिकेशन २००७
- ३) Combating Terrorism - Yohan Alexander, Manas Publication - New Delhi 2003
- ४) Global Terrorism - Ramesh Chandra, Kalpaz Publication New Delhi - 2003
- ५) दैनिक सकाळ, महाराष्ट्र टाईम्स व लोकमत

भारतीय सुरक्षाव्यवस्था

अमर चांदेरे

प्रथम वर्ष, कला

सर्वप्रथम संपूर्ण लष्करप्रणाली व सुरक्षाव्यवस्थेस मानाचा मुजरा. २६/११च्या हल्ल्यामध्ये झालेल्या जखमा आजही कित्येकांच्या मनात चिघळत असतील; परंतु भारताच्या सक्षम न्यायव्यवस्थेच्या प्रक्रियेने कसाबला त्याची शिक्षा दिली आणि संपूर्ण जगाला आपले सामर्थ्य दाखवून दिले. देशाचे अखंडत्व व सार्वभौमत्व व राष्ट्रीय सुरक्षितता मग ती अंतर्गत असो अथवा सीमेवरील सुरक्षाव्यवस्थेचे महत्त्व अनन्यसाधारण आहे.

सुरक्षाव्यवस्था म्हटल्याबरोबर आपले सर्वात पहिले लक्ष जाते ते लष्कराकडे आणि लष्कराची तीन दले जी भूदल, नौदल आणि वायुदल अशी आहेत. त्यांची भूमिका आणि महत्त्व हे अवर्णनीयच आहे. लष्कर सुरक्षाव्यवस्थेत सर्वाधिक महत्त्वाची भूमिका अतिशय योग्यरीत्या बजावताना दिसते. एकीकडे थोड्याशा थंडीने कुडकुडणारे आपण घरात स्वेटर-मफलर गुंडाळून बसतो. अशा परिस्थितीत बर्फाच्छादित प्रदेशात तापमान ०°C पेक्षा कमी असताना सीमेवर अवजड शस्त्रे सोबत बाळगून डोळ्यांत तेल घालून देशबांधवांनी आनंदात दिवाळी साजरी करावी ह्यासाठी रक्ताची होळी खेळणाऱ्या आमच्या लष्करप्रणालीला जितके धन्यवाद द्यावेत आणि कृतज्ञता व्यक्त करावी तितकी थोडीच आहे.

राजकीयदृष्ट्या भारतासारख्या द्वीपकल्पीय प्रदेशास (ज्याच्या तीन बाजू समुद्राने वेष्टित असतात) पैसा कमी खर्च करावा लागतो; अशात २६/११च्या हल्ल्यापासून धडा घेऊन जास्त गाफिल न राहता सागरी सीमासुरक्षेसाठी अधिक सक्षम धोरण अवलंबणे लाभप्रद ठरेल. सागरी सुरक्षेचे सर्व धोके टाळता येतील. हिंदी महासागराच्या साहाय्याने महासागरातून भारताच्या प्रत्येक

ठिकाणावर नजर ठेवता येते तसेच प्रत्येक ठिकाणावर नजर ठेवता येते तसेच प्रत्येक स्थानक अचूकरित्या टिप्ता येते. हिंदी महासागरात असंख्य बेटे आहेत. त्यापैकी काही बेटांवर परकी देशांचा ताबा आहे. या बेटांवरून त्यांना या क्षेत्रावर देखरेख ठेवता येते. भारताची हिंदी महासागरावर वर्चस्व गाजविण्याची इच्छा नाही. तरीही ह्या सागरी सुरक्षिततेकडे दुर्लक्ष करून चालणार नाही.

भारत-पाक सीमा हा तर सुरक्षाव्यवस्थेच्या दृष्टीने अत्यंत महत्त्वाचा भाग आहे. कारण १९४७ ची फाळणी तसेच १९६५च्या सप्टेंबरमध्ये झालेले भारत-पाक युद्ध तसेच १९७१चे भारत-पाक युद्ध, पाहता आपल्या ह्या शेजारी राष्ट्राशी जी युद्धे झाली व तेथील राजकीय परिस्थितीचे अवलोकन करता सुरक्षित परंतु संयमी धोरणाचा वापरच योग्य ठरला आहे. पाकिस्तानने काश्मीरच्या प्रदेशावर आपला हक्क सांगताना त्या ठिकाणची लोकसंख्या, धर्म, भौगोलिक परिस्थिती डोळ्यापुढे ठेवून १९५१मध्ये युनोच्या सुरक्षा समितीमध्ये काही मुद्दे उपस्थित केले. अमेरिकेसारख्या बड्या राष्ट्राने पाकिस्तानची भूमिका पुढे रेटली; परंतु भारताने पाकिस्तानने उपस्थित केलेल्या मुद्दांना चोख उत्तर देत सर्व मुद्दे खोडून काढले. आजही पाकिस्तान दहशतवादी कारवायांमार्फत काश्मीरमध्ये सतत हस्तक्षेप करत आहे. परंतु भारताची काश्मीरविषयीची भूमिका कायम राहिली. काश्मीर हे भारताच्या धर्मनिरपेक्ष राष्ट्रीयत्वाचे काळीज आहे.

भारताने १९७४मध्ये पहिला अणुस्फोट घडवून आणल्यानंतर आपणही हे करू शकतो हे दाखविण्यासाठी पाकिस्तानने प्रयत्न सुरू केले. चीनने मदत नाकारल्यावर

फ्रान्सच्या मदतीने चस्मा येथे ओढाताण करून अणुभट्टी सुरू केलीच. पोखरण अणुचाचणीनंतर संपूर्ण जग आश्चर्यचकित झाले व हे अणुस्फोट शक्तीउत्पादनासाठी होते ह्याचीही सर्वांना खात्री झाली. परंतु आपल्या तथाकथित मित्रराष्ट्र पाकिस्तानने संशयास्पद नजरेने पाहून ६ अणुविस्फोट केलेच. भारताने 'अग्नी-२' क्षेपणास्त्राची चाचणी घेतल्यानंतर पाकिस्तानने 'घौरी' क्षेपणास्त्राची चाचणी घेतलीच. भारताचा मार्ग शांतीचा, स्वावलंबन व स्वसंरक्षणाचा आहे. परंतु पाकिस्तानला तो सूडाचा प्रयत्न असल्याचे वाटल्याशिवाय राहात नाही. त्यामुळे आपण संतप्त नव्हे परंतु सजग राहण्याची गरज आहे.

चीनचा विचार करता एकीकडे 'हिंदी-चिनी भाई भाई' भूमिका तर दुसरीकडे सीमेवर आक्रमण करून सात दिवसांत बराचसा भाग चीनने गिळंकृत केला. भारतीय विमानदलाच्या हल्ल्यापूर्वीच चीनने भारताचा पराभव करून युद्ध संपवले. चीनची लष्करी ताकद व आण्विक ताकद भक्कम आहे. चीन सर्वप्रथम अमेरिकेला शत्रू मानते. तसेच जपानला सुद्धा. तसेच चीनच्या दृष्टीने भारतही एक संभाव्य व शक्तीशाली प्रतिस्पर्धी आहे. त्यामुळे भारताने अत्यंत सावध व सुरक्षित पवित्रा घेणे गरजेचे आहे.

अणुबॉम्बच्या शक्तीची सर्वांना माहिती आहेच, अणुबॉम्ब पडल्यानंतर महाविनाश तर घडून येतोच पण दूरपर्यंतचे लोखंडी खांबही वितळून जातात. २० किलोमीटरपर्यंतची झाडे जागच्या जागी पेट घेतात. अशावेळी हाडा-मांसाच्या माणसाचे काय? परंतु अण्वस्त्रे ही सुरक्षिततेच्या बाबतीत महत्त्वाची असल्याने भारताने सुयोग्य व विवेकी धोरण अवलंबले आहे. हायड्रोजन बॉम्बचा स्फोट घडवून भारताने अमेरिका, रशिया, ब्रिटन, चीन, फ्रान्स ह्यांनंतर महासत्ता रहावी म्हणून स्वतःचे स्थान स्वयंपूर्णरित्या निर्माण केले व एक वचक निर्माण केला. वरील सर्व गोष्टींत आपल्या शास्त्रज्ञांचे म्हणजे डॉ. होमी भाभा, डॉ.ए.पी.जे. अब्दुल कलाम व इतर

सहकारी शास्त्रज्ञ ह्या सर्वांचे योगदान तर देदीप्यमान आहे. भारताने अत्यंत संयमी, स्वयंपूर्ण व संरक्षक पावले उचलण्यास सुरुवात केली आहे परंतु असे करत असताना कोठेही मानवतेला काळिमा फासला नाही. अग्नी क्षेपणास्त्रे, अण्वस्त्रे, अन्य लाढाऊ विमाने तसेच रडार व P.S.L.V इंटरसेक्टॉरल मिसाईल डिव्हाईस इत्यादी प्रगती पाहता आपण स्वयंपूर्णतेच्या व सशक्ततेच्या अगदीच जवळ आहोत. असे म्हणण्याचे कारण मध्यंतरी संरक्षणमंत्री व लष्करप्रमुख ह्यांच्यातील वाद, भ्रष्टाचार आदी गोष्टी कुठेतरी अडसर ठरताहेत हे दुर्लक्षून चालणार नाही. त्याचबरोबर २६/११च्या प्रसंगी AK-47 ला हातात काठी घेऊन सामोरे जाणारे पोलीस ही कल्पनाच भयावह वाटते. लष्करी तुलनेमध्ये भारतीय लष्करी शक्ती किंवा आजूबाजूच्या देशांची लष्करी क्षमता विचारात घेण्यापेक्षा मानसिकता बदलण्याची वेळ आली आहे. शेजारी देशांच्या हस्तक्षेपाने भारतीय सुरक्षेपुढे अनेक प्रश्न निर्माण झालेले आहेत. त्यातून भारतीय सुरक्षिततेला खिंडार पडत आहे.

म्हणजेच आता काही प्रमाणात आपली अंतर्गत धोरणे अधिक सक्षम करण्याची गरज आहे. आपल्याकडे लष्करी मानवी संसाधन अतिशय उत्तम आहे पण उपरोक्त मुद्द्यांवर योग्य कारवाई होणे आवश्यकच आहे. अन्यथा खूपच विदारक चित्र निर्माण होईल. पण जर वरील चित्र बदलले व राजकीय मानसिकता बदलली आणि संयमी धोरणाने केवळ तथाकथित मित्रराष्ट्रांवर वचक ठेवला तरी एक सुंदर व तेजस्वी चित्र निर्माण होईल. मग आपण निर्धास्तपणे जगाला दाखवून देऊ-

हे राष्ट्र देवतांचे,
हे राष्ट्र प्रेषितांचे।
आचंद्रसूर्य नांदो
स्वातंत्र्य भारताचे।
जय हिंद!

‘दहशतवाद’... पण लक्षात कोण घेतो !

केशव वि. हासगुळे

तृतीय वर्ष, कला

गळो-गळी दिल्या जाणाऱ्या घोषणांवरून देशातील तत्कालीन परिस्थिती लक्षात येते. स्वातंत्र्यापूर्वी ‘वंदे मातरम्!’ ‘भारत माता की जय!’, ‘अमर रहे-अमर रहे, शहीद जवान अमर रहे!’ किंवा ‘सायमन गो बॅक’!, ‘छोडो भारत’ या अशा घोषणांनी संबंध देश दुमदुमून जायचा, अंगात राष्ट्रवादाची वीरश्री संचारायची, हृदया-हृदयात पेटायचे क्रांतीचे स्फुलिंग, मग आपोआपच ओठातून मातृभूमीचा जयघोष व्हायचा. त्याच्या अंतर्नादाने अवघा आसमंत दुमदुमून जायचा. सर्व देशबांधव स्वातंत्र्यप्राप्तीसाठी आसुसायचे, इथल्या मातीच्या प्रत्येक कणा-कणात अन् प्रत्येक मातेच्या मना-मनात पेटली राष्ट्रप्रेमाची ज्योत! बघता बघता ही इवली ज्योत रूपांतरित झाली एका विशाल वणव्यात, पेटून उठला हिमालय आणि गोऱ्यांची अन्यायी, अत्याचारी राजवट भस्मसात करूनच शांत झाला.

आणि...आणि... उजाडली स्वातंत्र्याची ‘ती’ सुवर्णपहाट, प्रत्येक भारतीयाने पाहिलेले स्वप्न सत्यात उतरवणारी १५ ऑगस्ट १९४७च्या पहिल्या सोनेरी किरणांनी भारतमाता पारतंत्र्याच्या अंधारकोठडीतून मुक्त झाली. ती कृतकृत्य झाली. आपल्या इवल्या पाखरांना स्वातंत्र्याच्या मुक्त आकाशात उंच भरारी घेताना पाहून आनंदाश्रूंनी त्या जननी जन्मभूमीचे डोळे पाणावले असतील.

आज पुन्हा भारतमातेच्या पापण्या पाणावल्या आहेत, पण डोळा दाटलेले पाणी ‘आनंदाश्रू’ नाहीत. रोज आपली प्राणप्रिय पिल्ले बंदुकीच्या गोळ्यांनी टिपली जात असताना हताश, असहाय होऊन पाहते आहे ती जननी. रक्ताच्या थारोळ्यात पडलेल्या लेकरांच्या

‘आईSSS’ ह्या आर्त हाकेने हेलावते आहे. तिचे काळीज. हुंदक्या अन् आरोळ्यागणिक वाढते आहे जिणे नकोसे करणारी असह्य वेदना. तरी ‘ती’ हतबल! लेकरांच्या जखमांवर मायेची फुंकर घालण्याकरता - त्याला कुशीत घेण्यासाठी सुद्धा ‘ती’ आपले हात फैलावू शकत नाही. कारण....कारण... ‘त्या’ नराधमाने कलम केलेत तिचे दोन्ही हात. होय! तोच तो दहशतवाद.

ब्रिटिशांची जुलमी राजवट उलथून टाकण्यासाठी एकदिलाने लढणारी त्या काळची भारतीय जनता आणि आज धर्म, जात, वंश, प्रादेशिकता इत्यादी कारणांवरून एकमेकांशी वैरभावाने वागणारे आम्ही, होय ‘आम्हीच’!

दहशतवाद, भ्रष्टाचार या गोष्टींवर बोलताना आम्ही नेहमीच ‘तो मी नव्हेच’ असा आव आणून एका विशिष्ट गटाकडे, पक्ष-संघटनांकडे बोट करतो. पण त्याला आपणही तितकेच जबाबदार आहोत हे मात्र अगदी ठरवून विसरतो.

दहशतवादी हल्ल्यांमध्ये असंख्य देशबांधवांना प्राण गमवावे लागत असताना, देशाची सुरक्षितता धोक्यात येत असताना आमचे ‘नेते’ दहशतवादाचा रंग शोधण्यातच मशगुल आहेत. तो कधी भगवा तर कधी हिरवा सांगून निष्पापांच्या रक्ताची घालताहेत रक्ताजिंत रांगोळी.

९/११ नंतर अमेरिकेत एकही दहशतवादी हल्ला झाला नाही. याचे श्रेय तिथल्या सक्षम संरक्षणयंत्रणेला, तत्पर न्यायव्यवस्थेला व कार्यक्षम नेतृत्वाला द्यावे लागेल. त्यावेळी आमच्या देशात मंदिर, मशीद, रेल्वे, रस्ते, मैदान, दुकाने, चित्रपटगृहे, एवढेच काय देशाच्या संसदेवरही हल्ले झाले. भारतात एकही जागा शिथिल

राहिली नाही जिथे घातपात घडविण्यात आला नाही. तरी आमचे सरकार निपचित पडून आहे. आपला देश अंतर्गत अशांतता-फुटीरतेच्या निखान्यावर मक्याचे कणीस भाजावे तसे होरपळून निघतोय.

नक्षलवादी, माओवादी, नागा बंडखोर, गोरखा मुक्ती दल त्याचबरोबर तालिबान, लष्कर-ए-तोएबा आणि इतर कट्टरपंथीय दहशतवादी संघटना अशी वाढत जाणारी यादी काय सूचित करते? आतापर्यंत आपल्यावर अनेक हल्ले झाले तरी त्यातून आपण काही धडा घेतला नाही का? अहो, आतापर्यंत ७१ बॉम्बस्फोट घडून आणले त्यांत ५११ जणांना प्राण गमवावे लागले.

एवढे सगळे होत असताना याला फक्त सरकारलाच का जबाबदार धरावे? कारण सरकार म्हणून देशाच्या संरक्षणाची जबाबदारी त्यांची आहे.

आमच्याशी सातत्याने दगाबाजी करणाऱ्यांना पुन्हा-पुन्हा का गोंजारवे? ज्यांचे हातच आपल्या स्वकीयांच्या रक्तांनी माखलेले आहेत त्यांच्याशी मैत्रीचा हात पुढे करण्याचा एवढा पुळका का? हा त्या वीर शहीदांचा अपमान नव्हे का? याचा अर्थ असा नाही की त्या देशाशी युद्ध करा. पण निदान आपली सुरक्षा यंत्रणा तरी सुसज्ज असायला हवी. आधुनिक शस्त्रास्त्रे खरेदी तर दूरच; पण पोलिसांना साधे बुलेटप्रुफ जॉकिते देण्यासही टाळाटाळ करणारे आमचे नेते, त्यांच्या वेतन - भत्यांमध्ये मात्र अधिवेशनागणिक होणारी वाढ एकमताने मंजूर करतात. एकमेकाचे कट्टर विरोधक म्हणवून घेणारेही

‘आम्ही दोघे भाऊ-भाऊ तूप रोटी तावून खाऊ’ असेच वागतात. मग दहशतवादासारख्या गंभीर, संवेदनशील प्रश्नाबाबत एवढी उदासीनता का? आमच्या सरकारला कधी जाग येणार, की जागे असून ते झोपेचे सोंग घेत आहेत? देशाला मरणाच्या खाईत लोटून.

दहशतवादाच्या नावाने सरकारच्या डोक्यावर खापर फोडणारे आम्ही दहशतवादाला खत-पाणीच घालतोय. दहशतवादी हा दहशतवादीच असतो मग तो कोणत्याही धर्माचा का असेना, एवढी साधी गोष्ट आम्हांला कळू नये? गौरवशाली इतिहास असणारे अति प्राचीन संस्कृतीचे आधुनिक पाईक आम्ही, नको तिथे आपली जात दाखवितो.

खऱ्या अर्थाने दहशतवाद संपवायचा असेल तर प्रत्येकाने आपली धार्मिक कट्टरता सोडायला हवी. प्रत्येकाने माणूस म्हणून जगले पाहिजे. हा देश तेव्हाच सुखी-समाधानी होईल जेव्हा मद्रशांमध्येही ऐकू येईल राष्ट्रगीताची धून, नागरिकांनी आपली जबाबदारी ओळखावी. त्याचबरोबर देशाची प्रशासनयंत्रणा, न्याययंत्रणा कार्यतत्पर, कार्यक्षम, गतिशील झाली तर आणि तरच हा दहशतवाद संपेल.

जम्मू-काश्मीर तर रोजच धुसमुसतोय

मुंबापुरीला पण शांत झोप न्हाय.

प्रत्येकाच्या मनात साप फुसफुसतोय

हा कुण्या राम-रहिमचा कोप न्हाय.

भारतातील ४२३ शहरांमधून वाहणाऱ्या गंगा गटारगंगा झाल्या आहेत असे नगरविकास मंत्रालयाचा अहवाल सांगतो. या नद्यांच्या आरोग्याशी त्या-त्या शहरामध्ये राहणाऱ्या जनतेचे आरोग्य निगडित आहे. दुर्दैवाची बाब म्हणजे या नद्यांचे आरोग्य दररोज तयार होणाऱ्या चाळीस हजार दशलक्ष लिटर एवढ्या सांडपाण्याच्या प्रदूषणामुळे अत्यंत खालावले आहे! म्हणजेच किमान १०० कोटी लोकसंख्या दररोज प्रदूषणाच्या परिणामांशी झुंजते आहे. - दै. सकाळ

सागरी किनाऱ्याच्या सुरक्षेसाठी आरमाराचे महत्त्व : शिवछत्रपतींची दूरदृष्टी

साधना एच. गायकवाड
तृतीय वर्ष, कला

२६/११च्या आतंकवादी हल्ल्याला ४ वर्षे पूर्ण झाली. २६/११च्या हल्ल्यातील हल्लेखोर समुद्रमार्गे मुंबईत दाखल झाले होते. यावरून भारतीय नौदलाच्या संरक्षणविषयक धोरणाबद्दल सामान्य जनतेच्या मनात शंका निर्माण होते.

इतिहासात होऊन गेलेल्या व्यक्ती व त्यांचे कार्य नेहमीच प्रेरणादायी असते आणि त्यांतील एक महान व्यक्तिमत्त्व म्हणजे छत्रपती शिवाजीमहाराज होय. इतिहासकार एस.एन. सेन शिवाजीमहाराजांना 'भारतीय नौदलाचे संस्थापक' म्हणतात. कारण तत्कालीन इतर मध्ययुगीन भारतीय राज्यकर्त्यांना ज्यावेळी आरमार उभारावे असा विचारही आला नाही त्यावेळी नौदलाचा सर्वप्रथम विचार करणारा हिंदू राज्यकर्ता म्हणजे शिवाजीमहाराज होय. शिवाजीमहाराजांची आरमार संरक्षणव्यवस्था एवढी चोख व भक्कम होती की आजच्या नौदल संरक्षणव्यवस्थेला ही त्यांच्या योजना उपयुक्त झाल्या असत्या असे वाटते.

शिवाजीमहाराजांनी प्रामुख्याने साम्राज्यविस्तार, परकीय सत्तांवर नियंत्रण ठेवणे व व्यापार या तीन उद्देशपूर्तीसाठी आरमार उभारले होते. परकीय सत्ता इंग्रज, डच, पोर्तुगीज, सिद्दी समुद्रमार्गे भारतात येऊन स्थायिक झाल्या होत्या. त्या सागरी किनाऱ्यावर नियंत्रण ठेवणे व मराठ्यांचा सागरी किनाऱ्यावरील सत्तांवर दारार निर्माण करणे व तो कायम ठेवण्यासाठी, तसेच व्यापारात वाढ होण्यासाठी महाराजांनी आरमार उभारले.

युरोपियनांच्या तुलनेने जरी शिवाजीमहाराजांच्या जहाजांचा आकार लहान व जहाजांचे वजन कमी होते तरी सुद्धा त्या काळातील ही सर्वांत महत्त्वाची व मोठी

गोष्ट आहे. शिवाजीमहाराजांच्या आरमारात दोन जहाजे प्रमुख होती. त्यांतील एक म्हणजे गुराबा, १ जे त्या काळातील मराठ्यांच्या आरमारातील सर्वांत मोठे जहाज होते. दुसरे जहाज म्हणजे गलबत. हे लष्करीदृष्ट्या महत्त्वाचे जहाज होते. याशिवाय मचवा, शिबार, तारु, पगार अशी छोटी जहाजेसुद्धा होती.

शिवाजीमहाराजांच्या प्रशासनावर जातीचा पगड नव्हता, शिवाजीमहाराजांनी जातीला महत्त्व दिले नाही तर माणसांमधील कर्तृत्वाला महत्त्व दिले. त्यामुळेच आरमारात त्यांनी सर्व जातीच्या लोकांचा समावेश केला होता. आरमारात मायनाईक व दर्यासारंग हे प्रमुख दोन अधिकारी होते. त्यामधील मायनाईक हे पद भंडारी जातीकडे होते तर दर्यासारंग हे पद मुस्लिम जातीकडे होते. तसेच कोकण किनारपट्टीवरील कोळी, भंडारी, सनगर, आंग्रे यांकडे नौदलाचे प्रशासन सोपविले होते. कोणत्याही सामाजिक व राजकीय प्रश्नांचा विचार करताना इतिहास नेहमीच मार्गदर्शक ठरतो. त्यामुळे संरक्षणाच्या प्रश्नावर विचार करताना इतिहासाचा अभ्यास महत्त्वाचा ठरतो.

भौगोलिक स्थान पाहता भारताच्या पूर्वेला बंगालचा उपसागर, पश्चिमेला अरबी समुद्र, उत्तरेला हिमालय दक्षिणेला हिंदी महासागर आहे. भारताच्या तीनही दिशांना समुद्र असल्यामुळे दहशतवादी हल्लेखोरांना समुद्रमार्गे भारतात प्रवेश करणे शक्य होते. सागरांमध्ये लहान मोठी जहाजे सतत फिरत असतात. त्यांचा वापर केला जातो.

आज शिवाजीमहाराज असते तर त्यांनी सर्वप्रथम गुप्तहेर यंत्रणा प्रबळ केली असती व समुद्रकिनाऱ्यावर

आरमाराला भक्कम केले असते. भारतीय नौदल भक्कम आहेच पण तरी काही उणीवा दिसून येतात. शिवाजीमहाराजांच्या आरमारातील काही नीतींचा आधार घेऊन उणीवा दूर करण्याचा प्रयत्न केला पाहिजे असे वाटते.

भारतीय आरमाराची व सागरी तटाची सुरक्षितता ठेवण्यासाठी ठोस पावले उचलणे महत्त्वाचे आहे व पुन्हा असे हल्ले होऊ नयेत यासाठी जागरूक राहणे गरजेचे आहे. आधुनिक तंत्रज्ञानयुक्त लष्करी हत्यारे आणि जहाजे

मोठ्या प्रमाणात वाढविली पाहिजेत. त्यामुळे दहशतवाद्यांना भारतामध्ये येणे कदाचित शक्य झाले नसते व हा हल्ला टाळता आला असता असे वाटते.

वर्तमान आणि इतिहास एकमेकांच्या हातात हात घालून चालत असतात. त्यामुळे वर्तमानाला इतिहासाकडून प्रेरणा मिळत असते. आज देशाच्या सुरक्षेचा प्रश्न गंभीर होत असताना आपण नक्कीच शिवाजीमहाराजांच्या आरमार सुरक्षेचे धडे गिरवले पाहिजेत. पुन्हा एकदा प्रकर्षाने इतिहास अभ्यासला पाहिजे.

बळीराजा, खरा राजा तू कधी व्हनार?

किरण विजय जंगम

द्वितीय वर्ष, कला

पिकवतो जरी सोनं, परि नाही तू सोनार
कधी रं बळीराजा, खरा राजा तू व्हनार?
आडत्ये अन् दलाल, सारे झालेत भांडवलदार
करी हेच हरामखोर, बीया-खताचा व्यापार
नुसती भरून कोटारे, करती काळा बाजार!
बसलेय सातबाऱ्यावर, जळू बनून सावकार
व्याज भरूनच व्हतो, शेतकरी बेजार
कर्जवसुलीला येतो, जवा दारात सावकारं
ठिबतो वासनेची नजर, तुझ्या आया-भइनीवर,
दारिद्र्याच्या उखळीतून, तू कसा निघनार
दलाल-सावकारांचा माज, सांग कसा उतरिवनारं
बोजा तुज्या डोईवरला, तू रं कसं फेडनारं
शेवट घेनारच तू फाशी, कीटकनाशकं प्येनारं
कधी रं बळीराजा, खरा राजा तू व्हनारं!
पान्याविण्या जिमिनीचं, तुज्या झालंय रं वावर,
पडक्या हिरीचा रं तुज्या, सुकलायं पाजर
तुज्यासंग सुरू झालाय, तुज्या गुरांचा उपास
दुभत्या गाईची तुज्या रं, पार आटलीया कास
बैलं झाली हाडकुळी, आंगी राहीलंना मास
नित्य राबुन मिळंना, हिरव्या वैरनीचा घास,

काई पिकतच न्हाई, तडै इकल कसं रं
कशी मिळंल पोटाला, दोन येळची भाकर
अखेर या जनमापायी तू, बळीच जानार
पिकवनारा आसलास, तरी तूच उपाशी मरनार,
पन, मेल्यापरिस बी तुला, मोक्ष न्हाई मिळनार
पिंडाला रं तुज्या, कावळा कसा शिवनार
कारन, दहीभाताचा निवद, त्यात कुठून येनार
कधी रं बळीराजा, खरा राजा तू व्हनार!
तुज्या या गतीवर, अन् साडेसातीवर
तेच बोलंल सरकार, जन् यरंडाचं गुराळ
इसरून कारनं सारी, करील जाहीर दुस्काळ
जाहीर हुईल दुस्काळ, नाचनार कागदी घोडं,
तुज्या हाती दिऊन ताक, लोनी खात्याल थोडं-थोडं
सारा पाहुनिया खेळ, डोळं बंद करनारे
सोंग झोपंचं घेनार, त्यातच सपान बघनार
शेतीपरधान देश माजा, म्हासत्ता बननार
अजून तरी कुटवर, तुज्या चितेवर
हे सरकार, त्याची पोळी भाजनार
कधी रं बळीराजा खरा राजा तू व्हनार ?
खरा राजा तू व्हनार ?

जैवविविधतेने नटलेले कासचे पठार आणि त्याची जपणूक

सुधीर गंगावणे
प्रथम वर्ष, कला

महाराष्ट्र हे एक वैशिष्ट्यपूर्ण राज्य आहे. समृद्ध परंपरांसाठी, अपूर्व इतिहासासाठी हे राज्य प्रसिद्ध आहेच; पण निसर्गानेही महाराष्ट्राला भरभरून दिले आहे. याचा प्रत्यय आपल्याला कासचे समृद्ध पठार पाहिल्यावर लगेच येतो.

सह्याद्रीच्या कुशीत लपलेले, सातारा जिल्ह्यात असलेले हे कासचे पठार आपल्या जैवविविधतेने सर्वांना परिचित आहेच. विविधरंगी फुलांनी फुललेले हे पठार पर्यटकांचे आवडते ठिकाण आहे. आपल्या अद्वितीय वैशिष्ट्यामुळे या पठाराला युनेस्को या संस्थेमार्फत 'जागतिक वारसा' हा दर्जा दिला गेला. याचा आपल्याला निश्चितच सार्थ अभिमान वाटला पाहिजे.

पावसाळ्यात हा विस्तीर्ण परिसर बहरून येतो. नैसर्गिक ठेवा लाभलेल्या या पठाराचे रूप या दिवसांमध्ये दृष्ट लागण्यासारखे असते. मनमोहक रंगांची उधळण असलेली नाजूक फुलांची नैसर्गिक शाल पांघरून धरतीमाता आपल्या स्वागताला सज्ज असते. वनविभागाच्या माहितीनुसार सुमारे १५० पेक्षाही जास्त प्रकारची फुलझाडे, झुडपे व वैद्यकीय दृष्ट्या महत्त्वाच्या औषधी वनस्पती येथे उगवतात. म्हणूनच या पठाराचे महत्त्व अनन्यसाधारण आहे.

दरवर्षी हजारो पर्यटक येथे भेट देण्यासाठी येतात. ऑगस्ट-सप्टेंबर हा कालावधी येथे येण्यासाठी उत्तम असतो. पण येथील निसर्ग वर्षभर वेधक असतो. अनेक वन्यजीव येथे आहेत. सरपटणारे प्राणी व पक्षी देखील आहेतच.

कास पठाराच्या दक्षिणेस एक नयनरम्य असा तलाव आहे. सातारा शहराला पाणीपुरवठा करण्यासाठी

या तलावाची निर्मिती करण्यात आली होती. याला कासचा तलाव असेच नाव आहे. हे सुंदर तळे फारच छान आहे.

येथील वातावरण अतिशय थंड असून येथे पाऊसही बराच पडतो. साधारण २५०० मिलि. पर्यंत येथे पाऊस पडतो. जून ते सप्टेंबर दरम्यान हे एक पर्यटनाचे महत्त्वाचे केंद्र असते. साधारणतः १७९२ हेक्टर प्रदेश हा या कास पठाराने व्यापला असून हा प्रदेश समुद्रसपाटीपासून १२१३ फूट उंच आहे. अर्थातच गिर्यारोहक, जंगलप्रेमींसाठी हा परिसर म्हणजे आनंदाची पर्वणीच ठरतो.

सुंदर आणि सुगंधी फुले, घनदाट जंगल, तिन्ही ऋतूंचा साधलेला 'सुंदर समन्वय' यामुळे आकर्षक असलेल्या परिसराचे अगदी मनापासून जतन करायला हवे. पावसाळ्यात निर्माण होणारे छोटे-छोटे धबधबे यामुळे हा परिसर अधिकच सुंदर होतो. अर्थातच येथे माणसांचा वावर वाढतो आणि खरा धोका इथेच आहे. माणूस नुसता येत नाही तर पाण्याच्या बाटल्या, खाद्यपदार्थांची पाकिटे सोबत घेऊन येतो व ते सारे इथेच टाकून जातो. मग पर्यावरणाला हानी पोहोचते. मुंबई पुणे येथून येथे येणे तसे सहज शक्य आहे टोसघाट धबधबा, सज्जनगड ही ठिकाणेही जवळ असल्याने पर्यटकांचा ओघ सतत असतोच. म्हणून येथे अधिक काळजीपूर्वक वावर हवा. या पठाराचे सौंदर्य अबाधित रहावे म्हणून वनविभागाने काही कडक नियम केले आहेत. अर्थात त्यांचे पालन केलेच पाहिजे पण आपल्या स्वतःचे नियमही काटेकोरपणे तयार करा व तसेच वाचून उदा. (१) खाणे व पाण्याची बाटली सोबत न्यावू नये. तेथे कचरा न टाकता, कचराही आपल्यासोबत घेऊन

आणा. (२) कोणतेही फूल तोडू नका अथवा रोपटे उपटू नका. (३) गवती वनस्पतीही उपटू नका. (४) शक्यतो खडकांवर किंवा मोकळ्या जागेवरून चाला. पायाखाली ही सुंदर फुले तुडवू नका. (५) शक्यतो सकाळी लवकर जा, म्हणजे सर्व स्वच्छ सूर्यप्रकाशात अनुभवता येईल. (६) या सुंदर निसर्गाला हळुवारपणे स्पर्श करा, त्याचा विध्वंस करू नका. (७) पावसाळ्याव्यतिरिक्त ट्रेकिंगसाठीही येथे गिर्यारोहकांना जाता येते, गिर्यारोहणाचा अनुभव एकदा घेऊन बघा. काही दिवसांतच येथे 'होम स्टे' सोय होणार असून निसर्गाच्या कुशीत राहून तेथलेच गावरान जेवण घेण्याचे तुमचे स्वप्नही पूर्ण होण्याच्या मार्गावर आहे.

निसर्गाच्या सान्निध्यात रमताना हे लक्षात ठेवा की हा निसर्ग, हे प्राणी, वनस्पती आपल्या अनेक वर्षे आधीपासून आहे. मानवनिर्मिती ही फार नंतरची प्रक्रिया आहे. त्यामुळे आधी या सर्वांना हक्काने जगू द्या. सुप्रसिद्ध शास्त्रज्ञ माधव गाडगीळ म्हणतात. "सरकारमहर्षी सायनो बॅक्टेरियांनी अब्जावधी वर्षांच्या त्यांच्या कारकीर्दीतून धरणीमातेला हा हिरवा शालू नेसविला आहे. आणि नुकतीच भरभराटीला आलेली मानवकुळी तो फेडायला आणि फाडायला उठली आहे" - खरेच, त्यांचे म्हणणे योग्य आहे म्हणूनच निसर्गाच्या सान्निध्यात रहा-स्वतःही जगा आणि ही हिरवाई जगवा.

आईपणा

जागृती प्रवीण पाटील

प्रथम वर्ष, वाणिज्य

आई, तुझा आईपणा आई झाल्यावर कळला
वेदनांतही सुख असतं याचा अर्थ कळला
काऊ-चिऊचा घास भरवताना
तू काय-काय नाही करायचीस
माझ्याबरोबर धावायचीस
माझ्यासारखं रुसायचीस
त्या लटक्या रागाचा अर्थ आता कळला
आई, तुझा आईपणा आई झाल्यावर कळला ॥१॥
नुसत्या रडण्याचाही आई
तुला इशारा समजायचा
माझ्या बोंबड्या बोलांचाही
तुलाच अर्थ लागायचा
त्या अर्थामागचा अर्थ मला आता कळला
आई, तुझा आईपणा आई झाल्यावर कळला ॥२॥
आजारी मी असताना
डोळे तुझे जागायचे

माझ्या आयुष्यासाठी
आई नवस किती करायचे
तुझ्यातल्या त्या भक्तीचा अर्थ आता कळला
आई, तुझा आईपणा आई झाल्यावर कळला ॥३॥
सर्वस्व देऊनसुद्धा आई
माझ्या नावात तुझं नाव नाही
तरीही कधीच तू
केली नाहीस खंत काही
त्या समाधानाचा अर्थ आता कळला
आई, तुझा आईपणा आई झाल्यावर कळला ॥४॥
आता कळतंय मला आई
'आईपणाचं' मोल
कारण माझ्यातही रुजलंय
आता आईपण खोल
वेदनांतही सुख असतं याचा अर्थ कळला
आई, तुझा आईपणा आई झाल्यावर कळला ॥५॥

‘या पाखरांनी, परत फिरा रे.... घराकडे आपल्या’

केतन राक्षे

प्रथम वर्ष, वाणिज्य

माझ्या प्रिय मित्र-मैत्रिणींनो...

आज मला तुमच्याशी खूप बोलावेसे वाटतेय, तुमच्याशी माझ्या मनातल्या अनेक गोष्टी शेअर कराव्याशा वाटताहेत. मित्रांनो! तुम्हांला निसर्गात रमायला आवडते. सिंहगडावरही तुम्ही नेहमीच जात असाल. तुम्ही कधी या वेळी सभोवती चौकस नजरेने पाहिले आहे का? एकेकाळी पक्ष्यांच्या किलबिलाटाने हा निसर्ग सजीव भासायचा; पण आता हे सारेच हरवत चालले आहे. का? अन हे जर वैभव नष्ट होत असेल तर ते आपणच पुन्हा उभारायला हवे, नाही का?... पक्षी हे तर आपल्या लहानपणापासून येणारे सोबती..... ‘एक घास काऊचा, एक घास चिऊचा’ असे म्हणतच आई आपल्याला घास भरवते. शाळेतही ‘चिऊताई चिऊताई दार उघड’ ही गोष्ट बाई आपल्याला सांगतात.... खेळ खेळताना सुद्धा बगळ्या बगळ्या कवडी दे.... असे म्हणत आपण आकाशातील बलाकमालेकडे बघत असतो. पहाटे पहाटे दर्शन देणारा भारद्वाज, वसंताच्या आगमनाचा अलार्म क्लॉक वाजविणारे कोकीळ, वडाच्या झाडावर फळे खाण्यात मग्न झालेले पोपट, बुलबुल, चिमण्या-कावळे तर घरगुती मेंबरच. ... काय, नॉस्टेलॉजिक झालात वाटते? खरेच, आता विचार करा, हे आपले बालपण साजरे करणारे पक्षी कुठे गेले? त्यांची संख्या किती कमी झाली? का कमी झाली? ज्येष्ठ पक्षितज्ज्ञ डॉ. सतीश पांडे या संदर्भात म्हणतात.... ‘पुण्यात साधारण साडेतीनशे प्रकारचे पक्षी राहतात. पण वाढते प्रदूषण, मानवी हस्तक्षेपामुळे नष्ट झालेली त्यांची वसतिस्थाने आणि अन्नाच्या तुटवड्यामुळे पूर्वी दिसणाऱ्या पक्ष्यांच्या काही जाती आता शहरात

पाहण्यास मिळत नाहीत. पण पक्ष्यांची संख्या सुमारे ५० टक्क्यांनी कमी झाली आहे. पाण्यावर जगणाऱ्या पक्ष्यांना दूषित पाणी आणि जलपर्णीमुळे अन्न मिळत नाही. पाणथळीत राहणाऱ्या पक्ष्यांना आवश्यक असणारा दलदलीचा प्रदेशच विकासकामांनी गायब केला आहे. विशेषतः धनेश, नागराज, गरुड, तुरेवाला, सर्पगरुड, तरुमतीसह ससाण्यांच्या काही जाती आता पाहायला मिळत नाहीत.’ या त्यांच्या निरीक्षणातून आपल्याला सहज जाणवते की मानवानेच पक्ष्यांच्या नैसर्गिक अधिवासावर आक्रमण केले आहे.

मित्रांनो! तुम्हीच विचार करा, या पक्ष्यांनी आपली तक्रार कोणाकडे नोंदवायची? आपणच त्यांना मदत केली पाहिजे. तरुण पिढीने या पक्ष्यांच्या संरक्षणाची, संवर्धनाची जबाबदारी उचलली पाहिजे. या अधिवासांचा पर्यावरणपूरक दृष्टिकोनातून विचार करायला हवा. मुळात पहिल्यांदा जर त्यांचा अधिवास योग्य स्थितीत असेल तर तो तसाच जतन करणे. मानवी हस्तक्षेपापासून तो वाचविणे. हा अधिवास जर पूर्णपणे नष्ट होत असेल तर तो पुन्हा प्रस्थापित करणे. पक्ष्यांच्या जीवनशैलीनुसार तो पुन्हा निर्माण करणे, प्राणी वाचविण्यासाठी विशेष प्रयत्न होतात परंतु पक्ष्यांसाठी मात्र फार कमी प्रयत्न होताना दिसतात. मध्यंतरी ‘इला फाउंडेशन’ या संस्थेने पक्ष्यांच्या स्थलांतराचा अभ्यास केला. भादलवाडी येथे अधिवास टिकवण्यासाठी खूप चांगले प्रयत्न झाले. ‘इला फाउंडेशन’ आणि ‘स्पंदन’ या संस्थांनी येथे कृत्रिम अधिवास उभारला. तलावालगतच्या झाडांवर कृत्रिम अधिवास उभारला गेला. गावकऱ्यांच्या सहकार्याने हे सांरगागर उभारले गेले. सुरक्षा, अन्न व विणीसाठीचे

सुरक्षा - कोमल फुलांची

हार्दिकी वैद्य

प्रथम वर्ष, वाणिज्य

आजच्या या धावत्या जगात स्वतःलाच स्वतः जपावे लागते. स्वतःची सुरक्षा स्वतःच करावी लागते.

क्षणभर थांबले की आपल्या अवतीभवती जीव तोडून पळणारे जग दिसते. त्यावेळेस आपण शांत असतो, पण जग गोंगाटामध्ये हरवलेले असते.

आपली नजर ही नेहेमी आपल्याला जे काम करायचे आहे तेथेच असते. भोवताली काय चाललेय, काय घडतेय याची किंचितशी किंबहुना पुसटशी जाणीव असली तरीही आपण आपलाच विचार करतो.

याच धावत्या जगात आपण अनेक गोष्टींसाठी, सुरक्षेसाठी लढतो. आवाज उठवतो. पण, समोर असलेल्या निरागस, लहान वयातच सुकलेल्या कोमल फुलांबाबत कधीच आवाज उठवत नाही. किंबहुना त्यांनाही 'सुरक्षा' हवी आहे हे आपल्या गावीही नसते.

ही कोमल फुले म्हणजे रस्त्याच्या कडेला केवळ अन्न मिळावे, येणारा दिवस जगता यावा म्हणून जगणारी मुले. हात पुढे करून, डोळ्यावर प्रचंड झोप असतानाही ट्रॅफिक सिग्नलमधून अन्नासाठी, पैशासाठी सारखी विनवणी करणारी ही 'भटकी मुले' फूटपाथवर आभाळ पांघरून झोपणारी ही मुले. खरेच, यांचे काय ?

एखाद्या स्नॅक्सच्या दुकानावर भली मोठी गर्दी नि त्या गर्दीतून हात पुढे करून पोटाला हात लावून अन्नाची याचना करणारी ही मुले.

दिवसभरात पोटभर अन्न मिळावे एवढीच माफक अपेक्षा ठेवणारी, डोक्यावर छप्पर नसतानाही रात्रीच्या वेळी गारठ्यात स्वतःच्या शरीराला आक्रसून घेणारी ही फुले. यांच्या सुरक्षेचे काय ?

रस्त्याच्या कडेला लिंबू व त्याला बांधलेली हिरवी मिरची, काळी बाहुली घराला, दुकानाला 'दृष्ट' लागू

नये म्हणून विकतात ही छोटी मुले. पण, खरे पहायला गेले तर, यांच्याच आयुष्याला 'दृष्ट' लागली आहे असे म्हणावे लागते.

चेहऱ्यावर कोणताही आविर्भाव नाही. फक्त एकच अपेक्षा अन् सर्वसामान्यांसारख्या अन्न, वस्त्र अन् निवास या मूलभूत गरजा भागल्यात. पण, त्याही भागत नाहीत.

स्वतःचा जीव मुठीत घेऊन त्याच जीवासाठी, उद्याचे जग पाहण्यासाठी येथून तेथून धावणारे, शरीर कुपोषित झाले तरीही केवळ जगण्यासाठी, आहे तरी गाडी पुढे नेणाऱ्या या फुलांचे काय ?

माणसासारखे वावरायचे आहे. पण... त्यांच्या जीवनात ते स्वतः एक टपोरे नाजूक गुलाबाचे फूल असूनही त्या गुलाबाखालील काटेच का त्यांच्या नशिवात यावेत ?

या लहानग्यांना दूर ढकलून आपण त्यांना दूर करू शकतो. पण म्हणून ते पुन्हा कधीच हात पसरणार नाहीत का ?

आपण त्यांच्यापासून दूर आहोत म्हणून बरे झाले ही भावना ठेवणारे आपण लोक.

त्यांच्या स्थितीकडे पाहिल्यावर तोंडावाटे अरे... बिचारे ... या शब्दांशिवाय काहीच बाहेर पडत नाही केवळ आणि केवळ अशाबद्दल असलेली सहानुभूती एवढेच असते आपल्याकडे दर्शवायला.

पण, मग यांच्याबद्दल असलेली सहानुभूती म्हणजेच का यांची 'सुरक्षा' ? यांना त्यांच्या जीवनात 'उद्याची भ्रांत'. त्यांच्यासाठी तर, आठवड्यातले का सुद्धा वेगवेगळे नसतात. त्यांनी आम्हांला सुरक्षा द्या म्हणणे मग दूरच राहिले.

बांधकाम करणाऱ्या महिलांच्या पोटाला आक्र

झोपतात ही मुले. अशा अवस्थेत ती आई डोक्यावर विटांची पाटी घेऊन वर चढते. मनात स्वतःच्या पोटच्या गोळ्याविषयी असलेली काळजी, त्याला दुखापत होऊ नये म्हणून असलेली तळमळ तिच्या चेहऱ्यावर स्पष्ट दिसत असते.

या अशा जीवघेण्या परिस्थितीला सामोरी जाणारी ही फुले स्वतःच मृत्यूला सामोरी जातात. काही मुले त्या बांधकामाच्या येथे वेळ जावा म्हणून खेळत असतात. पण, हा खेळ तरी कसला.... इकडून तिकडून पळणे. मग तो वाहनांनी वाहणारा जाणारा रस्ता असो वा शांत मैदान. त्यांच्याकडे पहाणारे कोण? त्यांचा तो खेळ पहाण्यासाठी, ते सुरक्षित आहेत का, हेही पहायला कोणी नसते.

'का?' हा एकच शब्द याबाबत तुम्हा सर्वांना विचारावांसा वाटतो.

जसे महिला आरक्षणासाठी, स्वतःच्या संरक्षणासाठी आपण आवाज उठवतो तसा या मुलांसाठी कोणी उठवतो का? रस्त्याच्या कडेला असलेली उंच झाडे की मातीचे ढीग? कोण आहेत ही मुले? यांनाही आजार आहेत, रोग आहेत. पण, तरीही पोट्यात अन्न जावे हीच अपेक्षा ठेवतात ही फुले. त्यांनाही निरामय आयुष्य हवे आहेच की? पण, आपल्याला त्या मातीच्या ढिगाऱ्यावर बसलेल्या, कुपोषित झालेल्या सेकंदासेकंदाला डोळे मिचकावणाऱ्या मुलांमार्गे असे काही असेल हे जाणवतच नाही. जाणवते ती फक्त त्यांच्याबद्दल असलेली 'दया' ही भावना. तिही कृतिशून्य...

त्यांनाही सुरक्षित ठेवण्यासाठी 'सुरक्षा' पाहिजे कारण ते उद्याचे होणारे एक टपोरे, निरागस नि कोमल 'फूल' आहे.

एकच सांगावेसे वाटते, गुलाब आपल्याला आवडतो, तो त्याच्या सुवासाने, त्याच्या त्या देखण्या रूपाने. या रूपात आपण इतके हरवून जातो की त्याला काटेही आहेत हे विसरून जातो.

ही मुले देखील 'गुलाबाचे फूल' आहेत पण आपण याबाबतीत मात्र फुलांकडे न पहाता काट्यांकडे पहात आहोत नि केवळ यामुळेच त्यांना दूर ढकलत आहोत. पण यांनाही जवळ करूया. या. उद्याची ही 'गुलाबाची फुले' वाचवूया. त्यांची निगराणी करूया. म्हणजे बहरलेली हा बागच खूप आनंद देईल.

या सर्वच मुलांना जर सुरक्षित आयुष्य लाभले तर आपला देश अधिकच समृद्ध होईल. अर्थात सरकार, सामाजिक संस्था व या देशातील प्रत्येक नागरिकाने या संदर्भात गंभीरपणे विचार केला तर हा प्रश्न नक्कीच सुटू शकतो.

|| जय महाराष्ट्र ||

काजल आल्हाट

द्वितीय वर्ष, संगणकशास्त्र

बोली संतांची

भाषा सह्याद्रीची

दऱ्याखोऱ्यांत घुमते

गर्जना शिवरायाची

शब्दा-शब्दात दरवळे

कोकणचा खारा वारा

बहिणाबाईच्या ओवीमध्ये

डोले महाराष्ट्र सारा

आता नवे हे अंकुर

आता नवे हे धुमारे

इथे मराठीचिये नगरी

वाजे समृद्धीचे नगारे

अशी भाषा माय मराठी

तिचे रुपडे हे न्यारे

तिच्यापुढे नतमस्तक

होतसे विश्व सारे

सर्वे सन्तु निरामयः

(निरामय हृदयासाठी)

ज्योती हरिभाऊ मुंगसे (हृदयज्योत परिवार - संस्थापिका)

एम.ए., समाजशास्त्र

जीवन हे नेहमीच चैतन्यमय असते. या चैतन्याच्या मागे मानवाचे निरोगी हृदयच कार्यरत असते. पण आज चैतन्याने धडधडणारे हे हृदय कमकुवत होत आहे का? नक्कीच! आज समाजातील अनेकांना वेगवेगळ्या हृदयरोगांनी ग्रासले आहे. म्हणूनच '२९ सप्टेंबर' हा जागतिक हृदयदिन म्हणून साजरा केला जातो. त्या निमित्ताने जगभर यावर चर्चा होते. हृदयरोग, त्यावरील उपचार, हृदयशस्त्रक्रिया, या संदर्भात घेण्यात येणारी काळजी यावर खूप बोलले जाते. बदलणारी जीवनशैली, व्यायामाचा अभाव, जीवघेणी स्पर्धा, धावपळीमुळे येणारा अतिरिक्त ताण यामुळेच मानवी समाज हृदयरोगाला बळी पडत आहे. 'पळा रे पळा, कोण पुढे पळे तो? हा खेळच जणू मानवी जीवनात सुरू झाला आहे.

हृदयाची सुरक्षा ही नेहमीच महत्त्वाची असते. अत्यंत तरुण वयात बघता बघता हृदयविकाराला बळी पडलेल्यांची संख्या खूप मोठी आहे. या समस्येने गंभीर रूप धारण केले आहे. यातून बाहेर पडण्यासाठी सकारात्मक विचार, नियमित व्यायाम, आहे त्यात समाधान मानण्याची वृत्तीच मत्त्वाची ठरते. जीवनातील जटिलता, गुंतागुंत दिवसेंदिवस वाढत आहे. त्याचा ताण येणे अपरिहार्य आहे; पण त्यातूनही शांततेने मार्ग काढणे गरजेचे आहे. तरच आपल्याला या समस्येवर मात करता येईल.

आज या लेखाच्या निमित्ताने मी हृदयरोगाच्या एका वेगळ्या समस्येकडे तुमचे लक्ष वेधू इच्छिते. आज समाजात आधुनिक जीवनशैलीने उद्भवणाऱ्या विकारांवर खूप बोलले जाते, पण जन्मतः असणाऱ्या हृदयदोषांबद्दल फार काही चर्चा होताना दिसत नाही. त्यामुळे त्याबाबतची जागरूकताही दिसून येत नाही. म्हणून या संदर्भातील

माहितीही सर्वदूर पोहोचणे अत्यावश्यक आहे. जन्मजात हृदयदोष व माहितीचा अभाव

जन्मजात हृदयदोष म्हणजे बाळ आईच्या पोटात असतानाच त्याच्या हृदयामध्ये वेगवेगळ्या प्रकारचे दोष निर्माण झालेले असतात. उदा. हृदयाच्या मधल्या कप्प्यांना छिद्र असणे, फुफ्फुसांना जोडल्या जाणाऱ्या रक्तवाहिन्या उलट्या असणे, एखादी रक्तवाहिनी नसणे, किंवा हृदयाचा एखादा कप्पाच नसणे आणि झडपांमध्ये अनेक प्रकारचे दोष असणे,... अशांसारखे विविध गुंतागुंतीचे हृदयदोष असतात. असे हृदयदोष लवकर लक्षात येत नाहीत. शहरी व ग्रामीण भागात याबद्दलची जागृती अजिबातच नाही. त्यामुळे त्यांची लक्षणेही लवकर लक्षात येत नाहीत. ग्रामीण भागात अंधश्रद्धेचा पगडाही खूप आहे. खेड्यांमध्ये बालरोगतज्ज्ञही नसतात, त्यामुळे योग्य वेळी योग्य निदान होत नाही. त्यामुळे तपासण्या व उपचार मिळायला खूप वेळ जातो. काही वेळेस हृदयदोष गुंतागुंतीचा असेल तर त्याची लक्षणे तान्ह्या बाळात तीव्रतेने दिसून येतात. अशावेळी बाळाचे आईवडील गोंधळून जातात व त्यांच्या मनात अनेक प्रश्न निर्माण होतात. या अव्यवस्थेचा फटका जन्मजात हृदयदोष असणाऱ्या बालकांना बसतो. वेळेवर शस्त्रक्रिया न होऊ शकल्यास हा विकार बळावत जातो. पर्यायाने मृत्यू जवळ येत जातो. साधारणतः दर हजार बाळांमध्ये आठ बाळे हा दोष घेऊन जन्माला येतात. आपल्या देशात एका वर्षातील हृदयदोषाचे प्रमाण हे अडीच ते तीन लाख इतके आहे. या आजाराचे योग्य निदान झाले तरी हृदयदोष गुंतागुंतीचा असेल तर त्यावर शस्त्रक्रिया होण्याचे प्रमाण खूप कमी आहे. शस्त्रक्रिया होऊ शकणाऱ्या बाळांच्या पालकांनाही एक मोठे आव्हानच

असते त्याचे कारण हृदयशस्त्रक्रियेसाठी येणारा खर्च. हा काही लाखांमध्ये असतो. याबाबतीत आर्थिक मदत करणाऱ्या संस्थांची माहितीही योग्य वेळी उपलब्ध नसते, केवळ औषधपाणी करणे एवढाच पर्याय त्यांच्यापुढे असतो. अशावेळी काही सामाजिक कार्य करणाऱ्या संस्थांचा पुढाकार अत्यंत फायदेशीर ठरतो.

'हृदयज्योत परिवारा'ची स्थापना

जन्मजात हृदयदोषांबद्दलची जनजागृती करणे व रुग्णांना, त्यांच्या पालकांना मानसिक आधार देणे हे या ट्रस्टचे (न्यासाचे) मुख्य कार्य आहे. जून २००४ मध्ये स्थापन झालेल्या या न्यासातर्फे आपल्या बाळाला हा आजार होऊ नये म्हणून गरोदरपणात व त्याआधी काय काळजी घ्यावी याची माहिती सांगितली जाते. तसेच बाळाला हृदयदोष असेल तर त्याची लक्षणे, निदान आणि उपचारपद्धतीबद्दल सविस्तर माहिती पालकांना दिली जाते. या कुटुंबांना भेटी देऊन त्यांना मानसिक आधार दिला जातो; शस्त्रक्रिया करून घेण्याबद्दलची पालकांची मानसिकता तयार केली जाते. अत्यंत लहान (२ दिवसांच्या) बाळांवरही शस्त्रक्रिया करता येते व ती यशस्वी होते. आज त्यासाठी अद्ययावत हॉस्पिटल्स आणि अनेक तज्ज्ञ डॉक्टर उपलब्ध आहेत. आर्थिक मदतीसाठी उपलब्ध असलेल्या विविध संस्थांची तसेच शासकीय योजनांची माहिती दिली जाते. वेगवेगळे मार्ग सुचवले जातात. त्यामुळे अनेक रुग्णांना त्याचा फायदा झाला आहे व त्यांच्यावर शस्त्रक्रिया होऊन ते पूर्ण बरे झाले आहेत. या संदर्भातील जनजागृतीसाठी गावोगावी जाऊन माहिती दिली जाते. न्यासातर्फे मार्गदर्शक असा 'हृदयाची गोष्ट' हा माहितीपट तयार करण्यात आला आहे. दृक्-श्राव्य माध्यमांचा वापर करून ध्वनिचित्रफिती-द्वारे नागरिकांमध्ये जनजागृती निर्माण केली जाते. मार्गदर्शक व्याख्यानांचेही आयोजन केले जाते.

ही सर्व माहिती लोकांपर्यंत पोहोचणे किती गरजेचे आहे याची मला जाणीव आहे कारण गेली ४० वर्षे मी या आजाराला झगडते आहे. या प्रश्नांची तीव्रता

माझ्याइतकी कोण समजू शकेल? मी, माझ्या पालकांनी या परिस्थितीला सकारात्मक विचारांनी तोंड दिले आहे. म्हणूनच माझे अनुभव, त्यासंदर्भातील सुरक्षेचे उपाय समाजात पोहोचवण्याची माझी धडपड आहे. हृदयदोष घेऊन जन्माला येणाऱ्या बाळांनाही निरोगी आयुष्य जगण्याचा पूर्ण अधिकार आहे आणि त्यासाठी आवश्यक ती माहिती आणि प्रेमाचा आवश्यक आधार समाजातील सर्व स्तरांतील पालकांना देण्यासाठी 'हृदय ज्योत परिवार' नेहमीच कटिबद्ध राहिल असा विश्वास मला वाटतो. हे सगळे या हृदयीचे त्या 'हृदयी' सांगितले आहे. तुम्हीही हे सगळे हृदयापासून वाचा व या कार्याचा प्रसार करा.

शेवटी आपण परमेश्वराकडे एवढेच मागणे मागू शकतो : 'सर्वे सन्तु निरामयः'.

वय

गणेश भरत पळसकर, प्रथम वर्ष, एम. कॉम.

वय आहे वादळीजांचे
मनसोक्त हसण्याचे
खूप काही शिकण्याचे
शब्दांत न सांगता येणारे
वय आहे हे नाजूक
अगदी मोत्यांच्या माळेसारखे
आकाशात भरारी घेण्याचे आणि
असंभवही संभव करण्याचे
वय आहे हे प्रेमात पडण्याचे पण
खंबीरपणे उभे राहण्याचे
सौंदर्याच्या छटा पाहण्याचे अन्
मनाला चांगले काही देण्याचे
हेच आहे वय,
काही वेगळे करून दाखवण्याचे
गरुडाची भरारी घेताना
मन काबूत ठेवण्याचे.

बँक-व्यवहारांमधील सुरक्षितता आणि दक्षता

गणेश भरत पळसकर
प्रथम वर्ष, एम.कॉम.

अलीकडच्या काळामध्ये बँकेचा विस्तार हा फार मोठ्या आणि प्रगत स्तरावर झालेला आढळतो. अवतीभवती पाहिले असता अनेक प्रकारच्या बँका कार्यरत असलेल्या दिसतात. त्यांत व्यापारी बँका, राष्ट्रीयीकृत बँका... अशा इतर अनेक बँकव्यवहारांमधून पैशाला अधिक गतिशीलता प्राप्त होते. बँकेमध्ये सर्वच व्यवहार हे जवळपास पैशाशी निगडित असतात. या बँकव्यवहारांच्या माध्यमातून अनेक लोकांचा संबंध हा पैशाशी येतो.

आपल्याकडे असलेला पैसा अथवा त्यासंबंधीची विविध कागदपत्रे आपण आपल्याकडे सुरक्षितपणे ठेवूच याची शाश्वती नाही. त्यामुळे आपण ते बँकेत ठेवत असतो. यामध्ये आपण पैसे, दागिने, कागदपत्रे अशा वस्तू ठेवू शकतो. मग आपण आपल्याला हव्या त्या वेळी त्या-त्या प्रकारे काढू शकतो. मग यामधून वेगवेगळ्या प्रकारे व्यवहार घडतात.

जेव्हा आपण आपल्या गरजेनुसार बँकेशी व्यवहार करतो त्या-त्या वेळी आपण योग्य त्या काळजीपूर्वक दक्षतेने व्यवहार केले पाहिजे. अनेकदा या सर्वांमध्ये मानवी चुकांमुळे व काही गोष्टींबाबत हेतुपूर्वक गैरव्यवहार होऊन फसवणूक होण्याचे प्रकार घडण्याची शक्यता खूप असते. यासाठी हे असले गैरप्रकार होऊ नयेत, ते टाळता यावेत याकरता आपण थोड्या प्रमाणावर जरी दक्षता घेतली तरी हे गैरप्रकार टळू शकतात. बँकेच्या व्यवहारातील सुरक्षितता व दक्षता याचा नेमका उपयोग आपल्याला कसा करून घेता येईल? तर आपण जे बँकेसंदर्भात आपले काही काम करणार आहोत ते काळजीपूर्वक करणे. यामध्ये आपण साधारणतः ५

प्रकारांमधून सुरक्षितपणे व्यवहार करू शकतो.

(अ) सामान्य सुरक्षितता

जगभरामध्ये बँकेच्या व्यवहारांच्या बाबतीत फार मोठे जाळे पसरले असून त्याचा व्याप फार मोठा आहे. बँकेच्या ग्राहकांनी नेहमी आपले बँक व्यवहार अद्ययावत ठेवावे. जर काही त्यात गैरप्रकार आढळला तर त्याबद्दल तात्काळ माहिती कळवावी. जर कधी राहत्या घराचा पत्ता वगैरे बदलला तर त्याबाबत कळवावे. जर कुठेही कार्डाचा वापर करून पैसे भरणार असाल तर त्या-त्या पावतीवर वेळोवेळी सही करावी. जर कार्ड खराब झाले तर त्वरित त्यास नष्ट करावे. क्रेडिट कार्ड/डेबिट कार्ड इत्यादीचा कोड नंबर कुठेही लिहून न ठेवता तो स्मरणात ठेवावा. जर कधी कार्ड, चेक बुक, पासबुक तसेच ए.टी.एम. कार्ड हरवले तर सदर बँकेला त्वरित कळवून त्या संबंधित व्यवहार बंद करण्याबाबत विनंती करावी. कोणत्याही ओळखीच्या अथवा अनोळखी व्यक्तीला कोड नंबर सांगू नये. तुम्हांला जर कोणी बँकेतून फोन आहे; तुमचा कोड सांगा, असे म्हटले तर त्याकडे दुर्लक्ष करा कारण बँक अशी माहती कधी विचारत नाही. कोणत्याही प्रकारच्या चौकशीला आपल्या बँकखात्याबद्दल माहिती देऊ नका. फोनवर काही बोलू नका. जर काही शंका, समस्या असतील तर थेट बँकेत संवाद साधा.

(ब) ए.टी.एम.च्या वापरामधील सुरक्षितता

बँकेतून पैसे काढण्यासाठी जास्त वेळ रागेत उभे राहावे लागू नये म्हणून या ए.टी.एम. सारख्या जल्ल उपाययोजना करण्यात आल्या. जेव्हा ए.टी.एम. वापरले जाते तेव्हा आपण त्यासाठीचा आवश्यक असणारा

कोड नंबर हा नेहमी गुप्त स्वरूपात ठेवावा. आपण ए.टी.एम. वापरत असताना कोणी तो पाहत तर नाही ना, याची खात्री करावी. रक्कम व पावती हातामध्ये पूर्णतः मिळेपर्यंत तेथून निघू नये. जर ए.टी.एम. कार्ड खराब झाले असेल तर ते बँकेकडून बदलून घ्यावे. आणि जर काही कारणाने कार्ड गहाळ झाले तर त्याचा कोणी गैरवापर करू नये याकरताची दक्षता म्हणून बँकेशी संपर्क साधून ते तात्काळ बंद करावे.

(क) चेक (cheque) बाबत घ्यावयाची दक्षता जास्त प्रमाणात पैशाचा वापर न करता चेकद्वारे रकमंची देवाणघेवाण होऊ शकते. जेव्हा आपण चेकद्वारे व्यवहार करतो; तेव्हा आपण आपले चेकबुक योग्य ठिकाणी सुरक्षित ठेवावे. आपले चेक अगोदरच सही केलेले नसावे. जर चेक मेलद्वारे पाठवणार असाल तर तो रेखांकित असावा व त्यावर तो अहस्तांतरीय असावा. आणि शक्य असेल तेव्हा साध्या पाकिटांमध्ये चेक पाठवावा जेणेकरून त्याबाबत कोणाला माहिती कळणार नाही. घनादेश लिहीत असताना पेन्सिलीने तो लिहू नये व रक्कम लिहिताना त्यासाठी जास्त जागा न ठेवता लिहावा.

(ड) पासबुक (Passbook) बाबतची सुरक्षितता पासबुक नेहमी सुरक्षित ठिकाणी ठेवावे. कोणालाही पाहण्यासाठी पासबुक देऊ नये. withdrawal forms-वर केव्हाही अगोदर सही करू नये आणि जर आपले पासबुक चोरीस गेले अथवा गहाळ झाले तर ताबडतोब त्याबाबत बँकेला माहिती कळवावी व नवीन पासबुकसाठी बँकेकडे अर्ज करावा.

(ई) Credit आणि Debit cards बाबतची दक्षता व्यवहार करताना योग्य पद्धतीने आपले कार्ड त्या कार्ड मशीनमध्ये ठेवावे. त्या व्यवहारातून निर्माण होणारी पावती जर गरज नसेल तर नष्ट करावी. जर आवश्यक असेल तर व्यवस्थित ठेवावी. त्यासाठी आवश्यक असणारा कोड नंबर कुठेही न लिहिता तो स्मरणाने ठेवावा. कोणालाही तो सांगू नये. बँकेच्या लोकांना

सुद्धा सांगू नये. व्यवहार करताना नामांकित कंपनीशी करावा Mobile Banking सुविधा घ्यावी जेणेकरून व्यवहारांचे Update वेळोवेळी मिळेल.

अशाप्रकारे आपण छोट्याछोट्या गोष्टींवरून बँकेच्या व्यवहाराबाबत सुरक्षितता बाळगू शकतो व त्यातून होणारे गैरव्यवहार आणि फसवणुकीस आळा घालू शकतो.

आमची शोकांतिका

अमर चांदेरे

प्रथम वर्ष, कला

हल्लेखोर हल्ले करतात

अन् झुकणारे सहन करत राहतात

जोपर्यंत आवाज उठत नाहीत

आसुडाचे व्रण उठत राहतात

एकाला पडताना पाहून

दुसरा सावरत नाही

अन् सत्तेपुढे बोलण्यासाठी

शहाणपणा धजावत नाही

का मी अन्याय सहन करावा

प्रश्न आम्हांला पडत नाही

अहो मतदान केले नाही म्हणून काय झाले

घोडे आमचे अडत नाही

घटनेने आम्हांला हक्क दिलेत

कर्तव्याची जाण नाही

आमचा देश महासत्ता होणार

कसे ह्याचे भान नाही

धर्म जाती घेऊन भांडण्याशिवाय

दुसरे आम्हांला काम नाही

म्हणूनच की काय मित्रांनो!

जगण्यात आमच्या राम नाही

कोड नंबर हा नेहमी गुप्त स्वरूपात ठेवावा. आपण ए.टी.एम. वापरत असताना कोणी तो पाहत तर नाही ना, याची खात्री करावी. रक्कम व पावती हातामध्ये पूर्णतः मिळेपर्यंत तेथून निघू नये. जर ए.टी.एम. कार्ड खराब झाले असेल तर ते बँकेकडून बदलून घ्यावे. आणि जर काही कारणाने कार्ड गहाळ झाले तर त्याचा कोणी गैरवापर करू नये याकरताची दक्षता म्हणून बँकेशी संपर्क साधून ते तात्काळ बंद करावे.

(क) चेक (cheque) बाबत घ्यावयाची दक्षता जास्त प्रमाणात पैशाचा वापर न करता चेकद्वारे रकमेची देवाणघेवाण होऊ शकते. जेव्हा आपण चेकद्वारे व्यवहार करतो; तेव्हा आपण आपले चेकबुक योग्य ठिकाणी सुरक्षित ठेवावे. आपले चेक अगोदरच सही केलेले नसावे. जर चेक मेलद्वारे पाठवणार असाल तर तो रेखांकित असावा व त्यावर तो अहस्तांतरीय असावा. आणि शक्य असेल तेव्हा साध्या पाकिटांमध्ये चेक पाठवावा जेणेकरून त्याबाबत कोणाला माहिती कळणार नाही. धनादेश लिहीत असताना पेन्सिलीने तो लिहू नये व रक्कम लिहिताना त्यासाठी जास्त जागा न ठेवता लिहावा.

(ड) पासबुक (Passbook) बाबतची सुरक्षितता पासबुक नेहमी सुरक्षित ठिकाणी ठेवावे. कोणालाही पाहण्यासाठी पासबुक देऊ नये. withdrawal forms-वर केव्हाही अगोदर सही करू नये आणि जर आपले पासबुक चोरीस गेले अथवा गहाळ झाले तर ताबडतोब त्याबाबत बँकेला माहिती कळवावी व नवीन पासबुकसाठी बँकेकडे अर्ज करावा.

(ई) Credit आणि Debit cards बाबतची दक्षता व्यवहार करताना योग्य पद्धतीने आपले कार्ड त्या कार्ड मशीनमध्ये ठेवावे. त्या व्यवहारातून निर्माण होणारी पावती जर गरज नसेल तर नष्ट करावी. जर आवश्यक असेल तर व्यवस्थित ठेवावी. त्यासाठी आवश्यक असणारा कोड नंबर कुठेही न लिहिता तो स्मरणात ठेवावा. कोणालाही तो सांगू नये. बँकेच्या लोकांना

सुद्धा सांगू नये. व्यवहार करताना नामांकित कंपनीशी करावा Mobile Banking सुविधा घ्यावी जेणेकरून व्यवहारांचे Update वेळोवेळी मिळेल.

अशाप्रकारे आपण छोट्याछोट्या गोष्टींवरून बँकेच्या व्यवहाराबाबत सुरक्षितता बाळगू शकतो व त्यातून होणारे गैरव्यवहार आणि फसवणुकीस आळा घालू शकतो. ❖❖

आमची शोकांतिका

अमर चांदेरे

प्रथम वर्ष, कला

हल्लेखोर हल्ले करतात

अन् झुकणारे सहन करत राहतात

जोपर्यंत आवाज उठत नाहीत

आसुंडाचे व्रण उठत राहतात

एकाला पडताना पाहून

दुसरा सावरत नाही

अन् सत्तेपुढे बोलण्यासाठी

शहाणपणा धजावत नाही

का मी अन्याय सहन करावा

प्रश्न आमहांला पडत नाही

अहो मतदान केले नाही म्हणून काय झाले

घोडे आमचे अडत नाही

घटनेने आमहांला हक्क दिलेत

कर्तव्याची जाण नाही

आमचा देश महासत्ता होणार

कसे ह्याचे भान नाही

धर्म जाती घेऊन भांडण्याशिवाय

दुसरे आमहांला काम नाही

म्हणूनच की काय मित्रांनो!

जगण्यात आमच्या राम नाही

मराठी भाषेच्या रक्षणाची गरज आहे का ?

ममता पाटील
प्रथम वर्ष, एम.सी.ए.

माझा मन्हाठीचि बोलू कौतुके।
परि अमृतातेंहि पैजा जिंके।।

ज्ञानेश्वरीतल्या या ओवीत मराठी भाषेचा गोडवा सांगताना ज्ञानेश्वरमहाराज म्हणतात, मराठी भाषेची गोडी अशी अवीट आहे, साक्षात अमृतही फिके पडले तर त्यात नवल नाही. खरेच, मराठी भाषेची गोडी ही मराठमोळ्या लोकांनाच कळायची! मराठीपणाचे कवच घातलेल्या पण पाश्चात्य संस्कृतीचे अनुकरण करणाऱ्यांना मराठीची थोरवी काय कळणार?

प्रत्येक राष्ट्राची स्वतःची अशी राष्ट्रभाषा असते आणि त्या राष्ट्रातल्या लोकांची स्वतःची अशी मायबोली असते. आपल्या भारताची राष्ट्रभाषा हिंदी आहे पण महाराष्ट्राची मायबोली ही आपली मायमराठी आहे. अनेक साहित्यिकांनी, कवींनी मराठी भाषेची साहित्यसृष्टी अतिशय समृद्ध केली आहे. पण आज ही स्थिती झपाट्याने बदलते आहे. इंग्रज आपल्या देशातून गेले, पण इंग्रजी भाषा ठेवून गेले. स्वातंत्र्यानंतर पन्नास वर्षे इंग्रजी भाषा आपली पाळेमुळे घट्ट रुजवू पाहते आहे आणि आपली मराठी भाषा तेवढीच दुरावली जातेय.

मराठी बोलणे हे आज अशिक्षितपणाचे लक्षण मानले जाते. मराठी माणूस मराठी माणसाशीच इंग्रजीतून संवाद साधू लागला आहे. शाळा, महाविद्यालये किंवा मोठ्या संस्थांमध्ये गेल्यावर इंग्रजीतून बोलणे ही गरज समजली जात आहे.

मराठी व्यक्तीने मराठी व्यक्तीशी भावनांची देवाण-घेवाण करताना इतर भाषा उसनवार घेतली, तर अपेक्षित आपुलकी कशी निर्माण होणार? लहान मुलांच्या तोंडून 'आई' हा पहिला शब्द ऐकताना त्या मातेला जी धन्यता

वाटेल ती 'मम्मी' या शब्दामुळे नक्कीच वाटणार नाही. पण असे अनेक शब्द आहेत की त्यांना मराठीत काय म्हणतात हे देखील आपल्याला माहिती नाही. रेल्वेला आपण 'अग्निरथ' म्हणू शकत नाही. आपल्या सोयीसाठीच आपण इंग्रजाळत आहोत. लहान मुलांपासून ते मोठ्यापर्यंत प्रत्येकजण इंग्रजाळत आहे.

मराठीची अशी दयनीय स्थिती करून आपण आपल्यावरच अन्याय करत आहोत. महाराष्ट्रात राष्ट्र आपण मराठीचा तिरस्कार करतो. इंग्रजी शाळेत मुलांना शिकविण्यात आई-वडिलांना अभिमान वाटू लागला आहे. काळाच्या ओघात मराठीचे स्वरूपही बदलते आहे. महाविद्यालयीन युवक, 'भंकस नको मारू यार', त्याने 'जाम पकवलं यार', अशा प्रकारची बोलीभाषा वापरून मराठीपणाच्या अस्सलपणाचा न्हास करू पाहताहेत. ही आपली मराठी नक्कीच नाही.

'रिमिक्स' हा मराठी भाषेच्या विटंबनेचा आणखी एक नवा आविष्कार, जुन्या मराठी गाण्यांमध्ये हिंदी इंग्रजी शब्दांची सरमिसळ करून आम्ही मराठीत आंतरराष्ट्रीय दर्जा म्हणत तिला आणखीन खाली पाडायची, मराठी भाषा ही इतकी कवडीमोल आहे का? स्वतःला मराठी म्हणवणारे आपण आपण मराठीपण खुलेपणाने कसे विकू शकतो? आपल्या प्रत्येक गोष्टीचा अभिमान असलेले आपण मराठीची काय अवहेलना करतो? मान्य आहे, काळाप्रमाणे माणसाचे वागावे लागते, पण इतकेही नाही.

काळाची गरज म्हणून आपण बहुभाषक होऊन गरज आहेच. हे अमान्य करता येणार नाही. या सगळ्या भाषा आत्मसात कराव्याच; पण नुसत्या वर वर

त्यावरही प्रभुत्व मिळवा. पण त्याचबरोबर अत्यंत संपन्न असलेल्या आपल्या मराठी भाषेचा सन्मान करा. मराठी साहित्याची गोडी स्वतःही चाखा. नव्या पिढीलाही वाचण्याची सवय लावा. सगळ्यांनीच दैनंदिन जीवनात मराठीचा नीट वापर केला तरी खूप झाले.

अर्थात मराठी भाषा संकटात आहे. तिचे रक्षण करण्याची वेळ आली आहे असे चहूबाजूंनी ऐकू येते. पण भीती बाळगण्याची अजिबात गरज नाही.

खेड्यापाड्यात रुजलेली, संत-महंतांच्या लेखणीतून पाझरलेली ही भाषा नवे नवे शब्द आपल्या कवेत घेत अधिकच संपन्न होत आहे. म्हणूनच म्हणावेसे वाटते:

लाभले आम्हास भाग्य बोलतो मराठी
जाहलो खरेच धन्य ऐकतो मराठी
धर्म, पंथ, जात एक जाणतो मराठी
एवढ्या जगात माय मानतो मराठी

◆◆

आठवण

गणेश भरत पळसकर
प्रथम वर्ष, एम. कॉम

दिवस इंवल्या पक्ष्यासारखे असता

भुरकन उडून जातात

आणि मागे ठेवतात ती फक्त

आठवणींची पिसे

काही पांढरी, काही काळी

काही मऊ, काही खरबुडी

आपण फक्त जमतील तेवढी

पिसे गोळा करायची आणि

त्यांना नीट गुंफून ठेवून

बनवायची एक आठवणींची चटई

आयुष्याच्या संध्याकाळी

निवांत निजण्यासाठी

म्हणूनच तर म्हटले जाते

आठवण ही आठवायची असते

मनात ती साठवायची असते

कस्तुरीप्रमाणे मनात ती दडवायची असते

हृदयाच्या कप्प्यांत सुगंध द्रवळल्याप्रमाणे
ठेवायची असते

असुरक्षिता

बळीराजाची...

गणेश ओवाळ
प्रथम वर्ष, कला

काल हसणारा शेतकरी

आज मात्र रडतो आहे

कजनि झाला जीव बेजार

म्हणून डोकं धरून बसतो आहे

कालचं बागायतीचं रान

आज मात्र पडिक आहे

उजाड बोडकं रान पाहून

शेतकरी मात्र हळहळतो आहे

दारातल्या जनावरांना

खायला घालू शकत नाही

प्यायला पाणी देखील

त्यांना देऊ शकत नाही

कृषिप्रधान देशात त्याच्या

त्याचीच ही अवस्था आहे.

करोडोंचा पोशिंदा हा

खरंच आज रडतो आहे

खरेच आज रडतो आहे.

जलसुरक्षा

भाग्यश्री नलवडे

तृतीय वर्ष, कला

जल! हा केवळ एक शब्द नाही, तर तो आहे संपूर्ण जीवन व्यापणारा घटक. याचे महत्त्व काय सांगावे! जीवन असलेला घटक जीवनात सर्वकाळ साथ करतो आणि आपले महत्त्व सिद्ध करतो....पाणी तहान भागवते, शरीराला व मनाला तरतरीत करते. ते जीवसृष्टी निर्माण करायला कारणीभूत ठरते. नंतर तिला जगवण्याची जबाबदारीही ते पार पाडते. पाणी पिण्याबरोबरच शेतीसाठी, वीजनिर्मितीसाठी, जलवाहतुकीसाठी, जलपर्यटनासाठी आणि इतर अनेक कारणांसाठी त्याचा उपयोग होतो. पाणी भूजल बनून जमिनीखाली जमा होते तसेच जमीन आणि वातावरणही व्यापून टाकते. असे हे पाणी आपल्याला नद्या, तलाव, झरे, ओहोळ, समुद्र, विहिरी या स्रोतांद्वारे मिळते. परंतु पूर्वीप्रमाणे आता पाणी हा आस्थेचा विषय राहिलेला नाही.

सद्यःस्थितीत प्रत्येकाला पुष्कळ पाणी हवे आहे. भले कितीही पाण्याचे दुर्भिक्ष असू दे! नद्या, नाले, तलाव यांचे पाणी पुरेना म्हणून आता भूजल मिळविण्यासाठी जमिनीला ठिकठिकाणी छिद्रे पाडण्याचे काम केले जातेय. दिवसेंदिवस पर्जन्याचे प्रमाण कमी-कमी होत आहे तसतसे दुष्काळाचे सावट गडद होत आहे. आज ठिकठिकाणी नळ, हापसे (बोअरवेल) असल्याने पाण्याचा पुष्कळ पुरवठा आपल्यापर्यंत होतो त्यामुळे पाण्याचे मोल राहिलेले नाही. पाण्याचा आपण अपव्यय करत चाललोय. परंतु आपल्या याच कृतींमुळे भविष्यात खूप मोठ्या संकटाचा सामना करावा लागणार आहे. पाण्याचे महत्त्व लक्षात घेता, प्रत्येकाने पाण्याचा काटकसरीने वापर करणे काळाची गरज आहे. यासाठी आपणच पाण्याची सुरक्षा लक्षात घ्यायला हवी. जल

संरक्षणाची जबाबदारी स्वीकारायला हवी

ठिकठिकाणी पावसाचे प्रमाण कमी होत असल्याने पाण्याचे वितरणही विषम स्वरूपातील आहे. यासाठी पाण्याचा साठा वाढवून ते सुरक्षित ठेवले गेले पाहिजे. घरात आवश्यक असेल तेवढेच पाणी वापरले पाहिजे. शिवाय शेतीसाठी वापरण्यात येणारे पाणी देखील प्रमाणापेक्षा जास्त वापरले जाते. काही वेळेस शेतकरी चोरून पंपाद्वारे नदीतील पाणी आपल्या शेतात सोडत असतो. शहरी भागात पाण्याचा पुरवठा केला जाताना अनेक ठिकाणी पाण्याची गळती चालू असते. कामगारांच्या दुर्लक्षामुळे पाण्याची नासाडी होत असते. परंतु या गोष्टींची कोणालाच पर्वा नसते. प्रत्येकजण केवळ स्वतःपुरताच विचार करत असतो. आज आपण किती पाणी वापरतो यावर आपल्याला पाणीपट्टी भरवा लागते. थोडक्यात, सरकार पाणीपुरवठा करण्यासाठी वेगवेगळे कर आकारते आणि त्यातूनच त्या पाण्याच्या सुरक्षेसाठी उपाययोजना आखते.

लोकांना आवश्यक त्यावेळी पाण्याचा सुलभ साठा व्हावा यासाठी देशात मोठमोठी धरणे बांधली जाताना जेणेकरून पाण्याचा साठा करून योग्य त्यावेळी त्या परिसरातील लोकांना त्याचा पुरवठा होईल. धरणांच्या सुरक्षेसाठी सरकार आर्थिक गुंतवणूक करून त्या पाण्याचे महत्त्व वाढवते. परंतु सध्याच्या काळात धरणे अतिरेक्यांच्या निशाण्यावर आहेत. यासाठी आपण तंत्र-यंत्राचा वापर करून आणि विविध समित्यांची स्थापना करून धरणांमधील पाण्याच्या सुरक्षेचा विचार अतिरिक्त केला जात आहे. धरण फुटलेच तर त्या पाण्याचा योणाच्या आपत्ती थांबवण्यासाठी सरकार ठोस पा

उचलीत आहे. धरणांची दुरुस्ती, स्वच्छता, डागडुजीची कामे हाती घेण्यात आलेली आहेत. एकूणच पाण्याच्या सुरक्षेचा प्रश्न आता ऐरणीवर आला आहे. केवळ धरणेच नव्हेत, तर तलाव, नद्या, विहिरी, समुद्र यांद्वारे मिळणाऱ्या पाण्याचे देखील संरक्षण होणे महत्त्वाचे आहे.

तलावांमधील पाणी स्वच्छ आणि सुरक्षित राहण्यासाठी त्यांची वेळोवेळी स्वच्छता होणे जरूरीचे ठरते. अतिरेकी कारवायांप्रमाणेच जलप्रदूषणाची समस्या देखील देशाला भेडसावीत आहे. देशात सर्वत्र नद्यांचे जाळे पसरलेले असताना पिण्याच्या पाण्याची समस्या निर्माण झालेली आहे. याचे कारण म्हणजे माणसांकडूनच नद्यांची दुर्दशा केली जात आहे. कारखान्यांतील उष्ण व दूषित पाणी नद्यांत सोडून पाण्यातील सजीव सृष्टी नष्ट केली जात आहे. पुण्यातील मुळा-मुठा नदीचेच उदाहरण घेतले तर लक्षात येईल की मुळा-मुठेचीच जर अशी स्थिती झाली असेल तर इतर नद्या किती घाणेरड्या झाल्या असतील! यासाठी कारखान्यांतून अथवा ड्रेनेजमधून सोडल्या जाणाऱ्या पाण्यावर प्रक्रिया करून मगच ते पाणी नदी / समुद्रात सोडावे. जलवाहतुकीत जहाजातून होणाऱ्या तेलगळतीमुळे सुद्धा पाण्याच्या सुरक्षेचा प्रश्न निर्माण होतो. त्यासाठी तेलगळती होणार नाही याकडे काळजीपूर्वक लक्ष द्यावे लागेल.

थोडक्यात, धरणातील गाळ काढणे, त्याला व्यवस्थित भिंती-तटबंदीयुक्त सुरक्षा पुरविणे, नद्यांमध्ये दूषित पाणी जाणार नाही याकडे लक्ष पुरविणे, तलाव व कालवे यांची वेळोवेळी डागडुजी व स्वच्छता करून

सुरक्षिततेची काळजी घेणे. भूजलपातळी मर्यादित असल्यामुळे त्या पाण्याचा काटकसरीने वापर करणे, तसेच कुठल्याही पाणवट्याच्या ठिकाणी संशयित काही घटना घडताना आढळल्या तर लगेचच त्या-त्या विभागातील पोलिस विभागाला माहिती देणे. यासारख्या कृती केल्या तरच भविष्यकाळासाठी पाणी सुरक्षित राहणे शक्य होईल.

राज्याराज्यांत आणि देशादेशांत होणारे पाणीसंघर्ष व तंटे सामंजस्याने सोडवायला हवेत. त्यासाठी संबंधित राज्ये अथवा देशांमध्ये करार होणे आवश्यक आहे. संयुक्त राष्ट्रसंघाच्या आकडेवारीनुसार सध्या जगात सुमारे तीनशेहून अधिक ठिकाणी पाण्यावरून संघर्ष निर्माण झाला आहे. 'प्राइस वॉटर हाउस कूपर्स कन्सल्टन्सी' या आंतरराष्ट्रीय संस्थेने प्रसिद्ध केलेल्या माहितीनुसार नजीकच्या भविष्यात ५० राष्ट्रांमध्ये असे तंटे चिघळण्याची शक्यता आहे. म्हणूनच आपापसातील वाद, तंटे विसरून सर्व राष्ट्रांनी एकत्र येऊन तातडीने पाणीवाटप करार करणे, हाच त्यावरचा उपाय आहे. पाण्याचे राजकारण करत बसण्यापेक्षा पाण्याची खरी किंमत लक्षात घेऊन, योग्य असे जलव्यवस्थापन करून, लोकांच्या सहभागाने जलसुरक्षा करणे हे आपले कर्तव्य आहे असे समजून सर्वांनी पुढाकार घेऊन काम करणे सध्या अपेक्षित आहे.

उज्ज्वल भविष्याची वाणी
वाचवा पैशासोबत पाणी

फेसबुक आणि ट्विटर अशा सोशल नेटवर्किंग साइटचा वापर गेल्या काही वर्षांमध्ये वाढला असून, यामार्फत स्वतःला एक्सप्रेस करण्याचे आणि शेअरिंग करण्याचे प्रमाण वाढले आहे. मात्र, यांच्यावरील प्रसंगानुरूप सायबरबाबत तपासणी होते. त्यामुळे अनवधानाने चुकीची गोष्ट टॅग झाल्यास ती अंगावर येण्यापेक्षा सावध राहण्यात हित आहे. त्यामुळे ई-मेल, सोशल नेटवर्किंग यांच्यावरून होणारे कम्युनिकेशन सावधपणे करण्याची गरज आहे. - दै. सकाळ

पुण्याची वाहतूक-समस्या आणि पुणेकरांची सुरक्षा

सुप्रिया जाधव

द्वितीय वर्ष, वाणिज्य

जगाच्या नकाशावर पुण्याची स्वतंत्र ओळख आहे. 'विद्येचे माहेरघर' म्हणून ओळखल्या जाणाऱ्या पुण्यात अनेक ठिकाणांहून विद्यार्थी येतात. अनेकजण नोकरीसाठी पण पुण्यात येतात. वयोवृद्ध माणसे निवृत्तीनंतरचे जीवन शांतपणे जगण्यासाठी पुण्यात येतात. अर्थात या सर्व जणांच्या येण्याने पुण्याची लोकसंख्या वाढत जाते. पर्यायाने रस्त्यावरील गर्दीही वाढत जाते. जरा बाहेर पडायचे म्हटले तर या भयाण वाहतुकीच्या गराड्यात आपण अडकून पडतो.

वाहतुकीची कोंडी हा तर रोजचाच प्रकार. बेशिस्तपणे पदपथावर उभी केलेली वाहने, रस्त्यावरील फेरीवाले अतिक्रमणाच्या समस्या वाढवीतच असतात. नियमांचे काटेकोरपणे पालन होत नाही. यामुळे वाहतुकीची समस्या दिवसेंदिवस वाढतच आहे. रस्तेदेखील शहर विकास आराखड्यास पूरक नाहीत.

खरे तर वाहन चालविण्याआधी प्रत्येकाला रीतसर प्रशिक्षण दिले जावे. गाडी चालविताना सिग्नल तोडू नये, वाहनांची नीट देखभाल करावी, हेल्मेट घालून गाडी चालवावी, गाडी चालविताना मोबाईलवर बोलू नये, सुरक्षित अंतर ठेवून गाडी चालवावी, गाडी

चालविताना वेग नियंत्रित असावा, कोणत्याही प्रकारचे अमली पदार्थ सेवन करून गाडी चालवू नये, यासारख्या छोट्या-छोट्या सूचनांचे पालन केले तरी खूप फरक पडेल. अपघात टाळता येतील, गर्दीमुळे होणारा मनस्ताप कमी होईल. रस्त्यावरून चालणाऱ्या पादचार्यांनीही नीट काळजी घ्यावी. झेब्रा क्रॉसिंगवर गाडी उभी करू नये. थोडक्यात काय तर 'शिस्त पाळा. अपघात टाळा.' हे ब्रीदवाक्य लक्षात ठेवा.

सार्वजनिक जीवनात 'बस डे', 'रस्ता सुरक्षा सप्ताह' यासारखे उपक्रम सतत राबविले जावेत. सार्वजनिक वाहनांचा जास्त वापर करावा. कार वापरत असाल तर एकाच ठिकाणी जाणाऱ्या लोकांनी ती मिळून वापरावी. चारपाच जण मिळून कार शेअर केल्याने इंधन वाचतेच व रस्त्यावरील गर्दीही आवाक्यात येते.

गती हा जीवनाचा महत्त्वाचा भाग असला तरी अति वेगात गाडी चालविणे टाळावे. कधीच न पोहोचण्यापेक्षा जरा उशिरा पोहोचले तरी बिघडत नाही. म्हणून तारुण्याच्या आवेशात वेगावर स्वार होऊ नका. वेगावर तुमची योग्य पकड ठेवा म्हणजे हा जीवनाचा अवघड रस्ता सोपा होऊन जाईल.

शोभेची दारू आज दिवाळीपुरती राहिली नाही. शिवाय जगभर रोषणाईचे आकर्षण वाढत आहे. शिवकाशीमध्ये या उद्योगाची उलाढाल १२०० कोटीच्या पुढे गेली आहे. हजारो बालकामगार तेथे १०-१० तास राबतात, तारुण्यातच क्षयाची शिकार होतात. मरून जातात. असंख्य कामगार या ज्वालामुखीच्या तोंडावर जगत आहेत. ही दारू कशी तयार करतात यावर अनेक माहितीपट प्रसिद्ध झाले. पण तेवढ्याने समाजाच्या संवेदना कशी जाग्या होणार? आतापर्यंत कोणताच कायदा, आयोग, अपघात ही स्थिती सुधारू शकलेला नाही. फटाक्याच्या निर्मितीवर बंदी घातली तरच जग खडबडून जागे होईल.

महाराष्ट्र टाइम्स, ७ सप्टें. २०१२

दूर गेलेले घर

नेहा गयकवाड
द्वितीय वर्ष, बी.सी.ए.

Outdated झालंय आयुष्य
स्वप्नही download होत नाही
संबेदनांना 'virus' लागलाय
दुःख send करता येत नाही
जुने पावसाळे उडून गेलेत
delete झालेल्या file सारखे
अन् घर आता शांत असतं
Range नसलेल्या mobile सारखं
hang झालेल्या pc सारखी
नात्यांची स्थिती वाईट
जाती-नाती जोडणारी
कुठेच नाही website
एकविसाव्या शतकातली
पिढी भलतीच 'cute'
contact list वाढत गेली
संवाद झाले mute
computer च्या chip सारखा
माणूस मनानं खुजा झालाय
अन 'mother' नावाचा board
त्याच्या आयुष्यातून वजा झालाय
floppy disk driver मध्ये
आता संस्कारांनाच जागा नाही
अन फाटली मनं सांधणारा
internet वर धागा नाही.
विज्ञानाच्या गुलामगिरीत
केवढी मोठी चूक
रक्ताच्या नात्यांनाही आता लागते Facebook...

आई

अनुप प्रकाश बोडरे
प्रथम वर्ष, एम.ए.

करू नगं बाळा आता
अशी माजी हेळसांड
तुला मी जपला किती
माज्या जिवाच्या पल्याड

केला हाताचा पाळणा
उभ्या राती म्या जागल्या
जन्म घालताना राजा
किती यातना भोगल्या

घालुनीया शिळंपाकं
लय काढलं म्या दिस
गोष्ट चिऊची सांगत
तुल भरविला मी घास

ऊन पाऊस झेलत
डोई धरला पदर
थोडी तरी ठेवावीस
माज्या मायेची कदर

थरथरतो हात माजा
काम होत नाही नीट
साठी बुद्धी नाठी झाली
होते थोडी वटवट

नगं मला सोनं-नानं
न्हाई कशाचीच भूक
तोंड भरून मारावी
'आये' म्हणून तू हाक ...!

पणती गेली मशाल पेटवून

अमर चांदेरे
प्रथम वर्ष, कला

पणती गेली मशाल पेटवून,
पण आम्ही काय शिकली त्यातून
उद्याही राजरोस बलात्कार घडतीलच
सावित्रीच्या लेकी पुन्हा उद्ध्वस्त होतीलच
का? काय? आन् कसे? हे प्रश्न आम्हांला पडतीलच
सावित्रीच्या लेकींनो, झाशीची राणी व्हा
गुलाबाच्या कळ्यांनो, भडकता अंगार व्हा
नाहीतर दुःशासन पुन्हा एकदा माजतीलच
भरतभूमीत बलात्कार राजरोस घडतीलच
विद्यादेवी अहिल्ये, महाराणी येसूबाई हो
अंधारातली पणती तू रौद्ररूपी वणवा हो
अन्यथा नराधम छेड तुझी काढतीलच
उद्याही राजरोसपणे बलात्कार घडतीलच
संगीत शारदा, ... सतार तू, तळपती समशेर हो
जगन्माता मोहिनी तू ऊठ, रणचंडी, काली हो
नाहीतर दिल्ली प्रकरणे पुन्हा पुन्हा घडतीलच
भरतभूमीत बलात्कार राजरोस घडतीलच
बस झाले आता ...
ही प्रवृत्ती टाकू नष्ट करून,
पणती गेली मशाल पेटवून,
पण आम्ही आता धडा शिकू त्यातून

'ती'ची कहाणी ...

तुषार वाजे
प्रथम वर्ष, कला

आर्त त्या हाकेने जागविते ती जगाला,
कहाणी ही 'ती'ची हेलावते मनाला...
ते दुःख प्राक्तनाचे न सोसता सोसवेना,
ती हाक आर्त तिची कुणास का कळेना?
मारू नका मला म्हणत रडत ती होती,
जगण्यासाठीच गर्भत लढत ती होती.
धोका हरघडी होता तिच्याच अस्तित्वाला...
कहाणी ही 'ती'ची हेलावते मनाला...
ती शाप की वरदान न कळे रे जगाला,
माताच होई वैरी मग सांगेल ती कुणाला...
दूषणे सारेच देती नाजूक त्या जिवाला,
कहाणी ही 'ती'ची हेलावते मनाला...
मायेत आईच्या जगण्यासाठी विनविले जगाला,
बाहेरचे रान बघण्यासाठी विनविले जगाला...
पण नाकारले साऱ्यांनीच निष्पाप त्या कळीला...
कहाणी ही 'ती'ची हेलावते मनाला...
मुलगी नको म्हणूनी खुडविले अंकुराला
तोडून नष्ट केले साऱ्यांनी त्या कळीला...
आर्त त्या हाकेने जागविते ती जगाला,
कहाणी ही 'ती'ची हेलावते मनाला...

केंद्रीय पर्यावरण आणि वनमंत्रालयातर्फे दरवर्षी सायन्स एक्सप्रेस भारतभर भ्रमण करते. या वर्षी जैवविविधतेचे संरक्षण व संवर्धनाचा संदेश घेऊन ही एक्सप्रेस पुण्यात आली होती. जीवसृष्टी, नकाशे, नष्ट होण्याच्या मार्गावर असलेला प्राणी, पक्षी आणि कीटक यांच्या प्रतिकृती येथे मांडल्या होत्या. जैवविविधतेची सद्यःस्थिती सांगून त्या संदर्भातील मार्गदर्शनही विद्यार्थ्यांना लाभले होते. - दै. सकाळ

असुरक्षित जीवन

मनोज कवडे
वाणिज्य शाखा

मनी विचार येता, डोळ्यांतून पाणी येते
डोळे उघडून जग बघितले तर मन भरून येते.
ना साथ कुणाची ना आस कुणाची
आयुष्याचे खरे रूप काहीच कळत नाही
आज या जगात कुणीच सुरक्षित नाही
कुणीच सुरक्षित नाही

कधी आतंकवादी येतात, गोळ्या झाडून जातात
निरपराध व्यक्तींची हत्या करून जातात.
प्राण कुणाचा काही फुकट येत नाही.
पण सांडलेल्या रक्ताची त्यांना जराही किंमत नाही
आज या जगात कुणीच सुरक्षित नाही

बाजारभाव नेहमीच जगणं कठीण करतात
दोन घासासाठी गरीब दिवस-रात्र राबतात
महागाईचा हा फास, ही लुटालूट
कधीच हद्दपार होणार नाही
आज या जगात कुणीच सुरक्षित नाही
कुणीच सुरक्षित नाही ...

जन्मलेल्या बाळाला आज कोणती गोष्ट सांगावी?
या शाश्वत जगण्याची महती काय पटवावी?
शिकून-सवरून मोठा झाला तरी
सुखाने जगण्याची हमी नाही
आज या जगात कुणीच सुरक्षित नाही
कुणीच सुरक्षित नाही.

एका झाडाची विनंती...

दीपिका शिंदे
प्रथम वर्ष, शास्त्र

अरे, दळणवळणाच्या धावत्या युगात
बुडून गेलेल्या दुष्ट माणसा...
मला नष्ट करू नकोस!
बघ, एकदा मला जगवून बघ
मी तुझ्या अखेरच्या श्वासापर्यंत
तुझा प्रामाणिक मित्र बनून राहीन

ओसाड पडलेले पर्यावरण
हिरवळीने बहरून येईल बघ,
एकदा मला टिकवून बघ

वातावरणातील दूषित वायू मी घेईन
आणि तुझ्या जगण्यास लागणारा वायू मी देईन
बघ, एकदा मला रुजवून बघ

माझ्या फांद्या, फुले, फळे
यांपासून अन्न देईन
माझ्यासारखा ऊन, वारा, सोसत
दुःख सहन करण्याचा संदेश देईन
बघ, एकदा मला जगवून बघ

माझ्या मुळासारखा खोलवर जाऊन
ज्ञान मिळवून जगामध्ये ताठपणे
जगण्याचा उपदेश करीन
अरे माणसा, ...
बघ एकदा माझ्याकडे, आस्थेने बघ

राजे, तुम्ही रक्त सांडले स्वराज्यासाठी...!

अनुप प्रकाश बोडरे
एम.ए.

राजे, तुम्ही रक्त सांडले स्वराज्यासाठी...
लोक आज तुमचे किल्ले बघतात केवळ मजेसाठी
तुमच्या मावळ्यांनी कडे चढले तुमच्या स्वप्नांसाठी
आम्ही आडवाटेनेही थकून जातो किल्ल्यावर
जाण्यासाठी..
तुमच्या सिंहाचे स्मारक आज युवकांचे दारूचे अड्डे
सिंहगडाच्या पायथ्याशी रेव्ह पार्टीचे सडे
राजगडापासून रायगडापर्यंतच्या आजही शोधाल्या
लागतात वाटा
या देशात तुम्ही होतात म्हणून होऊ शकले आज
बिर्ला, टाटा
राजे, बरे झाले तुम्ही गेलात
नाहीतर हे दुःख तुम्हास सहन नसते झाले..
तुमच्या नावासाठी लढताना मेले तुमचे ते निडर मावळे...
आज तुमच्या नावावर करून राजकारण
आपली घरे भरतात डोमकावळे
नशीब राजे, तुम्ही गड डोंगरावर बांधले,
जर ते बांधले असते जमिनीवर
तर त्याचेही सातबारा यांनी नक्कीच बदलले असते.
कवी अनुप करतो सगळ्यांना एक विनंती;
राखा पावित्र्य आज गडाचे
नाहीतर शोधावे लागतील पुरावे आपल्या
इतिहासाचे ...!

काहीतरी व्हायला पाहिजे

निदा शेख
द्वितीय वर्ष, बी.सी.ए.

खरंच काहीतरी व्हायला पाहिजे
अंधाराचं युग संपायला पाहिजे
गरीब आणि श्रीमंत यांतली ही तफावत
युगायुगाची अभेद्य भिंत कोणीतरी फोडली पाहिजे
मदिरेचे पेले कलंडलेच पाहिजेत
द्रौपदीचं वस्त्रहरण थांबलंच पाहिजे
खरंच काहीतरी व्हायला पाहिजे
सरस्वतीच्या आगमनासाठी
चारही कवाडं उघडली पाहिजेत
एकलव्याला न्याय मिळालाच पाहिजे
लक्ष्मी राजमार्गानेच आली पाहिजे
खरंच काहीतरी व्हायला पाहिजे.
मनामनात स्वप्नाळलेला तीर
प्रत्यक्षात गाठला पाहिजे
'तुला आहे, मला नाही'
हे सारं थांबलं पाहिजे
खरंच काहीतरी व्हायला पाहिजे...

पृथ्वीच्या हिरवेपणाआधी मानवी मन हिरवे
होण्याची आवश्यकता आहे. जे काळजी करते,
वाचवते आणि वाटून घेते ते हिरवे मन.
जैवविविधतेच्या संवर्धनासाठी याच मानवी
गुणधर्माची आवश्यकता आहे. असे झाले तरच
जैविक संवर्धन व मानवाचे अस्तित्व भविष्यात
शक्य आहे.

- डॉ. एम्.एस. स्वामिनाथन

बाप ...

संध्या भरत मावलकर
प्रथम वर्ष, वाणिज्य

बाप हा बाप असतो,
घराचा खांब असतो ॥१॥
वरवर दिसणाऱ्या काळ्या पाषाणात
खळखळ वाहणारा झरा असतो ॥१॥

बाप फणसासारखा वरून काटेरी
आतून किती गोड असतो,
संकटांना तोंड देताना
नेहमी हसतमुख असतो ॥२॥

लेक सासरी निघाली की,
आधी बापाचा डोळा भिजत असतो
चप्पल नसते पायामध्ये
अनवाणी हा जळत असतो ॥३॥

मुलाच्या हड्डापायी
आपल्या इच्छा बाजूला
तो सारत असतो ॥४॥

स्वतःचा विचार न करता
दुसऱ्यासाठी जगत असतो
आईचं आईपण हरवतं तर,
तो स्वतः आईपण देत असतो ॥५॥

आयुष्याची कोडी सोडवताना
दुसऱ्याला सुख देऊन,
स्वतः दुख सोसत असतो ॥६॥

हृदयाच्या कुंपणात वात्सल्याची
कुंपणं घालत असतो ॥
घराला घरपण देणारा आधार असतो ॥७॥

बाप म्हणजे घर असतं
घराच्या प्रेमळ भिंती असतात
अन् मायेचं छत असतं ॥८॥

असा हा बाप घराचा
आधारस्तंभ असतो ॥९॥

आपण रोजच्या जीवनात कम्युनिकेशनसाठी अनेक साधने वापरतो. त्यांत मोबाईल, इंटरनेटचा समावेश प्रामुख्याने आहे. मोबाईलमार्फत टेलिफोन, एसएमएसद्वारे आणि इंटरनेटवरून सोशल नेटवर्किंग आणि ई-मेलच्या सुरक्षित असल्याचा आपला समज आहे. ते कोणाला पाहता, तपासता येणे शक्य नाही असा अनेकांचा गैरसमज असू शकतो. पण खासगी टेक्स्ट मेसेज किंवा कार्यालयीन कामकाजाचा एसएमएस. ई-मेल हा सहज अॅक्सेस करता येऊ शकतो याला नुकत्याच एका पाहणी अहवालामध्ये पुष्टी मिळाली आहे. त्यामुळेच विविध ऑनलाईन माध्यमातून बोलताना आणि लिखित स्वरूपात कम्युनिकेशन करताना काळजी घेण्याची गरज आहे. - दै. सकाळ

जलप्रतिज्ञा

मी माझ्या देशातल्या जीवनदायिनीविषयी सदैव कृतज्ञ राहीन.

पाणी हे जीवन आहे. तसेच मौल्यवान आहे पाणी फुकट मिळते, ही भावना मी मनातून काढून टाकीन.

पाण्याचा काटकावरीने वापर करीन त्याचबरोबर जलसंवर्धनासाठी कसोशीने प्रयत्न करीन.

पाण्यावर माझ्याइतकाच इतरांचाही हक्क आहे समन्वायाने 'सर्वांसाठी पाणी' ही भावना मी सतत जोपासेन.

जीवनदायिनी प्रदूषित होणार नाही यासाठी मी वैयक्तिक प्रयत्न करीन, तसेच त्याची माझ्या बंधु-भगिनींनासुद्धा जाणीव करून देईन.

सांडपाण्याच्या प्रश्नाची तीव्रता मला समजली असून घरगुती कारणांसाठी मी कमीत कमी पाणी वापरीन, धरणांमुळे ज्यांची घरे, शेती पाण्याखाली गेली आहेत, त्यांच्याविषयी मी कृतज्ञ राहीन, त्यांच्याविषयी मी सतत कृतज्ञ राहीन.

'सर्वांसाठी पाणी' या प्रक्रियेत मी माझ्या बंधुभगिनींचा सहभाग मिळवीन व यासाठी विविध पातळ्यांवर कार्य करणाऱ्या संस्था, व्यक्ती यांना मी सदैव सहकार्य करीन

(सौजन्य : जलविज्ञान प्रकल्प विभाग)

खरी मौज तर जगण्यात आहे

भाग्यश्री नलवडे, तृतीय वर्ष, कला

आपण घाबत असतो सवयीने
आणि जगत असतो अंदाजाने
चालता चालता थकतो
नि अनेकदा परत फिरतो
पण, रेटा एवढा जोराचा की
पुन्हा फिरून धावत सुटतो

शिल्लक काही इंधन नसते
तरी चालण्याचे बंधन असते
म्हणून आपण चालत राहतो
म्हणून आपण जगत राहतो
पण, काहीतरी घडते असे की
पूर्वीची स्वप्नेही मग नाहीत पडत
पडली तरी आपण तुंकूनही नाही बघत
रोजचे रणांगणच असे असते
की तिथेच सारे गुंतणे होते
मग हरवून बसतो आपण आपला आवाज
हिंदोळणाऱ्या समुद्राची जातो विसरून गाज
तरीही आपण चालत असतो

एका क्लिकसरशी
प्रॉब्लेम सोडवू पाहतो
पण असे काही होत नाही.
इकडे आड तिकडे विहीर
सोडताही येत नाही
अन् पोहताही येत नाही
तरी आपण राहतो जगत
आजचे मरण उद्यावर टाकत
जग सारे शत्रू आहे असे वाटू लागते
कोणीच माझे नाही हेही पटू लागते
पण तरी मला धावायचे असते
कारण मला जिंकायचे असते
पण बश हे हवेसारखे, ते वाऱ्यासारखे
दिसतही नाही नि पाठही सोडत नाही
फ्रेश स्वप्ने पहायला हवीत हे खरे,
पण ती कुठल्या मॉलमध्ये हे ठाऊक नाही
स्वतःला बदलायला हवे हे खरे,
पण म्हणजे काय करायचे हे कित्येकदा माहितच नसते.

हिंदी विभाग

अन्न सुरक्षा और महँगाई

तृती बोबडे
द्वितीय वर्ष, कला

१६ अक्टूबर 'जागतिक अन्न दिवस' के रूप में मनाया जाता है। भारत जैसे भूख-पीड़ित देश में इस दिवस का महत्त्व अनन्य साधारण है। भारत के लिए यह दिन कोई उत्सव या त्यौहार नहीं। भारत के लिए इसकी ओर देखने का नजरिया ही कुछ अलग होना चाहिए। विश्व के स्तर पर कार्य करनेवाले 'अन्न कृषि संघटन' की भूमिका इस दृष्टि से विचारणीय है। पूरे विश्व में लगभग १७ प्रतिशत आबादी भूखमरी की शिकार है उसमें भी भारत जैसे विकसनशील राष्ट्र में और अन्य राष्ट्रों में इस समस्या के प्रति विचार करना बहुत आवश्यक है। आज भी हम गरीबी तथा भूखमरी से पीड़ित जनता को पूरी मात्रा में अनाज की उपलब्धि करा देने में असमर्थ हैं। इसके कारण यदि ढूँढ निकाले जाए तो बड़ा स्वाभाविक है। अन्न का उत्पाद, संचयन या प्रक्रिया-प्रणाली के लिए प्रगत तंत्रज्ञान को लाना आवश्यक होता है।

दिन-ब-दिन अनाज के उत्पाद में आई घटौती और बढ़ती आबादी के कारण अनाज की माँग में भी बढ़ोतरी हो जाती है, आदि बातों का विचार करते हुए भारत सरकार द्वारा २००७ में 'केंद्र शासन द्वारा किया गया प्रयोजन', 'राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियान' (NFSM) का निर्माण का लक्ष्य भी यही था। इस अभियान के तहत यही मुख्य लक्ष्य रखा गया था कि देश की अन्न-सुरक्षा की दृष्टि से, गेहूँ, चावल और दाल का उत्पाद के साथ उनका उत्पाद मूल्य भी कायम करा देना। आधुनिक

तंत्रज्ञान और कृषि व्यवस्थापन में भी अच्छे तंत्रज्ञान का इस्तेमाल कर अनाज का प्रत्यक्षदर्शी बढ़ता अंतर (शील्ड गॉप) की पूर्ति कर सके।

२२ दिसंबर को केंद्र सरकार द्वारा 'अन्न सुरक्षा अधिनियम २०११' लोकसभा में पारित किया गया। पूरे देश की आबादी में से ६३ प्रतिशत गरीब जनता को सस्ते दाम में अनाज की उपलब्धता करा दी जाए- 'कानूनन अधिकार' देनेवाला यह अधिनियम होने के कारण उसे 'लंड मार्क नैशनल फुड सिक्युरिटी डी बिल' इस तरह अंग्रेजी मिडियाकारों द्वारा किया गया। इस गरीब जनता को उचित दाम में अनाज की उपलब्धता करा दे सके। संक्षेप में 'नॅशनल अन्न सुरक्षा अधिनियम, देश की ग्रामीण जनता में ७५ प्रतिशत आबादी से ४६ प्रतिशत आबादी को (मुख्य समुदाय) अन्न सुरक्षा का लाभ होगा।

एक ओर 'अनाज की रक्षा' का आंदोलन चलाया जा रहा है तो दूसरी ओर एक अच्छा चित्र नजर आ रहा है। आदिवासी और पहाडी इलाकों में कुपोषित बालकों की मृत्यु हो रही हैं। पिछले ११ वर्षों में पूरे देश में ३३३ करोड ७१ लाख रुपयों का अनाज का नुकसान हुआ है। नागरी इलाकों में भी कई गरीब जनता आज भी भूखमरी की शिकार हो रही है। उनमें से १/३ जनता अनाज न मिलने के कारण भूखी मर रही है। भारत में शादी-ब्याह, तिज-त्यौहार में भूखों को खाने के लिए अनाज मिल जाय इसकी अपेक्षा अनाज की बरबादी से होनेवाला

नुकसान ही अधिक है। महँगाई तो बढ़ती है पर अन्न सुरक्षा का सवाल और भी अधिक गंभीर होता जा रहा है।

आज देश की महँगाई इतनी गंभीर मात्रा में बढ़ जाने का कारण यह भी एक है। बढ़ते दामों की चिंता, यह चिंता सभी आर्थिक चिंताओं का मूल है। बढ़ते दामों के साथ साथ मानव की आवश्यकता भी बढ़ती जा रही है। यहाँ हम अपनी आवश्यकताओं पर निर्बंध डाल सकते हैं। इस बदलाव को तो हमें स्वीकारना है।

पर एक सत्य तो निश्चित है कि धन और गुण इनके बीच हम तालमेल नहीं बिठा पाते। अतः खर्चा बढ़ता ही जाता है।

इन सभी बातों का हम गौर से विचार करें तो अच्छा सामान, कम दाम इनका मेल बिठा देने में कोई कठिनाई नहीं आएगी। अतः जीने का परिमाण निश्चित है तो पर्यायों का विचार भी करना जरूरी है।

आतंकवाद : सुरक्षा से चुनौती

प्रतीक रणछोड पाटील

प्रथम वर्ष, कला

आधुनिक जग में आतंकवाद एक भयंकर चुनौती के रूप में हमारे सम्मुख उपस्थित हुआ है। यह एक अन्तर्राष्ट्रीय समस्या बन गयी है। भारत में भी इसकी जड़ें निरन्तर गहरी होती जा रही हैं। आतंकवाद से मानव-जीवन संतुष्ट होता जा रहा है।

आतंकवाद वास्तव में अतिवाद का परिणाम है। भारत में प्रारम्भ से ही यह माना जाता रहा है कि 'अति सर्वत्र वर्ज्यते' परंतु इस आधुनिक सुविधावादी युग में मानव अतिवादी हो गया है और सब कुछ प्राप्त करने के पश्चात भी असन्तुष्ट बना रहता है। विश्व की युवा पीढ़ी ने पिछले पचास वर्षों में अपनी अपनी असन्तुष्टि की अभिव्यक्ति के अनेक माध्यम अपनाये हैं। जैसे - हिप्पीवाद, बोरेल्स वीहनेक्स आदि। इस असंतुष्ट जन विद्रोह में यदि राजनीति का रसायन मिला दिया जाय तो आतंकवाद अट्टाहास करता हुआ दिखलाई देगा। राजनीतिक का स्वार्थपरता की प्राप्ति के हेतु आज आतंकवाद एक अमोल अस्त्र बन गया है और हत्या, लूट, बलात्कार, अपहरण आदि इसके विभिन्न रूप हैं।

अपनी बात मनवाने के लिए आतंक उत्पन्न करने की पद्धति एक सामान्य नियम बन चुका है। सरकारी पक्ष बहुमत के मद में विपक्ष की उचित बात की भी अवहेलना कर देता है जिसका परिणाम होता है आतंकवाद। शक्तिशाली राष्ट्र निर्बल राष्ट्रों के प्रति उपेक्षा का व्यवहार करते हैं और प्रतिकार होता है। आधुनिक समाज में वोट की राजनीति विभिन्न वर्गों के प्रति उदार होने के लिए सरकार को बाध्य करती है। उपेक्षित वर्ग अपनी अस्मिता के लिए आतंकवाद का मार्ग चुन लेता है। जब समझौते, समन्वय, पारस्परिक वार्तालाप के मार्ग अवरुद्ध हो जाते हैं तथा नारेबाजी, ज्ञापन, प्रदर्शन आदि निष्प्रभावी सिद्ध होते हैं।

हमारी स्वार्थपरता की अभिव्यक्ति ऐसे रूपों में होती है जो अन्ततः आतंकवाद के प्रसार में सहायक बनती है यथा-धर्मांधता, क्षेत्रीय-भौगोलिक कारण, ऐतिहासिक घटनायें, भाषाई मत-भेद, आर्थिक विषमता, सांस्कृतिक टकराव, सरकारी संस्थाओं एवं प्रशासनिक मशीनरी की निष्क्रियता, नैतिक न्हास अथवा जीवन के मूल्य उन्मूलन!

आधुनिक विश्व की राजनीति और पारस्परिक व्यवहार में क्षेत्रवाद एक अत्यन्त महत्त्वपूर्ण अंग बन गया है। प्रत्येक अंचल अथवा राजनीतिक, सामाजिक, आर्थिक तथा भौगोलिक कारणों से अपने पृथक अस्तित्व के हेतु जागरूक और, संघर्षरत है। भारत में खलिस्तान की माँग तथा बोडोलैंड आंदोलन और श्रीलंका में तमिल समस्या क्षेत्रवादी आंदोलन के प्रत्यक्ष उदाहरण हैं। धर्म के नाम पर राजनीतिक दलों द्वारा जनता की भावनाओं को उभारा जाता है और धार्मिक संवेदनशीलता का दुरुपयोग किया जाता है। पंजाब में व्याप्त आतंकवाद पर नियन्त्रण न होने का मूल कारण राजनीति से प्रेरित धर्मांधता ही है।

पंजाब में व्याप्त आतंकवाद के पीछे अमेरिका और पाकिस्तान का परोक्ष हाथ है। कुछ वर्ग आतंकवाद का सहारा लेकर अपनी सांस्कृतिक श्रेष्ठता स्थापित करने का प्रयास करते हैं। हिटलर ने जर्मनी का सांस्कृतिक सिक्का जमाने हेतु समस्त योरोप को आतंकित कर दिया था। भारत में बंगाल भी अन्य राज्यों के रहने वाले व्यक्तियों पर अपनी सांस्कृतिक श्रेष्ठता का सिक्का जमाए है। संसार में आर्थिक दृष्टि से भी आतंकवाद का सहारा लिया जाता है। लूट-मार के मूल में आतंकवाद का कारण मूलतः आर्थिक ही है। आधुनिक भौतिकवादी दृष्टिकोण प्रायः सर्वव्यापी और सर्वग्राही बन चुका है। तथा प्रत्येक व्यक्ति आर्थिक का असंतोष से व्याप्त है।

आतंकवादी गतिविधियों को भाषा की विभिन्नता भी जन्म देती है। भारत में तो भाषाई प्रदेशों के नाम पर जमकर-खून खराबा हुआ है। हिन्दी को राष्ट्र-भाषा के रूप में थोपने के नाम पर दक्षिण भारत में हिंसात्मक आन्दोलन हुआ। भाषाई प्रदेश के निर्माण की माँग ने आतंकवादी गतिविधियों को जन्म दिया है। भारत में आतंकवाद पनपने का मूल कारण वास्तव में भाषाई विवाद ही रहा है। पंजाबी सूबे की माँग, जिसने खलिस्तान की माँग का रूप धारण कर लिया है। वे ही पंजाब की

अलगतावादी शक्तियों को बढ़ावा देकर आतंकवाद को वर्तमान रूप में प्रस्तुत कर रहे हैं।

आन्तर्राष्ट्रीय स्तर पर आतंकवाद को प्रोत्साहित करने वाले कारण अनेक हैं। इनमें प्रमुख है भेद-भाव की नीति जो मानव और मानव के मध्य अन्तर व्यक्त करती है। रंग-भेद के विरुद्ध जब अहिंसात्मक आन्दोलन निष्प्रभावी हो जाता है तो आतंकवाद पनपता है। अश्वेतों ने जिस अहिंसा के मार्ग को अपनाया उसकी परिणती हम आतंकवाद के रूप में देख सकते हैं।

संसार में शान्ति की स्थापना के लिए अनेक अन्तर्राष्ट्रीय संगठनों से निरन्तर कार्यरत रहने की अपेक्षा की जाती है परन्तु जब यह संस्थायें निष्क्रिय रहती हैं तो आतंकवाद पनपता है। आतंकवाद के लिए संयुक्त राष्ट्र संघ को भी इसलिए दोषी ठहराया जाता है कि उसने आतंकवाद की समाप्ति के लिए कोई प्रभावी कार्यवाही नहीं की है। राष्ट्र संघ यह सिर्फ सुरक्षा देने की बातें करता है और असल में यह संघ कोई मजबूत भूमिका नहीं लेता है।

आतंकवाद ने हमारे जीवन और समाज के प्रत्येक पक्ष को सामाजिक, आर्थिक, राजनीतिक और सांस्कृतिक रूप से प्रभावित किया है। इसीके फलस्वरूप समाज में हिंसक, अनैतिकता, अविश्वास व्याप्त हो गया है। जनसामान्य का मनोबल क्षीण हो गया है और असामाजिक तत्वों को बल मिला है। आतंकवादी गतिविधियों ने समाज के आर्थिक पहलू को भी प्रभावित किया है। लूट-मार के फलस्वरूप समाज की गहन आर्थिक क्षति होती है, लोग व्यापार करते हुए डरते हैं और पूँजी निवेश निरन्तर लज्जाशील एवं संकोची बनता जाता है।

आतंकवाद ने भारतीय समाज के नैतिक पक्ष को भी पूर्णतः क्षतिग्रस्त कर दिया है। नैतिक मूल्यों का निरन्तर न्हास हो गया है और लोग असामाजिक कार्यों को सहज भाव से ग्रहण करने लगे हैं क्योंकि आतंकवाद का फंदा प्रत्येक व्यक्ति सम्मुख सदैव झुलता रहता है।

आतंकवाद के फलस्वरूप नैतिक पतन समाज को खोखला बनाता जा रहा है।

आतंकवाद का सामना करने के हेतु सर्वप्रमुख कदम यह उठाया जाना चाहिए कि पंजाब समस्या का समाधान किया जाय। राज्यों में शांतता का संदेश दिया जाना चाहिए। कश्मीर को विशेष दर्जा देनेवाली संविधान की धारा ३७० को निरस्त किया जाना चाहिये जिसके फलस्वरूप लोगों के मन में हीनता की भावना उत्पन्न होती है। असामाजिक तत्वों को पूरी शक्ति एवं निर्ममता के साथ कुचल दिया जाना चाहिए। इसके फलस्वरूप जन-सामान्य के मन में असुरक्षा की भावना उत्पन्न होती है। देश की अंतर्गत सुरक्षा को मजबूत बनाना चाहिए। गुप्तचर संस्थाओं को सक्षम और कार्यक्षम बनाना चाहिए क्योंकि उनका आतंकवाद के विरोध में महत्वपूर्ण योगदान रहता है। पाक में जो आतंकवाद की जड़ें हैं उसे उखाड़कर बातचीत द्वारा मसले को हल किया जाना चाहिए। पाकिस्तान की सरकार के साथ समझौता करके यह व्यवस्था की जानी चाहिए कि घुसपैठी प्रवेश न कर पावें। यदि यह समझौता सम्भव नहीं हो पाता और पाकिस्तान उग्रवादी गतिविधियों को बढ़ावा देता है तो बड़े कदम उठाये जाने चाहिए। इसके साथ ही देश की जनता को यह विश्वास दिलाया जाना चाहिए कि भारत सरकार आपके सुरक्षा के लिए कटिबद्ध है और भारत में जो आतंकवाद फैला हुआ है उसे समाप्त करने के

लिए कठोर कदम उठाए जाएँगे। राष्ट्रीय स्तर पर नैतिक शिक्षा की व्यवस्था की जानी चाहिए और सामाजिक विषमता के समाप्त करने के हेतु प्रभावी कदम उठाये जाने चाहिए। सरकारी और गैर सरकारी दोनों ही स्तरों पर सम्मेलन, गोष्ठियाँ आदि का आयोजन होना चाहिए जिससे कि आतंकवाद के विरुद्ध वातावरण तैयार किया जा सके। इस क्षेत्र में पत्रकारों, साहित्यकारों और प्राध्यापकों का सहयोग लेना चाहिए।

आतंकवाद के विरुद्ध अन्तर्राष्ट्रीय स्तर पर भी वातावरण तैयार किया जाना चाहिए। संयुक्त राष्ट्रसंघ को इस दिशा में और अधिक तेजी से कार्यवाही करनी चाहिए तथा ऐसे वातावरण का निर्माण करना चाहिए जिससे आतंकवाद को समूल नष्ट किया जा सके।

उपयुक्त विवेचन से यह स्पष्ट होता है कि आतंकवाद हमारी लोकतान्त्रिक व्यवस्था और प्रगति के लिए अत्यन्त घातक है। यदि आतंकवादी गतिविधियाँ बढ़ती गयीं तो समस्त लोकतान्त्रिक प्रक्रिया ही खतरे में पड़ जायेगी और देश के विभाजन का भय उत्पन्न हो जायेगा। अमीर-गरीब की खाई को मिटाना भी अत्यन्त आवश्यक है। संक्षेप में समस्त कार्य इस प्रकार किए जाने चाहिए कि आतंकवाद इस देश से पूरी तरह समाप्त हो जाये और भारत आन्तर्राष्ट्रीय स्तर पर आतंकवाद की समाप्ति के हेतु सक्रिय भागीदारी निभा सके।

★ *Dream, dream dream*

Dreams transform into thoughts

And thoughts result in action.

★ *"For great men, religion is a way of making friends; small people make religion a fighting tool."*

- Dr. A.P.J. Abdul Kalam

भारत की सुरक्षा चिंताएँ

तृप्ती बोबडे

द्वितीय वर्ष, कला

द्वितीय विश्वयुद्ध के बाद सोवियत संघ और अमेरिका दो देश महाशक्ति के रूप में अवतरित हुए और वैश्विक स्तर पर विश्व दो ध्रुवीय गुटों में विभक्त होने लगा। परंतु १९८९-९१ के कालखंड में अंतर्राष्ट्रीय राजनीति में महत्त्वपूर्ण परिवर्तन हुआ। उस समय लगभग एक लाख रूसी सेनाएँ अफगानिस्तान में पड़ी हुई थी। यह संकट १९७९ से १९८९ तक रहा। पाकिस्तानी भूमि पर अफगान शरणार्थियों को चीनी सैन्य अधिकारी प्रशिक्षण दे रहे थे और अमेरिका ने पाकिस्तान में आधुनिकतम शस्त्रास्त्रों का अंबार लगा दिया था। पाकिस्तान को अमेरिका द्वारा विपुल आर्थिक और सैनिक शस्त्रास्त्रों की आपूर्ति पर भी भारत ने गंभीर चिंता व्यक्त की थी, परंतु अमेरिका ने कोई ध्यान नहीं दिया और पाकिस्तान को शस्त्र सज्जित करता रहा।

११ सितंबर की आतंकवादी घटना के बाद अमेरिका ने पाकिस्तान पर दबाव बनाकर उससे ५ वायुसैनिक अड्डों को प्राप्त किया और वहाँ अपनी सैनिकी उपस्थिति में वृद्धि कर दी। अमेरिका की नई विश्व व्यवस्था में एशिया के लिए भी व्यवस्थाएँ हैं, जिनको वह लागू कर रहा है। एशिया में पहले से ही अमेरिकी उपस्थिति अनेक स्थलों पर थी, परंतु वर्तमान में उसका पाकिस्तान, अफगानिस्तान और इराक में आकर जम जाना भारत एवं अन्य देशों के लिए खतरनाक है।

पाकिस्तान और चीन पहले से ही भारतीय सुरक्षा के लिए खतरे बने हुए हैं, परंतु अमेरिका पहले की अपेक्षा अधिक खतरा पैदा करने लगा है, अमेरिका की दुर्गति चालें और पाक पक्षपाती नीति के अनेक उदाहरण

सामने आ चुके हैं। अमेरिकी रूख के कारण कारगिल युद्ध के समय और १३ दिसंबर २००१ को पाक आतंकवादियों के हमले की साजिश के बाद भी हम असहाय सिद्ध हो गये।

अमेरिका के पाक मोह और पाक-चीन मित्रता ने सुरक्षा चिंताओं को बढ़ा दिया है। धार्मिक विद्वेष और जातीय घृणा के कारण पाकिस्तान भारत से निरंतर टकराव के पथ पर चल रहा है। अमेरिकी इच्छाओं के अनुकूल पाकिस्तान की नीति निर्धारित होती है, और भारत के विरुद्ध पाकिस्तान के प्रत्येक कदम को अमेरिका अनदेखा करता रहता है और उसका निर्णय पाकिस्तान के पक्ष में होता है। एक सर्वोच्च शक्ति का यह रवैया भारत को विवश कर देता है। भारत पाक-प्रेरित आतंकवाद में उलझा रहता है। भारत-पाक में विद्यमान संघर्षों के दौर में दोनों पर अमेरिका दबाव बनाने में सफल रहता है।

भारत ने स्वयं अपनी परमाणु नीति में प्रथम प्रहार न करने का संकल्प लेकर अपने हाथ बाँध लिये हैं। विश्व के किसी परमाणुधारी देश ने भारत जैसा प्रतिबंध अपने ऊपर नहीं लगाया है। पाकिस्तान की केंद्रीय शक्ति और वहाँ अमेरिकी उपस्थिति के कारण पाकिस्तान के विरुद्ध भारत कोई सक्रिय कार्यवाही नहीं कर सकता है।

अमेरिका, चीन और रूस के बाद भारत विश्व की चौथी महाशक्ति प्रगति और उच्च प्रौद्योगिकी, सैन्य शक्ति और नाभिकीय शक्ति है। परंतु अमेरिका इस सत्य को स्वीकृत नहीं करती।

१९९९ में पाकिस्तान द्वारा कारगिल में घुसपैठ और अब संपूर्ण जम्मू-कश्मीर राज्य की व्यवस्था देना

या विखंडित करने का फार्मूला बनाना निश्चित ही भारतीय सम्प्रभुता को चोट पहुँचाना है। आज एशिया के विभिन्न देशों में अमेरिका की सैनिक उपस्थिति और उसकी वैश्विक रणनीति योजनाएँ भारत की सुरक्षा चिंताएँ हैं। अमेरिका और चीन जैसी महाशक्तियों से भारत चारों ओर से घिर गया है। अमेरिका, चीन और पाकिस्तान तीनों ही भारत की बढ़ती हुई शक्ति के विरुद्ध रहते हैं।

आर्थिक महाशक्ति बनने के लिए भारत को सर्वप्रथम अपने समस्त आर्थिक स्रोतों और मानव बल का उचित नियोजन और निष्पादन करना होगा। भारत में पर्याप्त मात्रा में आर्थिक संसाधन और मानव बल है। विज्ञान, सूचना और उच्च प्रौद्योगिकी में भी भारत आगे बढ़ रहा है, परंतु भ्रष्टाचार ने हमें पीछे कर दिया है।

भ्रष्टाचार भीतरी शत्रु बन गया है और इतना व्याप्त हो चुका है कि अब इसे रोकना अत्यंत कठिन प्रतीत होता है। इस देश का सबसे बड़ा दुर्भाग्य यही है। शीर्ष राजनैतिक तंत्र के द्वारा सच्चा और दृढ़ संकल्प ही भ्रष्टाचार को दूर कर सकता है। व्यक्तिगत स्वार्थों से ऊपर उठकर हमें राष्ट्रहित के बारे में सोचना होगा।

भारत में सर्व व्याप्त भ्रष्टाचार के अतिरिक्त अन्य अनेक आंतरिक विसंगतियाँ हैं, जिनके कारण हम महाशक्ति नहीं बन पाते। हिंसा, सांप्रदायिकता, जातीयता, क्षेत्रवाद, भाषावाद, अल्पवाद, आरक्षण इत्यादि से देश कमजोर हुआ है और एकता स्थापित नहीं हो रही है। इसलिए आंतरिक विकृतियों, विसंगतियों और व्यक्तिगत दोषों को मिटाना आर्थिक महाशक्ति बनने के लिए अनिवार्य शर्त है। सद्भाव, प्रेम, त्याग और राष्ट्रभक्ति से राष्ट्रीय एकता को स्थापित कर राष्ट्रीय सुरक्षा को सुनिश्चित किया जा सकता है। राष्ट्रीय सुरक्षा और अखंडता का राष्ट्रीय एकता से घनिष्ठ संबंध है।

◆◆

रो लेने से मन हलका होता है

हितेश गोदिया

एम.सी.ए.

रो लेने से मन हलका होता है,
बारिश होती है तो मौसम अच्छा होता है

चाँद जमीं पर देखो उतरा है,
अक्सर लोगों को ये धोका होता है,
रो लेने से मन हलका होता है!....

अपनों से भी रिश्ता कभी कभी
अनजाना होता है,
साँस भी अगर मैं लू तो
दर्पन धुंदला होता है,
रो लेने से मन हलका होता है!...

बच्चे उसको बुढापे का ताना देते हैं,
जो अपने बच्चे के गम में रोता रहता है!
रो लेने से मन हलका होता है!....

रात को जब दिनभर का देखा
लिखने बैठता हूँ,
तब क्या लिखूँ क्या नहीं
इस बात पर अक्सर मुझसे मेरा ही
झगडा होता है!
रो लेने से मन हलका होता है!....

हमारी खामोशियों को वो समझ नहीं पाते।
अगर हम कुछ कहें तो वो, सुनकर भी,
समझना मुश्किल होता है!...
रो लेने से मन हलका होता है!....

हिरोशिमा नासदी : असुरक्षा का चिन्ह

भूमिका देशमुख
तृतीय वर्ष, कला

परमाणु शस्त्रों के वेश में स्वयं महाविनाश को पृथ्वी पर उतरते छः दशक हो चुके हैं। इन शस्त्रों की भयानक काली छाया मानवता को अपनी चपेट में लेती जा रही है। मात्र एक नादानि पृथ्वी से हमारे अस्तित्व तक को मिटाने का सबब बन सकती है। इन शस्त्रोंद्वारा बरपाये महाविनाश और मृत्यु के तांडव को विश्व हिरोशिमा और नागासाकी पर अमेरिका द्वारा १९४५ में क्रमशः ६ तथा ९ अगस्त को किये भयानक आक्रमण के रूप में देख चुका है।

पिछले छः दशकों में इन शस्त्रों के विकास तथा अधिक से अधिक देशों द्वारा इन शस्त्रों के प्रति ललक को काबू करने में हम विफल रहे हैं। आज इन शस्त्रों को रखनेवाले देशों की संख्या एक से बढ़कर नौ तक पहुँच चुकी है। तथा कुछ और देश चोरी-छिपे इन शस्त्रों का विकास कर रहे हैं। आज अमेरिका, रूस, फ्रांस, ब्रिटेन, चीन के बाद भारत और पाकिस्तान भी घोषित रूप से इन शस्त्रों का विकास कर चुके हैं।

२१ वीं शती प्रारंभ हुए भी आधा दशक बीत चुका है। तथा इन शस्त्रों से मानवता को खतरा बढ़ता ही जा रहा है। आज विश्व में तीस हजार से भी ज्यादा परमाणु शस्त्र हैं, जिनमें से एक हजार अधिक किसी भी क्षण छोड़े जाने की स्थिति में तैनात कर रखे गये हैं। औसत अमेरिका परमाणु हिरोशिमा पर छोड़े गये बम से बीस गुना अधिक विनाशक हैं।

भारतीय मानस हमेशा ही महाविनाश के इन शस्त्रों के खिलाफ रहा है। स्वतंत्रता के समय से ही भारत ने परमाणु निरस्त्रीकरण की नीति का अनुसरण किया है। देश की आनेवाली अन्य सभी सरकारों ने भी एक

समय-बद्ध योजना के तहत अन्य भेदभाव रहित परमाणु निरस्त्रीकरण का समर्थन किया है। देश की प्रतिरक्षा को पाकिस्तान तथा चीन से बढ़ते जा रहे खतरे को देखते हुए १९९८ में दिल्ली ने परमाणु शस्त्र क्षमता हासिल करने का निर्णय किया।

विश्व में बढ़ते जा रहे आतंकवाद से लड़ने में भी इन शस्त्रों की कोई आवश्यकता नहीं है। यदि आतंकवाद को नष्ट करने का बहाना लेकर किसी मुस्लिम शहर पर परमाणु आक्रमण किया जाता है तो वह कई पीढ़ियों तक आतंकवाद को बढ़ावा देनेवाला होगा। पिछले कई वर्षों महाविनाश के शस्त्रों के नाम पर अमेरिका ने इराक पर जो आक्रमण किया उससे विश्व में बढ़ रही आतंकवाद की घटनाएँ इसका प्रत्यक्ष गवाह है।

अमेरिका तथा कुछ देशों के परमाणु शस्त्र भंडारों से तो शांति स्थापित होगी क्योंकि वे जिम्मेदार राष्ट्र हैं तथा उनके अलावा अन्य देशों के परमाणु शस्त्र विश्वशांति को खतरा है- यह बात चलने वाली नहीं है, “परमाणु युद्ध में कोई विजयी नहीं हो सकता, अतः इन्हें नहीं लाडा जाना चाहिए”। अतः परमाणु शस्त्रों के खात्मे हेतु गंभीर प्रयास और अंततः ‘परमाणु शस्त्र मुक्त विश्व की स्थापना’ ही परमाणु संपन्न तथा गैर परमाणु राष्ट्रों का लक्ष्य होना चाहिए। हिरोशिमा का इतिहास न दोहराये, इसके लिये यही एकमात्र रास्ता है।

आज की भावनाएँ और कलके सपने,
सुरक्षित काम से सब होंगे अपने।

स्त्री-भ्रूण हत्या : एक सामाजिक समस्या

दीपाली चंद्रकांत क्षीरसागर

प्रथम वर्ष, कला

॥ यत्रनार्यस्तु पूज्यन्ते रमन्ते तत्र देवताः॥

‘जहाँपर एक स्त्री को वंदनीय समझा जाता है, उसकी पूजा की जाती है, जहाँ उसके विचारों को कीमत दी जाती है, उसके मान-सम्मान, स्वाभिमान की रक्षा की जाती है, उसी जगह भगवान का वास होता है।’ यही उपर्युक्त पंक्ति का अर्थ है। भारत जैसे देश में लक्ष्मी, सरस्वती, दुर्गा, काली जैसे अनेक देवीयों की, माताओं की पूजा की जाती है। ‘स्त्री’ को आदिशक्ति का रूप माना जाता है। जिस देश में स्त्री की पूजा की जाती है, माँ का आदर किया जाता है, ऐसे भारत देश में अब परिस्थिति बदल चुकी है।

यह बातें सब अब सिर्फ बोलने के लिए ही रह गयी हैं। सोचनेपर पता चलता है कि अब परिस्थिति बदल चुकी है। आदिशक्ति का रूप स्त्री आज किस प्रकार का जीवन जी रही है? क्या इस कलयुग में उसे वही मान-सम्मान मिल रहा है? ऐसे कई सवाल आपके भी मन में उठ रहे होंगे। इन सवालों के बारे में हमें सोचना चाहिए। स्त्री को क्यों इतनी कठिनाइयाँ उठानी पडती हैं? उसे क्यों इतनी विवंचनाएँ सहनी पडती हैं? उसे खुद को सिद्ध करने का अवसर ही नहीं मिल रहा। आजकल तो लोग लड़की के जन्म पर ही निर्बंध डालने लगे हैं। आज समाज में कई समस्याएँ दिख रही हैं, उनमें से एक है, ‘स्त्री-भ्रूण हत्या’ इस समस्या के बारे में भी हमें गहराई से सोचना चाहिए। ‘स्त्री-भ्रूण हत्या’ का मतलब माँ के कोख में लड़की का ही गर्भ है यह गर्भलिंगनिदान करने के बाद माँ का गर्भपात कराना।

स्त्री-भ्रूण हत्या यह समस्या दिन-ब-दिन बढ़ती जा रही है। सन २०११ की जन गणनानुसार १००० लड़कों के पीछे सिर्फ ९१४ ही लड़कियाँ हैं। गतकाल में लड़कों के जन्म को अधिक महत्त्व दिया जाता या

खानदान का वंश आगे बढ़ाने के लिए कुलदीपक याने सिर्फ लड़का ही चाहिए, ऐसी सोच थी। इसीलिए दो, तीन ही नहीं तो छह लड़कियों के बाद ही एक लड़का पैदा होता था। लेकिन आज विभक्त कुटुंबपद्धति है। लड़का और लड़की दोनों कंधे से कंधा मिलाकर हर क्षेत्र में आगे बढ़ रहे हैं। दोनों को समान समझा जाना चाहिए। फिर भी कुछ समाजकंटकों के मन में अभी भी लड़का-लड़की के प्रति भेदभाव की भावना है।

कुछ लोग पहली लड़की का जन्म होना अपना भाग्य समझते हैं। तो कुछ लोग उन्हें जन्म से पहले ही मार डालते हैं। विज्ञान-तंत्रज्ञान ने आज इतनी प्रगति कर ली है परंतु लोग इसका गलत उपयोग कर रहे हैं। इन तंत्रज्ञानों का उपयोग स्त्री-भ्रूण हत्या के लिए किया जाता है। इस तंत्रज्ञान के द्वारा ऐसी मशीनें बनाई जाती हैं, जिनसे माँ के पेट में लड़की है या लड़का इसका गर्भलिंगनिदान कर के बच्ची को मार डालना यह एक बहुत बड़ा पाप है।

कितने कठोर मन के होंगे वो माँ-बाप जो अपनी बेटी को इस दुनिया में आने से पहले ही मार डालते हैं। कोई माँ इतनी निर्दयी कैसे हो सकती है? क्या उस माँ को उसकी कोख में पल रही बेटी की चीखें सुनाई नहीं देती? कितनी दया से वह बेटी कह रही होगी कि ‘माँ, मुझे भी इस दुनिया में आने दो, मुझे भी जीना है, तुम्हारा चेहरा देखना है, फूलों की तरह मुझे भी खिलना है, मेरे बारे में भी सोचो, मुझे भी प्यार करो, क्या पता माँ के ही आपके भविष्य का सहारा बन जाऊँ!’

हमारे समाज में अगर किसी परिवार में कोई लड़की गर्भवती रह जाए तो उसके सास-ससुर या पति उस को दबाव डालते हैं कि वह गर्भलिंग टेस्ट करा ले और उसमें पता चले कि कोख में लड़की है तो तुरंत उसे

गर्भपात करने के लिए कहते हैं। माँ की इच्छा न होने पर भी घरवालों के दबाव में आकर मजबुरन उसे गर्भपात करवाना पड़ता है। भारत के 'बीड' जिले में सबसे ज्यादा स्त्री-भ्रूण हत्याएँ होती हैं, तो गडचिरोली जिले में सबसे कम स्त्री-भ्रूण हत्याएँ होती हैं।

समाज के इस महाकांड को रोकना ही होगा। नहीं तो हमारे समाज में लड़कियों की संख्या घटती जाएगी। तब एक दिन ऐसा आएगा कि लोग लड़कियों के लिए तरस रहे होंगे। इसलिए औरतों को हमेशा इस आदर्श के साथ जीना चाहिए।

भारत देश की नारी है हम,
फूल नहीं चिंगारी है हम ।

कुछ लोग नहीं चाहते कि उन्हें लड़की हो। अगर हो गई तो उसे जन्म से पहले ही मार डालते हैं। अपना वंश आगे बढ़ाने के लिए उन्हें लड़का ही चाहिए ऐसी मानसिकता होती है। क्या सच में यह लड़के उनका नाम समाज में रोशन करते हैं? आजकल के कुछ लड़के तो बड़े होने पर माँ-बाप को घर से ही बाहर निकालते हैं।

या फिर वृद्धाश्रम में डालते हैं। उनका आदर भी नहीं करते, कुलदीपक पाने के लिए कई लड़कियों की माँ के गर्भ में ही हत्या कर दी जाती है। 'स्त्री' हमारे जीवन में अनेक भूमिकाएँ निभाती है। स्त्री के बिना यह संसार चल ही नहीं सकता, कभी माँ के रूप में, कभी बहन के रूप में तो कभी एक प्यारी बेटा के रूप में.....ऐसी अनेक भूमिकाएँ निभाती है।

नारी कभी सरस्वती, कभी लक्ष्मी बनकर घर को सुखमय, शांतिमय बना सकती है और प्यार से भर देती है। तो कभी, संकट आनेपर दुर्गा और काली का रूप दिखाकर उन संकटों पर मात भी करती है। अगर हम स्त्री से उसके जन्म का हक ही छीन लेंगे तो हमारे जीवन की इन अनमोल भूमिकाओं को कौन निभाएगा? यह संसार स्त्री के बिना अधूरा है। स्त्री हमारे जीवन का अविभाज्य घटक है। कुछ डॉक्टर, जिनको हम भगवान का रूप मानते हैं, वही डॉक्टर कुछ पैसों के लालच में स्त्री-भ्रूण हत्या जैसा महापाप करते हैं।

मेरी जिंदगी के पन्ने

हितेश गोदिया, एम.सी.ए.

जिंदगी में अठारह साल का तजुर्बा हमने पाया,
एक नये दौर का आगाज हम करने लगे,
जिंदगी के आगे बहते गये,
इस तरह मेरी जिंदगी के पन्ने बढ़ते गये....

जीना क्या है ये दोस्तों से सीखा,
दुनिया की हर सीख हम लेते गये,
कभी हँसे तो कभी रोये,
कभी लड़े तो कभी मनाते गये,
इस तरह जिंदगी के पन्ने बढ़ते गये....

दोस्तों से नई बातें सीखते गये,
घरवालों की बातें भी मानते गए,
गैरों से मार्गदर्शन लेते गये,
अपने जीवन को सफल बनाते गये,

इस तरह जिंदगी के पन्ने बढ़ते गये...

इक्कीस के होते होते समझदार होते गये,
आखीरें सब चीजों में अच्छाई को ही
ढूँढते चले गये और
अपने जिंदगी से बुराईयों को हटाते चले गये।
मन में शांति और खुशियाँ आती गईं
इस तरह जिंदगी के पन्ने बढ़ते गये...

जिंदगी के हर तजुर्बे से हम गुजरते गये।
हर मकाम से होते हुये हम आगे बढ़ते गये।
आखिर हमें भी मिला एक हमसफर
साथ मिलकर हम दोनों भी जीते गये।
इस तरह मेरे जिंदगी के पन्ने बढ़ते गये।।

स्त्री-भ्रूण हत्या : एक सामाजिक कलंक

गौरी रेंगडे

प्रथम वर्ष, वाणिज्य

आज हमारा समाज उन्नति की राह पर आगे ही आगे बढ़ रहा है। इसका हमें गर्व है, लेकिन फिर आज के दिनों में हमें स्त्री-भ्रूण हत्या की खबर सुनने को मिल रही है। स्त्री-भ्रूण हत्या करना महापाप है। और बहुत बड़ा अपराध है। इसके कारण हमारे समाज को कलंक लगाया जाता है।

माँ के गर्भावस्था में लड़कियों को मार डालने की विकृत, हिंसक, संवेदनाहीन और अन्यायकारक समस्या आज हमारे सामने खड़ी है। इससे पूरा समाज पीड़ित है। स्त्री को जन्म न देना यह आज का सुधारित, विज्ञानवादी समाज में की सबसे नीच कृति है। आज इसी समस्या ने गंभीर रूप धारण कर लिया है।

आज के समाज में हर क्षेत्र में पुरुषों के बराबर स्त्री भी काम करती है। पर उसपर होनेवाला अत्याचार वह चुपचाप क्यों सहन करती है? स्त्रीभ्रूण हत्या करने के लिए वह क्यों तयार होती है? वह उसका विरोध क्यों नहीं कर सकती? इसका मतलब यह है, कि आज भी हमारे समाज में पुरुषों की सोच और पुराने रीति रिवाजों का पगड़ा ही स्त्री-भ्रूण हत्या का कारण बनता है। जन्म लेने से पहले ही लड़कियों को मार दिया जाता है।

स्त्री अगर अपने विचारों पर कायम होती तो वह अपने कोख में पलने वाले अंश को नष्ट करने का प्रयास कभी नहीं करती, बल्कि उसका विरोध करती।

आज के समाज में इतने विचित्र दृश्य दिखाई देते कि सुशिक्षित स्त्री भी यह पाप करने में शामिल होती है। तो फिर उसके शिक्षित होने का क्या फायदा? लड़का हो या लड़की, ये दोनों भी समान हैं ऐसा विचार जब सभी स्त्रियों के मन में यह बात बैठ नहीं जाती तब तक

हम अपने आपको सुशिक्षित, सुविचारी, सुसंस्कारी, सुसंस्कृत कैसे मान सकते हैं? आज एक भी क्षेत्र ऐसा नहीं है कि जहाँ पर स्त्री का अस्तित्व नहीं है। जैसे आज के जमाने में डॉक्टर, इंजिनियर, पायलट और तो और रेलवे चलाने में भी स्त्री सक्षम है। फिर लड़का क्यों चाहिये? स्त्री ने अपने और अपने परिवार के सदस्यों की सोच बदलने की कोशिश करनी चाहिए।

स्त्री-भ्रूण हत्या करना, मतलब एक स्त्री ने अपने आपका अपमान करने जैसा कृत्य है। हर एक स्त्री ने अपने मन में ठान लेना चाहिए कि वह स्त्री-भ्रूण हत्या जैसा होनेवाला कांड रोक सकती है। और ऐसा हुआ तो सभी स्त्रियों में जागृती निर्माण होगी और सही माईने में स्त्री और पुरुषों में समानता होंगी। सभी विवेकवादी और धर्मियोंने स्त्री-भ्रूण हत्या रोकनी चाहिये। मानवतावादी आंदोलन करना चाहिए।

स्त्री किसी भी धर्म या जाति की हो, सुशिक्षित हो या फिर अशिक्षित हो, गरीब हो या श्रीमंत अगर उस स्त्री को एक या फिर दो लड़कियाँ हों, तो ऐसी महिलाओं को प्रशासन ने और सामाजिक संघटनाओं ने सम्मानित करके उन्हें समाज में उनका महत्त्व और स्थान देना चाहिए। इसके कारण अन्य महिलाएँ और बाकी समाज से प्रोत्साहन मिलेगा।

लड़कियों को जीने का पूरा हक है। वो हक उन्हें कोई नहीं छीन सकता। 'लड़कियों को गर्भ अवस्था में मार डालना। या फिर बचपन में मार डालना' ये केवल भारत की ही समस्या नहीं है। बल्कि ये दुनिया के अनेक देशों में कम जादा मात्रा में पायी जानेवाली विकृति है। प्राचीन काल से विविध धर्म, वंश, गट, समूह देशों में

ऐसा अमानुष कृत्य किया जाता था। ऐसा संदर्भ अनेक देशों के इतिहास में पाया गया है। आज के विज्ञानवादी युग में स्त्री-भ्रूण हत्या होना कितने शर्म की बात है। हम सभी मिलकर इस कृत्य को समय पर रोकना चाहिए।

स्त्री-भ्रूण हत्या जैसे भयानक कांड को हम सब लोग मिलकर रोकने के लिए हमें अपने कानून बदलने चाहिये। हमें भी सक्त कानून बनाना चाहिए। कानून को चलाने के लिए और उसपर नियंत्रण रखने के लिए हमें एक स्वतंत्र यंत्रणा करनी चाहिए और अपराधी के गुन्हाओं पर नोंद करके उन्हें कड़ी से कड़ी सजा देनी

चाहिये। तभी स्त्रीभ्रूण हत्या को हम रोक सकते हैं।

इस संपूर्ण दुनिया में स्त्री का अस्तित्व होना बहुत जरूरी है। स्त्री इस दुनिया में है तो संपूर्ण दुनिया में पुरुषों का अस्तित्व है। स्त्री को अपना जीवन जीने का पूरा हक है। और जीवन में आगे बढ़ने का और स्त्रीपर होनेवाले अत्याचार को रोकना इसका भी उसे पूरा हक है। और हम सभी मिलकर स्त्रीभ्रूण हत्या को रोक उसका विरोध करके हम सभी अपने जीवन में आनंदी रह कर आगे बढ़े।

ऑलंपिक २०१६ - भारत के सामने चुनौती

मनु अरुण गुप्ता
प्रथम वर्ष, वाणिज्य

(आंतरमहाविद्यालयीन निबंध स्पर्धा - प्रथम पारितोषिक)

ऑलंपिक खेलों का मतलब सद्भावना, दोस्ती और शांति का प्रतीक माना जाता है। ऑलंपिक का निशान ही प्रेमभावना और विश्वबंधुता का प्रतीक माना जाता है। ऑलंपिक खेलों का आरंभ १८९६ में अथेन्स में हुआ। ऑलंपिक खेलों के जनक माने जानेवाले वथु बर्टोन ग्रीक यो खेलों के दरम्यान सभी युद्धोंपर पाबंदी होती थी। सभी ग्रीक नगरों के खिलाड़ी और दुश्मन देश के खिलाड़ियों में भाईचारे का रिश्ता बन पाता था। यही भाईचारा कायम बनाने का विचार आगे जाकर ऑलंपिक खेलों में कायम रहा है। जो संपूर्ण विश्व का प्रतिनिधित्व कर रहा है। पाँच रंग के गोल इसके प्रतीक पाँच खंड और ध्वज दी सपुदे पार्श्वभूमी यही दर्शाती है कि 'एक संसार और एक सपना' कायम रहे। जिसमें विश्वबंधुत्व और वैश्विक मूल्यों का सार आता है। एक दूसरे से जुड़े हुए ऑलंपिक के गोल यहीं दर्शाते हैं- एकता, दोस्ती,

उन्नति और विश्वबंधुत्व इन्हीं से हर एक मनुष्य जुड़ता जाये हर एक मनुष्य का धर्म, जाति, पंथ, रंग-रूप भले ही भिन्न हो परंतु खेलों के दरम्यान 'हम सब एक हैं' यही एहसास सभीको हो जाता है।

ऑलंपिक खेलों का इतिहास देखते हुए बड़े गौरव के साथ हम ऑलंपिक खेलों की ओर देखते नजर आते हैं। भारतीय खिलाड़ियों ने भले ही आज तक इन खेलों में अक्वल स्थान प्राप्त नहीं किया हो परंतु खिलाड़ियों की निष्ठा, एकता का विचार सराहनीय है जो उन्हें कदम-कदम प्रगति की ओर ही अग्रेसर कर रहा है। १९०० से ऑलंपिक खेलों में भारत का प्रदर्शन रहा है। २०१२ में लंडन में खेले गये ऑलंपिक खेलों में भारत का योगदान बड़ा सराहनीय रहा है।

आज आंतरराष्ट्रीय ऑलंपिक समितिद्वारा भारत के सामने कई कठिनाईयाँ खड़ी कर दी गई हैं। जिससे

भारत के खिलाड़ियों को ऑलंपिक खेलों में सहयोग देने के लिए मना किया है। राजनीतिक, सामाजिक और राष्ट्रीय स्तरों पर भिन्न-भिन्न कारण दिये जाते हैं। ऑलंपिक आंदोलन के माध्यम से खड़ी की गई संस्था 'आय ओ ए' द्वारा जो निर्बंध लगा दिये गये। जिसमें राजकीय संस्थाओं का हस्तक्षेप रहा है। भारत ने क्रीडा क्षेत्र में भी अपना वर्चस्व ठान लेने की सोची थी। राष्ट्रकुल क्रीडा स्पर्धा में किये गये गफले राजनीतिज्ञों की चाल थीं। जो क्रीडा मंत्रालय द्वारा दिये गये नियमों के विरुद्ध था इसका परिणाम यह हुआ २०१६ में रियो ऑलंपिक स्पर्धा और उसके पूर्व २०१४ में होनेवाली आशियाई स्पर्धा इनमें भारत सहयोगी नहीं हो सकता। इसी निलंबन के कारण भारत आंतरराष्ट्रीय स्तर पर अपनी इज्जत बचा पाने में असमर्थ रहा है। इसका परिणाम अन्य देशों साथ बन जानेवाले आर्थिक संबंधों पर भी जरूर होता रहेगा। और एक सबसे बड़ी दुःखद बात यह है कि भारत ऑलंपिक और ऑलंपिक खेलों के संदर्भ में भारत में किसी भी स्पर्धा का आयोजन नहीं कर पायेगा। राजनीति के मध्य चल रही यह घिसी-पिटी चालें भारत के सामने आज एक सबसे बड़ी चुनौती बनकर खड़ी हैं।

राजनीति के मध्य सामाजिक संस्थिति को बनाये

रखना यह भी एक बहुत बड़ी चुनौती है। क्रिकेट जैसे विदेशी खेल को दी जानेवाली प्रतिष्ठा, समाज के मध्य बनती लोकप्रियता का ही कारण है। इसके अलावा अन्य भारतीय खेलों को भी बढ़ावा देना जरूरी है। जैसे मुठभेड़, मुक्केबाजी, धनुर्विद्या जैसे भारतीय खेल हमारी संस्कृति को पहचान तो करा देते हैं साथ ही एकता के बल का समर्थन करा देते हैं जो समाज को प्रबल का प्रमाण देता है। अतः आदि खेलों को बढ़ावा देना जरूरी है। खेलक्षेत्र जहाँ सफलता मिलने की संभावना रहती है वहाँ तंत्रज्ञान के साथ साथ जिन चीजों की आवश्यकता रहती है उसीमें भी हम पीछे रह जाते हैं। जैसे पोषण आहार के साथ साथ प्रशिक्षण कार्यक्रमों का आयोजन कर देना जरूरी होता है।

मूलतः पंजाब, हरियाणा जैसी राज्य सरकारों और प्रशासन संस्थाएँ खिलाड़ियों के बारे में अत्यंत संवेदनशील हैं। उनकी रोजी-रोटी, कपडा, मकान की पूर्ण आवश्यकताओं की तुरंत पूर्ति की जाती है। अतः खिलाड़ी भी अपने खेलों में अच्छा योगदान दे सकते हैं। देश की सभी सरकारें खेल के प्रति अब अत्यधिक सक्रिय होती नजर आ रही हैं।

- ★ *It is very easy to defeat someone, but it is bery hard to win someone.*
- ★ *Dreams are not those which comes while we are sleeping, but dreams are those when you don't sleep before fulfilling them.*
- ★ *Dream is not that which you see while sleeping it is something that does not let you sleep.*

Dr. A.P.J. Abdul Kalam

ENGLISH SECTION

A Man's True Security Knowledge

Jaspreet Singh

T.Y. B.Com.

In today's changing world, everyone wants to be secure, thus looking for complete sense of security. In this article I would like to highlight about 'financial security'. First of all I will talk about security in terms of common man's perspective. So what is security according to him?

- A high paying job? (having money to cover all your needs and wants)
- Working for the Government (You will probably get fired)
- Working for a Large corporation? (the benefits are great and there is a lot of room for advancement)
- Money in the bank? (nice to have a cushion just in case anything goes wrong)
- Investing in stocks and bonds? (extra Income without having to work a lot of extra hours)
- A retirement plan? (great to be able to look forward to that day when you won't have to work any more)
- Medical and life insurance? (if you get sick or are injured. There won't be any financial worries for you or your loved ones)
- Working for a small company? (where everybody knows everybody else, and work cooperatively)
- Working for your self? (more control over your own financial life)
- Marrying someone rich?(you will never again have to bother your head about money)
- Having a gun in your house? (the police department is so overloaded, self protection is becoming a fact of life)
- Owning real estate? (legend has it that you can never lose there)

These are traditional things people feel will make them secure. The trouble is that none of them comes with ironclad guarantee. What may constitute security today may fall apart in future and what may seem like security is often only an illusion. Regardless, people turn to those sources of security listed above because they don't know what else to do. In the long run, hooking up with one or more of these 'security systems or security solutions' can end up preventing you from ever finding any real source of security. Security has a very different meaning in present scenario of information age. Today security means :

- Working when I want, where I want and with whom I want.
- Knowing how to enjoy prosperity whether the general economy is up or down.
- Being willing to lose everything and knowing I will be wise for it when I get back.
- Not having to work at anything that I don't want to.

- Not spending hours each week stuck in commuter traffic.
- Achieving everything I want without damaging myself, my family, the environment or anyone else.
- The ability to increase or decrease my income at will.
- Freedom from all money worries.
- Freedom to live wherever I choose.
- Travelling with pay and enjoying frequent vacations.

This might look odd but that's only a true sense of security. In an interview of retired U.S. air pilot, he shared his war story. During combat mission, every pilot was fitted with bullet proof vest. One day he saw one pilot was hit by bullet on his bullet proof vest. The bullet didn't bounce. On the contrary, when the bullet hit, the vest acted more like a net, catching the

bullet and spreading its impact over entire body. So, he realized that vest provided nothing more than the false sense of security. He realized that his real security was his knowledge which he has acquired during training. From that day he never wore it again. So security in the real world is just like that vest. Our security has to come from trust in ourselves, not from externals like the bullet bouncers of modern life - the right college degree, working for a company that offers good benefits, or even working in the government where nobody gets fired. Each time we take a risk, make a mistake, learn what went wrong and correct it, our security increases because our wealth (knowledge) increases.

KNOWLEDGE = SECURITY

- ★ *All knowledge that the world has ever received comes from the mind; the infinite library of the universe is in our own mind.*
- ★ *Stand up, be bold, be strong. Take the whole responsibility on your own shoulders, and know that you are the creator of your own destiny. All the strength and succor you want is within yourself. Therefore make your own future.*
- ★ *There is no help for you outside of yourself; you are the creator of the universe. Like the silkworm you have built a cocoon around yourself.... Burst your own cocoon and come out as the beautiful butterfly, as the free soul. Then alone you will see Truth.*
- ★ *It is our own mental attitude which makes the world what it is for us. Our thoughts make things beautiful, our thoughts make things ugly. The whole world is in our own minds. Learn to see things in the proper light. First, believe in this world, that there is meaning behind everything. Everything in the world is good, is holy and beautiful. If you see something evil, think that you do not understand it in the right light. Throw the burden on yourselves!*

- Swami Vivekananda

PRINCESS, FOR YOUR SECURITY

SONU CHAUDHARI
S. Y. B. A (English Special)

I opened my eyes
It was so dark
I heard a whisper
She said, "O Princess; you are not safe"
"I don't know what safe Mamma"
Here I am, just stay awake
No! No! She cried
And she snatched me away
She won't be harm, let her be "secure"
Why did she pray? Touch? I don't know
that touch,
He didn't call me Princess
He felt I was trouble, am I trouble?
Confused and distressed I miss my mother
A crippled boy after ages
Why does he hold me? He is your brother
She said. Then why does he curse me
mother?
You are no curse princess, he is a man.
I am scared', I said. Don't be! My child
As I am here.
I grew up into a lady
And she was concerned about my beauty
Don't go without me sweety

To preserve you is I now my only duty
And now I tried to understand the meaning of
security.
Bruises on her body
Because I am born, she often faced
Why a girl did you deliver
But today I saw her shiver
She could not take it anymore
She closed her eyes with last words
Run away my Princess
There is no more shedding tears
Grow up into a beauty without any fear
Live, love and find a person so so dear
Care and love you go find but its not near
Safe be you and find a place so secure
If not here and I find it there
I will be disheartened will still call you there
Because there is no security
My princess no real security
For any princess, yours or mine
No no not here, not anywhere!

◆◆◆

BEING SECURE AT HOME

Ranjan Ghosal

F.Y. B.Com.

Security...we all know about this word in general terms, security means to safeguard things against dangers. Everyday we talk about security; be it security to home, institutions, workplace, to women, nation, gadgets, etc. but, in our busy life, do we ever sit back and think about the hazardous substances with which we deal daily in our HOMES?

Then why not discuss a few things through which we can secure our life against the most simple things, which if taken casually may prove unforgiving and deadly in our 'HOME SWEET HOME'.

1. First and foremost it's the 'bathroom'. Bathrooms have slippery floor where innumerable accidents occur due to our careless attitude. Extra caution should be taken while stepping in there.
2. Then comes the time for our food and we rush to the 'kitchen'. Kitchen's have gas cylinders. The nozzle of the cylinders should be properly capped. Gas stoves along with the cylinders must be switched off when not in use else end is inevitable.
3. Last but not the least our 'stairs'. Stairs are not race-tracks meant for speed and flexibility. A slight mistake may cause from mild scratches to an immediate rush to the nearby hospitals. Few unfortunate fellows don't get the either options!

Tampering these places in our 'DWELLING' is mere foolishness as they go highly vulnerable. Extra caution must be taken to secure ourselves at 'HOME'.

You cannot achieve environmental security and human development without addressing the basic issues of health and nutrition.

Water is life's mater and matrix, mother and medium. There is no life without water.

We must plan for freedom, and not only for security, if for no other reason than that only freedom can make security secure.

How Safe and Secure are Women Today?

Jitender Kumar

T.Y. B.A. (English)

When it comes to security concerns, security of women strikes my mind, which is a very crucial and sensitive area of security. Women are an integral part of society and make up half the population of the sum total. In a man's life, women play different roles of mother, sister, daughter, wife and friend. It is said that's the efforts of a woman in the success of a man. Besides there, still a woman has to face problems and inferior treatment. In this patriarchal society, woman's always had to face secondary treatment and nobody cared for their security.

Before we come to our main topic which is to understand women's security, one thing should be clear in our mind that what does security means? In general security means protection against or protection from any unwanted situation, violation, antisocial activities etc. so that people, objects and wealth remain safe and intact.

Women security is a sensitive issue, which means protection of women against any kind of physical, mental and sexual threat as well as to protect women from social and economic problems or threats. If we go back to our Indian historical background, we find that in old scriptures women were described with greatness. They had position of equality in society with men. Even today people say that women have equal rights and equal position in family and society which doesn't seem true.

This theory of equality of women is limited to (old) scriptures and in 'Utopian World' where everything seems alright. In practicality the truth is far bitterer than what we think, hear and perceive.

Unlike many other developed and developing countries, India's situation is different. In India we can classify the women into two types based on geographical location; one is Rural India Women and second is Urban Indian Women. Conditions of women in Urban India are relatively good as compared to Rural India. In rural parts of India women due to their being uneducated and unwariness, have to face many challenges and difficulties like domestic violence, atrocities, dowry, oppressions etc. that are prevalent there in Urban India too but in low rate as compared to Rural India.

Men and women are living together since the day humans evolved themselves on the earth. They are inseparable part of each other. When look back to human history, we find that concerns regarding women security existed but it was not prominently seen or heard of as complete to today's world.

There may be several reasons behind less prominence of women security at that time. One may be that women used to tolerate all kinds of atrocities and violence against themselves. They used to give emphasis to secrecy of matters instead of publicizing them.

Secondly, today's women are rebellious and fight for their rights, which make some dominant anti women agent to react against women in the form of violence, sexual harassment etc.

Most of the people in our society conservative thinking and since women are giving strong competition to men and this makes some men who are against women, to feel jealous and envious. Thus we see that women security concerns were always there, but today due to women liberalization, women equality and emergence of women power, anti-women against work against women's security which needs to be stopped.

To maintain or establish security measures, a few hurdles or barriers come across. One of them is the lack of awareness in people and especially women. If women themselves are unaware of the outside world, of all the issues related to them how can others help them? Thus lack not awareness should not be the cause of women security concerns. Secondly, illiteracy also plays a keen role in the same. The more uneducated the people are, the more they are unaware of the outside world and they will be exposed to the cruelty of the world. Thirdly, traditional way of thinking/beliefs of people, especial in India also contribute to the threat for women security. In the 21st century a huge chunk of people in India and many other developing countries think in traditional old way. They treat women with inferiority and give them fed themselves superior to women and this is the harsh reality of our society.

One of the major tools for women security is mass awareness which means to

spread awareness amongst people regarding women security and to spread a motto to respect women and their integrity. It helps people to understand the actual place for women in society and create an environment of fraternity. To bring about awareness at a large scale it is necessary to promote education, not only to educate boys not girls too. Education enables a person to think, analyses, to use logical skills. Educated people understand the importance of women security and its importance. Thirdly, a well aware and educated society as well as family works as a security wall for women, not to abandon them from the outside world but to protect women who need support in order to prove their worth in the society. Fourthly, to protect women from any kind of threats, government should introduce different women security bills and should pass the bill. There should be strict law against the offenders and provision for the security of women. Though there are many other solutions for women security but these four are the basic components which have a crucial role to play in women security concerns.

The discussion on women security issues don't merely end up with writing a few articles in newspapers, by speaking a few lines by the politicians and government officials. Neither does it end up with the kind of judicial system that takes years to give its verdict. If we really care for women and think that they should get what they deserve, we, all the citizens of the world should come together and raise our voice against those beats who abuse women in any form.

Inferior treatment with women tells us that

there is still much to do for women. Now I would like to conclude my article not merely an article but a serious issue with an appeal to all : 'Give them their share which they deserve and put your efforts to preserve and respect

their dignity and honour. They have gained or are gaining their place in the society after a long struggle which is still active. Salute their courage if you are a true well wisher of women'.
♦♦♦

She Still Fears...!

Jitender Kumar

T.Y. B.A. (English)

We lass she was when they made her keep quiet.

Though a daughter she was but something kept her uptight.

Home it was for her but still was surprisingly strange.

Things were so different that made her desire for a change.

When she broke the cocoon and looked around, outside

Found no place for her, everywhere he's preoccupied.

She kept walking on the track o'life, mistreated and humiliated

With a hopeful mind that someday she also will be accepted.

Exposed she was now to the 'Utopian' world, where

She was frightened, alone and had nobody to care.

Help! Help! She wailed, when the beast

Violated her honour, disguised as a priest.

Now, she is as old as an Oak but still the same

And her heart fills with grief and remorse.

When she's deprived of the honour that she deserves,

When she's gifted with the glance of reserve.

Today, helpless her life is gilded with loneliness,

Desperately in the quest for love and kindness.

How cruel this world's become, her eyes floods with tears,

With grave heart realizes that she still fears, she still fears.

Biological Weapons- A Silent Bomb

Jennifer Cheruvathur

Nivedita Padhar

M. Sc. Microbiology

The early man started making crude tools out of stones and woods, which helped him with hunting and self defense. These tools, as society developed, came to be known as weapons, in their most nascent state, weapons, were usually considered as tools, that could cause injuries- sometimes fatal which would more often be an external one, and visible to the eye. Given the desire to cause injury and massacre on a large scale, cannons and further on, bombs were developed. No one can forget the destruction of Hiroshima and Nagasaki. However with social progress, arrived the dawn of a different kind of weaponry - - one that would potentially cause annihilation of masses. However the injuries and wounds would be from the inside out of the body-inaudible explosion - biological bombs- aptly BIOTERRORISM.

BIOTERRORISM refers to 'intentional' release of toxic biological agents such as bacterias, viruses or other agents used to cause illness or death in people, animal or plants. These biological agents with the exception of small pox viruses are typically found in nature in various parts of the world.

The history of bioterrorism goes back as far as human warfare in which these have always been efforts to use germs and disease as weapons. One of the earliest reported use of biological weapons dates back to the 6th century B.C. where Assyrians poisoned enemy

wells with rye ergot, a fungus that causes convulsions if ingested.

Biological weapons can be however weaponized to enhance the virulence in human and make them resistant to vaccines and antibiotics. This usually involves using selective reproduction pressure or recombinant engineering to mutate and modify their genetic composition of agent. Weaponizing may also include putting the agents in the form that can be easily disseminated. Bioterrorism can be disseminated by various methods including aerosolization, through specific blood feeding insects, food and water contamination.

The US Center of Disease control has classified viruses, bacterias and toxins that could be used in air attack which include - *Bacillus anthracis* causing Antrax, *Clostridium botulinum* causing Botulism, *Yersinia pestis* causing Plague, *Variola major* causing small pox, *Francisella tularensis* causing Tularemia Hemorrhagic fever due to Ebola virus or Marburg virus are few among many that top the list.

There have been many instances of incidents in the past where biological weapons were used for nefarious purposes. To mention - in 1984 followers of Bhagawan Shri Rajneesh sprinkled homegrown 'Salmonella bacteria' on supermarket produce, door handles and restaurants, salad bars in Oregon. The attack did not report fatality but 751 people became

ill. The poisonings were preparations for attack meant to keep voters home during local election in which a cult member was running for a country judgeship. A recent incident of anthrax attack took place in United States in the beginning of 18th September 2001. Five letters were mailed to the offices of the senators and several news agencies. The two letters sent to the senators contained a fine, white powder form of anthrax. According to reports 21 people developed anthrax infections, 11 of which were life threatening varieties. An editor at the Florida-based tabloid 'The Sun' died of anthrax

traced to a letter. This incident resulted in 5 deaths.

Terrorists may choose to use biological weapons to achieve their goals because bioterrorism gives the biggest 'bang' for the buck. For instance use of conventional weapons would cost an estimate of \$2000 per sq. km; nuclear weapons would cost an estimate of \$ 1 per sq. km. despite relatively low number of actual casualties terror groups that find biological weapons well suited to their purpose - to TERRORIZE large populations!

- ★ *Learn to live in this world with self-respect. You should always cherish some ambition of doing something in this world. But remember that the age of selflessness has ended. A new epoch is set in. All things are now possible because of your being able to participate in the politics and legislature of your country.*
- ★ *My definition of democracy is - A form and a method of Government whereby revolutionary changes in the social life are brought about without bloodshed. That is the real test. It is perhaps the severest test. But when you are judging the quality of the material you must put it to the severest test.*
- ★ *A great man is different from an eminent one in that he is ready to be the servant of the society.*
- ★ *A people and their religion must be judged by social standards based on social ethics. No other standard would have any meaning if religion is held to be necessary good for the well-being of the people.*
- ★ *Cultivation of mind should be the ultimate aim of human existence.*
- ★ *Every man who repeats the dogma of Mill that one country is no fit to rule another country must admit that one class is not fit to rule another class.*

- Dr. Babasaheb Ambedkar

Being Safe With Biological Entities

Amita Ray, Neelam Kaushik

M.Sc. I. Microbiology

Biosafety can be described as the efforts made in the safe handling of biological materials which may put at risk human health and for the conservation of the environment. With the advent of the 21st century, the field of knowledge concerning biosafety has expanded its horizons mostly as a result of the hard work and dedication of many scientists in the late 1980s and 1990s in order to be competent enough to respond to the complexities presented by the new age advances in the field of biology. It encompasses various issues like the prevention of emergence and re-emergence of infectious diseases and its overall impact on the population due to accidental release of a laboratorial infectious agents into the environment in the developing countries where resources and advances are limited or in cases where little is known of the disease causing organism may lead to a pandemic. It is also concerned with the (dreading) issues of bioterrorism where biological entities could be used for offence purpose.

Another issue that may be tackled by this field is that of conservation of the ecological heritage of the planet and maintain its equilibrium. This can be done by the prevention of release of toxic substances which might endanger the well being of the flora and fauna of the ecosystem in which it is being released. It also concerns the conservation of the natural ecosystem by preventing being

introduced "genetically modified organisms" into it, which may complete with the naturally organisms and threaten their very existence. In agriculture it is usually concerned with the prevention and introduction of transgenic genes and alien viruses in food as well as the reduction of bacterial contamination of food. In exobiology, it is concerned with the prevention of contamination of the extraterrestrial with the microbes belonging to the earth and if someday extraterrestrial form of life is found it will also be concerned with contamination of earth life forms with them.

However, there have been a few unfortunate cases that may have raised concerns to put forth better norms on biosafety like the cases of transmission of vaccinia virus to other individuals from military personnel who were vaccinated with the Vaccinia virus in the U.S. in the year 2007 and the year 2010. In another case there have incidences of the transmission of the poliomyelitis virus through vaccines in the South - East Asia in the early 2000s. On 9th June 2004, there had been an exposure of the bacteria *Bacillus anthracis* to the personnel working with it and also to other staff working with it at the Children's Hospital Oakland Research. There is also a high chance of possible contamination of the outer space by the earth microbes as the shuttles sent to the outer space cannot be made completely free of microbes, A most recent

event can be singled out in which has caused a 'Spark of fear' of contaminating Mars with earth life forms was when the probe, curiosity which was sent to study the geology of the planet had a non-sterile drill (as the weight of the casing responsible for keeping the drill sterile posed a technical difficulty in the safe landing of a probe on earth) that may cause contamination of the planet with earth life forms if this probe is to ever find water or ice on Mars.

In order to safeguard the well being of humans, animals and ecosystems in which they live in various measures have been taken. Various norms on biosafety have been put forth. The United Nations Environmental Programme initiated the convention on Biological Diversity in the 1992 which is the first global treaty to provide a comprehensive framework protocols and norms regarding biosafety. Till date 119 countries have signed to be a part of this convention. The United Nations Environmental Programme had set up the Global Environmental facility in the year 2000 there are 182 countries that have signed up till date. It not only provides grants to developing countries but also helps in establishing initial strategies on biosafety by establishing National Biosafety Frameworks (NBFs). An NBF is a combination of policies, legal administrative and technical instruments that are set in place to address safety for the environment and human health in relation to modern. The cartagena protocol on biosafety has proposed in order to protect biological diversity for risks posed by genetically modified organisms.

It prescribes adequate level of protection needed in any field or concern and in safe transfer, handling and use of biodiversity. Various other programmes have also been undertaken such as the International Plant Protection Convention which is a treaty to secure a co-ordinated effective action to prevent and control the introduction and spread of plants pest through important of plants and plant products. The Codex Alimentarius Commission is responsible for food safety and consumer health by developing guidelines and standards on genetically modified food. For similar purposes the world organization for animal health was established which is concerned with the introduction of infectious agents into the country with the import of animals and animal products. There are various other treaties that have been made in order to uphold the norm of biosafety. ♦♦

A Best Friend

Ajin Mathew
F.Y. BCA.

Someone to laugh with, perhaps, shed tears. A person who's been with you throughout the years. Someone to shelter you from days that are cold, A shoulder to lean on, a warm hand to hold. Someone to share your giggles and sorrows. A person to tell your secrets and dreams. A person with whom you don't have to pretend,

That is my very own Best Friend

Role of Language in Personality Development

Jitender Kumar

T.Y. B.A. (English)

'Language is the dress of thought', rightly said by a great literary artist Samuel Johnson.

Human being is considered to be blessed with a great gift that is of language and its use. Unlike other animals, humans have the capability of expressing their ideas or thought in the form of language whether written, spoken or in the form of gestures. As the language helps us to express ideas, we get to know many things about the speaker with the help of what he/she intend to speak. In this process we get to know the speaker's behavior, feelings, habits and more or less the speaker's attitude towards life and others. Thus we get to know about the personality of that person. Similarly, when we speak, we also reveal something about ourselves to others. In this way we can say that our personality is defined by the language we use. Therefore language plays a keen role in understanding personality and character of a person, society or a community.

Further, in this essay I have broadly discussed the concept related to language, personality and relation between the two. Then I have taken the role of language in personality development and its related concepts.

The method of communication either spoken or written, consisting of the use of words in a structured and conventional way. Language can be verbal, physical and a basic form of communication. While we define language we should not exclude symbols, gestures

or motions, because they are also a part of language, though not of verbal but a part of nonverbal. Language is the most important aspect in the life of human beings. We use language to express inner thoughts and emotions, to make sense of complex and abstract thoughts. In general, language is the human capacity for acquiring and using complex systems of communication.

The importance of language is essential in every aspect of our everyday lives. We use language to inform the people around us of what we feel, what we understand and what we desire around us. Language is one of the key factors of our human development process, which sets us apart from the rest of the animals. In short, our language is the most important part of our being.

When we speak of personality, we analyse the person's character as a whole or totality involving behavior, attitude, qualities and traits of an individual. Personality is all about the most essential psychological aspects of a person's life- thought, motives, feelings, skills and behavior. The term personality is coined from the Latin word 'Persona' which means 'Mask'. We choose to portray different personas which constitute to our personality.

Personality development is a tool through which we can bring out our capabilities and strengths making ourselves aware of our inner self and become more confident to face the

outside world. The term 'Personality Development' means to develop or to enhance one's personality, which constitute of a person's behavior, attitude, qualities and lifestyle. So, in personality development, all these aspects of a person are kept in mind and efforts are exerted to achieve success.

Personality of a person is defined by his/her characteristics, behavior, thoughts, feelings and actions. These aspects start developing during childhood. Good personality helps a person to build strong relationships; on the contrary a person with negative personality will lack this skill. Similarly, a person with good personality will reach in a successful position in life as compared to the opposite personality.

Language and personality are closely related to each other. The use of language reveals a lot about one's personality. In spoken form, language leaves residues of personality in conversations we hold and the personal narratives we tell others. In written form, language leaves residues of personality in our poetry, essays etc. The findings that language is associated with personality is relatively not a surprisingly fact. For many years, personality psychologists have studied the relation between word count (language) and personality. For instance, these studies have shown that neurotic people tend to use more negative emotion words and extroverted people tend to use more positive emotion words. In recent times the study of semantic structure and personality will provide ample opportunities to help a lot in personality development process.

There is no doubt that language has its

own place in the development of personality. There are a few points which define the role of language in the development of personality. Language helps a person to socialize with others. Human being is as a social animal. It cannot live in isolation; to fulfill this need they require some medium to exchange ideas or thoughts. Language provides them a medium through which they come in contact with each others. Since the language helps to socialize, we expand our sphere of social life. We get chances to improve our economic status and economic power leads to our personal development. Language helps us to express our ideas. When we come across an innovative idea, we express it with the help of language. In this way language helps us to use our skills by providing us a mode of expression. Thus we can utilize our skills appropriately. If a person is too shy to speak when in a group, this only means that he/she lacks self-esteem and confidence. All this comes from the better use of language in a proper manner. A good language with appropriate expression will help to improve interpersonal relationship. To understand others' culture and life style, we need to know the language of that particular language spoken in any region. When the person learns the language he/she can easily socialize with them and can understand the culture, tradition and life-style of that region.

To understand the role of language in personality development, we need to throw some light on the factors that determine or somehow affect the role of language. Studies have revealed that the more the language is prominent or influential, the more it's effect on

personality development. For example, in India, the English language has gained prominence and popularity over the years and people relate English with personality development. Simplicity or complexity of a language also plays a vital role in a language's contribution in personality development. People tend to avoid complex languages. The way of perception or attitude of people towards a particular language makes it helpful or useless in the process of personality development, if people adopt positive attitude towards a language, it can help in achieving their goal.

Environment is a factor which strongly affects the course of language use. A person's social, family and cultural environment tells a lot about that person's personality. If a society or family tends to accept the changes and new ideas, they have more chances in their development not just of personality but also social and economic development. Impression of language varies in person to person. Some people have wrong ideas or perception in their mind regarding importance of language in personality development. Most of the times especially in India people think that a particular language is superior to other language and that's why a person who speaks that language should

have developed personality which is wrong. Secondly accent is also biased in most of the times. People generally in India see that if a person speaks a language with a different accent they think that he/she has poor personality which is baseless. Throughout a long time experts have found that language and personality are closely linked together. Language and personality go hand in hand and are complement to each other. That's why in modern times personality development experts suggest people to work on their use of language to develop a better personality. Language plays a vital role not just in personality development but also in overall development of human being. I would like to conclude my essays by saying that language is like a mirror it reflects what we are and who we are. Therefore I would like to suggest those who really care for themselves and who really want to develop or improve their personality should put some effort in their language improvement along with other factors of personality development. Oliver Wendell Holmer had once written, 'Language is the blood of soul into which thoughts run and out of which they grow,' which seems totally true.

True individual freedom cannot exist without economic security and independence. People who are hungry and out of a job are the stuff of which dictatorships are made.

Girl Child in Today's Society

Amit S. Sarode
F. Y. B. C. A.

"Daughter is the knot that ties the family together." A baby girl....one of the most beautiful miracles in life.

The female child in India has been most vulnerable for centuries. We are committing the worst crime against humanity when we don't even allow children to be born just because they carry the stigma of being a girl. The poor infant girls have no choice because they are killed inside the womb of their mothers or killed after birth in parts of Bihar, Tamil

Nadu, Rajasthan and other parts of India.

We forget that only girls take care of their parents and also their in-laws also. They are always giving a helping hand. Only girls, when they get married, take care of their children. They are really responsible for any duties they take on. Usually girls are the toppers in board exam. Then why don't we welcome and celebrate their birth in our families? yourself why do we behave like this?

- ★ *Character cannot be built with mortar and stone. It cannot be built by hands other than your own. An education which does not teach us to discriminate between good and bad, to assimilate the one and eschew the other, is a misnomer.*
- ★ *Literacy in itself is no education. Literacy is not the end of education nor even the beginning. By education I mean an all-round drawing out of the best in the child and man-body, mind and spirit.*
- ★ *The real difficulty is that people have no idea of what education truly is. We assess the value of education in the same manner as we assess the value of land or of shares in the stock-exchange market. We want to provide only such education as would enable the student to earn more. We hardly give any thought to the improvement of the character of the educated. The girls, we say, do not have to earn; so why should they be educated? As long as such ideas persist there is no hope of our ever knowing the true value of education.*

- Mahatma Gandhi

Run After Knowledge Not Marks!

Ajim Mathew
F. Y. B.C.A.

Fear has set in! Everyone is frantically trying to get some last minute revisions done. Books are seen everywhere and though our minds wander easily enough, we try hard to focus on our books for once...yes; such a scenario can mean just one thing ! Exams are round the corner.

Exams This five letter word has the incredible capacity of bringing on instantaneous frown on any child's face. The feverish atmosphere, the sickening feeling of pressure to excel; it is evident that no one likes going through it. However, though most of us dislike exams, we seldom dig deep to find the root cause of this aversion. Does the problem lie with our text books? Or is it the educational system of India which is to be blamed? I would rather blame the latter....

Huge text books with tiny fonts are handed over to us and before we know it, we are scribbling away all that we have 'learnt' on an answer paper. The end of exams indicate that the books are all forgotten and so are the

incredibly long answers we learn just days before. Though this practice may fetch us marks, we still stand no where in the field of knowledge. Our education system, unfortunately, gives no importance to creativity and 'out of the box' thinking and this simply leads us to thank our memories with complex answers and formulae which we forget the minute the exams are over. But is this really the path to success? Isn't it known world-wide that the knowledge is the great wealth?

So let us all change our ways of studying and learn a little more everyday, implement and look at every aspect of life from a different angle. Let us stop cursing our text books and start treasuring the heaps of knowledge they preserve. Let us learn new things in an innovative way and tap our brains constantly.

After all success chases you when you chase knowledge. So let us all begin the race for knowledge and watch ourselves excel in the ultimate race of life!

"The last 20 years have seen massive changes in the world's energy system and markets with large impacts on energy security. New technologies – such as new supplies of shale gas and a surge in the deployment of various forms of renewable energy – could, with the right policies, lead to more reliable and affordable energy supplies."

Man And the Tiger

Rahul Vishnu Saruk

F.Y. B.A.

The word "tiger" is taken from the Greek word "tigris", which is possibly derived from a Persian source meaning "arrow" a reference to the animal's speed and also has its origin in the name of the Tigris River.

In past, tigers were found through out the world. Today, their range is fragmented. Today there are only about 5,000 to 7,400 tigers left in the world. These tigers would soon die if people do not stop hunting them. It is estimated that 100 years ago, there were 50,000 to 80,000 tigers in India alone. Now there number has decreased considerably.

There are nine recent species of tiger, three of which are extinct. Their historical range ran through Bangladesh, Siberia, Iran, Afghanistan, India, China and South - East Asia, including some Indonesian island Tigers are endangered because people cut forest where tiger lives, to do farming, build houses and buildings. This leads to tigers becoming homeless and foodless. Animals which the tigers eat also die when forests are cut. This leads to tigers becoming weak and ultimately they die.

Tigers are killed to make rugs and coats out of their skins and also because in many Asian cultures medicines made from tiger parts are believed to cure disease. Tigers and many other endangered species are killed illegally for their skins and body parts. Products made from rare wild animals such as spotted cats,

tigers, rhinos and elephants are still sold illegally.

"Project Tiger" - India is home to the world's largest population of tigers in the world. According to the World Wild life a Fund of the 3,500 tigers around the world 1,400 are found in India. Only 11% of the original Indian tiger habitat remains and it is becoming significantly fragmented and often degraded. A major conservation effort known as Project Tiger, has been underway since 1973, initially spearheaded by Indira Gandhi.

Not only is tiger a beautiful animal but it is also the indicator of the forest's health's.

Saving the tiger means we save the forest. Since tiger cannot live in places where trees have vanished and in turn secure food and water for all. If we make sure tigers live, we have to make sure that deer, antelope and all other animals that the tiger eats lives. To make sure that these herbivores lives, we must make sure that all the trees, grass and otehr plants that these prey need for food are protected. In this way, the whole forest get saved! Saving the tiger means saving its entire forest kingdom with all the other animals in it. Also forests catch and help to store rainwater and protect soil. In this way we protect our rivers and recharge ground water source. Areas with less trees lead to flood, killing people and destroying homes. It takes away the precious soils leaving behind a waste- land. The soil jams up our lakes and dams, reducing their ability to store water. By

destroying the tiger's home, we not only harm tiger, but also ourselves. The tiger thus becomes the symbol for the protection of all species on our earth since it is at the top of the foodchain. This is why we sometimes call the tiger, an apex predator, an indicator of our ecosystem's health.

Therefore, save the tiger means saving mankind...

Our national animal is fighting for its life. From around 40,000 at the turn of the last

century, there are just 1411 tigers left in India. If we don't act now, we could lose this part of our heritage forever. Speak up, blog, share the concern, stay informed Every little bit helps.

No Tigers = No Forest = No Clean
Air and Water = No You and Me = No
Blogging = That sucks man !
Help Save the Tiger !
URGENT!

- ★ *Don't take rest after your first victory because if you fail in second, more lips are waiting to say that your first victory was just luck.*
- ★ *Thinking should become your capital asset, no matter whatever ups and downs you come across in your life.*
- ★ *When learning is purposeful, creativity blossoms. When creativity blossoms, thinking emanates. When thinking emanates, knowledge is fully lit. When knowledge is lit, economy flourishes.*
- ★ *Thinking is the capital, Enterprise is the way, hard work is the solution.*
- ★ *This is my belief: that through difficulties and problems God gives us the opportunity to grow. So when your hopes and dreams and goals are dashed, search among the wreckage, you may find a golden opportunity hidden in the ruins.*
- ★ *Learning gives creativity
Creativity leads to thinking
Thinking provides knowledge
Knowledge makes you great.*

- Dr. A.P.J. Abdul Kalam

Yangistaan

Mamata Patil

MCA I. (Sci.)

'Youth' is the power of a nation. The real strength of nation is reflected in the energy, enthusiasm and creativity displayed by the youth. Dr. APJ Abdul Kalam, in the preface to his book 'Ignited Minds' has said, "I have chosen to write about this subject of igniting young minds so that India turns into a developed nation by the year 2020, because all through my career in the field of technology and its management, I relied on the power and potential of youth. My strength has been my young teams who never let me down." Such is the power and potential of youth that they can raise a nation to the status of superpower. Like Dr. Kalam many writers and thinkers have expressed their faith in the power of the youth.

The pages of history are filled with marvellous examples of strength, integrity, courage displayed by young people like Chhatrapati Shivaji Maharaj, Maharana Pratap, Swatanrya veer Vinayak Damodar Savarkar, the great martyrs Bhagat Singh, Rajguru, Sukhadev and many more keep inspiring us. They are the real idols for us. They have set examples through their sacrifice, devotion, dedication and love for the motherland. They have become immortals. Even today there are many young scientists, researchers, writers, professionals, sports persons etc. who are doing a great job. The future of our country rests on the shoulders of these youngsters, we should take a down-to-

earth view of the situation rather than dreaming in an ivory tower. There are certain problems of young generation which need serious consideration. One such problem is that of addiction. Many young people are falling to various kinds of addictions. The habits of smoking, drinking, drug taking are increasing seen among the youngsters. Many young people visiting pubs and beer-bars. It has become a kind of fashion among these people are seen visiting pubs and beer-bars. It has become a kind of fashion among these people. The culture of late night parties and rave parties is growing popular. What is most shocking is that even girls and women are part of such things. 'Such degradation and degeneration of the youth will lead to serious downfall which will ultimately cause serious damage to the power of our nation.' Why do they behave like this? Findings of the survey conducted in this connection indicate that young professionals working in IT suffer more from such problems. Competition, unnatural and irregular working schedule, pressure to meet deadlines and targets, continuous struggle for survival etc. such things lead to many complicated physical and psychological problems. To get relief from such stressful lifestyle they turn to addictions. Every day now news of murder, rape, suicide keeps appearing in the newspaper. All these things have affected the creativity, efficiency and capabilities of the youth under such

circumstances how can we expect these youngster to think of and set bigger targets for the nation's progress?

Another problem affecting the youth is the loss of purity of thought, body, mind and soul. A look at today's films, T.V. serials, songs and advertisements shows the depth to which the morals have fallen. Many youngsters are caught in the grip of vulgarity and bad things on TV channels and in films. This moral corruption is more dangerous than any other form of corruption, there are certain internal problems which we have to tackle. Poverty, terrorism, naxalism, corruption etc. are the challenges before us. And the young generation definitely possesses the capacity to overcome these problems. Unfortunately much of our time and energy are being wasted on these issues, but with very little outcome.

Terrorism and naxalism pose serious threat to national integration. Few years before terrorists entered the city of Mumbai and killed hundreds of innocent civilians and some

top ATS and police officers. What has happened to our internal security? Have we not learnt our lessons from earlier terrorist attacks and bomb blasts that have killed thousands of innocent men and women? Naxalism is even more serious threat to our country. When will all this stop? Is the situation too bleak to hope for a better, brighter future? Fortunately the answer is 'no' yangistaan, the yangistaan force of this country is our hope.

The yangistaan have to take the initiative and responsibility. Yes, we have to fulfill the dreams of our freedom fighters. Their struggles and sacrifices will not go in vain. We will stand together and fight against every evil, internal or external that comes in the way of our country's progress. 'country first' will be our motto. All our efforts and actions will be guided by one desire, a desire to excel the country in every field. Through our united and dedicated efforts let us show the world that India is great and we are proud to be Indians.

- ★ *If the mind is intensely eager, everything can be accomplished-mountains can be crumbled into atoms.*
- ★ *Take up one idea. Make that one idea your life - think of it, dream of it, live on idea. Let the brain, muscles, nerves, every part of your body, be full of that idea, and just leave every other idea alone. This is the way to success.*
- ★ *Come out into the universe of Light. Everything in the universe is yours, stretch out your arms and embrace it with love. If you every felt you wanted to do that, you have felt God.*

- Swami Vivekananda

CROCODILE

Trupti Govind Lahane, Apurva Sanjay Jawale

T.Y. B.Sc. (Zoology)

Crocodile

The word comes from the Ancient Greek (Crocodilos), "Lizard", used in the phrase of no Krokodilos ho potamo's, "the lizard of the (Nile) river."

A crocodile is any species belonging to the family-*Crocodylidae* (Sometimes classified instead as the sub-family - *crocodylinae*) The term can also be used more loosely to include all extant members of the order- *Crocodylia* i.e. the true crocodiles (मगर), the *aligators and caimans* (Family- *Alligatoridae*) (सुसर) and the gharials (घोरपड) (Family-*Gavialidae*) as well as the *crocodylmorpha*, which include prehistoric crocodile relatives and ancestors.

Member species of this family *Crocodylidae* are large aquatic *reptiles* (सरपटणारे प्राणी) that live throughout the tropics in Africa, Asia the Americas & Australia to Crocodiles tend to live in groups in freshwater habits such as rivers, lakes, wetlands and sometimes in brackish water. They first appeared during the *Eocene* epoch, about 55 million years ago.

There are three species of Crocodiles in India:

- i) Saltwater or Estuarine Crocodile (*Crocodylus porosus*),
- ii) Freshwater, swamp crocodile or Mugger (*C. palustris*)
- iii) Gharial (*Gavialis gangeticus*)

Crocodile Products

Crocodile leather can be made up into goods such as wallets, briefcases, purses, handbags, belts and hats and shoes.

Crocodile meat is consumed in some countries, such as Australia, Ethiopia, Thailand, South Africa and also Cuba (in pickled form). It can also be found in speciality restaurants in some parts of the United States. The meat is white and its nutritional composition compares favourably with that of other meats. It tends to have a slightly higher cholesterol level than other meats. Crocodile meat has delicate flavour; some describe it as a cross cross between chicken and crab. Cuts of meat include backstrap and tail fillet. Many people love to eat the meat of gharial. That also contributed to the reduction in number.

In India, crocodile hunting was banned in 1972, but by that time all three species found were on the verge of extinction.

The gharial, *Gavialis gangeticus*; (हीच ती घोरपड जिचा वापर करून तानाजी आणि त्यांचे मावळें सिंहगड चढले) the saltwater Crocodile, *Crocodylus porosus* : the mugger or marsh Crocodile, *C. Palustris*.

The most endangered species was the gharial, which is harmless to man and of relatively low value in terms of its hide. Building of river banks and dam constructions had greatly reduced the gharial's natural environment of free-flowing rivers.

In 1973 it was estimated that fewer than 100 individuals of Gharial continued to survive in the wild in India. While larger number of saltwater crocodile & 'mugger' were known to exist, they were not enough to avoid the total extinction of the species in the short-term future.

Crocodile Conservation - Indian Scenario Crocodile Breeding Project

The Crocodile breeding project arise from a proposal for the development of a crocodile farming industry in India.

Dr. H.R. Bustard, a FAO expert on crocodile breeding & management was invited as a consultant to the country in 1974. Based upon his advice the project was initiated on 1st April 1975.

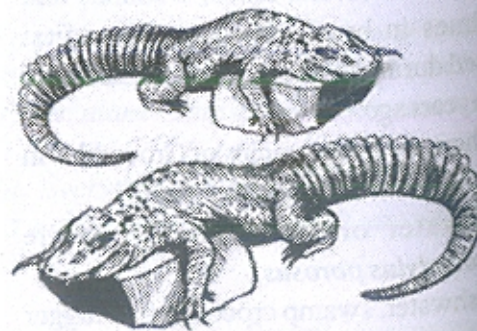
Work on the crocodile Breeding Project was began on 1st April 1975 in Orissa.

Gharial eggs were hatched for the first time in captivity anywhere in the world at

Tikerpada, District-Dhenkamal, Orissa in June 1975. A small batch was also hatched at Kurkail near Lucknow same year. Crocodile husbandry work was undertaken with a view to sanctuary development. A total 16 crocodile rearing centres have been developed in the country in eight states (1975-1978). Eleven sanctuaries have been declared under the project, two of which among the largest sanctuaries in the country. Maximum number (5) of sanctaries is in Andhra Pradesh By 1981, more than 1000 crocodiles raised in captivity from eggs hatched by the project have been released in nature.

Gharial rehabilitation began in 1977 with the release of 26 animals in Mahanadi Rivers, Orissa. By 1980, 107 animals had been released in the river where wild population had declined to five. (घोरपड)

Breeding in Gharial.

Have a History Teacher to Explain This !

Ajim Mathew

F.Y. BCA.

Abraham Lincoln was elected to Congress in 1846. John. F. Kennedy was elected to Congress in 1946.

Lincoln became the president in 1860.

Kennedy became the president in 1960.

Both were particularly concerned with civil rights. Both their wives lost a child while staying in the White House. Both the Presidents were shot on a Friday. Both were shot in the head !

Now it's getting really weird!

Lincoln's Secretary was named Kennedy.

Kennedy's Secretary was named Lincoln.

Both were assassinated by southerners.

John Wilkes Booth, who assassinated Lincoln, was born in 1839.

Lee Harry Oswald, who assassinated Kennedy, was born in 1939.

Both assassins were known by their names.

Both their names comprised of 15 alphabets.

Both, Lincoln and Kennedy were succeeded

by a Southerner named Johnson.

Andrew Johnson, who succeeded Lincoln, was born in 1808.

Lyndon Johnson, who succeeded Kennedy, was born in 1908.

Now hang on to your seats.

Lincoln was shot at a theatre named 'Ford.'
Kennedy was shot in a car named 'Ford.'

A week before Lincoln was shot , he was in Monroe, Maryland.

A week before Kennedy was shot, he was with Marilyn Monroe !

Lincoln was shot in a theatre and the assassin ran to a warehouse.

Kennedy was shot in a warehouse and the assassin ran to a theatre !

Creepy ! Huh ?

P.S. : One History Lesson you don't mind reading.

"What I believe needs to be addressed is what is achievable: what is the solution to stabilize global energy systems while new, innovative energy options are under deployment. A serious programme requires energy sources to be affordable and highly reliable."

Interesting Computer Facts

Ritesh Daundkar
F.Y. BCA.

- Bill Gates, the founder of Microsoft was a college drop-out.
- One of the world's most popular shopping website 'eBay' there are transactions of approx, \$680 per second.
- There are approx 6000 new computer viruses released every month.
- 'Crash Course' is another name for microsoft windows Tutorials.
- The E-mail is older than the world wide web.
- Doug Engelbart invented the world's first computer mouse in the year 1964 and was made up of wood!
- It is believed that the first computer virus released in the world was a boot sector virus, which was created in the year 1986 by Farooq Alvi Brothers.
- It was designed by them to protect their research work.
- The group of 12 engineers who designed IBM PC were called 'The Dirty Dozen'.
- A normal human being blinks 20 times in a minute, whereas a computer user blinks only 7 times a minute!
- The house of Bill Gates was designed by a Apple Computer.
- Sweden is a country with the highest percentage of Internet users (75%).
- 'Mosaic' was the first web's popular browser released in the year 1993.
- I am sure most of us must have played the game Tetris. Since the time it was created in early eighties it has sold more than 40 million copies world wide, which made its creator richer by \$ 8 million.
- Computer circuitry can be destroyed by static electricity, it is so mild for humans that they don't even feel it.
- The Nvidia Geforce 6800 Ultra chip has maximum number of transistors on it, approx 222 million on them.
- 'Stewardesses' is the longest word that can be typed with only the left hand.

The use of computers today is endless with different types of computers being used for different sectors. It is good to see how the world of computers is getting better than ever.

Learned institutions ought to be favorite objects with every free people. They throw that light over the public mind which is the best security against crafty and dangerous encroachments on the public liberty.

Departmental Reports

अर्थशास्त्र विभाग

• विभागीय उपक्रम

- १) भित्तिपत्रक : चालू घडामोडींची माहिती देणारे भित्तिपत्रक विद्यार्थ्यांनी प्रकाशित केले.
- २) प्रश्नमंजूषा : अर्थशास्त्रातील सूक्ष्म बारकावे समजावे म्हणून विभागातर्फे प्रश्नमंजूषा घेण्यात आली. त्यामध्ये ७३ विद्यार्थी सहभागी झाले होते.
- ३) सर्वेक्षण : गराडे, ता. पुंरंद येथे आयोजित केलेल्या राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या हिवाळी शिबिराच्या प्रसंगी अर्थशास्त्र विभागाच्या विद्यार्थ्यांनी या गावाचे आर्थिक व सामाजिक दृष्टिकोनातून सर्वेक्षण केले व अहवाल सादर केला.
- ४) शैक्षणिक भेट : बारामती येथील अॅग्रो टूरिझम, नंदन डेअरी, सोमेश्वर सहकारी कारखाना येथे शैक्षणिक भेटीचे आयोजन (२०-२-२०१३).

• शिक्षकांचे योगदान

प्रा. दस्तगीर पठाण (विभागप्रमुख) - इंदापूर तालुक्यातील डाळिंब उत्पादक शेतकऱ्यांचा अभ्यास या विषयावरील बी.सी.यू.डी. प्रकल्पास मंजुरी. २०१२-१४ या कालावधीसाठी

प्रा. आबासाहेब शिंदे

- सन २०१२-१४ या कालावधीसाठी बी.सी.यू.डी. प्रोजेक्टचे सहसमन्वयक म्हणून कार्य चालू.
- पुणे विद्यापीठ येथे पीएच.डीचे संशोधनसुरु.

• विद्यार्थ्यांची विशेष कामगिरी

- १) फर्ग्युसन कॉलेजमध्ये आयोजित केलेल्या आविष्कार उपक्रमात एम. ए.चे मोहसीन शेख व दत्तात्रय कुरुंद हे विद्यार्थी सहभागी झाले. यावेळी त्यांनी 'इंदापूर तालुक्यातील डाळिंब उत्पादक शेतकऱ्यांचा अभ्यास' या विषयावरील पोस्टर सादर केले. (१०-१२-२०१२)
- २) बाबूराव घोलप कॉलेज येथे आयोजित केलेल्या मुर्लीचा व्यक्तिमत्त्व विकास या विषयावरील एकदिवसीय कार्यशाळेमध्ये एम. ए.च्या दोन विद्यार्थिनी सहभागी झाल्या. १) सुप्रिया बोबडे, २) स्नेहल कदम. (१३-१२-२०१२)

प्रा. दस्तगीर पठाण,
अर्थशास्त्र विभागप्रमुख

English Department

• FLAIR

The department brought out their Wall Magazine on the topic 'OLYMPICS' that was inaugurated on 10 September 2012 by Mr Kirti Patil, Sports Editor, Sakal Times who covered the Olympics live from London.

• ENGLISH CORNER

Inaugurated in September 2012, it is a compilation of common errors in grammar, spelling, pronunciation and usage of English in day to day conversation. It also suggests ways of improving one's communication skills. The second issue was released in January 2013.

• SPOKEN ENGLISH COURSE

A three month certificate course run by the department with strong emphasis on practical lessons conducted in a well equipped Language laboratory.

• LEARNING BY SHARING

A novel attempt by the department whereby students of senior classes were asked to donate textbooks and study material to help economically backward students.

• FILM SHOW

A film called Lord of the Flies was screened for students of S.Y.B.A General English on 21 September 2012 in the Language laboratory. The film is based on William Golding's novel by the same name and prescribed in the General English syllabus.

• SEMINARS/PRESENTATIONS

In order to develop self-confidence, communication skills, research skills and use of technology among students, presentations were made by students of F.Y.B.Com.

• CREATIVE EYE

A Competition for students of T.Y. B.A to showcase their talent and skill in preparing & making Power-point Presentation on varied topics was organised by the department.

• WHAT'S THE GOOD WORD?

Intra – College Quiz Competition hosted by the department on 14 January 2013 to test the vocabulary and fluency of students in English. Students (2 per team) were shortlisted to participate in the Quiz on the basis of their performance in a written test. Principal Dr. Sanjay Kharat inaugurated the Quiz by asking the first set of questions to the finalists.

Jumble Trumble, Spellings and Pronunciation, Visual Round, Mixed Platter, Clue Round, Choice Round and Rapid Fire were the different segments of the Quiz that was indigenously hosted by students of Second & Third year Arts students.

• INTER-COLLEGIATE ESSAY WRITING COMPETITION

Department of English along with Hindi and Marathi departments organized the competition in December 2012. Entries were invited from colleges under University of Pune on various topics.

• COLOURS OF INDIA

A panoramic display of cultural extravaganza was held on 14 Jan.2013 to spread the message of love, peace, security & brotherhood among students hailing from different countries and many states of India. The programme, conceptualized by the Principal of the College was co-ordinated by the English Department.

Staff Activities

Ms. Shampa Chakraborti

● **Papers Presented**

Presented a paper titled **Catching The Winds of Change- 'Voice' of The Subaltern in Badal Sircar's Third Theatre** at an International Conference on Information & Communication for Development -Reach, Impact, Opportunities & Challenges organized by Ratnam College, Mumbai on 5-6 October 2012.

The paper has been published in 'Journal of Multidisciplinary Research' Vol 1, Issue 2 January 2013 ISBN : 978-81-922163-2-4

Resource Person at an International Conference organized by Modern College, Pune-5 on 'Employability Enhancement through Proficiency in Indian & Foreign Languages' held on 28-30 January 2013.

Invited as Judge at P.C. Alexander Inter-collegiate Location Competition organized by Student Welfare Dept., University of Pune on 13 Oct.2012.

Judge at Intercollegiate Group Discussion Competition at INTERACTIONS-2013, organized by Dept. of Computer Science, Modern College, Ganeshkhind, Pune on 21-23 Jan. 2013.

Seminars and Workshops Attended

● National Seminar on 'NAAC- A Tool for Quality Improvement' jointly organized by MAEER's MIT-SOM College & Principal's Forum, Pune on 30 November 2012.

● National Conference on "Emerging Trends in Entrepreneurship- Global Perspective" on 1-2 February 2013 organised by Modern College, Ganeshkhind, Pune.

Sandeep Sanap

Seminars and Workshops Attended

● National Conference on "Emerging Trends in Entrepreneurship- Global Perspective" on 1-2 February 2013 organised by Modern College, Ganeshkhind, Pune.

● Participated in Refresher Course in English conducted by the UGC Staff Academy College, University of Pune, from 03.01.2013 to 23.01.2013.

● Delivered a lecture on "The Problems of the Minorities in India" at the Adult Education Programme at the Anantrao Pawar Arts, Science and Commerce College, Pirangut on 11.02.2013.

Maushmi Dhumal

Papers Presented

Presented a paper titled "A Study of Selected Science Fiction Comics" at the UGC sponsored First World Seminar on "Science Fiction Studies" in India held on 1st and 2nd February 2013 in Yashwantrao Mohite College, Bharati Vidyapeeth, Pune.

Seminars Attended

A One Day National Seminar on "Problems of Women Reflected in Contemporary Indian English Literature" held at Rayat Shikshan Sanstha's Karmaveer Bhaurao Patil College, Vashi, Navi Mumbai on 23rd February 2013.

Students' Achievements- 2012-2013

● Jitender Kumar, TYBA (English) won the First Prize at the University Level Inter-collegiate Essay Writing Competition (English) organized by Modern College, Pune-16 in January 2013.

Seminars Attended

● A One Day National Seminar on Problems

of Women Reflected in Contemporary Indian English Literature held at Rayat Shikshan Sanstha's Karmaveer Bhaurao Patil College, Vashi, Navi Mumbai on 23rd February 2013.

Students' Achievements- 2012-2013

- Jitender Kumar, TYBA (English) won the

First Prize at the University Level Inter-collegiate Essay Writing Competition (English) organized by Modern College, Pune-16 in January 2013.

Prof. Shampa Chakraborti
Head, Department of English

Geography Department

● Departmental Activities

Guest Lecture

1. Lecture was delivered by the **Dr. Manoj Devne** from S.P. College, Pune on 'Wegner's Continental Drift Theory' on FYBA students on 26th July 2012.
2. Lecture was delivered by **Prof. Abhijit from Lokayat** Institute on 'Pune Traffic: Problems and Solutions' on 3rd Aug 2012.
3. Lecture was delivered by **Prin. Anil Dandekar** from MIT College, Pune, on 'Tourism and Environment in Himalayas' on 21st Sept 2012 for TYBA students to promote tourism employment as a career option.
4. The Department and College have many students from all over India. To aware then about Pune city and surroundings, Geography Department has organized '**Pune Darshan**' (city site seeing) for one day on 9th Sept 2012. Many North - Eastern students have been participated.
5. Two days **Trekking** was organized at **Rajgad fort**. About 80 students from all faculties were participated in this trek and did the cleanliness drive on the fort.

6. One day **study tour** was organized at Shrivardhan, Harihareshwar and Dive Agar beach. About 24 Geography students have participated in the tour on 23 Feb 2013.
7. Shradha Sawant (TYBA) is elected University Representative and also selected as a BEST STUDENT of the College for the year 2012-13.
8. Pratap Chaudhary (SYBA) is elected as a Boys' Representative of the College.
9. Visited IUCAA, Indian Meteorology Department on the occasion of National Science Day on 28 Feb 2013 with 25 students.

Dr. Sanjay Patil

1. Delivered two lectures at Mamasahab Mohol College, Paud Road, Pune, on 'Ecosystem' for SYBA students on 3rd July 2012, and on 'Global Warming' on FYBA students on 10th Aug 2012.
2. Working on **SSC and HSC Board** to frame Geography syllabus for the Maharashtra State Board from March 2012.

3. Working on **Balchitrawani** to make audio video CDs for the school level students, a project by State Educational Technical Institute, Maharashtra Government, Pune.
4. Delivered lecture for **Bahishal Shikshan Mandal** (Pune University) at Dangat Patil Library, Pune on 29th Oct 2012.
5. **Completed PhD** on 'Spatio-Temporal Agricultural Landuse Pattern in Pune District' from Tilak Maharashtra University, Pune in Dec 2012.
6. Participated in **National Conference** on 2,3,4 Nov 2012 at **Patna University** on 'Hazards, Vulnerability and Sustainable Development' and read paper on 'Sustainable Change in Agriculture Through Proper Irrigation in Pune District'
7. Attended **One day Workshop** on FYBA/ MSc-I syllabus at Abasaheb Garware College on 5 Jan 2013.
8. Participated in **International Conference** on 'Ongoing Research in Management' at Audyogik Shikshan Mandal, IBMR, Chinchwad, Pune and presented paper on 'Impact of Irrigation on Agriculture' on 11 to 13 Jan 2013.
9. Delivered lecture on 'Ecosystem' for SYBA students at Shri Shahu College, Parvati, Pune on 21, 22 Dec 2012.
10. Participated in **National Conference** on 'Research Methodology in Commerce and Social Sciences' at Shri Shahu College, Parvati, Pune on 4, 5 Jan 2013 and presented paper on 'Solid Waste Management in Pune City'.
11. Participated **International Conference** on 'Tourism, Resources and Development', organized by Deccan Geographical Society at Sheth J. J. Paliwala Collee, Pali, Dist- Raigad on 19 to 21 Jan 2013 and presented research paper on 'Cash on Subcidy'
12. **Chaired the Young Geographer Award** selection at the special session and regular session at DGSI International Conference at Pali on 19 to 21 Jan 2013.
13. Delivered lecture on 'Life Long Learning on Human Resource Management' at Tilak B.Ed College in One day workshop on 'Life Long Learning' on 24 Jan 2013.
14. Submitted **Research Proposal at BCUD**, Pune University on Solid Waste Management' amounting Rs. 3 lacs in Feb 2013.
15. Attended two days **National Workshop** on 'Monsoon-2012' on 19-20 Feb 2013 at Indian Institute of Tropical Meteorology' (IITM) at Pashan, Pune.
16. Translated script for the school educational series for 6th to 8th standard by **SCERT**, Pune 20, 21, 22 Feb 2013.
17. Attended **National Workshop** on 'Applications of Remote Sensing and GIS on Resource Management' at Geography Dept., Pune University on 24 Feb 2013.
18. Evaluated Debate Session during Refresher Course in Geography Dept., Pune University on 28 Feb 2013.

Dr. Sanjay Patil

Head, Department of Geography

हिंदी विभाग

● विभाग की गतिविधियाँ

- १) आंतरमहाविद्यालयीन हिंदी निबंध लेखन स्पर्धा का आयोजन किया गया। इसमें मनु गुप्ता - प्रथम क्रमांक, प्रथम वर्ष वाणिज्य, द्वितीय क्रमांक - रुपेश उंबरकर, द्वितीय वर्ष वाणिज्य, मॉडर्न महाविद्यालय, गणेशखिंड तथा वर्षा मधुकर बांडे - प्रथम वर्ष विज्ञान, अॅड. मनोहरराव देशमुख महाविद्यालय, राजूर, प्रोत्साहन पुरस्कार - अंकुश पाटील - द्वितीय वर्ष वाणिज्य, मॉडर्न महाविद्यालय, गणेशखिंड को प्राप्त हुआ।
- २) कु. भूमिका देशमुख - तृतीय वर्ष कला, राष्ट्रीय सेवा योजना पुणे विद्यापीठ और मॉडर्न महाविद्यालय, गणेशखिंड के संयुक्त तत्वावधान में आयोजित 'कलर्स ऑफ इंडिया' राष्ट्रीय एकात्मता में योगदान सांगीतिक कार्यक्रम में सहयोग लिया।

डॉ. सविता सबनीस

- १) पुणे महानगरपालिका शैक्षणिक विभाग आयोजित

आंतरविभागीय समूहगान स्पर्धा - ४ जनवरी २०१३ - परीक्षक के रूप में सहभाग।

- २) यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक - सौ. गीता श्रीनिवास जोशी, एम. फिल उपाधि प्राप्त, फरवरी १३ निर्देशक के रूप में कार्य।
- ३) पुणे विद्यापीठ - पुणे में कु. सारिका कांबळे शोध निर्देशक (पीएच.डी उपाधि) के रूप में कार्य २०१३-१४
- ४) मॉडर्न कला, विज्ञान, वाणिज्य महाविद्यालय, शिवाजीनगर द्वारा आयोजित - 'मराठी विनोदी कथा : स्वरूप आणि सादरीकरण' इस विषय पर आयोजित राज्यस्तरीय चर्चासत्र में सहयोग - ४,५ फरवरी २०१३
- ५) सिंबायोसिस कला, वाणिज्य महाविद्यालय हिंदी अभ्यासमंडळ - विषय तज्ज्ञ.

प्रा. डॉ. सविता सबनीस
हिंदी विभाग प्रमुख

History Department

● Departmental Activities

1) Modi script writing class

The Department organized MODI SCRIPT WRITING CLASS from 28th July 2012 to 19 August 2012. 20 participants participated in this class. Prof. Girish Mandke expert in Modi writing and reading had worked as a faculty.

2) Study Tour

The department organized one day educational tour on 9 Jan 2013. In all 14

students & 2 teachers participated in the tour & visited the following places

- Deccan College - Archaeology Museum & Maratha Museum
 - Pataleshwar Leni
- #### 3) Guest lecture
- On 150th birth anniversary of Swami Vivekanand, department organized Guest lecture on 10 Jan 2013 of Shree Mohan Shete. He delivered a lecture on 'Swami Vivekanandanchya Swapnatil Yuvak'.

4) **Quiz competition**

Kaun Banega History Scholar! Every year the College organizes Yuva Saptah from 12th January to 19 January on this occasion department of History organizes written Quiz competition Kaun Banega History Scholar ! on 14 January. 57 students participated in this activity. Non teaching faculty members also participated in the quiz.

- I prize - Shrikant Kachare (S.Y.B.A)
II prize - Keshav Hasgule (T.Y.B.A) & Charudatta Late (library peon)
III prize - Shekhar Bagul (T.Y.B.A) & Tushar Vaja (F.Y.B.A)

5) **Student Achievement**

- 1) Sadhana Gaikwad T.Y.B.A won the 2 Silver medals, 4 Gold medals from 2008 to 2012 in sport shito-ryu-karate-Do
- 2) Ashok Chauhan S.Y.B.A won the 8 Gold, 2 Silver and 2 Branz medals form 2009-2012 in sport. shito-ryu -karate-Do Academy of India.
- 3) Prashant Harkal (S.Y.B.A) participated in

National camp organized by Swami Vivekanand Jayanti Kanyakumari from 12 to 15 oct.2012.

Staff achievement

Prof. Shruti Bhatkhande

- 1) Minor Research project sanctioned by U.G.C. entitled 'A Review of the coverage published in Stree magazin of social reform movement of women 1930-1947.'
- 2) Worked as Chairman for one session at two days State level seminar organized by Daund Taluka Arts & Commerce College Daund Dist. Pune on 'Renaissance in the 19th Century in Maharashtra' on 26th & 27th Feb. 2013.
- 3) Attended 2 day's National Workshop on 22nd & 23rd Feb. 2013 organized by A.G. College Pune on 'Makers of Modern India'.

Prof Shweta Sawale

Attended one day workshop on credit system organized C.T Bora College Shirur on 8 Jan 2013.

Mrs. Shruti Bhatkhande

Head Department of History

मराठी विभाग

• **विभागीय उपक्रम**

१) आंतरमहाविद्यालयीन निबंधलेखन स्पर्धा - या शैक्षणिक वर्षात आयोजित केलेल्या आंतरमहाविद्यालयीन निबंधलेखन स्पर्धेला महाराष्ट्रातील विविध महाविद्यालयांनी उत्तम प्रतिसाद दिला. या स्पर्धेतील विजेत्या स्पर्धकांची नावे पुढीलप्रमाणे -

• प्रथम क्रमांक (विभागून) - अमिता पाटील, विश्वकर्मा इन्स्टिट्यूट ऑफ इन्फर्मेशन अँड टेक्नॉलॉजी, पुणे.

- प्रथम क्रमांक (विभागून) - मोनाली विसपुते, कर्मवीर रामरावजी आहेर महाविद्यालय, देवळा, नाशिक.
- द्वितीय क्रमांक - स्वराली सूर्यवंशी, मॉडर्न महाविद्यालय, शिवाजीनगर, पुणे.
- तृतीय क्रमांक - सतीश गोपाळे, बी. जे. कला, वाणिज्य, विज्ञान महाविद्यालय, आळे, ता जुन्नर, पुणे.
- उत्तेजनार्थ - प्राजक्ता खटावकर, मॉडर्न महाविद्यालय, गणेशखिड, पुणे.

- उत्तेजनार्थ - अनघा कापडणीस, कर्मवीर रामरावजी आहरे महाविद्यालय, देवळा, नाशिक.
- उत्तेजनार्थ (पदव्युत्तर विभाग) - किरण कानकटाव, भूगोल विभाग, पुणे विद्यापीठ
- २) प्रकल्प - वृत्तपत्रीय अभ्यासाला पूरक असणाऱ्या विविध विषयांवरील विविध वृत्तपत्रांतील लेखनाचे संकलन (स्तंभलेखन, बातम्या, अग्रलेख, वृत्तपत्रीय समीक्षा) असा प्रकल्प कलाशाखेच्या प्रथम वर्षाच्या विद्यार्थ्यांनी सादर केला.
- ३) जिज्ञासा : मराठी विभाग व राज्यशास्त्र विभाग यांच्या समन्वयाने प्रथम वर्ष कला व प्रथम वर्ष वाणिज्य या वर्गातील विद्यार्थ्यांसाठी 'जिज्ञासा' या ग्रुपची स्थापना करण्यात आली. आंतरमहाविद्याशाखीय अभ्यासास पूरक ठरतील असे उपक्रम या माध्यमातून घेण्यात आले.
- अ) लेखक तुमच्या भेटीला - सुप्रसिद्ध लेखक व समाजशास्त्रज्ञ डॉ. मिलिंद बोकील यांच्याशी या ग्रुपच्या विद्यार्थ्यांनी संवाद साधला. या प्रसंगी त्यांच्या साहित्यनिर्मितीवर आधारित असलेल्या भित्तिपत्रकाचे उद्घाटन करण्यात आले.
- ब) व्याख्यान - दि. १७ सप्टेंबर २०१२ रोजी राज्यशास्त्राच्या नामवंत अभ्यासक डॉ. नीता बोकील यांचे - 'आधुनिक महाराष्ट्राचे शिल्पकार मा. यशवंतरावजी चव्हाण यांचे कार्य व स्वतंत्र महाराष्ट्राची निर्मिती' या विषयावरील व्याख्यान आयोजित करण्यात आले होते. या प्रसंगी मा. यशवंतराव चव्हाण यांच्या जीवनपटाचा वेध घेणारे भित्तिपत्रक प्रकाशित करण्यात आले.
- क) शैक्षणिक भेट - दि. ६ डिसेंबर २०१२ रोजी भारतरत्न डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर म्युझियमला विद्यार्थ्यांनी भेट दिली व अत्यंत चिकित्सकपणे डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचा जीवनपट जाणून घेतला.

ड) प्रश्नमंजूषा : मराठी भाषेतील साहित्यसंपदा व राज्यशास्त्रविषयक प्रश्नांवर आधारित असलेली प्रश्नमंजूषा दि. २९ जानेवारी २०१३ रोजी घेण्यात आली.

शिक्षकांचे योगदान - डॉ. संस्कृती आवलगावकर

- संशोधन - नवभारत मासिकातील लेखांची सूची. (१९४७ ते २०१०) या संशोधन प्रकल्पास बी.सी.यू.डी., पुणे विद्यापीठाकडून मंजुरी

- प्रकाशित झालेले लेख

१) 'सृजनशीलतेच्या सौंदर्यविश्वाचा आविष्कार : वाऱ्याने हलते रान' - ग्रेस यांच्या ललित लेख संग्रहाची समीक्षा. विशाखा, दिवाळी अंक २०१२.

२) 'स्मृतिस्थळातील स्त्री-दर्शन' - अजेय - जानेवारी २०१३.

३) 'मूडस् : डॉ. कोत्तापळे यांचा मनोवेधक काव्यसंग्रह' - ग्रंथवेध, जानेवारी २०१३

- चर्चासत्रातील सहभाग

कै. वि. वा. शिरवाडकर यांचे 'वाङ्मय : आकलन आणि विश्लेषण' या विषयावर किसन वीर महाविद्यालय, वाई यांनी (दि. २४, २५ ऑगस्ट २०१२) आयोजित केलेल्या राज्यस्तरीय चर्चासत्रात सहभाग.

- विद्यार्थ्यांचे योगदान

१) श्रद्धा सावंत (तृतीय वर्ष कला) - पुणे विद्यापीठने आयोजित केलेल्या आविष्कार या स्पर्धेत सहभागी, तसेच कावेरी महाविद्यालयाने (पुणे) आयोजित केलेल्या वक्तृत्वस्पर्धेत सहभागी.

२) प्रमिला कांबळी (द्वितीय वर्ष कला) - यशवंत चव्हाण महाविद्यालय, कराड यांनी आयोजित केलेल्या निबंधलेखन स्पर्धेत सहभागी.

प्रा. डॉ. संस्कृती आवलगावकर
मराठी विभाग

Political Science Department

❖ Departmental Activities

- July - 2012 :
Map Assignments: Geographical divisions & Administrative Divisions of Maharashtra for FYBA
Notes on Urban & Rural Population & Slum Population for FYBA
World Map : Cold War, Blocks, Non-Alignment for TYBA
- 13 August 2012
Jidnyasa (Curiosity) : a group formed for FYBA & FYB Com Students jointly with Department of Marathi. Inauguration of Jidnyasa at the hands of noted Marathi novelist & senior sociologist Dr. Milind Bokeel.
- 17 September 2012
Jidnyasa : Political History of Maharashtra and commemoration of birth centenary of senior political leader and former chief minister of Maharashtra Yashwantrao Chavan. Dr. Neeta Bokeel, Head, Political Science, H V Desai College, Pune delivered a lecture.
- 6 December 2012
Jidnyasa : a visit to Dr. Babasaheb Ambedkar Memorial, Senapati Bapat Road, Pune to commemorate Mahaparinirvana.'
- 24 January 2013
Organised Voters' Day programme. Kiran Kulkarni, Addl. Collector, Government of Maharashtra and Director, Janwani, a social initiative of MCCIA was the chief Guest of the function. He addressed the students about their role in building new

India. He gave a Oath to the participants for observing duty of a voter faithfully.

- 29 January 2013
Jidnyasa : Conducted a General Knowledge Quiz for FYBA students.

❖ Student Achievement

- 4 February 2013
John Nhapang, a student of SYBA won a special prize in a paper presentation competition organized by SP College, Pune during Political Science festival 'Neetikushal'. He presented a paper on Constitution of India, Indian Democracy with a special reference to insurgency in the North - Eastern States.

❖ Staff achievement

Gauri Kopardekar

- April 2012
BCUD project sanctioned - Topic - Public Participation in Urban Governance : Study of Select Initiatives in Pune City has been sanctioned for April 2012-March 2014. Amount sanctioned : Rs. 1,20,000/-
- May 2012-April 2013
Appointed as a Co-ordinator for 12th Std. Text Book of Political Science to be published by Maharashtra State Secondary and Higher Secondary Board.
- May - October 2012
A consultancy assignment for Mahratta Chamber of Commerce, Industries and Agriculture, Pune. Assignment for MCCIA B. G. Deshmukh Corporate Social Responsibility Award 2012.
- May 2012
A booklet on 'New Structures of

Governance in Maharashtra' published as a part of Reading Material Series by the Centre for Advanced Studies, Department of Politics & Public Administration, University of Pune.

- September 26, 2012
Resource Person for SYBCom from Modern College, Ganeshkhind on Economic and Political Thoughts of Mahatma Gandhi, Pandit Nehru and Dr. B. R. Ambedkar.
- October 30, 2012
Resource Person for delivering an audio

visual lecture on Panchayati Raj Structure in Maharashtra by the Department of Distance Learning, SNDT University, Mumbai under a project of Government of Maharashtra.

- Nov 7, 2012
Resource Person for delivering an address on Area Sabha organized by All India Institute of Local Self Government and Pune Municipal corporation at the workshop on Pune City Gender Sensitivity Report.

Gauri Kopardekar

Head, Department of Political Science

Psychology Department

1. Departmental Activities :-

- Special Lecture on 'Preparing for MSW and B.Ed Entrance Examination and Careers in this field' by our Alumni Prashant Khandekar and Manali Pingale (August 2012).
- Film Show followed by a Discussion on 'Schizophrenia' was organized along with Schizophrenia Awareness Association, Pune (September 2012).
- Special Lecture on 'Dealing with Depression and Suicide' by Dr. Soumitra Pathare (A Practicing Psychiatrist) was organized along with Department of Computer Science (October, 2012).
- Special Lecture on 'Violence against Women' by Dr. Kiran Moghe (President, AIDWA) was organized along with Department of Sociology (December, 2012).
- Special Lecture on 'Growing up Male' by Anand Pawar (Samyak, Pune) was

organized for Male Students in collaboration with Student Welfare Department of our College (January 2103)

- Special Lecture on Careers after B.A.
 - Interactive Programme on Premarital Counselling for Girl Students of TYBA.
2. **Group Discussions** were conducted on the following topics -
- Parents-Young Adult Relationships
 - Friendship, Love and Marriage
 - How to choose a Career
 - Stress Management
3. **General Knowledge Quiz :-** In written format was conducted fortnightly for all the classes.
4. **Interviews :** Students interviewed Dr. Bhooshan Shukla (Psychiatrist), Divyanshu Ganatra, Ujwala Mehendale and Principal Dr. Sanjay Kharat.
5. **Student Journal – KALEIDOSCOPE**
– The Fifth Volume was published in February 2013 on the theme 'Life is

beautiful'. It consists of articles, interviews, book reviews and analytical essays on the subthemes of Depression and Overcoming all odds. 40 students of FYBA, SYBA and TYBA participated in this exercise. Divyanshu Ganatra (Clinical Psychologist) and Ujwal Mehendale (Mental Health Writer), the Guests for the Programme were interviewed by the students.

Staff Achievements

Dr. Sadhana Natu

Received P.E. Society's 'Best Teacher' Award for Contribution in Education Section.

1. Expert / Resource Person

- Resource Person at St. Mira's College for Girls, Pune. Spoke on 'Careers in Psychology' (August 2012).
- Member of Expert Panel at SNTD Department of Communication Media for Children during a Film Festival on 'Gender and Violence'. Spoke on 'Psychology of Gender and Violence' (December 2012).
- Spoke on Revolutionary Songs of the Women's Movement at the Savitribai Phule Commemorative programme in College (January 2013)
- Invitee for an International Round Table on 'Caste, Stigma and Wellbeing' organized by Bapu Trust and Centre for Advocacy in Mental Health (February 2013)
- Invited as a Guest for International Women's Day (8 March) at Honeywell International to speak on 'Achieving a balance between Professional Work and Home Life'.

2. Seminars / Conferences/ Workshops:-

- Presented a Paper entitled ' Gender and Psychology : Moving beyond Tokenism' at

the National Conference of National Academy of Psychology organized at Christ College, Bangalore (10-12 December 2012).

- Attended a National Conference organized by Department of Psychology , University of Pune on Experimental Psychology (February, 2013).
 - Attended a One Day Workshop for Ph.D. guides under the faculty of Mental, Moral and Social Sciences organized by the Department of Adult, Continuing Education and Extension, University of Pune (13 February 2013).
- #### 3. Judge
- At the PC Alexander Elocution Competition organized by the Department of Student Welfare, University of Pune for Marathi (October 2012).
- #### 4. Research and Consultancy
- Completed the Consultancy Work for Karve Institute of Social Work.
 - Completed BCUD Research Project.
 - UGC Research Project nearing completion.
- #### 5. Board of Studies and Syllabus Designing
- Member of Board of Studies of Psychology University of Pune.
 - Member of Syllabus Revision Committee of Applied Psychology - G3 Paper for TYBA.
 - Member of New Syllabus Designing Committee for Diploma in Professional Skills in Clinical Counselling Psychology.
 - Member of New Syllabus Designing Committee for FYBA.

Dr. Sadhana Natu

Head, Department of Psychology

समाजशास्त्र विभाग

समाजशास्त्र विभागाच्या वतीने शैक्षणिक वर्ष २०१२-१३ साठी खालील उपक्रमांचे आयोजन पदवी व पदव्युत्तर विभागासाठी राबविण्यात आले. या शैक्षणिक वर्षापासून समाजशास्त्र विषय पदव्युत्तर पातळीवर एम.ए. समाजशास्त्र या अभ्यासक्रमास सुरुवात झाली.

• विभागीय उपक्रम :

१) भित्तिपत्रक : 'स्त्री भ्रूणहत्येचे वाढते प्रमाण चिंताजनक' या विषयावर भित्तिपत्रक स्पर्धेचे आयोजन शनिवार दिनांक २२-०९-२०१२ रोजी करण्यात आले. त्यामध्ये २५ विद्यार्थी सहभागी झाले होते.

१) सुरेश मोराळे, प्रवीण घुले, २) कल्याणी गंगणे, ३) युवराज डोंगरे, अन्नपूर्णा दनाने हे विद्यार्थी या स्पर्धेत यशस्वी झाले.

२) पथनाट्य : समाजशास्त्र विभाग व राष्ट्रीय सेवा योजना यांच्या संयुक्त विद्यमाने 'लोकायत' या संस्थेच्या वतीने 'स्त्री-भ्रूणहत्या : जाणीव-जागृती' या पथनाट्याचे आयोजन करण्यात आले होते. हा उपक्रम शनिवार दिनांक २२-७-२०१२ रोजी घेण्यात आला.

३) व्याख्यान

१) प्रा. डॉ. सुधीर येवले यांचे पदवी व पदव्युत्तर पातळीवरील विद्यार्थ्यांना 'समाजशास्त्रातील नवीन आयाम' या विषयावर दिनांक १०-९-२०१२ रोजी मार्गदर्शन.

२) समाजशास्त्र विभाग व मानसशास्त्र विभाग यांच्या संयुक्त विद्यमाने डॉ. किरण मोधे यांच्या 'स्त्रियांविरुद्धची वाढती हिंसा व त्याचे घातक परिणाम' या विषयावरील व्याख्यानाचे आयोजन दिनांक ३-१२-२०१२ रोजी करण्यात आले.

समाजशास्त्र विभागातील ६५ विद्यार्थ्यांनी या व्याख्यानाचा लाभ घेतला.

४) निबंधस्पर्धा : १) तरुण-तरुणींची निखळ मैत्री, २) महिलांची वाढती असुरक्षितता, ३) तरुण-तरुणींमधील सुसंवाद वाढण्यासाठी उपाय, ४) महिलांच्या छेडछाडीस जबाबदार कोण या विषयांवर समाजशास्त्र विभागाच्या वतीने निबंधस्पर्धेचे २६-११-२०१२ रोजी आयोजन करण्यात आले. या स्पर्धेत १) पूनम तुबे, २) भाग्यश्री नलावडे, ३) विनयकुमार वाडेकर या विद्यार्थ्यांना यश मिळाले. डॉ. संस्कृती आवलगावकर यांनी स्पर्धेचे परीक्षण केले.

५) घोषवाक्य : स्त्रियांची सुरक्षितता, २) तरुण-तरुणींमधील सुसंवाद वाढविण्याची गरज, ३) हिंसेचा विरोध, ४) स्त्रीभ्रूणहत्या या विषयांवर १७-११-२०१२ रोजी घोषवाक्य स्पर्धेचे आयोजन केले होते. एकूण २० विद्यार्थी या स्पर्धेत सहभागी झाले होते.

आरोग्य : जाणीव-जागृती उपक्रम : समाजशास्त्र विभागाच्या वतीने दिनांक २६-२-२०१३ रोजी 'एका हृदयाची गोष्ट' या हृदयाशी संबंधित आरोग्यविषयक जाणीव-जागृती उपक्रमाचे आयोजन करण्यात आले.

६) शैक्षणिक सहल : अर्थशास्त्र व समाजशास्त्र विभाग यांची दिनांक २३-२-२०१३ रोजी एकदिवसीय शैक्षणिक सहल बारामती येथील अॅग्रोवन येथे आयोजित केली.

७) सर्वेक्षण : 'गराडे' ता. पुरंदर, जि. पुणे या गावाचे सामाजिक आणि आर्थिक दृष्टिकोनातून सर्वेक्षण करून त्यावर समाजशास्त्र विभागातर्फे अहवाल सादर

करण्यात आला. सर्वेक्षणात सहभागी विद्यार्थी - सतीश मानमोडे, आकांक्षा पवार, हर्षल काटे.

८) विद्यार्थी उपक्रम

- ज्योती मुंगसे एम.ए. समाजशास्त्र
- हृदयज्योत परिवार, संस्थापिका अध्यक्षा
- पंचक्रोषी शिक्षण मंडळ, रहिमतपूर, कोल्हापूर
- यांच्यातर्फे मातोश्री स्नेहलता माने 'आदर्श माता पुरस्कार' दिनांक २९ जुलै २०१२ रोजी प्राप्त.
- १० मे २०१२ रोजी ९३.५ रेड एफएम या रेडिओ चॅनेलवर मुलाखत.
- आनंद सराफ यांच्या 'सुवर्ण क्षण' २०१२ या पुस्तकात 'मी मरणावरती हृदय तोलले' हा लेख प्रसिद्ध (उषा अनिल प्रकाशन, पुणे).
- आंतरविद्याप्रणाली अभ्यास केंद्र, पुणे विद्यापीठ व मॉडर्न महाविद्यालय, गणेशखिंड यांच्यातर्फे आयोजित 'आंतरविद्याशास्त्रीय अभ्यासाच्या दिशा : इतिहास, समाजशास्त्र, अर्थशास्त्र' या एकदिवसीय कार्यशाळेत समाजशास्त्राच्या पदव्युत्तर विभागाचे पुढील विद्यार्थी सहभागी झाले : १) ज्योती मुंगसे, २) प्रशंसा विपट, ३) अनुप बोद्रे, ४) विकास थोरात, ५) रोहित रजपूत, ६) पवन शिंदे.

शिक्षकांचे योगदान

- डॉ. ज्योती सुहास गगनग्रास
- टि.म.वि. पुणे तर्फे "पुणे विद्यापीठ कार्यक्षेत्रातील ग्रामीण व शहरी भागातील स्त्री व्याख्यात्यांचे आर्थिक व सामाजिक दृष्टीकोनातून तुलनात्मक समाजशास्त्रीय अध्ययन" या विषयातील पीएच.डी. पदवी प्रदान.
- समन्वयक
- १) शैक्षणिक संशोधन समन्वयक (ARC)
- २) जागतिक लोकसंख्या दिन ११ जुलै २०१२ पुणे

विद्यापीठ प्रौढ, निरंतर शिक्षण व ज्ञानविस्तार योजना व महाविद्यालय यांच्या संयुक्त विद्यमाने आयोजित उपक्रम.

- ३) स्किझोफ्रेनिया जाणीव-जागृती उपक्रम-'सा' या संस्थेबरोबर आयोजन व चित्रफीत सादरीकरण.
- ४) ईशान्य भारतीय विद्यार्थ्यांसाठी सुरक्षाविषयक उपक्रम समन्वयक.
- परीक्षक
- १) सी. टी. बोरा महाविद्यालय, शिरूर येथे छत्रपती संभाजी महाराज राज्यस्तरीय वादविवाद स्पर्धा परीक्षक १४-९-२०१२.
- २) डॉ. घुर्ये शोधनिबंध स्पर्धा परीक्षक - मराठी समाजशास्त्र परिषदेचे २३वे राष्ट्रीय अधिवेशन १८ व १९ जानेवारी २०१३.
- मार्गदर्शक (व्याख्यान/अध्यक्ष/प्रमुख पाहुणे):
- १) शेवगाव अहमदनगर येथे विद्यार्थीकल्याण उपक्रमात 'स्त्री-भ्रूणहत्या व महिलांची आरोग्य जाणीव-जागृती' कार्यशाळेचा समारोप प्रसंगी प्रमुख पाहुणे म्हणून काम.
- २) गायत्री इंग्लिश मीडिअम स्कूल, मोशी येथे 'पिढीतील अंतर' या विषयावर मार्गदर्शन : १५-९-२०१२.
- ३) स. प. महाविद्यालय पुणे येथे समाजशास्त्रविषयाच्या विद्यार्थ्यांना व्यवसायविषयक मार्गदर्शन व कार्यशाळेच्या ४थ्या सत्राचे अध्यक्षपद.
- पुरस्कार (राष्ट्रीय स्तर)
- भारत-ज्योती पुरस्कार प्राप्त शैक्षणिक व सामाजिक क्षेत्रातील उल्लेखनीय कामगिरीबद्दल - इंडिया इंटरनॅशनल फ्रेंडशिप सोसायटी, नवी दिल्ली यांच्यावतीने पंजाबचे राज्यपाल भीष्मसिंग यांच्या हस्ते प्राप्त दि. २६ ऑक्टोबर २०१२.

● शैक्षणिक

- १) एफ. वाय. बी. ए. (समाजशास्त्र) अभ्यासक्रम पुनर्रचना समिती, सदस्य.
- २) एम. ए. समाजशास्त्र अभ्यासक्रम पुनर्रचना समिती, सदस्य.

राजकुमार गांधले

- यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ येथे समंत्रक म्हणून काम.
- गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संशोधन संस्था यांच्याबरोबर रूस तोडणी कामगारांवर सामाजिक प्रकल्पात सहभागी.
- सी.टी.बोरा कॉलेज शिस्वर येथील राष्ट्रीय स्तरावरील चर्चासत्रामध्ये सहभाग. (Impact of terrorism on national development)
- पुणे विद्यापीठ समाजशास्त्र विभागाचे 'Contested cities : Voices from the margins' या राष्ट्रीय स्तरावरील चर्चासत्रामध्ये सहभाग.

डॉ. जयश्री खर्चे

दिनांक २४-७-२०१२ रोजी समाजशास्त्र विभाग, टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे तर्फे या 'Child Labour & Rights Issues among Katkari Brick Kiln Labourers and Bhil Sugarcane Cutters : A Sociological

Study' विषयावर पीएच.डी पदवी प्राप्त.

● कार्यशाळा

'Euro-Culture' या विषयावर दिनांक २४-८-२०१२ रोजी समाजशास्त्र विभाग पुणे विद्यापीठ येथे आयोजित एकदिवसीय कार्यशाळेत सहभागी.

● शोधनिबंध सादरीकरण

मॉडर्न महाविद्यालय, गणेशखिंड (वाणिज्य शाखा) तर्फे आयोजित १ व २ फेब्रुवारी २०१३ रोजी घेण्यात आलेल्या Emerging Trends in Entrepreneurship : A Global perspective दोन दिवसीय राष्ट्रीय परिषदेमध्ये 'An Initiative of Campus Entrepreneurial Effort : A Review of Vividhaa : Exhibition cum sale' या विषयावर शोधनिबंध सादर.

- अर्थशास्त्र विभाग, प्रगती कला व वाणिज्य महाविद्यालय, डोंबिवली तर्फे २२ व २३ फेब्रुवारी २०१३ रोजी Economic Reforms & Sustainable Development या विषयावर घेण्यात येणाऱ्या दोन दिवसीय राष्ट्रीय परिषदेमध्ये 'Putting Tribal Artisans first' विषयावर शोधनिबंध सादर.

डॉ. ज्योती गगनग्रास
विभागप्रमुख समाजशास्त्र

Commerce Faculty

The Faculty of Commerce organized various activities for academic enrichment and overall development of students in the academic year 2012-13.

I Organised UGC sponsored National Conference on "Emerging Trends in Entrepreneurship : A Global Perspective"

on 1st and 2nd February 2013. The Conference was organized to understand the new evolving trends in entrepreneurship and to discuss the role of entrepreneurship in inclusive growth and economic development. Teachers, Research Scholars, Corporate and Students participated in the Conference.

II Banking Club Activities

- a) **Intercollegiate Operational Banking Training Program-** A week long program was organized for the students to give them insight about practical aspects of Banking. The program was inaugurated by Principal Dr Sanjay Kharat. Eminent persons in Banking field delivered lectures on themes like Leading Operations, IT Development in Banking Services, E-Banking services, Cyber Law and E-Banking, clearing process of financial instruments, and career opportunities in banking etc. The valedictory function was marked by the presence of Ishan Shukla –DGM College of Agricultural Banking, Reserve Bank of India. Prof. Vijaya Kulkarni and her team coordinated the program. 105 students participated. The programme was designed with the help of alumni.
- b) **Workshop on Stock Market operations- Index and Derivative Trading** was conducted by Mr. Virendra Tatake an author and an expert on Derivative Market.
- c) **Imaginary Bank Advertisement Competition - an intercollegiate event.**
- d) **Visit to College of Agriculture Banking, Reserve Bank of India to see ARCHIVES and division of financial inclusion.**
- e) **Banking Club sponsored 05 students to open a bank account in Cosmos Bank under financial inclusion.**
- f) **Banking club conducted three surveys on**
- Study of financial inclusion in rural areas, with special reference to Garadee village.
 - Awareness of currency amongst non commerce students.
 - Study of senior citizen banking services

III Cost Fest 2012

The main objective of Cost Fest is to bridge the gap between Industry and Academia. Various activities and Competitions were conducted for the students in this program. It was inaugurated in the hands of CMA Sukhada Kakade. She inaugurated wall magazine and exhibition cum sale of the products made by students. Following activities were conducted in the Cost Fest.

- a) Quiz Competetion
- b) Paper and Poster Presentation.
- c) Guest Lecture by Prof. Shubhada Tamhankar on Principles of cost cutting.
- d) Industrial Visit to Someshwar Sugar Factory

The chief guest of valedictory session was Mr. Barnard Textus from Voith Industrial Services. Prof. Prerana Suru and Prof. Manisha Bele were the coordinators.

IV Entrepreneurship Awareness Camp

Entrepreneurship Development Cell of the Commerce Faculty organized Entrepreneurship Awareness Camp in association with MITCON. 80 students participated in the Camp. Students were given guidance on how to identify business opportunity, Entrepreneurial Competencies, Sources of Finance and various Government Schemes. Prof Sujata Deshmukh worked as Coordinator.

V Beyond Borders

Students from different countries and various states of India are taking education in the College. Beyond borders was an unique presentation event organized to understand diverse cultures of India. 36 student teams from S Y B Com exhibited

culture of various countries like Bangladesh, Nepal and states like Assam, Mizoram, Arunachal Pradesh, Kerala, Tamil Nadu etc. This distinctive activity helped to strengthen bonding among the students. Prof. Sharayu Bhakare coordinated the event.

VI Research Methodology Workshop

A 3 Day workshop on Research Methodology was organized to guide M.Com students for writing research paper and project work.

VII Workshop on Investment Awareness was organized in association with CCGRT-Vashi Mumbai.

VIII Workshop on Stress Management was conducted by Lokmanya Hasya Yoga Sangh.

IX Hands on Training

For consecutive fourth year, our students of Banking and finance got opportunity of training in Vidya Sahakari Bank Ltd. This year 38 students completed training successfully. Prof. Vijaya Kulkarni coordinated activity.

X Office Automation Course

Faculty of Commerce runs Office Automation Course since last 9 years. This academic year MS OFFICE and TALLEY courses were conducted separately. 40 students successfully completed the course.

XI Guest Lectures

- Financial Crises and Interdependency by Mr. Kishor.
- Role of Body Language in effective communication by Prof. Jasmina Kumar.
- Economic Ordering Quantity by Dr. Shirish Limaye.
- Business and job opportunities after

graduation by Mr. Ameya Nisal.

- Marketing of Services by Mr. Arvind Todkar.
- Working of Self Help Groups by Mr. Dilip Pote.

XII Study Tours and Industrial Visits

- Whirlpool India Ltd at Ranjangaon.
- Adinath Jam and Jelly Factory at Jejuri for MCom students.
- College of agricultural banking RBI, Pune.

XIII Other Activities

Presentations, Role plays and Quiz were organized in the subject Business Communication, Cost and Works Accounting and Audit and Taxation and Banking and Finance.

IXV Staff Achievements

- Prof. Shubhangi Joshi**
BCUD, Pune University Sanctioned Minor Research Project entitled A study of first generation women entrepreneurs in Pune city.
- Prof. Vijaya Kulkarni**
Presented a paper on "An Initiative of Campus Entrepreneurial Effort: A Review of VIVIDHA Exhibition Cum Sale" at National Conference on Emerging Trends in Entrepreneurship: A Global Perspective at Modern College Ganeshkhind, Pune 16
- Prof. Sharayu Bhakare**
Awarded the 'Shikshak Gaurav Puraskar' by Shikshan Mandal, Pune Municipal Corporation. (5th September 2012)
Awarded PhD in Commerce by Pune University on 1st October 2012 under the subject Business Administration.
Title of the Thesis 'A critical study of

corporate social responsibility practices with special reference to educational activities undertaken by selected large scale Pune based Industries.'

Published the paper titled 'Socio-Economic Implications of Agro tourism in India' in the International Proceedings of Economics Development and Research 'Innovation, Trade and Economies'.

The above paper was also published in the MCCIA publication 'Sampada', issue September 2012

Worked as a subject expert for the Net/set exam questionnaire for Maharashtra Knowledge Corporation Ltd.(October 2012)

Member of preview committee as an expert for the Educational Multimedia Research Centre, Pune University. (September 2012)

Resource person and judge at the 'Business Opine' intercollegiate competition organised by the JSPM's Kautilya Institute of Management and Research. (October 2012)

Participated in 'Saksham - IT Champion Training Program' of Microsoft (June 2012)

- **Prof. Manisha Bele**

BCUD Pune University Sanctioned Minor Research Project.

- **Prof. Prerana Suru**

Presented a paper at International Conference on Management organized by Global Research Agency at Malaysia on Innovation in Teaching : A Case Study.

- **Prof. Mamta Shende**

Presented A paper on "Floriculture Business A Viable Option For Small Farmers: A Case Study of Pune District" at National Conference on Emerging Trends In Entrepreneurship: A Global Perspective at Modern College, Ganeshkhind, Pune 16.

- **Prof. Namdev Doke**

Presented a paper at international conference titled "A trend analysis of agricultural growth in India" at ASM, Pune.

- **Prof. Manjusha Kulkarni**

Presented a paper at International Conference on "A Study of Introduction of Food Van for Micro enterprises of Self Help Groups with Special Reference to Gokhale Nagar Area" at Mumbai University.

- Presented a paper at International Conference on "Study of Performance Appraisal in Emcure Pharm aceutials Ltd." At ASM Institute Pimpri.

- Presented a paper on "Development of Agri Entrepreneurship with the help of Self Help group members of Lupin Pharmaceuticals" at National Conference on Emerging Trends In Entrepreneurship: A Global Perspective at Modern College Ganeshkhind Pune 16

- Published an article on "Mahila Bachat Gat Aani Udyojkata Vikas" in Journal of Commerce and Management Thought VANIJYA VIDYA (August Edition).

- Published an article on "Social and Economical effects of Self Help Groups on Members life with Special Reference to Gokhale Nagar Area" Sir

- Vishweshwara Institute of Management Studies and Reserch” (August Edition).
- Delivered lectures on Uniform Costing at Indira College, on Target Costing at Siddhivinayak College and on Production and Operational Management at T J College.

Students Achievements

- a) Ms. Rajani Jirekar had presented a paper on “Women Empowerment” in National Conference on 'Emerging Trends in Entrepreneurship: A Global Perspective'.
- b) Vikas Vaidya from T Y B Com cleared C A – IPCC Examination
- c) Following students participated in AAVISHKAR poster competition held by University of Pune.

- Jasprit Singh
- Anil Gile
- Marlyn Abraham
- Maruti Singh
- Aparna Vedepatil
- Reshma Tiwari

- d) Nipun Pandya and Jaspreet Singh presented a paper on Science Behind Traditions at BMCC
- e) Marlyn Abraham and Maruti Singh presented a paper on Human Rights Violation at Chirst College Pune.
- f) Vishal Mundada received first prize in Crazy Keys competition at M-Pulse Modern College of Engineering.

Prof. Shubhangi Joshi

Head, Department of Commerce

BCA/MCA Department

Departmental Activities

BCA/MCA (Commerce) Department under faculty of commerce organized many student centric activities like guest lectures, Aptitude Test, Presentations etc. in the academic year 2012-13. Details of the activities are as follows

Guest Lecture

Details of Expert Lectures organized

1. Mr. Shashank Joshi - Project Development Lifecycle
2. Mr. Adnan Lokhandwala, Mr. Ashish Kumar - Net Technology and Scope for the students in IT Industry

● Aptitude Tests

To prepare students for the selection

process four tests were conducted this Year.

● Staff Achievements/Activities

1. Mr. Avinash Kharat

- A) Attended One day Workshop on “Restructuring of Syllabus for B.C.A./ M.C.A.(Commerce)/M.Com(E-Com)” Organised by Indira College of Commerce and Science, Pune-33, on 18th January 2013.
- B) Participated in National Conference on Emerging Trends in Entrepreneurship: Global Perspective. On 1st and 2nd February, 2013 organized by Modern College of Arts , Science and Commerce, Ganeshkhind, Pune - 53.

2. **Ms. Suvarna Mhasekar**
Participated in National Conference on Emerging Trends in Entrepreneurship: Global Perspective. On 1st and 2nd February, 2013 organized by Faculty of Commerce, Modern College of Arts, Science and Commerce, Ganeshkhind, Pune - 53

3. **Ms. Priti Deshmukh :**
A. Participated in National Conference on Emerging Trends In Entrepreneurship: Global Perspective. On 1st and 2nd February, 2013 organized by Faculty of Commerce organized by Faculty of Commerce, Modern College of Arts , Science and Commerce, Ganeshkhind, Pune - 53.

B. Participated in a one day workshop on "Drupal 7 Workshop for Librarians" on 5th Oct.2012 organized by All India Shri. Shivaji Memorial Societies College of Engineering.

4. **Mrs. Vaibhavi Patki**
Participated in National Conference on Emerging Trends In Entrepreneurship: Global Perspective. On 1st and 2nd February, 2013 organized by Faculty of Commerce, Modern College of Arts, Science and Commerce, Ganeshkhind, Pune - 53

5. **Ms. Sonali Nangude**
Participated in National Conference on Emerging Trends In Entrepreneurship: Global Perspective. On 1st and 2nd February, 2013 organized by Faculty of Commerce, Modern College of Arts ,

Science and Commerce, Ganeshkhind, Pune - 53

6. **Deepali Rane**

Participated in National Conference on Emerging Trends In Entrepreneurship: Global Perspective. On 1st and 2nd February, 2013 organized by Faculty of Commerce, Modern College of Arts, Science and Commerce, Ganeshkhind, Pune - 53

Students Achievements

1. Participated in "Swarmadhuri" state level singing competition organized by Kesari Trust and Lions Club Pune.

A. MCA Commerce students participated in Interaction-2013 organized by Computer Science Department.

B. Bhushan Borul, student of MCA (Commerce) Part II is selected in the Ajay-Atul Concert for playing instrument.

C. BCA & MCA (Commerce)students participated in National Level General Knowledge Competition

D. MCA (Commerce) students participated in National Conference on Emerging Trends In Entrepreneurship: Global Perspective. On 1st and 2nd February, 2013 organized by Faculty of Commerce, Modern College of Arts , Science and Commerce, Ganeshkhind, Pune - 53.

E. Sangeeta Basangudour and Sujata Patil students of MCA(Commerce) Part II has been selected in NITS Global Pvt. Ltd., Pune

Avinash Kharat
Co-ordinator

Biotechnology Department

Departmental Activities

1. Conducted Entrance Examination for admission to M.Sc. Biotech in June 2012
2. Parents - Teachers Meeting: 18th Aug 2012 at 11.00 – 12.00pm. (S.Y. B.Sc.)
18th Aug 2012 at 1.00 - 2.00pm. (T.Y.B.Sc.)
3. BIOZONE - Expert lecture series March 2013.
4. **Guest lecture**
Dr. Chaugule University of Pune on
Dr. G.S.Chinchanikar, Dept. of Botany,
University of Pune
5. **Educational and Industrial Visits**
 - a. F.Y.B.Sc. – Visit to Bee Research Institute Mahabaleshwar, Sep. 2012
 - b. S.Y.B.Sc. – Visit to Vasant Dada Sugar Institute, Manjari on 12 th Feb 2013
 - c. T.Y. B.Sc. - Katraj Dairy, 7th Sep 2012.
 - d. T.Y. B.Sc – Vasant Dada Sugar Institute Manjari on 12 th Feb 2013
6. **Extracurricular Activities**
 - a. Gurupurnima Celebration 15th July 2012
 - b. Dassera celebration
Teachers Day Celebrations: 5th Sep 2012.
 - c. Basant Panchami celebrations : on 15th Feb 2013
7. **Staff achievements**
 - a. **Dr. Rekha Gupta**
 - Member of BOS Biotechnology, Pune University
 - b. **Dr. Vinay Kumar**
 - i. Got sanctioned one UGC Major Research Project
 - ii. Got sanctioned one BCUD, University of

- iii. Pune, funded Research Project
- iii. Three research papers published in international peer reviewed journals
- iv. Guided two MSc (Biotech) Project students won both FIRST and SECOND prize at BOTANICA 2013, Inter-college competition held at Wadia College
- v. Guided 2 students for AVISHKAR competition, students won first prize at regional level.
- c. **Sneha Mahalunkar**
 - Worked as Guest researcher in an internship Program on “Epigenetics” at National Institute for Basic Biology, Okazaki, Japan in October 2012-13.
- d. **Dr. Geeta Morwal**
 - i) Submitted research proposal to BCUD
 - ii) Guest lecture at Wadia College Jan 2013
- e. **Mr. Pinakin Wagh**
Registered for Ph.D in Zoology at Pune University
- f. **Dr. Nivedita Das**
 - i) Two research papers accepted in international peer reviewed Journal.
 - ii) Poster entitled A study on tadpole tail regeneration presented at Biotech excellence 2013, Inter-college competition held at Wadia College(Feb 12)
8. **Conferences/ Seminar/ Workshops**
- Ongoing Research Projects**
 - ISRO project : Dr. R. Gupta : 'Biodegradation of ammonium perchlorate by phytoremediation'
 - SERB project : Dr. Vinay Kumar : 'Investigating individual roles and relative

स्पर्धा परीक्षा मार्गदर्शन केन्द्रातील विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन करताना डॉ. जी. सी. कुलकर्णी, मानद संचालक, सेन्टर फॉर टॅलेंट सर्च अँड एक्सलन्स

आपत्ती व्यवस्थापन प्रशिक्षण शिबिरात मार्गदर्शन करताना एव्हरेस्ट मोहिमेचे प्रमुख श्री. उमेश झिरपे.

आंतरविद्याशाखीय अभ्यासाची दिशा-इतिहास, समाजशास्त्र आणि अर्थशास्त्र विभागातर्फे आयोजित (मदव्युत्तर विभागासाठी) एक दिवसीय कार्यशाळा.

वाणिज्य विभागातर्फे सादर करण्यात आलेल्या 'ब्रिगॅन्ड बॉर्डर्स' कार्यक्रमात सहभागी झालेले विद्यार्थी

रसायनशास्त्र
दळ्युतर विभागाची
शैक्षणिक सहल

राष्ट्रीय योजना-
हिवाळी शिबिर -
गराडे, ता. पुरंदर.

'आशयघन' या सांस्कृतिक कार्यक्रमात विनोदी नाटिका सादर करताना संदिप इरेवाड आणि रामदास गुंड

'स्वरमाधुरी' या गायनस्पर्धेचे पारितोषिक श्री. अजय पराड वर हस्ते स्वीकारताना स्वरूपा बर्वे.

युवासमाह - पारितोषिकप्राप्त रांगोळी

12

विद्यार्थी कल्याण मंडळाच्या कार्यक्रमात मार्गदर्शन करताना चतुःशृंगी पोलीस ठाण्याचे इन्स्पेक्टर श्री. अजय कदम

समाजशास्त्र विभागाच्या संयुक्त विद्यमाने घेण्यात येणाऱ्या 'जिज्ञासा' या कार्यक्रमाच्या उद्घाटनप्रसंगी ज्येष्ठ समाजशास्त्रज्ञ डॉ. मिलिंद बोकील, महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. संजय खरात व कला शाखेच्या उपप्राचार्या डॉ. ज्योती गगनग्रास

समाजशास्त्र विभागाच्या संयुक्त विद्यमाने घेण्यात येणाऱ्या 'जिज्ञासा' या कार्यक्रमाच्या उद्घाटनप्रसंगी ज्येष्ठ समाजशास्त्रज्ञ डॉ. मिलिंद बोकील, महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. संजय खरात, प्रमुख पाहुणे श्री. किरण कुलकर्णी, अति. जिल्हाधिकारी व महाविद्यालयाचे अधीक्षक श्री. गणेश साठे.

**Pune University
Inter Group Baseball
Women tournament
Players**
Introduction with
Chief Guest
Mrs. Jyotsna Ekbote and
Principal Dr. Sanjay Kharat

**Inter Collegiate B
Physique "Modern
Shree 2013"
Competition Winner
Sager Jadhav,
S. P. College, Pune**

**Baseball men's team got
the 1st place and Softball
men's team got the 2nd
place in Inter Collegiate
Competition.**

Seating row from left
Pravin Salunke,
Avinash Tapkir, Amit Parbet,
Aditya Kadam,
Seating medal row from left
Sunney Mohite,
Dilip Choudhry,
Avinash Manjalkar, Shubham
Wale, Roy Anant Kumar,
Standing last row from left
Padeep Kale(A. Coach), Tejas
Landge, Vijay Jadhav, Arif
Chittewan, Prof Vikram Phale,
Milesh Lahane, Viraj Pansare,
Vijay Wagh, Vinod Jadhav
(Coach)

importance of Na⁺ & Cl⁻ in NaCl induced salt stress, and in the activation of antioxidant machinery in response.'

- UGC MRP : Dr. Vinay Kumar : 'Exploration of *H. isore L.* as source of diosgenin & enhancement of diosgenin production using plant tissue culture and genetic engineering approach.'
- BCUD Project : Dr. Vinay Kumar : 'Investigating the individual roles of Na⁺ & Cl⁻ in exerting the oxidative stress in rice and in activation of antioxidant machinery in-response to it.'
- BCUD Project : Dr. Shalini Mathur : 'Evaluation of in vitro method for enhanced secondary metabolite production in the medicinal plant *Centella asiatica (L) Urban.*'

STUDENT ACHIEVEMENTS

1. Academic achievements

- i. **Shivanjali Kapse (MSc. I)** - Received Leela Poonawala Foundation Fellowship for Post graduation (2012-13)
- ii. **Ruta Kulkarni (MSc. I)** - Received Leela Poonawala Foundation Fellowship for Post graduation (2012-13)
- iii. **Nikhil Sarma (MSc. II)** - Selected for summer training at the Tata Institute of Cancer Research
- iv. **Nikunj Mapra (MSc. II)** - Awarded fellowship of Indian Academy of Sciences (All India Level) at Anna University, Chennai.
- v. **Shruti Marathe (MSc. II)** - Selected for summer internship at the National Institute of Oceanology, Goa.
- vi. **Akshay Walhekar(MSc. I)** - Ist prize at National Level Quiz competition

organized by Bharati Vidyapeeth

- vii. **Bipin Agarwal, Reshma Mandge, Sujata Hazare, Manik rao Thakare, Kajal Kamat**-Selected for PICC.

3. Conferences/ seminar, Attended Presented research Papers

1. **Ruta Kulkarni** - Received 2nd prize at 'Horizon' Inter-College poster competition held at Sinhgad Technical Institute
2. **Disha Sherma** - Received 2nd prize at 'Horizon' Inter-college poster competition held at Sinhgad Technical Institute
3. **Radhika Adwant** - awarded 1st position in AVISHKAR 2013, Zonal level organized at F.C. College by University of Pune; 2nd prize in BOTANICA-2013, inter-collegiate level organized by Dept. of Botany, Wadia College.
4. **Nikhil Sarma** - awarded 1st position in AVISHKAR 2013, Zonal level organized at F.C. college by University of Pune; 2nd prize in BOTANICA-2013, inter-collegiate level organized by Dept. of Botany, Wadia college.
5. **Nikunj Mapra** - Received 1st prize at 'BOTANICA 2013' an inter-college poster competition held at Wadia College on topic 'Fruit Extract Mediated Synthesis of Polyshaped Silver Nanoparticles.'
6. **Shruti Marathe** - Participated in 7th Vasundhara International Film Festival to exhibit Nature Photographs. Third author in the proceeding abstract to be presented at the National Conference on Mycology (at Kolkata) for the paper 'Diversity and Characterization of fungi from the Mangroves of Goa'.
7. **Rajat Dhar** - Attended 3 day Seminar of

3rd Bharatiya Chhatra Sansad organized by Ministry of Youth Affairs & Sports, Gov. of India held at MIT, Pune.

5. Extracurricular Achievements:

1. **Vinayak Kulkarni, Ganesh Honwad, Abhijeet Shejwan**- Received 2nd prize for Biorap intercollege level competition at Biotexcellence organized by Wadia College [8th Feb.2013].
2. **Sandeep Dhir** - Got 1st position & 2nd position in intercollegiate Football Tournament at International School of

Business and Media & National Institute of Event Management respectively.

4. **Shruti Marathe** - Participated in 7th Vasundhara International Film Festival to exhibit Nature Photographs. Participated in Vividha.
5. **Gauri Jadhav, Namrata Mandge, BipinKumar Agarwal, Manikrao Thakare** - Participated in Chemiad

Dr. Rekha Gupta

Head, Department of Biotechnology

Botany Department

Departmental Activities

1) Guest Lectures

Dr. Anuradha Upadhye on, "Devarai in Western Ghats" for B.Sc. Botany students.

2) Educational visits

- i) Ayurveda rasashala - Students of T.Y. B.Sc. Botany had visited Auyrved - rasashala , Karve Road, Pune 4. There they observed Auyrvedic medicine preparation. e.g. Shatavari Kalpa, Kumari Asava, Adulasa syrup etc.
- ii) Seed testing laboratory - T.Y.B.Sc. Botany students visited a seed testing laboratory at College of Agriculture, Shivajinagar, Pune- 5.
- iii) F.Y.B.Sc. students visited a poly-house, at College of Agriculture, Pune-5
- iv) For S.Y.B.Sc. students a local visit to Plant bio-diversity park (Sipna farm) near Donaje phata was organized. Forty eight

students had participated in the visit.

- 3) **Study Tours** - Study tour was organized to Bhimashankar for F.Y.B.Sc. and T.Y.B. Sc. Students. Students observed flora, fauna and medicinal plants of the sanctuary.

4) Project Exhibitions

- i) Botanical Rangoli competition was organized on 12th Jan. 13
- ii) Science Exhibition - 25 Students had participated in various science projects i.e. Bio-remediation, Seed germination, Model of poly-house, GM crops, Medicinal plants, etc.

Student Achievement

- 1) Students of T.Y. B.Sc. participated in the one day workshop on Flower arrangement organized by H.V.Desai College jointly with B.C.U.D.

Dr. Prachi Rawal

Head, Department of Botany

Chemistry Department

Departmental Activities

1. **Science Quiz:** A Science quiz was conducted by T.Y.B.Sc. Chemistry students for S.Y. and F.Y.B.Sc. students on 19th January 2013.

The coordinator: Mrs. Anuradha Bhamidi
The winners were

- I. Mr. Juned Pathan (F.Y. and Malliyackal Jini Chacko (S.Y.)
- II. Sayali Basole (F. Y.) and Salunkhe Ganesh (S.Y.)
- III. Pise Ramdas (F.Y.) and Tejas Dhumal (S.Y.)

2. **Science Exhibition :** 11th and 12th January 2013

Theme : Ecofriendly Innovation

Coordinator : Dr. Mohini Kute

Overall Two prizes were won by Chemistry Department.

First Prize: Dhanashri Gawari (S.Y)

Project Title: Best of Waste

Third Prize: Ganesh Dhumal, Mahesh Shinde and Kiran Lokhande (T.Y.)

Project Title: Preparation of biodiesel from groundnut and Soyabean oil.

Poster Competition was held by Department of Chemistry.

3. **Chemiad :** Department of Chemistry, University of Pune held the competition on 28th January 2013. 56 students appeared for the exam.

Coordinator: Mr. D. M. Thakar.

4. **Guest lectures**

1. Prof. Dr. Wolfram Thiemann
University of Bremen, Germany
On 8th January 2013

Topic: Renewable Energy Resources.

2. LAB-INDIA Analytical instruments Pvt. Ltd.

On 15th January 2013

Topic: Lecture and Demonstration of Brucker made Infrared Spectrophotometer

5. **Industrial Visit**

1. S.Y.BSc. Students visited Spam Control System, Baramati on 14th July 2012 and visited the Biodiesel plant from jatropa seeds.

Number of Students visited: 70

2. M.Sc. I and II students visited Vinati Organics Pvt Ltd. Lote Parshuram Chiplun on 4th February 2013

Number of Students visited: 45

6. **Alumni Meet**

During the Vividhaa, an event by Modernites an Alumni meet was organized in the Department on 13th January 2013

7. **Placement Activity**

17 students have been placed in various industries through campus placement drive.

1. Galaxy Surfactants Mumbai on 18th December 2012: Two students were selected.

2. Syngenta Fertilizers, Goa on 11th January 2013: One student was selected.

3. Lupin Ltd., Pune: One student was selected.

4. Forensic Science, Pune: One student was selected.

5. National Chemical Laboratory: Four

- students were selected.
6. Cipla, Kurkum: 2 students were selected
 7. Finolex Cables, Pimpri: One student was selected
 8. Lecturer : 2 students were selected
 9. E-solve: 3 students were selected
8. **Departmental Library**
Prof. Dr. R. S. Mali, Ex-Vice Chancellor, North Maharashtra University donated 30 reference books to the Departmental library.
9. **NET-SET Workshop**
Department of Chemistry in collaboration with Board of Student Welfare Pune University, Pune organized NET-SET workshop on 22nd-24th Feb 2013.
10. **Staff Achievements**
1. **Dr. Madhuri Kulkarni**
 - Participated in Workshop on Implementation of Credit system for P.G. courses in Colleges affiliated to UOP on 13th Feb. 2013 at AGC.
 - Participation in F.Y.BSc. workshop on 26th Feb 2013 at AGC.
 - Paper presentation in National Conference on "Recent trends in Chemical and Material Science" held at Y.M. College, BVP, Pune on 12-13 January, 2013
 - Coordinator of Workshop on "NET-SET Guidance" on February 22-24th, 2013.
 - Made a survey on use of chemicals by villagers of Garade, Tal. Purandar for NSS.
 2. **Mr. D. M. Thakar**
 - Completed general orientation programme at UGC staff College, UOP during 3rd Aug 2012 to 30th Aug 2012 with A grade.
 3. **Dr. Sushma Katade**
Sanctioned Minor Research Project from UGC of 1,70,000/- for the year 2011-2013
 - Presented paper in "International Conference of Indian Council of Chemists" titled "Trends in Chemical Sciences Going Beyond Frontiers", Kuala Lumpur (Malayasia), 10-12 June 2012.
 - Presented paper in "National Conference on Exploring Strategies For Enhancement of Secondary Metabolites in Medicinal Plants", Department of Botany, University of Pune, 13-14, February 2013.
 - Working as co-ordinator for RIO+20 India Certification Programme of United Nations Conference on Sustainable Development during the year 12-13.
 - Participated in one week "National Training Workshop on Biodiversity Conservation for Scientist & Technologists working in Government Sector" Under the DISHA programme of DST on 18-22 February, 2013 at Wildlife Institute of India at Dehradun, India.
 4. **Dr. Sushama Kale**
 - Participation in Workshop on Implementation of Credit system for P.G. courses in Colleges affiliated to UOP on 13th Feb 2013 at AGC.
 5. **Dr. Mohini Kute**
 - Attended the 81st DAE BRNS-

IANCAS, National Workshop on Nuclear and Radiation Chemistry held during 19-25th November 2012, organized by Department of Chemistry, University of Pune, Pune in collaboration with Indian Association of Nuclear Chemists and Allied Scientists.

- Presented a Paper in the 31st National Conference organized by the Indian Council of Chemists, to be held at University of Rajkot, Gujarat during 26-28th December 2012.

Mrs. Ketaki Saravate

- Paper presentation in National Conference on "Recent Trends in Chemical and Material Science" held at Y.M. College, BVP, Pune on 12-13 January, 2013

Mrs. Revati Nagarkar:

- Presented Paper and Received Consolation Prize in National Conference on "Recent Trends in Chemical and Material Science" held at Y.M. College, BVP, Pune on 12-13 January, 2013
- Attended one day workshop organized by BASF at Goregaon on 8th January 2013

Mrs. Gayatri Shrotriya:

- Received Prize for a talk on "Shikshan Yog" in 18th National Conference of Iyotish at Shegaon, 7 to 9 December 2012.
- Completed Bhavishya Bhushan degree and was awarded on 16th October 2012.
- Attended one day workshop organized

by BASF at Goregaon on 8th January 2013

- Made a survey on use of chemicals by villagers of Garade, Tal. Purandar for NSS.

9. Deepali Kale

- Received CSIR JRF-NET

Students Achievements

- Dhanashri Gawari (S.Y) won First Prize in Science Exhibition
- Ganesh Dhumal, Mahesh Shinde and Kiran Lokhande (T.Y.) won Third Prize in Science Exhibition
- 5 Students of M.Sc. II (Chetan Khaire, Pradeep Pandey, Suyog Chavan, Ashpak Sheikh and Ganesh Bhor) attended State level workshop on Resume writing and preparing for interview at Baburaoji Gholap College on 8 February 2013.
- Two Project students of M.Sc. II (Mahesh Kutwal, Govind Mali) presented poster at National Seminar on Recent Trends in Chemical and Material Science at Y. M. College, BVP on 12th-13th January 2013.
- Two Project students of M.Sc. II (Pramod Ugale and Snehal Chaskar) attended in National Conference on Coalescence of chemical sciences to confront the future challenges at S. P. College on 9th -10th February 2013.
- Two students (Pramod Ugale and Mahesh Kutwal) were selected in campus placement of Galaxy Surfactants.
- One student (Ganesh Bhor) was selected in campus placement of Syngenta Fertilizers, Goa.

Dr. Madhuri Kulkarni

Head, Department of Chemistry

Computer Science Department

Departmental activities

1. On 1st and 2nd August 2012 a workshop was conducted for the M.Sc. staff affiliated to Pune University for subject "Soft Computing".
2. Interaction 2013 - Inter Collegiate Competitions organized by Computer Science Department on 21st, 22nd & 23rd January 2013.

Events Organized during Interaction 2013

- Online Programming & Project Competition.
- Seminar & Group Discussion Competition.
- Quiz Competition.

Inauguration function dated 21st January 2013

- Interaction 2013 was inaugurated by Dr.W.N.Gade, Vice Chancellor University of Pune.
- Mr. Siddharth Kelkar, Representative of Maharashtra Times- Daily Newspaper was present.

Valedictory function dated 23rd January 2013

- For Prize Distribution function Prof. Shamkant Deshmukh, Secretary, P.E.Society was Chief Guest.
- Special invitees were Mr. Siddharth Kelkar, Representative of Maharashtra Times, Prof. P. G. Dixit Visitor, Modern College.
- Total 220 students from 30 colleges under University of Pune participated in

Interaction 2013. Daily newspaper Maharashtra Times was media partner for Interaction 2013.

3. In Science Association Anubhuti Poster competition & Power. Point presentation Competition were held.

4. Seed Infotech in association with Pune University conducted test in C Programming for Undergraduate & Postgraduate students.

5. Blood donating camp was organized by Rotaract Club in July 2012

6. A departmental trip to Alibag was organized.

7. Guest Lectures

On 12th DEC 2012 Gradient Tech. guided students on importance of Soft skills. On 15th DEC 2012 Seed Infotech explored the opportunities in Software testing field.

Student Achievements :

The enthusiastic students of Computer Science Department participated in various competitions & won many prizes.

Staff Achievements:

- Dr. Shubhangi Bhatambrekar, Mrs. Bulakh Pallawi, Mrs. Meher Deepali & Mrs. Meenal Jabade attended International Conference at N. Wadia College, Pune.
- Mrs. Dipali Meher & Mrs. Pallavi Bulakh attended M.Sc. syllabus restructuring Workshop at Shirur.
- Mr. Niket Tajne & Mr. Nilesh Arcte attended One day workshop on Implementation of F.Y.B.Sc.(comp. Sci.) syllabus at N. Wadia College, Pune.

Dr. Shubhangi Bhatambrekar, Mrs. Bulakh Pallawi, Mrs. Meher Deepali & Mrs. Meenal Jabade, Mrs. Smita Bomale attended One day workshop on Choice Based Credit System for PG Courses at Garware College, Pune.

Dr. Shubhangi Bhatambrekar:

- Published research paper titled "Case Study approach for Development of Guidelines and best practices for cyber security" in IEEE 2012 conference on Technology & Society in Asia 27-29 th Oct. 2012
- Presented research paper in International conference on Perspectives of Computer confluence with Sciences TCPCCS-2012 at Nowrosjee Wadia College, Pune.
- Awarded Ph.D. degree in Computer Science from Nehru GramBharati University, Allahabad in August 2012.
- Approved PhD Guide in Computer Science for Bhartiyaar University, Coimbatore.
- Guiding one student for MPhil in Computer Science of Alagappa University, Karnataka.

- Felicitation done by P. E. Society for Contribution in Social & Academic field.
- Awarded "Netaji Subhashchandra Bose Smriti Gaurav Purskar" in Computer Education field for year 2011-12 by Sai Pratishtan, Pune 2.

Mrs. Deepali Meher

- Presented a paper at National level seminar at Indira College.
- Published book "Advanced DBMS using Oracle" for MCM course.

Prof. Satish Ambike :

- Successfully completed Ph. D. Course work at J.J.T. University Rajasthan.

Student Achievement :

- Students appeared for National Level General Knowledge Test conducted by Bharati Vidyapeeth.
- Students of M.Sc. and M.C.A. (Sci.) attended "Turing 100 techtalk series on one of the turing Award Winner and his work" at Persistent Company.

Dr. Shubhangi Bhatambrekar

Head, Computer Science Department

Electronic Science Department

Departmental activities

- 1) **Quiz competition :** Quiz competition was organized on 9 Feb 2013 in an innovative form of snake & ladder game; based on knowledge of Electronics. Thirty students participated in the event.
Group of F.Y.B.SC. (Gen) was 1st prize winner & Group of F.Y.B.SC. Comp.Sc. was 2nd prize winner.

2) **Guest Lectures**

- a) Mr. Atre from WIPRO Systems Ltd.

delivered a lecture on 'Industrial applications of Embedded Systems'.

- b) Mr. Shivam Khole from SPIEHER Unified System Ltd. delivered a lecture on "Scope of Embedded Systems"

- 3) **Extension Activities:** Prof. Deepak Kumbhar did survey on popularity of solar energy usage in Garade village during NSS CAMP

- 4) **Project Exhibitions:** 17 groups exhibited

projects/models on various ideas like security, automation, environment friendly.

B. Student Achievement

- Our students won 1st & 2nd prize in an inter collegiate Electronics project competition titled 'PROELEX' at Sinhgad College of Science, Pune.
- A S.Y.B.Sc. Comp. Sc. Student participated in Electronics project competition at St. Mira's College, Pune.
- A group of students from F.Y.B.Sc.Comp. Sc. presented Paper on Wireless Sensor Network (WSN) in an competition held at Kaveri College.

C. Staff Achievements

1) Paper Presentation

- Mrs. Varsha Bapat presented paper on 'Analysis of technology assisted crop security' in National Conference held at Department of

technology, Shivaji University, Kolhapur.

2) Participation in Seminars

- Mrs. Pathakji Pradnya attended workshop on 'design with free scale'.
- Mrs. Pathakji Pradnya attended workshop on Up gradation of F.Y.B.Sc. Comp.Sc. Electronics Syllabus.
- Mr. Kumbhar D. S. attended workshop on workshop on Up gradation of F.Y.B.Sc. Electronics Syllabus

UGC sponsored career oriented course : Grant of 10 Lakhs have been sanctioned by UGC under XIth plan for career oriented courses under which we conduct 1 year certificate course titled 'Embedded Systems & Applications'.

Mrs. Varsha Joshi

Head, Electronic Department

Physics Department

Departmental Activity

- Guest lecture was organized on 6th February 2013 by Dr. Sanjay Dhole, Reader, Department of Physics, University of Pune, on 'Use of Nuclear Radiations for the Society'.

Staff Achievements

Mrs. Varsha Joshi

- Completed Refresher Course in Physics at Department of Physics, University of Pune between 8 to 28 October 2012.
- Attended a one day National seminar on 'Higgs Boson' held at Abeda Inamdar College, Camp, Pune.

- Attended a University level workshop on Restructuring of Syllabus of F.Y.B.Sc. at Ramkrishna More College, Akurdi, Pune.

Mrs. Chhaya Abnave

- Attended a one day National seminar on 'Higgs Boson' held at Abeda Inamdar College, Camp, Pune.
- Completed a survey during NSS camp on "Consumption of various energy resources by the villagers"

Mr. Akshay Vyas

- Participated in National thin Film Synthesis and Characterisation Conference 2012 held at Yashwantrao Mohite College, Pune

and stood First in paper presentation.

Student Activity

Study tour

1. F.Y.B.Sc. - Tour was organized on 8th January 2013 at Vidnyan Ashram, Pabal, and Tank Museum, Chand Bibi ka Makbara at Ahmednagar.
2. S. Y. B.Sc. and T.Y.B.Sc. - Tour was organized on 24th July 2012 at Gatha Mandir at Dehu road, Modern Energy Park Kanhe Phata and Pavana Dam at Pavananagar under the UGC Scheme.
3. T.Y.B.Sc. - Tour was organized at Aurangabad from 20th to 22nd January. The places visited are Ranjangaon Ganapati Mandir, Bibi ka Makbara, Daulatabad Fort, Ellora Caves, Jaikwadi Dam, Paithan Garden (Sound and Light show), Shivaji Museum and Deogad Datta Sansthan.

Science Exhibition

Students participated enthusiastically in project and model competition of the Science exhibition Anubhuti. Shubhangi Dhumal and Sonali Pawar of F.Y.B.Sc. got second prize in Project competition for their Digital Clock from Fruit. Water Level indicator stood second and Hydraulic Lift Stood third on Departmental level.

VIVIDHA

Students of T.Y. B.Sc. actively participated in Exhibition Vividha by running a food stall.

Inter class Competitions—PHYSIQIA

1. Physics Quiz was held on 30th January 2013. 11 teams participated in the quiz. S.Y.B.Sc. team was the winner. Ganesh Salunke, Suvarna Walunj and Navnath Hoge were the members of winning team.
2. Physics Puzzle competition was held on

30th January 2013. 9 teams participated in the event. Shivanad Birajdar, Shantanu Gholap and Rupali Aware of T. Y. B.Sc.were the winners.

3. A competition of Rangoli based on Physics Theme was held on 31st January 2013. 7 teams participated in the event. Vaishali Salunke and Pushpalata Rajaskar of S.Y. B.Sc. stood first for their rangoli on Newton's laws of motion.

Student Achievements

1. Mr. Sanjit Deokar, a student of T.Y.B.Sc. was selected to be a member of Pune University team for attending Interuniversity National Youth Leadership Camp organized by Association of Universities New Delhi at Gurunanak Dev University Amrutsar from 7-11 August 2012. He got second prize for Best Disciplined Team.
2. Gaurav Garote, Ganesh Salunke and Rupali Aware, Students of F.Y., S.Y. and T.Y.B.Sc.(Physics) participated in inter-collegiate quiz competition. Held by Indian Physics Association, Pune Chapter at Fergusson College on 2nd Febuary 2013.
3. Sunil Kale, Parag Hatkar and Ajit Ghadhare participated in state level 'Disaster Management' workshop held at B.R.Gholap College, Sangvi.
4. Anil Chavan, Narayan Shirke, Kirti Bhopale and Nilima Kabble of S. Y. B.Sc. attended one day workshop on 'How to Enjoy Physics' held at SP College, Pune.
5. Santosh Gange, Rupali Aware, Swapnali Dhangar participated in Yuva Jagar Abhiyan held at Sangvi, Pune.

Mrs. Varsha Joshi

Head, Physics Department

Mathematics Department

Departmental Report

From the academic year 2012-2013, Mathematics subject is started at T.Y.B.Sc. special level.

A. Activities conducted by the Department

- 1) Quiz competitions: Organized Mathematics Quiz for F.Y. / S.Y. B.Sc. (General) students. Total 16 students participated in the quiz.
- 2) Project Exhibitions : Our 13 T.Y.B.Sc. students have participated in science exhibition of our College and presented 04 projects.

B. Student Achievements

Priyanka Dhumal, T.Y.B.Sc. student has selected for Mathematics Training and

Talent Search Programme 2013, Level-I, which is supported by National Board For Higher Mathematics.

Staff Achievements

Mr. Jatin Majithia and Ms. Sangeeta Choudhary have passed NET Examination in July 2012.

C. Special Activities

Mathematical Hockey game was organized for F.Y.B.Sc. (Computer Science) students. Total 18 students have participated in the game. F.Y.B.Sc. (Computer Science), Div.- A won the game.

Mrs. Swati Kandharkar

Head, Department of Mathematics

Microbiology Department

Activities of the Department

- 1) Guest lectures by
 - **Dr. Girdhari Lal, Scientist D, NCCS**, on 'Role of cytokines in auto immune disorders' on 6/10/2012 for MSc II.
 - **Dr. P. K. Dhakephalkar, Scientist, Agharkar Research Institute**, on 'Molecular Tools for Analysis of Microbial Diversity', on 18/10/12 for M.Sc. I.
 - **Prof. David Severson of Notre Dame University and Director, Eck Institute for Global Health, USA** a lecture on "Dengue Transmission & Biology of Vector Mosquito *Aedes aegypti*" was held on Thursday, 13/12/12 for undergraduates, postgraduates and researchers in the field

of Microbiology. It was jointly organized by Microbiology Department, PES Modern College of Arts, Science & Commerce, Ganeshkhind and Association of Microbiologists of India (Pune).

- **Dr. Dilip Wani, Chairman, Janakalyan group of blood banks**, on latest techniques in blood banking for TYBSc students on 20/12/12
- **Dr R. V. Gadre, Scientist G, NCL, Pune** on 'Principles of construction & working of HPLC and GC', for TYBSc and MSc-I students on 23/01/2013.
- **Dr. Leena Yeolekar, Consultant, Serum Institute of India, Pvt. Ltd., for**

demonstration of "Egg Inoculation Technique", on 1/02/13.

Ms. Pooja Dayma, Project Analyst II, CSIR URDIP on 'Patents and Intellectual Property Rights' for TYBSc and MSc II students on 16/02/2013.

Visits

To **Someshwar Distillery, Nira**, for SYBSc and TYBSc students.

To **Indian Agricultural Research Institute (IARI), Agriculture College Campus, Pune** for MSc II students. They were given details of 'Virus Infectivity Assays' by Dr. Verma on 14/09/12.

To **National AIDS Research Institute, Pune** for TYBSc students on 1/12/12 (Open Day).

To **Soil Microbiology Department, Agricultural College** for TYBSc students on 6/12/12.

To **Pathology Department, Joshi Hospital, Pune** for TYBSc students undergoing UGC Career Oriented Course on 7/12/12.

To **Janakalyan Blood Bank, Pune** for TYBSc students on Monday, 24/12/12.

To **Kutwal Foods Pvt. Ltd. (Urja), Sainagar, Andhalgaon, Tal. Shirur**, for TYBSc students undergoing UGC Career Oriented Course on 5/01/13.

Student's achievements 2012-2013

S. Y. B. Sc. Students Sayali Hanamghar, Rutuja Gumaste, Amruta Kulkarni and Vedang Ghole won **1st prize** in model competition **Biofest** conducted by Modern College of Arts, Commerce and Science, Shivajinagar, Pune for the model 'Microbial Fuel Cell'.

M. Sc. Student Dhriti Deka (MSc II) won

first prize in Horizon Live photography intercollegiate competition conducted by Sinhgad College of Science.

● M. Sc. Student Namrata Deo (MSc II) won a prize as **second runner up** in **Horizon Live photography intercollegiate competition** conducted by Sinhgad College of Science.

● S. Y. B. Sc. Students Sayali Hanamghar, Rutuja Gumaste, Amruta Kulkarni, Mohnish Sharma and Vedang Ghole participated in Model competition **Horizon** conducted by Sinhgad College of Science.

● A research project "Microbial Fuel Cell" by S. Y. B. Sc. Students Sayali Hanamghar, Rutuja Gumaste, Amruta Kulkarni, Mohnish Sharma and Vedang Ghole are **selected and funded** with Rs. 1500/- by Bhau Institute of Technology Pune and Eaton in a National level project competition.

● **Participation in Symposium:** Students of M.Sc I & M.Sc. II participated in the National level Symposium on "**Microbes: Molecular Ecology and Systematics**" organized jointly by the Microbial Culture Collection (MCC), NCCS and the Association of Microbiologists of India (AMI) Pune Unit, held at YASHADA, Pune on 6th and 7th September 2012.

● Sayali Hanamghar, Rutuja Gumaste, Amruta Kulkarni, Lipi Joshi and Vedang Ghole (S. Y. B. Sc.) are selected to participate in different activities by PICC (Pune Inter-collegiate consortium) whereas Sayali Hanamghar (S. Y. B. Sc.) and Sharvari Sadavarte (F. Y. B. Sc.) are selected by PICC to work on projects

under the guidance of senior scientists/ researchers.

- Project Based on **Ecofriendly Innovation "Rise of degraders"** by Pratima Mali, Sourabh Gaikwad (M.Sc I) and Rashmi Ahire (F.Y.B.Sc) was selected for display at Vividha -2012-13.
- The department conducted **Rangoli Competition** and **Salad Decoration** competitions with Microbiology as a theme, during Science Exhibition.

Rangoli competition

Sr No.	Participants	Topic	Rank
1	Namita Gujarati, Sonal More, Leena Jacob, Yashashree Waikar (M.Sc.II)	Tissue Damage	1

Salad decoration competition

Sr No.	Participants	Topic	Rank
1	Sameer Bhota, Snehal Pardeshi, Rohit Joshi	Cross section of Thymus	2

4) Staff Achievements

1. Mrs. Sneha Ogale

- Participated in **Symposium on Microbes: Molecular Ecology and Systematics** organized jointly by the Microbial Culture Collection(MCC), NCCS and the **Association of Microbiologists of India (AMI) Pune Unit**, held at YASHADA, Pune on 6th and 7th September 2012.
- Participated in **Quality Enhancement workshop** organized by Microbiology Association, Department of Microbiology,

Modern College of Arts, Science and Commerce, Shivajinagar, Pune-05, on 5/02/2013.

- Participated in One Day Workshop on **'Implementation of Credit System for PG courses in Colleges Affiliated to University of Pune'**, organized by Internal Quality Assurance Cell, Abasaheb Garware College, Pune on 13/02/13.
 - Participated in **Inter-Rotary Club Ekankika Spardha 2012-13**, organized by Rotary Club of Shivajinagar, Pune.
 - **Life member** of Association of Microbiologists India.
 - **Life member** of Society of Biological Chemists (India).
- #### 2. Dr. Mrs. Neelima Kulkarni
- Attended a **"F. Y. BSc. Syllabus restructuring workshop"** organized by Department of Microbiology, H. V. Desai College, on 4/02/13.
 - Attended a **"Quality Enhancement workshop"** organized by Microbiology Association, Department of Microbiology, Modern College of Arts, Science and Commerce, Shivajinagar, Pune-05, on 5/02/2013.
 - Participated in One Day Workshop on **'Implementation of Credit System for PG courses in Colleges Affiliated to University of Pune'**, organized by Internal Quality Assurance Cell, Abasaheb Garware College, Pune on 13/02/13.
 - Worked as PICC Co-ordinator for 2012-2013.
 - **Life member** of Association of Microbiologists India.
 - **Life member** of Society of Biological Chemists (India).

Mrs. Nanditha Shenoy

Attended a **“Quality Enhancement workshop”** organized by Microbiology Association, Department of Microbiology, Modern College of Arts, Science and Commerce, Shivajinagar, Pune-05, on 5/02/2013.

Mr. Prasad Deshmanc

Attended a **“Quality Enhancement workshop”** organized by Microbiology Association, Department of Microbiology, Modern College of Arts, Science and Commerce, Shivajinagar, Pune-05, on 5/02/2013.

Assistant coordinator: UGC sanctioned Career Oriented Course, 'Applied Techniques in Industries and Laboratories' for T.Y.B.Sc students

Mrs. Vrushali Deshmukh

Assistant coordinator: UGC sanctioned Career Oriented Course, 'Applied Techniques in Industries and Laboratories' for T.Y.B.Sc students.

Attended a **“Quality Enhancement Workshop”** organized by Microbiology Association, Department of Microbiology, Modern College of Arts, Science and Commerce, Shivajinagar, Pune-05, on 5/02/13.

Working as **Zonal Officer**, Electoral list preparation, 210-Kothrud Constituency.

Mrs. Vaidehi Dande

Attended a **“Quality Enhancement Workshop”** organized by Microbiology Association, Department of Microbiology, Modern College of Arts, Science and Commerce, Shivajinagar, Pune-05, on 5/02/2013.

- Attended a workshop on **“Women Entrepreneurship Development”** organized by **Maharatta Chamber of Commerce, Pune.**

- Attended a lecture series organized by **“Biocrats”** and **Persistent Technologies Limited, Pune.**

- **Conducted a bridge course on Immunology for M.Sc. II Students**

- **Life Member** of Association of Microbiologists, India.

7. Mrs. Ashwini Satbhai

- Attended **“Quality Enhancement Workshop”** organized by Microbiology Association, Department of Microbiology, Modern College of Arts, Science and Commerce, Shivajinagar, Pune-05, on 5/02/2013.

- Attended a workshop on **“Women Entrepreneurship Development”** organized by **Maharatta Chamber of Commerce, Pune.**

- Attended a lecture series organized by **“Biocrats”** and **Persistent Technologies Limited, Pune.**

- **College Coordinator “State Level Microbiology Contest 2012-13”** conducted by **R. C. Patel College; Shirpur.**

- **Life member** of Association of Microbiologists, India.

8. Mrs. Maya Bhanu

- Attended a **“Quality Enhancement workshop”** organized by Microbiology Association, Department of Microbiology, Modern College of Arts, Science and Commerce, Shivajinagar, Pune-05, on 5/02/2013.

9. **Dr. Kavita Parekh**

- **Co-ordinator:** UGC sanctioned Career Oriented Course, 'Applied Techniques in Industries and Laboratories' for T.Y.B.Sc students.
- **Life member** of Association of Microbiologists, India.
- **Think tank member:** Biocrats.

10. **Ms Debangi Chattopadyay**

- Attended a “**Quality Enhancement Workshop**” organized by Microbiology Association, Department of Microbiology, Modern College of Arts, Science and Commerce, Shivajinagar, Pune-05, on 5/02/2013.

11. **Ms Khushboo Ravalani**

- Attended a **Quality Enhancement Workshop** organized by Microbiology Association, Department of Microbiology, Modern College of Arts, Science and Commerce, Shivajinagar, Pune-05, on 5/02/2013.

5) **Special Activities**

I. **Placement Cell Activities**

- **Campus Interviews** were conducted by: Evolvus Systems, Pune. One student was placed.
- **Students were also recommended for placement to industries/ institutes**
 - Tata Chemicals Ltd. Pirangut, Pune
 - Modern College, Shivajinagar, Pune
 - Hi-Tech Biosciences Pvt. Ltd.
 - Emcure Pharmaceuticals, Pune
 - IT cube solutions, Pune
 - Sahyadri Hospital, Pune

I. **Placement Drive**

- Career versity in association with leading food industries in India organized the

placement drive. The food industries who conducted the drive were

- Foodrite India
- Cafco Food Products
- Nutrotop
- Chordia Foods (Pravin Masalewale)
- Samruddha Jeevan

● **Workshop Conducted**

In collaboration with the **Board of Student Welfare, University of Pune**, two day **workshop “Right Groundwork For Right Industry”** was organized for graduate and postgraduate students. The experts from pharmaceutical industries and Biotechnology industries were invited as resource persons.

- “**Udaan**” was initiated in the month of August 2010 for giving students maximum exposure to the vast opportunities available in industries before they take a decision of their future career. Each student of M.Sc. II gathers and displays the complete profile of one of the leading industries.

● **Student Interactions for current students with well-placed alumni**

- Gaurav Gunjal, Zee Education Ltd. Pune
- Imran Khan, Persuing Ph.D. at South Korea
- Chinmay Tikhe, Persuing Ph. D. at Louisiana State Univ. USA

II. **Water Potability Testing**

In Aug 2010, we have started a new activity of **testing the Potability of drinking water** available at our College. This activity is undertaken by T.Y.B.Sc. Microbiology students.

- III. **Food Quality Assurance Cell** This activity was started in 2010-11 to test the Quality of food from the College Canteen. It aims to monitor & assess the Microbiological quality of canteen food and the general level of hygiene in the canteen.
- IV. **UGC sponsored Career Oriented Certificate Course:** The Department offered a UGC sponsored Career Oriented

Certificate Course in Applied Techniques in Industry and Laboratories from 2012-13. The syllabus for the same was approved by University of Pune. Sixteen students of T.Y.B.Sc Microbiology opted for this course in year 2012-13.

Mrs. Sneha Ogale

Head, Department of Microbiology

Statistics Department

Academic Achievements

Students Achievements

- ◆ Students of F.Y. B.Sc. (General and Computer Science) have completed various projects on Real life situation.
- Time series analysis of Petrol prices.
- Analysis of number of deaths due to Malaria
- A statistical report on use of internet by students.
- Analysis of data related to No. of vehicles in Pune.
- Analysis of data of generation and

consumption of electricity in Maharashtra.

- Statistical analysis for crime against women.
- Statistical analysis of rape cases.
- A statistical report on child crime.
- ◆ Students of F.Y. B.Sc. (General and Computer Science) have participated in statistics quiz "Who wants to be a statistics scholar?". Three teams are winner teams Boys of F.Y. Comp. (Div B), Girls of F.Y. Comp. (Div A), and F.Y. B.Sc.

Prof. Rajashree Umrani

Head, Department of Statistics

Zoology Department

Department Activities :

- ◆ Study tours & visits
- F.Y.B.Sc- Bhimashankar (09th January 2013).
- S.Y.B.Sc-Fishery Institute, Manjri, Hadapsar (16th August 2012)
- T.Y.B.Sc- Savantwadi, Vengurla, Goa, Malvan, Sindhudurg fort, Kunkeshwar (1st January to 06th January 2013)
- Visit to fisheries – S.Y.B.Sc. &

T.Y.B.Sc. students were taken to Fishery Institute, Hadapsar on 16th August 2012

- Visit to pathology museum - T.Y.B.Sc. students were taken to Pathology Museum of B.J. Medical College, Pune on 24th January 2013
- Visit to water purification plant-T.Y.B.Sc. Students were taken to Water purification plant, Parvati, Pune on 13th February 2013.

B. Extension Activities/Exhibitions/ Projects

o Science Exhibition (**Anubhuti**) on 11th and 12th of January.

No. of Projects: 11

No. of students participated: 31

● **Student Achievements**

1. **Fertilization in humans:-**

TYBSc. Students: Mrudhgantha Ranganikar, Swarali Kulkarni, Pranali Kulkarni won 1st prize in intercollegiate competition- **ZOOFEST held on 22nd & 23rd January in N.S. Wadia College.**

2. **Endocrinology**

TYBSc. Students: Swagata Mukharjee, Trupti Lahane, Jyoti Gaikwad won 2nd prize in intercollegiate competition **ZOOFEST held on 22nd & 23rd January in N.S. Wadia College.**

Poster Presentation

3. **Applications of Hardy- Weinberg's Law & Eugenics to improve human health**

FYBSc. Students: Pooja Waidande, Mamta Sharma, Madhu Kumara, Deepshika Manerkar won 1st prize in intercollegiate competition- **ZOOFEST held on 22nd & 23rd January in N.S. Wadia College.**

● **Endocrinology:** TYBSc. Students: Swagata Mukharjee, Trupti Lahane, Jyoti Gaikwad won 3rd prize in model making competition.

● **Staff Achievements**

● **Prof. Bharati Patil**

Research Paper publish in National Journal

Bharati Patil (2013) "Studies on monthly variations of Biological parameters of Ganesh Pond, Pune, Maharashtra, National Journal of Indian Streams Research Journal Vol. 3. Issue - 3 - (2230-7850)

● **Prof. Sangita Sontakke**

Participation in one day workshop on FYBSc syllabus restructuring in Zoology organized by H. V. Desai College, Pune & BOS(Zoology)

● **Prof. Swapnil Supekar**

- Registration for Ph.D in Department of Zoology, University of Pune

- Publication of Research Paper – "Effects of Chloremequat Chloride on *Drosophila melanogaster*" in National Journal of Life Sciences.

Dr. Sanjay Kharat

Head, Department of Zoology

Central Library

Departmental Activities

Library book collection has crossed the number 21000. In Academic Year 2012-13 more than 2000 books are added in library. Total 85 National and International journals & magazines are subscribed in the library in Print form. For online resources like journals, ebooks, archives, theses dissertations and other scholarly material

library has taken membership of INFONET and DELNET and created Portal for different e-resources on our College website.

Activities conducted by the Library

1. **Book Exhibition :** On the occasion of 120th Birth Anniversary of Dr. S.R. Ranganathan, Father of Indian Librarianship library has organized Grand

Book Exhibition on 8th August 2012. Exhibition was inaugurated the hands of Principal Dr. Sanjay S Kharat.

1. **Mobile Book Library:** One day event of "The Library on Wheels" of PEARSON PUBLISHING GROUP has been arranged on 14th July 2012. The library displays all the new arrivals of the latest study material published by Pearson, Groups and to make hands on experience for the students on the campus.

1. **Guest Lecture :** Organized guest lecture of Mr. Shankar Ramanathan, corporate trainer on Goal Setting and Success In Life for all staff and students under UGC career counseling and guidance scheme on 22nd August 2012 at Central Library Reading Hall.

1. **Information Literacy Programs -**

- o Organized Information Literacy Program for all M.Sc. Microbiology students to make them aware of how to Access E-Resources on 24th August 2012.
- o Commerce Students on 22nd August 2012.
- o Biotechnology Students 26th August 2012.
- o For competitive Exam Cell Students on January 11, 2013

1. **Mini-Workshop -**

Organized workshop for all teaching staff members on How to access different E-Resources along with hands on session at digital library on 31st August 2012 – 1st September 2012.

1. **Bharatiya Sanskriti Examination**

On the occasion of 150th Birth Anniversary of Swami Vivekananda

conducted examination on Swami Vivekananda book for all students which was organized by Vivekananda Kendra, Pune on 9th September 2012.

7. **Visit of Modern High School Students** Students of Modern High School, Shivajinagar of Std VI, VII, VIII and IXth to Central Library on Friday 19th Oct, 2012

8. **Transforming Indians to Transform India**

Organized the presentation sessions on national mission "Transforming Indians to Transform India" of Chinmaya Mission for all staff and students on 17th and 18th December 2012 at A. V. Hall and Central Library.

9. **Annual Poster Competition:** Conducted Annual poster competition on the theme "Transforming India by Transforming Self". Posters, Prints, Art Works are invited from all UG and PG Students.

10. **International Workshop:** Organized International Workshop on Exploring ABCD Open Source Software on 5th March, 2013 by International Trainer Mr. Alisson De Castro, Brazil in partnership with Modal Network Company, Brazil and Vliir, Bireme, Who, Belgium. Total 63 participants participated in this workshop.

ACHIEVEMENTS

Librarian Ms. Sangeeta N. Dhamdhare

- Nominated as Editorial Board Member of International Journal of Library and Information Science of Academic Journals.
- Nominated as Editorial Board Member of International Journal of Computing, Communication and Networking of World

Academy of Research in Science and Engineering.

- Nominated as Editorial Board Member Sampurna Diksha proposed Magazine
- Registered for PhD at Rashtrasant Tukdoji Maharaj Nagpur University, Nagpur
- Attended one day workshop for Librarians on Drupal organized by Central Library AISSMS College of Engineering and Max Bohr on 5th October 2012.
- BCUD Minor research project Building knowledge management model for higher education institutes has been sanctioned by the University of Pune for the year 2012-14

PUBLICATIONS-

- **Dhamdhare Sangeeta Namdev** (2012). ICT And Web Technology Based Innovations in Education Sector. Turkish Online Journal of Distance Education-To JDE October, 2012
- **Sangeeta Namdev Dhamdhare** (2012). "Changing Face of Academic Libraries". accepted in Pearl : A Journal of Library and Information Science (Vol. 6, No. 1, Jan-March, 2012)
- **Sangeeta Namdev Dhamdhare** (2012). "Application of Cloud Computing and Virtualization Technologies in Libraries". Paper accepted at Internet Librarian International 12: The Innovation and Technology Conference for Information Professionals at London in the month of October, 2012
- **Sangeeta Namdev Dhamdhare** (2012). "E-resource management using OSS: a

case study". Proceedings of National Conference on "Trends in Developing and Managing e-Resources in Libraries (TDMeRL-2012)" 25th and 26th May 2012, Visvesvaraya Technological University (VTU), Belgaum, Karnataka.

- **Manjiri Karambelkar, Sangeeta Dhamdhare, Prashant L. Phugnar, N B Dahibhate** (2012). "E-learning: Future trends and Challenges to Academic Libraries". International Journal of Information Technology & Computer Science (IJITCS), Vol 2.
- **Egbert De Smet and Sangeeta N. Dhamdhare** (2012). "Publishing and sharing library resources with the ABCD Site". Information Development, Sage Publications, London.
- **Sangeeta N. Dhamdhare** (2012). "Digital Library Services and Practices: an online survey" International Journal of Library Science, CESER Publications, Roorkee, Vol. 6.
- **Sangeeta Namdev Dhamdhare** (2013). Editing book Cloud computing and virtualization technologies in libraries published by IGI Global, USA

Library Staff

- Miss Shital Shetty, Library Clerks cleared her M.Lib.I.Sc. Exam from Bharati Vidyapeeth.
- Mrs. Vidya Sundar, Library Clerks cleared her M.Lib.I.Sc. Exam from Bharati Vidyapeeth.

Sangita Dhamdhare
Librarian

कार्यालयीन अहवाल

आपल्या महाविद्यालयाच्या प्रशासकीय कार्यालयाचा अहवाल सादर करताना सर्वप्रथम आपल्या महाविद्यालयाला पुणे विद्यापीठाच्या गुणवत्ता सुधार समेकित शैक्षणिक वर्ष २०१२-१३साठीचा प्रथम क्रमांकाचा शहरी विभागातील सर्वोत्कृष्ट संलग्न महाविद्यालय पुरस्कार (अव्यावसायिक अभ्यासक्रम) वरच्या अशा अतिशय प्रामाणिक व अथक प्रयत्नांमुळे मेळला असे आपल्या महाविद्यालयाचे सर्व विद्यार्थी, सारेच कार्याध्यक्ष डॉ. गजानन एकबोटे, सचिव मा. प्रशासनांत देशमुख, स्थानिक व्यवस्थापन समितीचे अध्यक्ष मा. प्रा. सुरेश तोडकर, आमचे मार्गदर्शक मा. प्रा. प्रकाश दीक्षित, महाविद्यालयाचे प्राचार्य मा. डॉ. मंगल खरात, महाविद्यालयातील सर्व प्राध्यापक आणि सारेच प्रशासकीय कर्मचारी यांचे मी कार्यालयाच्या प्रति हार्दिक अभिनंदन करतो.

महाविद्यालयातील विद्यार्थी हा केंद्रबिंदू मानून विद्यार्थ्यांना जास्तीत जास्त सुविधा पुरविण्याचा प्रामाणिक प्रयत्न आम्ही या वर्षी केलेला आहे आणि यापुढे ही ते शीत राहू अशी मी सर्व विद्यार्थ्यांना हमी देतो. महाविद्यालयाचे प्रशासकीय कार्यालय जवळजवळ पूर्णपणे संगणकीकृत करण्यात आलेले आहे. विद्यार्थ्यांना लागणारी माहिती त्वरित कशाप्रकारे देता येईल याबाबत प्रशासकीय कर्मचारी नेहमीच जागरूक असतात. या सर्व विद्यार्थ्यांचे परीक्षा अर्ज, शिष्यवृत्ती अर्ज ऑनलाईन प्रत्येकाकरिता त्याबाबत विद्यार्थ्यांना योग्य सुविधा प्रत्येकाच्या दृष्टिकोनात विद्यार्थ्यांसाठी प्रयोगशाळेतील प्रयोग, स्टेशनरी व इंटरनेट सुविधा उपलब्ध करून देण्यात आलेली होती तसेच त्यांना मार्गदर्शन प्रदान करणारी महाविद्यालयातील सहकारी प्राध्यापक

आणि प्रशासकीय कर्मचारी यांची नियुक्ती करण्यात आली होती.

या वर्षी कार्यालयातील आमच्या सहकारी सौ. भारती भोसले व तृप्ती कुलकर्णी यांनी रामकृष्ण मोरे महाविद्यालय, आकुर्डी यांनी आयोजित केलेल्या प्रशासकीय कर्मचाऱ्यांसाठी योगसाधना या विषयावरील राज्यस्तरीय कार्यशाळेत सहभाग घेतला. आशयघन या सांस्कृतिक कार्यक्रमात अनेक प्रशासकीय कर्मचारी सहभागी झाले होते. प्रयोगशाळा व ग्रंथालयातील आमचे सहकारी श्री. चारुदत्त लाटे व सचिन कलढोणकर यांनी देखील प्रयोगशाळेतील सुरक्षितता या विषयावरील अकोला येथील महाविद्यालयाने आयोजित केलेल्या राज्यस्तरीय कार्यशाळेत भाग घेतला. आपल्या महाविद्यालयाने आयोजित केलेल्या 'हिस्ट्री स्कॉलर' या परीक्षेमध्ये श्री. चारुदत्त लाटे यांनी द्वितीय क्रमांक पटकविला. ग्रंथालय विभागातील ग्रंथालय परिचर श्री. संतोष मोहोळ यांनी या वर्षी कला शाखेतून पदवी प्राप्त केली. त्यांचे हे यश त्यांच्या इतर सहकाऱ्यांसाठी त्यांची शैक्षणिक गुणवत्ता वाढविण्याच्या दृष्टिकोनातून नक्कीच प्रेरणादायी ठरेल.

दरवर्षीप्रमाणे महाविद्यालयामध्ये विविध कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात आले होते. त्यामध्ये प्रामुख्याने शिवजयंती, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर जयंती व माजी विद्यार्थ्यांचा मेळावा यांचा समावेश होतो. आगामी काळात कार्यालयाचे कामकाज जास्तीत जास्त विद्यार्थीभिमुख असावे यासाठी आम्ही सारेच प्रयत्नशील आहोत.

गणेश साठे
कार्यालयीन अधीक्षक

Reports of Seminars and workshops

International Workshop on ABCD Open Source Software for library and Information Professionals

Library and Information Centre of Modern College of Arts, Science and Commerce, Ganeshkhind, Pune 16 organized International workshop on Exploring ABCD (Automation of Libraries and Centre of Documentation) Open Source Software by International Trainer Mr. Alisson De Castro, Brazil (Latin America) in collaboration with VLIR (Flemish Interuniversity Council) Belgium, BIREME (World Health Organization) Latin America and Modal Network Company, Brazil. The workshop was inaugurated by Dr. Vijay Khare, Director, International Students Centre, University of Pune and Prof. Suresh Todkar, LMC Chairman, Modern College. Dr. Sanjay Kharat, Principal of Modern College welcomed the guest and delegates and explained proactive role of College in holding academic progress unprivileged group of Society. The key note speech delivered by Prof. Dr. Egbert De Smet, Project Leader ABCD Software and Head of the Department, Library and Information Science, Antwerp, Belgium. More than 60 participants from all over India participated in the workshop. ABCD is an open source integrated Library System developed by BIREME (WHO, Brazil) in collaboration with the Flemish Interuniversity Council, Belgium. ABCD aims at providing an integrated library management tool covering all main functions in today's libraries. i. e. acquisitions, bibliographic database management, user's management, loans management, serials control (online as well as

print), and Federated search tool for local and external bibliographic databases, creation of digital library, institutional repository and library portal/website. The software is very easy to use and one can create their own databases using templates given in International Standards formats like MARC 21. Ms. Sangeeta Dhamdhare, Librarian, Modern College co-ordinated the workshop. The software will help all libraries to meet evolving needs of patrons and to cope up with the time. Hands of training was given to the participants in computer laboratory.

The chief guest for valedictory function was Dr. Neela Deshpande, Librarian and Head of the Department, Jaykar Library, University of Pune. She said such workshops should be organized and as this software is based on UNESCO's powerful ISIS technology and many research centers and Universities are already using this software. Being free software this software will be boon for Indian libraries.

At the time of workshop following members were present. Vice Principals Prof. Jyoti Gangagras, Prof. Shubhangi Joshi, Prof. Swati Kandharkar, Prof. Shubhangi Bhatambrekar, etc. The function was compered by Prof. Shampa Chakravarty and Prof. Minal Jabade. Ms. Sangeeta Dhamdhare, Librarian gave summary of the workshop and vote of thanks.

Sangeeta Dhamdhare
Librarian

UGC Sponsored National conference on 'Emerging Trends in Entrepreneurship' : Global Perspective

Modern College of Arts, Science and Commerce, Ganeshkhind organized a Two day National conference on "Emerging Trends in Entrepreneurship : Global Perspective", on 1st and 2nd February 2013, at Shankarrao Kanitkar Sabhagrah in College premises.

The objective of organizing such conference was to understand new trends in entrepreneurship, to have a discussion on it from all classes of education like academicians, industry experts and potential researchers. Conference theme was to concentrate on different dimensions of entrepreneurship such as Economic and Social dimensions.

The conference was inaugurated by Mr. Abhijeet Gholap, Founder President and CEO Optra System Pvt. Ltd. and Mr. Anant Sardeshmukh, Director General Maratha Chamber of Commerce. In his inaugural address Mr. Gholap explored his journey towards the excellence and how he kept on getting up on the ladder of success to be the founder president and CEO of Optra Systems Pvt. Ltd. He suggested that as service sector is reaching to the saturation point, one should concentrate in getting into research and intellectual property rights. Mr. Sardeshmukh shared his views on Traits of Entrepreneurship and its applications in business. Mr. Shamkant Sardeshmukh, secretary of P.E. Society, Prof. V.K. Todkar, Joint secretary of P.E. Society, Prof. P. G. Dixit, Dy. Secretary of P. E. Society, Principal Dr. Sanjay Kharat presided the function.

In the Conference experts from various fields shared their thoughts and experiences on entrepreneurship. It covered the topics like Agri entrepreneurship, Rural entrepreneurship,

Entrepreneurial opportunities in IT sector etc. Experts from corporate sector, Research scholars, Teachers and students participated in the Conference. Seventeen teachers presented their research papers on different avenues like Micro finance, Campus Entrepreneurship, Case studies etc.

Mr. Pradeep Bhargava, Director Cummins India Ltd and Chairman CII Western Region gave his address at valedictory function of the Conference. He guided the audience and shared his expertise on entrepreneurship and social entrepreneurship. Dr. Sanjay Kaptan Head of Department of Commerce, University of Pune presided the function. Prof Suresh Todkar, Joint secretary Progressive Education Society and Prof. Prakash Dixit, Deputy secretary of Progressive Education Society attended valedictory function of the Conference. The Conference was organized under the able guidance of Principal Dr. Sanjay Kharat, Prof. Shubhangi Joshi, Vice Principal, faculty of Commerce coordinated the Conference

Overall the conference fulfilled its objectives successfully. The sessions were well attended by participants like academicians, researchers, Post graduate students all over from India. They had good conversation with the speakers and cleared their doubts and gain an insight into the process of entrepreneurship.

Economic and social dimensions were well explained and decided in the Conference by various speakers. They agreed that it is a journey with ups and downs and a person with determination can only survive in this process.

Prof. Subhangi Joshi

Co-ordinator

One Day Workshop on Antar-Vdiya Shakhiy, Abhyasachi Disha : History, Sociology, Economics

IDS department of University of Pune & Modern College Ganesh Khind, Pune organized one day workshop on *Antar-vdiyashakhiy, Abhyasachi disha* : History, Sociology, Economics on 6 feb 2013 for P.G. students & Research scholars & teachers 112 delegates participated in the workshop the workshop was inaugurated at the hands of Dr. Sanjay Kharat Principal, Modern College & chief guest was Dr. Raja Dixit (Director IDS, Pune University)

About 75 students from various colleges, 21 teachers & 6 others participated in the workshop, Dr. Raja Dixit delivered keynote

address. Dr. Shruti Tambe on Loksahitaycha Samajshastriy Abhays. Prof. Padmakar Prabhune (Assi. prof. C.T. Bora College, Shirur) delivered a speech on Itihasacha Antarshakhiya Abhays. Shri Abhay Tilak (Arthobodh) delivered a speech on Arthashastracha Antarshakhiya Abhays

Dr. Gautam Bhong (Dean, Mental Moral & Science University of Pune HOD Dept. of Economics A.G. College Pune, was Chief guest for the valedictory function.

Mr. Shruti Bhatkhande
Co-ordinator

पुणे विद्यापीठ प्रौढ निरंतर शिक्षण आणि ज्ञानविस्तार विभाग आणि मॉडर्न महाविद्यालय, गणेशखिंड यांचे संयुक्त विद्यमाने आयोजित एकदिवसीय कार्यशाळा अहवाल

१) जागतिक लोकसंख्या दिन कार्यशाळा

मॉडर्न महाविद्यालय गणेशखिंड पुणे ५३ व प्रौढ निरंतर शिक्षण आणि ज्ञानविस्तार विभाग पुणे विद्यापीठ पुणे यांच्या संयुक्त सहकार्याने जागतिक लोकसंख्या दिन ११ जुलै २०१२ रोजी महाविद्यालयात साजरा करण्यात आला. या प्रसंगी प्रमुख वक्ते म्हणून श्री. तेज निवळकर उपस्थित होते. याबरोबर महाविद्यालयाचे डॉ. संजय खरात तसेच पुणे विद्यापीठाच्या प्रौढ निरंतर शिक्षण आणि ज्ञानविस्तार विभागाचे विभाग प्रमुख धनंजय लोखंडे व त्यांचे सहकारी डॉ. गुप्ता उपस्थित होते.

मानवी जीवनावर प्रभाव टाकणारा अत्यंत महत्त्वाचा घटक म्हणून लोकसंख्येकडे पाहिले त्या दृष्टीने या कार्यक्रमाचे आयोजन महाविद्यालयात करण्यात

आले होते याविषयी प्राचार्यांनी मनोगत व्यक्त केले. त्यानंतर कला शाखेच्या उपप्राचार्या प्रा. ज्योती गणगाव यांनी कार्यक्रमाचे प्रास्तविक केले. याशिवाय प्रौढ निरंतर शिक्षण आणि ज्ञानविस्तार विभाग पुणे विद्यापीठाचे विभाग प्रमुख डॉ. धनंजय लोखंडे यांनी व त्यांचे सहकारी डॉ. गुप्ता यांनीही विद्यार्थ्यांशी संवाद साधला.

कार्यक्रमाचे प्रमुख वक्ते डॉ. श्री. तेज निवळकर यांनी लोकसंख्या विषयांतर्गत लोकसंख्याशास्त्र या नव्या अभ्यासविषयाचे महत्त्व समजावून सांगितले. अतिरिक्त लोकसंख्या समस्या व त्यावर उपाय याविषयी विवेक करताना साक्षरतेचे महत्त्व सांगितले याशिवाय लोकसंख्या अभ्यास, लोकसंख्या व रोजगार संबंध, पर्यावरण, कुटुंबनियोजन, लैंगिक शिक्षण, कुटुंबकल्याण, जीवसंरक्षण सुधार कार्यक्रम, व्यसनाधिनता याविषयी चर्चा करण्यात

जलो. या कार्यक्रमाचे समन्वयक म्हणून इतिहास विभाग मूळ श्रुती भातखंडे यांनी महत्त्वाची भूमिका निभावली. या कार्यक्रमाचे सुत्रसंचालन प्रा. श्वेता सावले यांनी केले तसेच प्रा. आबासो शिंदे यांनी कार्यक्रम नियोजनामध्ये मदत केली.

१) रोजगार व उद्योजकता या विषयावरील कार्यशाळा

प्रौढ, निरंतर शिक्षण आणि ज्ञानविस्तार विभाग, पुणे विद्यापीठ व मॉडर्न कला, विज्ञान आणि वाणिज्य महाविद्यालय, गणेशखिंड, पुणे ५३ यांच्या संयुक्त विद्यमाने शनिवार दिनांक ०८/१२/२०१२ रोजी 'रोजगार व उद्योजकता' या विषयावर एकदिवसीय कार्यशाळा आयोजित करण्यात आली. याकरिता महाविद्यालयातील एकूण ५० विद्यार्थी व विद्यार्थिनींची निवड करण्यात आली. ही कार्यशाळा विद्यार्थी व विद्यार्थिनींकरता पूर्णतः निःशुल्क राबविण्यात आली.

'रोजगार व उद्योजकता' या विषयावरील एकदिवसीय कार्यशाळेच्या उद्घाटनप्रसंगी म.प्र.सत्यनारायण (Mananging Director, OECS) यांनी 'आपला आत्मविश्वास महत्त्वाचा असतो, त्याची नकल करून व्यवसाय चालत नाही. आपले स्वप्नेही मोठे असावे, स्वप्न पूर्ण करण्यासाठी स्वतःचे शक्य वापरावे' असे मत मार्गदर्शन करताना व्यक्त केले.

या प्रसंगी संचालक व प्रौढ, निरंतर शिक्षण आणि ज्ञानविस्तार विभागप्रमुख प्रा. डॉ. धनंजय लोखंडे यांनी मार्गदर्शन करताना सामाजिक बांधिलकी म्हणून व्यवसाय योम्य वेळी चांगले संस्कार होणे आवश्यक आहे आपल्या योम्य ज्ञानाचा विस्तार केल्यास रोजगार व व्यवसायाच्या विविध संधी निर्माण होत राहतील, असे मत व्यक्त केले.

'रोजगारनिर्मिती व कौशल्ये' या विषयावर म.प्र.सत्यनारायण (Director, Smartness Training

Academy) यांनी मार्गदर्शन केले. तिसऱ्या सत्राच्या प्रसंगी 'रोजगार व उद्योजकता' या विषयावर मा. डॉ. मुकुंद डोंगरे (HOD) मामासाहेब मोहोळ कॉलेज, रीडर अॅण्ड हेड ऑफ डिपार्टमेंट ऑफ एम. कॉम. यांनी आपले विचार मांडले. 'पदवीनंतरच्या व्यवसायाच्या संधी' या विषयावर मा. सौ. शलाका पुरंदरे (Sr. HR. Executive in Mitsubshin, Electric India Pvt. Ltd.) यांनी विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले. या चर्चासत्राच्या समारोपप्रसंगी खुली चर्चा करण्यात आली.

३) महिला सबलीकरण कार्यशाळा

प्रौढ, निरंतर शिक्षण आणि ज्ञानविस्तार विभाग, पुणे विद्यापीठ व मॉडर्न कला, विज्ञान आणि वाणिज्य महाविद्यालय, गणेशखिंड, पुणे-५३ येथे शनिवार दिनांक १५/१२/२०१२ रोजी 'महिला सबलीकरण' या विषयावर एकदिवसीय कार्यशाळा आयोजित करण्यात आली. महाविद्यालयातील विद्यार्थिनींची व बचत गटातील महिलांची निवड करण्यात आली. ही कार्यशाळा विद्यार्थिनींकरिता व महिलांसाठी पूर्णतः निःशुल्क राबविण्यात आली.

प्रत्येक स्त्री मनाने सबल होणे आवश्यक आहे. असे मत मा. प्राचार्या डॉ. अर्चना ढेकणे (हुजूरपागा महिला महाविद्यालय, लक्ष्मी रोड, पुणे) यांनी या चर्चासत्राच्या उद्घाटनप्रसंगी व्यक्त केले.

दैनंदिन जीवनात महिलांना अनेक समस्या असतात. यामध्ये प्रामुख्याने कौटुंबिक समस्यांवर मात करणाऱ्या महिलांकडून खूप शिकण्यासारखे असते असे मत कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक करताना मा. प्राचार्य डॉ. संजय खरात यांनी व्यक्त केले.

किशोरी विकास, युवती विकास, महिला विकास, आरोग्य, विविध प्रकल्प इत्यादीबाबत माहिती देऊन असंख्य सुप्तगुणांमुळे प्रत्येक काम महिलांना करता येते असे मत मा. बागेश्रीताई पोंक्षे (प्रकल्पप्रमुख, स्त्रीशक्ती प्रबोधन, ज्ञानप्रबोधिनी) यांनी दुसऱ्या सत्राच्या वेळी

व्यक्त केले. तिसऱ्या सत्रात 'प्रसारमाध्यमातील स्त्री प्रतिमा' या विषयावर मा. संयोगिता ढमढेरे (राज्य कार्यक्रम समन्वयक, सी.एफ.आर.) यांनी आपले विचार व्यक्त केले. या चर्चासत्रात सुप्रसिद्ध हास्यकवी श्री. गोकुळ पवार हेही उपस्थित होते. त्यांनी आपल्या हास्यकविता सादर करून प्रेक्षकांची मने प्रसन्न केली. उद्घाटनप्रसंगी सूत्रसंचालन प्रा. डॉ. जयश्री खर्चे व कार्यक्रमसमन्वयक प्रा. आबासो शिंदे यांनी आभार मानले. समारोपप्रसंगी विषयाच्या अनुषंगाने चर्चा करण्यात आली. कार्यशाळा यशस्वी होण्यासाठी प्राचार्य डॉ. संजय खरात, उपप्राचार्या प्रा. ज्योती गगनग्रास यांनी मार्गदर्शन केले. या कार्यशाळेसाठी कलाशाखेतील प्राध्यापक, कर्मचारी व विद्यार्थ्यांनी परिश्रम घेतले.

४) ज्येष्ठ नागरिक कार्यशाळा

प्रौढ, निरंतर शिक्षण आणि ज्ञानविस्तार विभाग, पुणे विद्यापीठ व मॉडर्न कला, विज्ञान आणि वाणिज्य महाविद्यालय, गणेशखिंड, पुणे ५३ यांच्या संयुक्त विद्यमाने शनिवार दिनांक २२/१२/२०१२ रोजी 'ज्येष्ठ नागरिक' या विषयावर एकदिवसीय कार्यशाळा आयोजित करण्यात आली. या कार्यशाळेसाठी महाविद्यालयात ५९ ज्येष्ठ नागरिक उपस्थित राहिले. ही कार्यशाळा पूर्णतः निःशुल्क राबविण्यात आली.

'स्वतः ची काळजी स्वतः घ्या. आम्ही आपल्या सुरक्षिततेसाठी प्रयत्नशील आहोतच. ज्येष्ठ नागरिक संघ समाजाला खूप काही देत असतात' असे विचार श्री. अजय कदम (वरिष्ठ पोलीस निरीक्षक, चतुःशृंगी पोलीस स्टेशन, पुणे) यांनी 'ज्येष्ठांची सुरक्षितता' या विषयावर मार्गदर्शन करतांना उद्घाटनप्रसंगी व्यक्त केले.

(अ) ज्येष्ठ नागरिकांच्या ज्ञानाचा शिक्षणक्षेत्रात उपयोग होणे आवश्यक आहे, असे मत कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक करताना मा. प्राचार्य डॉ. संजय खरात यांनी व्यक्त केले.

वृद्धत्व सुखी होण्यासाठी सकारात्मक विचारांची

गरज असते, असे मत सौ. अनुराधा दामले यांनी 'सुखे नि जीवनाची गुरुकिल्ली' या विषयावर मार्गदर्शन करतांना व्यक्त केले. तिसऱ्या सत्रात विविध विषयांवरील मानसिक ताण कमी करणारी भजने बिबवेवाडी ज्येष्ठ नागरिक संघातील महिलांनी सादर केली. चौथ्या सत्रात राहण्यासाठी व आनंदी जीवनासाठी खुल जा सिमसिम या विषयाचे कथाकथन सौ. वृंदा दिवाण यांनी सादर केले.

पाचव्या सत्रात श्री. अशोक शहा व श्री. चंद्रगोखर धर्माधिकारी यांनी विडंबन काव्य केले. प्रत्येकाने आपल्या भविष्यासाठी योग्य नियोजनपूर्वक आर्थिक तरतूद करावी, गरज नसलेली वस्तू घेऊ नये. अन्यथा गरजेची वस्तू विकावी लागेल. असे मत 'ज्येष्ठ नागरिकांच्या भविष्यकालीन आर्थिक तरतूदी' या विषयावर श्री. डी. एस. गडे यांनी व्यक्त केले. या कार्यशाळेस ज्येष्ठ नागरिकांनी भरभरून दाद दिली.

या कार्यक्रमाच्या उद्घाटनप्रसंगी सूत्रसंचालन प्रा. ज्ञानेश्वर ठाकरे व कार्यक्रमसमन्वयक प्रा. आबासो शिंदे यांनी आभार मानले. कार्यशाळा यशस्वी होण्यासाठी प्राचार्य डॉ. संजय खरात, उपप्राचार्या प्रा. स्वाती कंधारकर यांनी मार्गदर्शन केले. या कार्यशाळेसाठी विज्ञान शाखेतील प्राध्यापक, कर्मचारी व विद्यार्थ्यांनी परिश्रम घेतले.

५) क्रांतीज्योती सावित्रीबाई फुले यांचे सामाजिक कार्य या विषयावरील कार्यशाळा :

प्रौढ, निरंतर शिक्षण आणि ज्ञानविस्तार विभाग, पुणे विद्यापीठ व मॉडर्न कला, विज्ञान आणि वाणिज्य महाविद्यालय, गणेशखिंड, पुणे-५३ येथे गुरुवार दिनांक १०/०१/२०१३ रोजी 'क्रांतीज्योती सावित्रीबाई फुले यांचे सामाजिक कार्य' या विषयावर एकदिवसीय कार्यशाळा आयोजित करण्यात आली. याकरिता महाविद्यालयातील इच्छुक ६० विद्यार्थी व विद्यार्थिनींचा निवड करण्यात आली. सदर कार्यशाळा महाविद्यालयातील कै. शंकरराव कानिटकर सभागृहात घेण्यात आली.

सत्र पहिले : उद्घाटनप्रसंगी क्रांतिज्योती सावित्रीबाई फुले यांच्या प्रतिमेचे पूजन करण्यात आले. 'क्रियांना आजही संघर्ष करावा लागतो. क्रांतिज्योती सावित्रीबाई फुले यांनी अनेक अनिष्ट चालीरीती, गैरवाज याविरुद्ध आवाज उठवला होता. असे मा. संहा गोळे (स्त्री - अभ्यास केंद्र, पुणे विद्यापीठ) यांनी 'क्रांतिज्योती सावित्रीबाई फुले यांचे सामाजिक कार्य' या विषयावर मार्गदर्शन करतांना प्रथम सत्रात सांगितले. या प्रसंगी महाविद्यालयाचे प्राचार्यही उपस्थित होते. उपस्थित आपली विकासाकडे वाटचाल चालू आहे. यामध्ये सर्वांनीच समाजात होणारे बदल डोळसपणे लक्षाची गरज आहे कारण समाज देखील विकसित होत आहे, असे मत कार्यक्रमात मार्गदर्शन करताना मा. प्रा. संजय खरात यांनी व्यक्त केले.

सत्र दुसरे: क्रांतिज्योती सावित्रीबाईंनी आपल्या यत्नातून उद्योग, विद्यादान, सदाचरण, व्यसने, कर्जे या विषयांवर मौलिक असे विचार त्यावेळी मांडले. त्याच आज देखील उपयोग होत आहे, असे मत प्रा. श्रुती भातखंडे यांनी मांडले.

सत्र तिसरे : स्वयंशिस्तीतून उच्च ध्येय गाठण्यासाठी आपण चांगली जीवनकौशल्ये आत्मसात करणे आवश्यक आहे असे मत 'महिला व सामाजिक सुरक्षा' या विषयावर प्रा. डॉ. शाकेरा इनामदार (समन्वयक, वृद्ध सेवा योजना, पुणे विद्यापीठ) यांनी मांडले.

सत्र चौथे : प्रा. ज्योती गगनग्रास (उपप्राचार्या, कला शाखा व समाजशास्त्र विभागप्रमुख) व प्रा. डॉ. शोभा नातू (मानवशास्त्र विभागप्रमुख) यांनी 'समाजजागृतीविषयक लोकगीते' या प्रसंगी सादर केली व समाजजागृती विषयक विचारांचे महत्त्व यावर आपले विचार मांडले.

1) जागतिक महिला दिन आणि क्रांतिज्योती सावित्रीबाई फुले स्मृतिदिनानिमित्त आयोजित केलेल्या कार्यक्रमाचा अहवाल

प्रौढ, निरंतर शिक्षण आणि ज्ञानविस्तार विभाग, पुणे विद्यापीठ व मॉडर्न कला, विज्ञान आणि वाणिज्य महाविद्यालय, गणेशखिंड, पुणे-५३ च्या संयुक्त सहकार्याने मंगळवार, दि. १२-३-२०१३ रोजी जागतिक महिला दिन (८ मार्च) आणि क्रांतिज्योती सावित्रीबाई फुले स्मृतिदिन (१० मार्च) यांचे संयुक्तपणे आयोजन करण्यात आले होते. या एकदिवसीय कार्यशाळेचे उद्घाटन मा. प्रा. निशा भंडारे (मराठी विभाग), मॉडर्न महाविद्यालय, शिवाजीनगर) यांच्या शुभहस्ते करण्यात आले. त्यांनी 'क्रांतिज्योती सावित्रीबाई फुले यांच्या दृष्टिकोनातून आजची स्त्री' या विषयावर मांडणी केली. द्वितीय सत्रात डॉ. वर्षा जोशी (वाडिया महाविद्यालय), यांनी 'स्वयंपाकघरातील विज्ञान' या विषयावर वैज्ञानिक व पोषक दृष्टिकोनातून सत्वयुक्त आहारविषयी मार्गदर्शन केले. तृतीय सत्रात श्रीमती विद्या शहा यांनी उद्योजकता आणि महिला सबलीकरण याविषयी विद्यार्थिनींना उद्योजक होण्यासाठी लागणाऱ्या कौशल्यांची (skills) माहिती दिली. चतुर्थ सत्रात प्रा. ज्योती गगनग्रास (उपप्राचार्या) यांनी आरोग्य आणि महिला सबलीकरण याविषयी मार्गदर्शन केले. या चर्चासत्रात एकूण ५० विद्यार्थिनी व महिलांचा सहभाग होता.

प्रौढ, निरंतर शिक्षण आणि ज्ञानविस्तार विभागातर्फे मा. डॉ. विलास आढाव हे उपस्थित होते. त्यांनी विभागातर्फे आयोजित केल्या जाणाऱ्या विविध उपक्रमांची माहिती दिली. मा. प्राचार्य डॉ. संजय खरात यांनी उपस्थितांचे स्वागत करून महिला सबलीकरणाविषयी भाष्य केले. उद्घाटन समारंभाचे सूत्रसंचालन व कार्यशाळेचे नियोजन प्रा. श्रुती भातखंडे (इतिहास विभागप्रमुख) यांनी केले. प्रा. ज्योती गगनग्रास, प्रा. श्वेता सावले, डॉ. जयश्री खर्चे, प्रा. आबासो शिंदे व प्रा. राजकुमार गांधले यांनी नियोजनात सहकार्य केले.

प्रा. आबासो हरिबा शिंदे
कार्यक्रम समन्वयक

Reports of Activities

Alumni Association 'Modernites'

The Alumni Association known as MODERNITES was registered in the month of May 2012. It works with the mission of "a silent but powerful movement that transforms..." In the academic year 2012-13 conducted the following activities:

ACADEMICS

- Operational Banking Training Programme : A One week training programme was organised by Banking club of Commerce faculty. Mr. Rajendra Shinde, Manager of Tuljabhawani Co-operative Credit Society and Mr. Shashank Joglekar were the chief guest for the inauguration and valedictory function respectively.
- Orientation Session by Mr. Amey Nisal was organised for Arts, Commerce, and Science students on How to prepare business plan?
- Mr. Amey Nisal and Mr. Anand Parchure both are entrepreneurs, nominated as members of Internal Quality Assurance Cell to help bring quality and professionalism in higher education.
- Various alumni were invited in various departments to give the inputs to the students.

ENDOWMENT SCHOLARSHIP KNOWN AS GOLLAPUDY SCHOLARSHIP

- Sandip R Gollapudy gives scholarship in the memory of his father late Ramesh Gollapudy out of the interest accrued from life time fixed deposit kept for the purpose

of scholarship. In this academic year 2012-13 the scholarship was given to Bhahusaheb Kanner the student of S.Y.B.com.

EXHIBITION CUM SALE..VIVIDHAA

- The association every year conducts an exhibition cum sale popularly known as Vividhaa from 12th to 14th Jan to promote entrepreneurial talents amongst college students on the occasion of Swami Vivekanand Jayanti.
- This year more than double as compared to last year i.e about 250 students participated in Vividhaa and exhibited their talents in the area of handicraft, food and brain storming games. It was an effort of cross entrepreneurship by giving stalls to alumni and professional entrepreneurs to promote professionalism amongst College students.
- VIVIDHAA was organized in collaboration with Pune 52 Marathi film to promote their movie. The famous star cast of the film like Girish Kulkarni, Umesh Kulkarni, Sai Tamhankar inaugurated the exhibition cum sale on 12th Jan. 2013 by visiting each stall. They appreciated the efforts taken by alumni association for the development of entrepreneurship. All of them gave an inspiring message to the college students to built up a successful personality in the college life. Updates of the programme were immediately posted

on the social networking sites like Facebook and Orcut. These events were one of the rankers on such social networking sites. Computer science students realized new area of business and i.e Promotion of Events Through Social Networking.

- Intercollegiate Treasure Hunt competition was organised competition. 11 colleges in Pune participated in the competition that was held from 12th to 14th Jan13.
- On 13th Jan. Business Plan competition was organized. About 15 students presented their business plan in front of experts. The students of Microbiology and Biotechnology got first, second and third prizes .Mr.Sudhir Kadam and Mr. Omkar Kulkarni, corporate personalities were the judges.
- On 14th Jan 13 Musical Evening was organized popularly known as “Amar Bansi” a famous flute player with all sa-re-ga-ma team. The well placed alumni, corporate and renowned personalities, Pune University authorities, scientists, progressive Education Society business council members were invited for the program.
- During three days Modernites gave a stall to Kalpataru a social institute working for blind children. The students, teachers, alumni, non-teaching staff donated various things like cloths toys books.
- Arthetech and DSK Housing were the major sponsors of the event.
- Colours of India a cultural program performed by out of Maharashtra students was organized on the occasion of the valedictory ceremony of Vivdhaa on 14th Jan 13 in the evening. The student's parents

were invited for this function. The sponsors, volunteers, recipient of scholarship were felicitated by the members of business councils members of P.E. Society.

Sponsorship of Scholarship for The Course of Arthetech

- Modernites has sponsored one student for the course of Arthetech through an interview process. About 05 students were nominated for the scholarship. Ms. Rajani Jirekar students of Mcom is declared as recipient of this scholarship on the valedictory ceremony of Vividhaa.

Formation of Dhol Tasha Pathak

- Mr. Kiran Desai, vice president of Modernites and Mr. Sagar Kanekar member of Modernites initiated the formation of Dhol Tasha Pathak on the occasion of Vividhaa of 45 Students. They played dhol tasha to welcome the star cast of Pune 52 Marathi film and sa-re-ga-ma team on the occasion of inauguration and musical evening.

Celebration of Completion of Twenty Years

The Modernites organised a musical concert - 'Ayushyavar Bolu Kahi' by Dr. Salil Kulkarni and Mr.Sandip Khare on 11th AUGUST 2012 at 12.30p.m at Balgandharve Auditorium. It was organized on the occasion of completion Twenty Years of the College.

Objectives

1. To acknowledge the efforts shown by the P.E.Society,the parent body of the College, Teachers, and Non-Teaching staff.
2. To arrange the event on the occasion of Annual General Meeting of Modernites.
3. To increase the network of alumni of the College.

Following people graced the occasion with their presence.

1. Dr. Shriram Lagoo and Mrs. Deepa Lagoo
2. Dr. G.R.EKBOTE - The chairman of Society, Mrs. Jyosna Ekbote, Prof. Deshmukh, Prof. Dixit, Prof. Todkar, Dr. Pande, Dr. Chirputkar, Prof. Chowdhary, Dr. Inamdar, Principal Dr. Zunzarao - Members of Business Council P.E. Society.
3. Dr. Amberish Shahade and Dr. Arati Shahade.
4. Dr. Dhapate-Member of IQAC.
5. The authorities of the Pune University
6. The various guests who had visited to the College earlier during the events.
7. All the teaching and non-teaching staff of the College
8. The students of various faculties.
9. The life members of Modernites.

The program was inaugurated by Dr. Ekbote. He appreciated the efforts taken by Modernites to arrange such an event to show the gratitude towards their College. The famous artist sung the popular songs and poems. About 400 people were present for the meeting as well for the event.

Vijayalaxmi Kulkarni

Secretary

Mr. Kiran Desai

Vice president

Arts Circle

Training Workshops, Special Lectures, and Programmes

1. Renowned Director, Actor and Playwright **Atul Pethe** delivered a Special lecture on 'Maza Natya Pravas' / 'My Journey as a Theatre Person' (29/8/2012)
2. Critically acclaimed Actor and Theatre Trainer, an Alumnus of National School of Drama, New Delhi and Faculty in Lalit Kala Kendra, Pune University and Department of Dramatics Flame University, **Ms. Ashwini Giri** conducted a One Day Training Workshop which included Improvisation, Voice Modulation and Physical Theatre. The Students actively participated and were benefitted greatly from this Workshop.
3. Noted Classical Singer and Vocal Music Faculty Member in Flame University, Sameer Dublay conducted a Training Workshop with Demonstrations on 'Music Understanding and Appreciation'. It was an interesting and thought-provoking activity well attended by Students, Staff Members and Alumni.
4. Alumni Sudhanwa Panse, Dhananjay Mhasawde and Vighnesh Joshi guided the Students in the nitty gritty of Theatre.
5. Alumni Aditya Apte, Nikhil Hirulkar, Ajitav Chakraborty, Sabyasachi Chatterjee, and Uday Suryawanshi guided the students on the finer points of Singing and Music.
6. Alumnus Nikhil Khaire a Faculty Member at whistling Woods Academy, Mumbai explained the fine Art of Creative Writing and its genres like Script and Screenplay Writing to the students.
7. Alumni Pranita Natesan, Sandy, Trupti, Saurabh conducted a Dance Workshop.
8. Our students interacted with the Arts Circle - Drama group - students of SP College, Pune

3. A Programme showcasing the Singing and One Act play of our Members was organized for the Staff Members.

Participation in Inter Collegiate Competitions

1. Lions Club, Pune Elite - Singing Competition
2. National Institute of Event Management Singing Competition
3. Kesari Trust-Singing Competition
4. Yuva Idol-Singing Competition
5. BMCC Inter Collegiate Astitva Competition - Greeting Card making, Poster making, Collage making
6. SP College Elocution Competition
7. Indira College Competition
8. BJS College Debate Competition
9. MMCC Anti Dowry Elocution Competition
10. Pune University, department of Student Welfare Street Play Competition
11. Vinodottam Drama Competition
12. Dnyanakranti Drama Competition

Student Achievements

Prize Winners in Inter Collegiate Competitions

1. Steffi Michael (MCA II) and Satish Shirsat (FYBA) - Consolation Prize in Lions Club Pune Elite Singing Competition
2. Keshav Hasgule (TYBA) and Tushar

Waje (FYBA) - 2nd Prize in Inter Collegiate Debate Competition at BJS College

3. Amar Chandere (FYBA) Consolation Prize at MMCC Anti Dowry Elocution Competition
4. Ketan Rakshe (FYBCom) Prize for Acting at Dnyanakranti Drama Competition
5. Steffi Michael - **Best Student of the Arts Circle** 2012-13

Prize Winners in Intra Collegiate Singing Competition

1. Asmita Paste (FYBCA) - 1st
2. Yogesh Dhumal (FYBSc) - 2nd
3. Jhilik Debarma (SYBA) and Mythilee Mulay (FYBA) - 3rd
4. Supriyo Dasgupta (TYBCA) and Annu Mishra ((SY Biotech) - Consolation

Following Members worked as Coordinators: - Amruta Gagre (FYBA), Manoj Kavade (FYBCom) and Shashikant Thosar (Dramatics) and Supriyo Dasgupta (TYBCA) and Asmita Paste (FYBCA) (Music)

Asmita Paste also participated in Swar-Madhuri Inter Collegiate Classical and Natya Sangeet Competition.

Dr Sadhana Natu

Chairperson Arts Circle Committee

Best Student Trophy

- Annual Prize Distribution 18 Feb. 2013
- Declaration of Result of Selection of Best Student of the College. Instituted in the academic year 1999 - 2000, by Prof. (Ms.) Vijaya Kulkarni, in the memory of her brother, Late Shree

Prasanna M. Kulkarni, the Award is given to a student who is an all-rounder, fairly good in academics, having a good character, who is polite and courteous, who participates actively in the activities of the College and proves to be an asset to the institution.

Nature of the Award : The Award comprises of a trophy, a memento and a cash prize.

Objectives

- To motivate and encourage students to :
 - participate in the academic, curricular and extension activities of the College,
 - achieve excellence in their performance,
 - inculcate a competitive spirit amongst the students and
 - embrace good values.
- To acknowledge and recognize their efforts adequately.

1. Nineteen students were nominated this year:

Sr. No.	Name	Class
1	Nipurn Pandiya	T.Y.B.Com
2	Jaspreet Singh	T.Y.B.Com
3	Sangeeta Basanagoudkar	MCA Com III
4	Pankaj Mane	MCA Com V
5	Shraddha Sawant	TYBA
6	Supriya Kamble	MA II
7	Asha Sakunde	MA II
8	Keshav Hasgule	TYBA
9	Pawanraj Patil	TY BCom
10	Smita Gangurde	M Com I
11	Sayali Hanamghar	SY BSc
12	Amruta Deo	MSc II Micro
13	Pranav Pande	M Sc I Micro

14	Mrudgandha Ranjanikar	TY BSc Zoology
15	Shivanjali Kapse	MSc I Biotech
16	Radhika Adwant	MSc II Biotech
17	Sagar Arya	TY Biotech
18	Sachin Bangal	TYBSc Biotech
19	Steffi Michael	MCA Sc II

This year the student who has been selected as the Best Student has been nominated through Academics. She is a student of TYBA (Geography) & her achievements are noteworthy.

1. Last year, at SYBA she obtained an impressive 76.33%.
2. Not only is she good in academics but also an excellent sportsperson bringing laurels to her team: First prize at inter-collegiate hockey, third prize at both inter-collegiate soft ball and base ball tournaments. She has also participated at zonal level Hockey and Fencing events.
3. She has participated in various elocution competitions at district and state levels and is the recipient of the first & third prizes at district level.
4. She has presented a poster at Avishkar at zonal level and has participated in a state-level seminar.
5. Being an all-rounder, Shraddha has also participated in NSS activities including a winter camp.
6. In her capacity as Ladies Representative

of the College, she has organized many activities and dealt with problems faced by students, especially girls, and tried to improve the environment in which girl students are undertaking their education. Her confidence & earnestness were there

for all to see.

The Best Student of the College, selected for the academic year 2012-13 is Shraddha Sawant of TYBA (Geography).

Mrs. Sneha Ogale
Chairperson

Board of Student Welfare

The Election of University Representative was held as per University norms on 11th August 2012. Miss. Shraddha Sawant of T.Y.B.A. was elected as the University Representative by the members of students council. Mr. Pratap Chandhari of S.Y. B.A. was elected as Boys Representative. All members of student council judges indicating their name and class.

Student Participation at workshops

Mr. Sanjit Deokar, a student of T.Y.B.Sc. was selected to be a member of Pune University, team for attending Interuniversity National Youth Leadership Camp organized by Association of Universities New Delhi at Gurunanak Dev

University Amrutsar from 7-11 August 2012. He got second prize for Best Disciplined Team.

2. Yuva Jagar Abhiyan organized by Season group social welfare trust at Sangvi on 10th November 2012.

A proposal was submitted to Government of Maharashtra, Social Welfare Department under the scheme 'Jagar Janivancha' for a University level and state level competition. Dr. Sadhana Natu and Mrs. Varsha Joshi worked over the project. Lectures, Essay and Elocution competitions were held for this proposal.

Mrs. Varsha Joshi
Student Welfare Officer

Following activities were conducted under the Board of Student Welfare.

1) 'Earn and Learn' Scheme

The Earn and Learn Scheme is operative at the College since 2005-2006. Every year the response to this scheme is increasing. The election of students for Earn and Learn scheme is through personal interview. Student's financial and social background and their will to work are the two main criteria for selection. After selection the students are allotted different departments in the College to work. The students

work in different laboratories like Chemistry, Microbiology, Biotechnology and Electronics, Gymnasium and sports, library and office. All the students working under this scheme recorded their attendance through Biometry.

Mrs. Varsha Joshi worked as the coordinator of this scheme. Mrs. Smita Dudhane and Mr. Navanath Shelke from the accounts section looked after payments and audit. Mr.

Bharati Jadhav, Mr. Nitin Kakade and Mr. Makrand Shendkar from office, Mr. Sachin Gaikwad and Mr. Sanjay Jadhav from Physics Department and Mr. Anand Tondare, system administrator helped in day to day working of the scheme. Principal Dr. Sanjay Kharat and Office Superintendent Mr. Ganesh Sathe and

Mr. Rajendra Yemul gave necessary guidance and support.

In the academic Year 2012-2013, 50 students (14 girls and 36 boys) worked under this scheme.

Mrs. Varsha Joshi
Student Welfare Officer

2) Indradhanushya - The Youth festival

Final Selection round 14th October 2012

Final selection round of Indradhanushya 2012-2013 was conducted in the college on 14th October 2012 in collaboration with Department of Student Welfare, University of Pune. It was a grand colourful event full of energy. The college premise was glowing with enthusiastic and cheerful youth coming from Pune, Nashik and Nagar districts. The event was inaugurated at the hands of Dr. Bimalendu Nag, Head, Department of Zoology, University of Pune. In the inaugural speech, Dr. Nag, motivated the students by expressing his views about Indradhanushya, containing seven colours, representing different art forms. Student's participating in this event should sparkle like these beautiful colours in the sky of performing art. Dr. Pandit Shekke, Director, Board of Student Welfare, University of Pune, graced the occasion by his presence. He communicated

the purpose behind organizing this event. Principal Dr. Sanjay Kharat delivered welcome speech. Mrs. Varsha Joshi, Student Welfare officer, coordinated the event. Mr. Nilesh save, Mr. Nitin Shirale, Mr. Navnath Tupe, Mrs. Apeksha Marathe, Mr. Sunil Deshpande, Mr. Vijay Behere and Mr. Prabhakar Desai worked as judges for this selection round. More than 150 students enrolled in the event, out of them, 35 students were selected for participation in the Indradhanushya.

The event was a grand success. The college management, Principal, teaching and non teaching staff contributed generously in this success. College is thankful to Dr. Pandit Shelke and his department for giving us this opportunity.

Mrs. Varsha Joshi
Co-ordinator

3) Vidyarthini Manch

- Mr. Seo Min Woo, Regional Director of International Youth Fellowship (IYF) presented a Lecture on the motive of IYF and its operation in India. He also explained self defense techniques to girl students.

- Lecture on "Women's Health Hygiene, problems and solutions" was delivered by well-known Gynaecologist Dr. Nishikant Shrotri on 20th December 2012. He answered all the queries of Women students. He also explained the

relationship between Lifestyle, Diet, and the hormonal cycle.

In order to orient boys towards their development of personality and giving respect to women, a lecture was organized for all Arts, Science and

Commerce boys by Mr. Anand Pawar, Director, Samyak on 27th December 2012.

Dr Varsha Joshi spoke on 'Tips on the Use of Science in the Kitchen'.

Dr. Madhuri Kulkarni

Co-ordinator

4) Right Ground Work for Right Industry

A workshop – 'Right groundwork for right industry' was organized on 14th and 15th December 2012 by Placement Cell, Department of Microbiology, Modern College of Arts, Science & Commerce, Ganeshkhind, Pune in collaboration with Board of Student Welfare, University of Pune, Pune.

The workshop was sanctioned by Board of Student Welfare, University of Pune, Pune, under 'Placement Guidance Scheme'.

Final year undergraduate and post graduate students participated in the two day workshop.

Professionals from Pharmaceutical and Tech industries were invited as resource persons for this workshop.

Mr. Pranav Kukarni is handling the responsible position of Research Technologist R&D Department in Praj Industries, Pune. He has also worked as a Quality control Officer Serum Institute of India, a reputed vaccine manufacturing industry in Pune.

Mr. Prashant Garud is working in Microbiology section of Emcure Pharmaceuticals, Pune as Q.C. Officer in Microbiology section. He has also handled responsible position at a reputed pharmaceutical industry, Arco Stride Labs, Banglore in Q.A. Department.

In first few sessions a complete overview

of the structure and operations of various industries was given. Students realized the scope of microbiology in pharmaceutical, food and dairy, biofertilizers and chemical industries. The roles and responsibilities of the employees in various departments of industries were explained in detail so as to understand the skill sets required. As well as significance of documentation as per the guidelines given by different regulatory authorities was explained.

In next day session, students were given guidance on preparing outstanding and tailor-made resume according to the job profile. Mock interviews on technical skills were conducted to boost their confidence.

The entire workshop was of immense help for the students. With this groundwork, they would be confident in taking a challenging career in various industries.

The valedictory function was held on 15th Dec. 2012, at Gurusvarya Shankarrao Kanitkar Audio Visual Hall. Dr. Pandit Shelke, Director, Board of Student Welfare, University of Pune, Pune graced the occasion by being the chief guest of the programme. Dr. Mrs. Birajdar, Principal, Shivray Pratishthan's Maharashtra College of Science and Arts, was the special invitee. All the participants, resource persons, Mrs. Varsha Joshi,

Student welfare coordinator, staff members and students attended the function.

Mrs. Vaidehi Dande compered the programme and briefed about the objectives of the workshop.

Principal, Dr. Sanjay Kharat gave a welcome speech and felicitated the guests.

Mrs. Ashwini Satbhai, placement coordinator introduced the guests.

Dr. Pandit Shelke addressed the students and also gave elaborate details of all the activities conducted by Board of student welfare for the

benefit of students. He mentioned that the 'Placement Guidance Scheme' is one of the most beneficial schemes of all in which the placement drives are conducted every month by almost 500 registered companies.

Dr. Mrs. Birajdar gave a valuable presentation on 'Motivation'. She guided the students on sculpting their resumes for different job profiles.

Student participants gave a positive feedback of the workshop.

Mrs. Vaidehi Dande
Co-ordinator

5) स्वरमाधुरी

प्रोग्रेसिव्ह एज्युकेशन सोसायटीचे संस्थापक शंकरराव कानिटकर यांच्या स्मृतिप्रित्यर्थ घेतली जाणारी 'स्वरमाधुरी' ही राज्यस्तरीय शास्त्रीय व नाट्यसंगीत गायनस्पर्धा मॉडर्न महाविद्यालय, गणेशखिंड आणि पुणे विद्यापीठ विद्यार्थी कल्याण मंडळ यांच्या संयुक्त विद्यमाने दिनांक १७ व १८ जानेवारी २०१३ रोजी संपन्न झाली. पुणे विद्यापीठाची एफ एम रेडिओ वाहिनी 'विद्यावाणी' यांनी या स्पर्धेचे माध्यम प्रायोजकत्व स्वीकारले होते. स्पर्धेचे उद्घाटन १७ जानेवारी रोजी प्रा. प्रकाश दीक्षित, व्हिजिटर, मॉडर्न महाविद्यालय, गणेशखिंड यांच्या हस्ते झाले. यावेळी प्राचार्य डॉ. संजय खरात उपस्थित होते. प्रसिद्ध बासरीवादक श्री. नितीन अमीन व सौ. अंजली मालकर यांनी शास्त्रीय संगीत स्पर्धेचे परीक्षण केले. स्पर्धेत एकूण १५ विद्यार्थ्यांनी भाग घेतला. नाट्यसंगीत स्पर्धा १८ जानेवारी रोजी झाली. श्री. मुकुंदराज गोडबोले व श्री. श्रीपाद भावे यांनी या स्पर्धेचे परीक्षण केले. स्पर्धेत एकूण ११ विद्यार्थ्यांनी भाग घेतला. प्रा. रेवती कुलकर्णी यांनी स्पर्धेचे सूत्रसंचालन केले.

स्पर्धेत महाराष्ट्रातील कोल्हापूर, औरंगाबाद, नाशिक, मुंबई अशा विविध भागातील विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला व पारितोषिके मिळविली.

स्पर्धेचा पारितोषिक वितरण समारंभ संगीतकार श्री. अजय पराड यांच्या हस्ते झाला. यावेळी पुणे विद्यापीठाच्या विद्यार्थी कल्याण मंडळाचे संचालक डॉ. पंडित शेळके, विद्यावाणी एफ एम वाहिनीचे संचालक श्री. आनंद देशमुख आणि प्रा. प्रकाश दीक्षित उपस्थित होते. यावेळी विद्यावाणीचे श्री. दत्त गायकवाड यांनी तयार केलेल्या स्पर्धकांच्या गायनाच्या सीडीचे प्रकाशन करण्यात आले.

प्रा. पराग शहा यांनी बक्षीस समारंभाचे सूत्रसंचालन केले. डॉ. प्राची रावळ यांनी प्रमुख पाहुण्यांची ओळख करून दिली व प्रा. शुभांगी जोशी यांनी उपस्थितांचे आभार मानले. श्री. संतोष अत्रे व श्री. अभिजित पाटसकर यांनी हार्मोनियमची तसेच श्री. मंगेश कामकर व श्री. प्रणव गुरव यांनी तबल्याची साथ केली.

प्रथम - कु. स्वरूला बर्वे - स. प. महाविद्यालय

द्वितीय - कु. स्नेहल ठोसर - डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद

तृतीय - श्री. लतेश पिंपळखरे - संगीत विभाग, मंगळी विद्यापीठ, कोल्हापूर

सद्य संगीत गायन स्पर्धा :

प्रथम - कु. स्वरुला बर्वे - स. प. महाविद्यालय

द्वितीय - कु. किमया लोवलेकर - फर्ग्युसन महाविद्यालय, पुणे.

तृतीय - कु. भक्ती पिळणकर -राज्यशास्त्र विभाग, पुणे विद्यापीठ

उत्तेजनार्थ - श्री. लीलाधर चक्रदेव - ललित कला केंद्र, पुणे विद्यापीठ, पुणे

प्रा. सौ. वर्षा जोशी

समन्वयक

6) आपत्ती व्यवस्थापन प्रशिक्षण शिबिर

प्रोग्रेसिव्ह एज्युकेशन सोसायटीचे कला, शास्त्र आणि वाणिज्य महाविद्यालय, गणेशखिंड पुणे १६ या विद्यार्थी कल्याणमंडळ, पुणे विद्यापीठ पुणे यांच्या संकट विद्यमाने “आपत्ती व्यवस्थापन प्रशिक्षण” या शिबिराचे आयोजन दि. २३ व २४ जानेवारी २०१३ रोजी मॉडर्न महाविद्यालय गणेशखिंड, पुणे १६ येथे करण्यात आले होते. या कार्यशाळेमध्ये पुणे शहरातील १) प्रोग्रेसिव्ह एज्युकेशन सोसायटीचे मॉडर्न लॉ महाविद्यालय पुणे १६. २) खडकी एज्युकेशन संस्थेचे, रामाराम जगन्नाथ कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, एलफिस्टन रोड, खडकी, पुणे ०३. ३) शिक्षण संस्थेचे भारतरत्न डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर कला, विज्ञान व वाणिज्य महाविद्यालय, शिंदे सरकार रोड, औंध, पुणे. ४) पूना डिस्ट्रीक्ट एज्युकेशन सोसायटीचे बाबुरावजी घोळप महाविद्यालय, सांगवी, पुणे २७. ५) प्रोग्रेसिव्ह एज्युकेशन सोसायटीचे मॉडर्न कला, शास्त्र आणि वाणिज्य महाविद्यालय गणेशखिंड, पुणे - १६. अशा पाच महाविद्यालयातील एकूण १०० विद्यार्थी सहभागी झाली होती.

या शिबिराचे उद्घाटन दि. २३ जानेवारी २०१३ रोजी सकाळी १०.०० वाजता निर्भया पथक, पुणे यांच्या

संघातील श्री. महेंद्र नहार, पुरुष प्रमुख, निर्भया पथक, पुणे यांच्या हस्ते झाले. महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. संजय खरात यांनी या कार्यक्रम प्रसंगी नुकत्याच घडलेल्या वेगवेगळ्या नैसर्गिक व मानवनिर्मित आपत्तींची आठवण करून देवून त्यांचे गांभीर्य सर्वांनी ओळखावे व त्यासाठी सर्वांनी मानसिक व शारीरिक तयारी ठेवण्याची गरज आहे असे मत व्यक्त केले. उद्घाटन समारंभाचे सुत्रसंचालन महाविद्यालयाच्या विद्यार्थी कल्याण अधिकारी प्रा. वर्षा जोशी यांनी केले.

श्री. दत्तात्रय टेमघरे, गुंडास्वारचे प्रमुख पोलीस आधिकारी (निवृत्त) आणि डॉ. वनमाला शिंदे, समुद्रपदेशक, खडक पोलीस स्टेशन, पुणे यांनी आपत्तीमध्ये सापडल्यानंतर त्याचा सामना धीराने करून कमीत कमी नुकसान होईल यासाठी काय करायला पाहिजे याचे मार्गदर्शन केले.

दुपारच्या सत्रानंतर निर्भया पथकाच्या संघातील महेंद्र नहार, दत्तात्रय टेमघरे, डॉ. वनमाला शिंदे, नंदीनी जाधव, राजेंद्र उनेचा या सदस्यांनी खेळांमधून बॉम्बस्फोटांसारख्या आपत्तीत जर सापडलात तर अफवांवर विश्वास ठेवून गोंधळून न जाता परिस्थिती कशी हाताळली पाहिजे याचे प्रशिक्षण दिले.

दिनांक २४ जानेवारीला सकाळी १०.०० वाजता गिरीकूजन संस्थेच्या दिपक मोरे यांनी छोट्या छोट्या ट्रेकिंगमधील अनुभवांचा फायदा अचानक आलेल्या आपत्तीत परीस्थितीशी जुळवून घेताना कसा होतो हे समजावून सांगितले. गिरीकूजन संस्थेचे श्री. शशिकांत लोखंडे यांनी जंगलातील विषारी साप कसे ओळखायचे, दंश झाल्यास लगेच काय करायला पाहिजे व जंगलामध्ये आलेल्या आपत्तीचा सामना कसा करायला हवा याचे मार्गदर्शन केले. गिरीकूजन संस्थेच्या प्रियंका चिंचोरकर व कल्याणी कुलकर्णी यांनी रॅपलिंग व क्लायंबिंगचे प्रात्यक्षिक दाखविले. दिपक मोरे यांनी विद्यार्थांस सर्व

उपकरणांची माहिती दिली.

कार्यक्रमाच्या समारोप प्रसंगी प्रमुख पाहुणे, श्री. उमेश झिरपे, ऐव्हेरेस्ट नागरी मोहीमेचे नेते यांच्या हस्ते झाला ते सांगितले व आजच्या युगात अशा कार्यक्रमाचे उपयुक्तता आपल्या भाषणातून पटवून सांगितली. या प्रसंगी यशस्वीरित्या ऐव्हेरेस्ट सर केलेल्या आशीष माने यांनी मुलांना मार्गदर्शन केले. या शिबिराच्या समन्वयक डॉ. सुषमा कातडे यांनी या दोन दिवसांच्या शिबिराचा आढावा घेतला. कार्यक्रमाचे प्रास्तविक प्रा. प्रज्ञा पाठकजी यांनी केले व आभार प्रा. सोनीया जोशी यांनी मानले.

डॉ. सुषमा कातडे

समन्वयक

7) नेचर ट्रेल

प्रोग्रेसिव्ह एज्युकेशन सोसायटीचे कला, विज्ञान आणि वाणिज्य महाविद्यालय, गणेशखिंड, पुणे १६ आणि विद्यार्थी कल्याण मंडळ, पुणे विद्यापीठ पुणे यांच्या संयुक्त विद्यमाने 'नेचर ट्रेल'चे आयोजन दि. ९ फेब्रुवारी २०१३ रोजी भिमाशंकर येथील जंगलामध्ये करण्यात आले होते. मुलांमध्ये निसर्गाबद्दल प्रेम निर्माण करून त्याचे संवर्धन करण्याची भावना जागृत करण्याच्या उद्देशाने नेचर ट्रेलचे आयोजन करण्यात आले होते. नेचर ट्रेलमध्ये महाविद्यालयातील शास्त्र शाखेतील प्रथम वर्षाचे ५८ विद्यार्थी व विद्यार्थिनी सहभागी झाले होते.

भिमाशंकर येथे प्रथम सर्व विद्यार्थी कोकण कडा चढून गेले. तेथे जाण्याचा मार्ग हिरव्यागार झाडाझुडपातून जाणारा खडकाळ होता. कोकण कड्यावरून दिसणारे विलोभनीय दृश्य पाहून सर्वजण भारावून गेले. खाली उतरल्यावर सर्वांनी वनभोजनाचा आनंद घेतला. त्यानंतर

तेथील ज्योतिर्लिंग मंदिरात दर्शन घेऊन सर्वजण तेथील अभयारण्यात मार्गस्थ झाले. विविध पक्षी आणि प्राणी तसेच नयनरम्य निसर्ग पाहून सर्वजण परतीच्या प्रवासास निघाले. प्रा. आमरजित थोरात यांनी वनांमध्ये आढळणारी औषधी वनस्पती व तेथील भौगोलिक पर्जन्यमान यांची माहिती दिली. प्रा. भारती पाटील व तृप्ती काळे यांनी किटक व प्राण्यांची माहिती दिली. विद्यार्थी कल्याण अधिकारी प्रा. वर्षा जोशी यांनी मुलांना निसर्ग संवर्धनाचे महत्व पटवून दिले. नेचर ट्रेलच्या संयोजक प्रा. सुषमा कातडे यांनी विद्यार्थींकडून ट्रेलच्या वाटेतील फ्लॅसिक गोळा करून योग्य जागी विल्हेवाट लावली. या संपूर्ण ट्रेलमध्ये श्री. कुमार बहिरट व श्री. अभिषेक वाघमोडे यांनी मुलांना वनविहार करताना शिस्त लावून मदत केली.

डॉ. सुषमा कातडे

समन्वयक

8) नेट-सेट कार्यशाळा २०१२ - १३

मॉडर्न कॉलेज ऑफ आर्ट्स, सायन्स अँड कमर्सच्या गणेशिखिंड येथील रसायनशास्त्र विभागातर्फे दि. २२ ते २४ फेब्रुवारी दरम्यान नेट-सेट परीक्षेची तयारी करण्यासाठी कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले. ह्या कार्यशाळेस पुणे विद्यापीठाच्या विद्यार्थी व कल्याण मंडळाचे अर्थसहाय्य लाभले. या परीक्षेचा दीर्घ अनुभव असलेले शिवाजी विद्यापीठातील डॉ. गजानन राशीनकर यांनी सामान्यज्ञान व ऑर्गॅनिक केमिस्ट्री या विषयावर विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले. अशोक या दरम्यान प्रा. डॉ. एस. के. परदेशी, डॉ. श्रीधर

गेज्जी व डॉ. बी. जी. महामुलकर यांचीही व्याख्याने झाली. कार्यक्रमाचे नियोजन डॉ. मोहिनी कुटे व सौ. गायत्री श्रोत्रिय यांनी केले. सौ. रेवती नगरकर व सौ. केतकी सरवटे यांनी त्यांना सहाय्य केले. डॉ. सौ. माधुरी कुलकर्णी, प्राचार्य डॉ. संजय खरात व डॉ. पंडीत शेळके (संचालक वि.क.मं.) यांनी या कार्यक्रमाचे नियोजन केले.

समन्वयक

डॉ. माधुरी कुलकर्णी

Competitive Examination Guidance Cell

21 July 2012

First meeting of the expanded Competitive Examination Guidance cell of the College to decide action plan for the academic year. It was decided to conduct four lectures by experts and some interactions with successful candidates or the officers in service so as to give proper exposure to the students of our College.

24 August 2012

Inauguration of the Competitive Examination Guidance Cell at the hands of Shri. G. K. Jadhav, Director, The Unique Academy, Pune. He delivered a lecture on preparing for MPSC. This event received an enthusiastic response from students. Principal Dr. Sanjay Kharat delivered opening remarks. Students were involved in organization of the event.

18 September 2012

Lecture on Competitive Examinations as a career option by Dr. G. C. Kulkarni, Hon.

Director, Centre for Talent Search and Excellence, Wadia College, Pune. He informed the students about various competitive exams providing career option in academic, administrative, technical, management, studying abroad etc. Vice Principal Jyoti Gagangras delivered introductory remarks.

28 October 2012

The Cell conducted State level entrance exam of ACEC, YASHADA, Pune jointly with Centre for Talent Search and Excellence, Wadia College, Pune. 600 students appeared for this exam in the centre of our College.

5 January 2013

Co-ordinated the National level Intercollegiate General Knowledge Exam organised by Yashwantrao Mohite College. 65 students appeared for the exam. Akshay Walhekar, TYBS Biotechnology topped the college list. 6 students from the College have been selected in the merit list.

3 February 2013

Conducted Graduate Excellence Examination organised by Centre for Talent Search and Excellence, Wadia College, Pune. 33 Students from Modern College Ganeshkhind appeared for the exam.

Prof. Dr. Sadhana Natu, Psychology Department, Prof. Shweta Sawale from the Department of History, Prof. Sandeep Sanap

and Prof. Lilavati Vaidya, English Department, Faculty of Arts, Prof. Swati Kandharkar from the Department of Mathematics, Faculty of Science and Prof. Manjusha Kulkarni from Faculty of Commerce conducted lectures for the students of the cell.

Gauri Kopardekar
Co-ordinator

Counselling Centre 2012-2013

- 1. Individual Psychological Counselling Cases** related to familial, inter personal relationship, personal, psychological and clinical issues.
 - **Students** – Arts - 6 students for 6 Sessions each, Commerce – 2 Students for 4 Sessions each, Science - 2 Students for 6 Sessions each, BCA - 2 Students for 4 Sessions each
 - **Staff Members** – 2 Members 4 Sessions each
 - Nonteaching Staff Members – 2 Members 2 Sessions each.
- 2. Individual Vocational Guidance Cases**
 - 10 students about career path after graduation as well as academic skills and study habits.
 - 5 Alumni about courses after graduation
- and skills required in post graduation.
- 3. Combined Defense Services Examination – Services Selection Board Training** for group Discussion and Psychological Interview to a group of Students.
- 4. Motivational Training** for students of all the faculties on one on one basis
- 5. Organized programmes on Premarital Education and Careers after BA** for BA students
- 6. Discussion and Orientation** with M.Sc. Department Heads and Selected Staff Members about "Psychological Crises faced by PG students."

Dr. Sadhana Natu
Counsellor and HOD, Dept of Psychology

Report of AQAR

The Annual Quality Assurance Report (AQAR) for the academic year 2011-2012 was submitted online to NAAC, Bangalore. The AQAR of our College functions at two levels, Departmental and College Level. Quarterly meetings were held in order to plan academic,

co-curricular and extracurricular activities and infrastructural developments to be made in the College.

Regular meetings of AQAR came forward with a number of ideas for the improvement of the overall working.

Feedback mechanism was used effectively for improvements in teaching - learning process.

Proposed to organize National and State Level seminar and workshops under faculty development programme.

Research proposals were submitted to UGC and BCUD Pune University.

To encourage interaction and develop good interpersonal relation amongst the staff a cultural platform 'Ashayghan' was launched which gave an exciting program by the teaching and non teaching staff.

The committee planned to provide skill and spoken English training to the teaching and non teaching staff.

Invitee member Dr. Sunil Dhapate gave valuable suggestions regarding motivation and training to the staff. Accordingly prepared

a training module to be implemented. The regular and past students constituted in the committee emphasized on need for enhancing employability skills of students through some skill development programmes.

- Two training workshops were arranged by IQAC
- 1. Training workshop on 'Exploring Leadership Qualities' for administrative authorities of the College. Dr. Sunil Dhapate, Additional Director of YASHADA conducted the session.
- 2. A workshop on 'A Step Towards Personality Development' for teaching staff of the College. Mr. Charudatta Bhave addressed the guidance.

Mrs. Varsha Joshi
Co-ordinator

Indian Red Cross Society & Youth Red Cross

Indian Red Cross Society, Pune District Branch has been actively working for HIV and Youth Peer Education Programme (YPEP) since 2003 in the Pune Region. Youth Peer Education Project is actively working in 20 schools and 20 colleges in the Pune Region. The YPEP chiefly tries to scientifically educate the youth about AIDS and HIV and makes them aware of the causes and remedies of AIDS.

Our College is actively working in collaboration with Indian Red Cross Society & Youth Red Cross since the last academic year and following activities were conducted this year.

Six students participated in the HIV and AIDS Training Programme Conducted by Indian Red Cross Society & Youth Red Cross at its

Head Office in Pune in August 2012.

Six students visited the First Aid and Disaster Management Camp held by Indian Red Cross Society & Youth Red Cross at Surya Shibir, Khanapur.

All YRC volunteers of our college raised fund for the thalassemia patients admitted in the IRCS hospital at Rasta Peth with the help of the donation boxes provided by the IRCS.

Participation and Prizes at National Camp, Kurukshetra Harayana

An Inter State Youth Red Cross Training Camp was organized by the Harayana Branch of Indian Red Cross Society at Kurukshetra from 10 to 16 December, 2012.

There were 12 teams of YRC youths from

8 states of India. 3 from Andhra Pradesh, 2 each from Harayana and Goa and 1 each from Maharashtra, Tamilnadu, Orissa, Uttar Pradesh and Punjab and there were nearly 75 participants and 11 counselors participated in the camp.

During the camp topics like health, basic first aid, social evils, conservation of Natural Resources and Environmental Protection, protection of Human Values and Rights, Disaster Management, Voluntary Blood Donation, Organ Donation and Transplants, Training of Youths to help Senior Citizens to deal with old age problems were discussed comprehensively. Every evening cultural programmes were organized comprising music, folk dances, dramas and skits on social problems. Individual as well as group competitions were held on

painting, essay writing, extempore speech quiz and daily diary writing. The management of the camp also organized visits and tours to the historical, religious and cultural places, museums and archeologically important places in and around Kurukshetra.

The performance of the Maharashtra team was wonderfully outstanding.

Vishal Mundada was awarded the **National Best Youth**, Ankush Patil and his team bagged the second prize in group singing. Om Katte and Vishal Mundada came victorious in the Quiz Contest in First Aid and the entire team was applauded for the rangoli drawn on the valedictory function of the camp.

Prof. S. K. Sanap
Co-ordinator

N.C.C.

National Cadet Corps is a Tri-Services Organization comprising the Army, Navy and Air Force, engaged in grooming the youth – The Leaders of Tomorrow – into disciplined and patriotic citizens.

Aims and Objectives

National Cadet Corps is a novel initiative undertaken by the College which aims at inculcating the significance of discipline, patriotism and core values in the young students of our College.

Presently there are 30 students in the College who have sought admission to NCC. Out of these 30 students, 23 are in Army, 6 in Navy and 1 student is in the Air Force.

All these students have to participate in weekly parades taken at NCC Head Quarters and at NDA. In these weekly parades the NCC

cadets have to undergo different types of activities like exercises, drills, physical training as well as they have some lectures on discipline and how to perform better in NCC.

Many of these NCC cadets have attended ATC camps held at different places across India. Some of them attended a camp held at Kanhe Phata in October and December 2012. The cadets participate in a variety of activities in such camps and get a lot to learn from these camps. They participate in competitions, debates and many other activities apart from regular parades and physical training. In a way NCC camps prove very useful to these cadets in the overall process of their personality development.

Prop. S.K. Sanap
Co-ordinator

Physical Education

A Gymkhana Managing Committee was constituted under the Presidentship of Principal Dr. Sanjay Kharat as follows,

Prof. Rajendra Bele	Chairman
Prof. Vikram Phale	Secretary
Prof. D. Thakar	Member
Prof. Sneha Ogale	Member
Prof. Motilal More	Member
Prof. Satish Ambike	Member
Prof. Amarjeet Thorat	Member
Smita Gangurde (M.Com.)	I C S R
Nilesh Lahane (T.Y.B.Com.)	Student Member
Sandeep Karpe (T.Y.B.Com.)	Student Member
Avinash Tapkir (MCA Com. II)	Student Member
Shraddha Sawant (T.Y.B.A.)	Student Member
Amit Parbat (M.Com.)	Student Member
Sunny Mohite (M.Com.)	Student Member

Baseball women's team got the 2nd place in Azam Campus invitational Trophy

International Player

1. **Jagruti Chandankere (T.Y.B.A.)**
 - a. Inter Collegiate Competition
 - b. Inter Zonal Tournament
 - c. All India Inter University
 - d. West Zone Competition
 - e. Sr. National Championship
 - f. Jr. International Competition

Shooting

Pune	Gold Medal
Pune	Gold Medal
Punjab	Participation
Pune	2 Silver medal
Delhi	4 Gold, 4Silver
Germany	Participation

National players

1. **Shraddha Talekar (F.Y.B.Com.)**
 - a) Inter Collegiate Gymnastic Tournament

Gymnastics

Pune	Participation
------	---------------

Intercollegiate Competitions

College participated Like Our students participated in Rowing, Cross Country, Best Physique, Volleyball, Kabaddi, Football, Softball, Gymnastic, Shooting, Cycling, Judo, Cricket, Hockey, Athletics, and Baseball.

Team Events Achievements

- Hockeywomen's team got the 1st place in Inter Collegiate Competition.
- Baseballmen's team got the 1st place in Inter Collegiate Competition.
- Softball men's team got the 2nd place in Inter Collegiate Competition.
- Softball & Baseball women's team got the 3rd place in Inter Collegiate Competition.
- Table Tenniswomen's team got the 2nd place in Inter Collegiate Competition.
- Volleyballmen's team got the 1st place in invitational Inter Collegiate Competition organized by Arm force medical college, MITCON Institute of Management College and ISBM.

b) Inter Zonal Gymnastic Tournament	Pune	Participation
c) 47th Artistic Gymnastic Championship	Pune	1Gold, 2Silver,
d) All India Inter University Tournament	Kurukshetra	Gold, 1Br
e) Sr. National	Palila	1 Gold, 1 Silver
2. Vinayak Auti (F.Y.B.Com.)	Gymnastics	
a) Inter Collegiate Gymnastic Tournament	Pune	1 Bronze
b) Gymnastic State Tournament	Pune	2 Gold, 2 Silver
c) All India Inter University Tournament	Kurukshetra	1 Gold
d) Jr. National	Alahabad	1 Silver
3. Dipali Shildankar (S.Y.B.Com.)	Cycling	
a) Inter Collegiate Cycling Competition	Pune	Silver medal
b) All India University Competition	Kerala	2 Silver medal
c) National Road Cycling Competition	Bihar	Participation
d) National track Cycling Competition	Delhi	Silver medal
e) India Camp	Delhi	Participation
f) India Camp	H. Pradesh	Participation
4. Bhiva Kolekar (S.Y.B.A.)	Cross-country	
a) Inter Collegiate Cross-country Competition	Pune	Silver medal
b) All India University Competition	Nagpur	Bronze medal
5. Jagruti Satarkar (S.Y.B.Com.)	Diving	
a) Inter Collegiate Tournament	Pune	Gold medal
b) Inter Zonal Diving tournament	Nasik	Gold medal
c) Senior State	Mumbai	Gold medal
d) Senior National	Maharashtra	Silver medal
6. Chandrakant Zagade (F.Y.B.A.)	Athletics	
a) Inter Collegiate Tournament	Pune	Gold medal
b) Inter Zonal Tournament	Baramati	Gold medal
c) Inter University Tournament	Kolkatta	Participation
d) Ashwamedh Tournament	Nagpur	Bronze medal
7. Supriya Borchate (F.Y.B.Com.)	Shooting	
a) Inter College Tournament	Pune	Silver medal
b) Inter Zonal Tournament	Nasik	Silver medal
c) Maharashtra State Championship	Pune	Participation
d) West Zone Shooting Championship	Pune	Gold medal

e) 16th State Championship Tournament	Mumbai	Gold medal
f) Inter University Tournament	Punjab	Participation
g) 2nd Gun for Glory	Pune	Participation
h) National Shooting Championship	Delhi	1 Gold, 1 Silver

Mohit Joshi (M.C.A.-I)

- Inter Collegiate Tournament
- Inter Zonal Tournament
- Kridamohasave

Volleyball

Pune	Participation
Baramati	Silver medal
Nagpur	Bronze Medal

Anita Yadav (T.Y.B.Com.)

- Inter Collegiate Tournament
- Inter Zonal Tournament
- State Tournament
- Kridamohasave Tournament

Athletics

Pune	Gold medal
Baramati	Silver medal
Pune	Bronze medal
Nagpur	Participation

Madhav Made (T.Y.B.A.)

- Inter Collegiate Tournament
- Inter Zonal Tournament
- Inter University Tournament

Hockey

Pune	Participation
Pune	Silver medal
Jabalpur	Participation

Akshay Kadam (F.Y.B.A.)

- Triathlon National Tournament
- Triathlon National Championship

Swimming

Pune	Silver medal
Indore	Participation

Kedar Satpute (F.Y.B.Com.)

- Inter Zonal Tournament
- Senior National Tournament
- Junior India Weightlifting Camp

Weightlifting

Pathardi	Gold medal
Kalyan	Gold medal
Patiyala	Participation

Pradnya Patil (S.Y.B.A.)

- Inter Collegiate Tournament
- Inter Zonal Tournament
- Inter University Tournament
- Senior State Tournament

Judo

Pune	Gold medal
Narayangao	Gold medal
Chandigarh	Participation
Amravati	Bronze

Priya Aken (S.Y.B.A.)

- Inter Collegiate Tournament
- Inter Zonal Tournament
- Inter University Tournament
- Senior State Tournament

Judo

Pune	Gold medal
Narayangao	Gold medal
Chandigarh	
Amravati	Gold medal

15. Deepali Aware (F.Y.B.A.)	Judo	
a) Inter Collegiate Tournament	Pune	Gold medal
b) Inter Zonal Tournament	Narayangao	Gold medal
c) Inter University Tournament	Chandigarh	
d) Senior State Tournament	Bhuvaneshwar	Participation
16. Pawanraj Patil (T.Y.B.Com.)	Gymnastic	
a) Inter Collegiate Tournament	Pune	Gold medal
b) Inter Zonal Tournament	Pravranagar	Participation
c) Inter University Tournament	Kurukshetra	Participation
d) Sr. National	Patila	1 Bronze
17. Swapnil Mane (F.Y.B.A.)	Cycling	
a) Inter Collegiate Tournament	Pune	Gold medal
b) Inter Zonal Tournament	Nagar	Gold medal
c) Inter University Tournament	Kerala	Participation
d) Track National Tournament	Amritsar	Participation
18. Yogita Shiladankar (T.Y.B.A.)	Cycling	
a) Inter University Tournament	Kerala	Participation
b) Track National Tournament	Delhi	Participation
c) Road National Tournament	Bihar	Participation
19. Pritali Shinde (S.Y.B.A.)	Cycling	
a) Track National Tournament	Amritsar	Gold medal
b) Track National Tournament	Amritsar	Silver medal
c) Road Cycling Tournament	Pune	Silver medal
20. Aarti Hature (F.Y.B.Com.)	Cycling	
a) Inter College Tournament	Pune	Bronze medal
b) Inter University Tournament	Kerala	Participation
c) Road National Tournament	Bihar	Participation
d) Track National Tournament	Delhi	Bronze
e) India Camp	Delhi	Delhi
21. Shailesh Khope (M.Com. 1st)	Shooting	
a) Inter College Tournament	Pune	Gold medal
b) Inter Zonal Tournament	Nasik	Gold medal
c) Maharashtra State Championship	Pune	Gold medal

d) 16th Championship Tournament		Mumbai	Gold medal
e) Inter University Tournament		Punjab	Participation
f) Master Meet Shooting		Pune	Participation
g) 2nd Gun for Glory		Pune	Participation
12. Supriya Jadhav (S.Y.B.A.)	Hockey		
a) Inter Collegiate Baseball Tournament		Pune	Bronze medal
b) Inter Collegiate Hockey Tournament		Pune	Gold medal
c) Inter Zonal Hockey Tournament		Pune	Gold medal
d) Inter University Tournament		Jaipur	Participation
e) Senior National Tournament		Bhopal	Participation
f) Junior National(Caption)		Hyderabad	Participation
g) Jr. India Camp		Bhopal	Participation
13. Rupali Patil (S.Y.B.A.)	Hockey		
a) Inter Collegiate Soft & Baseball Tournament		Pune	Bronze Medal
b) Inter Collegiate Hockey Tournament		Pune	Gold medal
c) Inter Zonal Hockey Tournament		Nasik	Gold medal
d) West Zone Inter University		Jodhpur	Participation
e) Senior National Tournament		Bhopal	Participation
f) Junior National		Haryana	Participation
14. Vikas Karande (S.Y.B.A.)	Hockey		
a) U-19th National		Lucknow	Participation
15. Vinit Kamble (F.Y.B.Com.)	Hockey		
a) Inter Collegiate Hockey Tournament		Pune	Participation
b) Junior India Camp		Delhi	Participation
c) Junior Federation National		Lucknow	Participation
16. Pooja Bhojar (F.Y.B.Com.)	Hockey		
a) Intercollegiate		Pune	Gold medal
b) Inter Zonal		Nasik	Gold medal
c) West Zone Inter University		Jaipur	Participation
d) 2nd Junior National		Haryana	Participation
e) 2nd Senior National		Bhopal	Participation
17. Sneha Satav (F.Y.B.Com.)	Hockey		
a) Inter Collegiate		Pune	Gold medal
b) 2nd Junior National		Haryana	Participation
c) 38th Women National		Haryana	Participation

- 28. Pratiksha Harne (F.Y.B.Com.)**
- Inter College Hockey
 - Inter Zone
 - West Zone Inter University
 - 2nd Junior National
- Hockey**
Pune	Gold medal
Nasik	Gold medal
Jaipur	Participation
Haryana	Participation
- 29. Snehal Kad (F.Y.B.Sc.)**
- Intercollegiate Baseball, Softball
 - Intercollegiate Hockey
 - Interzonal Hockey
 - Inter University
- Hockey**
Pune	Bronze medal
Pune	Gold medal
Nasik	Gold medal
Jaipur	Participation
- 30. Sandeep Karpe (T.Y.B.Com.)**
- Intercollegiate Baseball
 - Intercollegiate Softball
 - Inter Zone Baseball
 - Inter Zone Softball
 - Inter University Baseball
- Baseball & Softball**
Pune	Gold medal
Pune	Silver medal
Baramati	Silver medal
Sangamner	Gold medal
Delhi	Participation
- 31. Amit Parbat (M.Com. 1st)**
- Intercollegiate Baseball
 - Intercollegiate Softball
 - Inter Zone Baseball
 - Inter Zone Softball
 - Inter University Baseball
- Baseball & Softball**
Pune	Gold medal
Pune	Silver medal
Baramati	Silver medal
Sangamner	Gold medal
Delhi	Participation
- 32. Sunny Mohite (M.Com. 1st)**
- Intercollegiate Baseball
 - Intercollegiate Softball
 - Inter Zone Baseball
 - Inter Zone Softball
 - Inter University Baseball
 - Inter University Softball
- Baseball & Softball**
Pune	Gold medal
Pune	Silver medal
Baramati	Silver medal
Sangamner	Gold medal
Delhi	Participation
Indore	Participation
- 33. Smita Gangurde (M.Com. 1st)**
- Intercollegiate Baseball
 - Intercollegiate Softball
 - Inter Zone Baseball
 - Inter Zone Softball
- Baseball & Softball**
Pune	Gold medal
Pune	Silver medal
Pune	Silver medal
Pune	Gold medal

e) Inter University Baseball	Delhi	Participation
f) Inter University Softball	Indoor	Participation
34. Pournima Shinde (F.Y.B.A.)	Athletics	
a) Intercollegiate	Pune	Gold medal
b) Intercollegiat	Pune	Participation
c) Inter Zone	Baramati	Participation
d) Fedretion Cross Country	Pune	Participation
e) Pune International Marethon	Pune	Gold medal
f) Fedretion Junior Nation	Lucknow	Participation
35. Poonam Warkhade (F.Y.B.A.)	Triathlon	
a) Intercollegiate	Pune	Participation
b) Intercollegiate Hockey	Pune	Gold medal
c) Intercollegiate Cross Country	Pune	Bronze medal
d) Pune International Marathon	Pune	Silver medal
e) Triathlon Championship	Indor	Participation
f) Triathlon Federation Championship	Indor	Participation
36. Varsha Jadhav (S.Y.B.Sc.)	Baseball, Softball, Hockey & Cricket	
a) Intercollegiate Baseball & Softball	Pune	Bronze medal
b) Intercollegiate Hockey	Pune	Gold medal
c) Hockey Zonal	Sangamner	Gold medal
d) Inter Zonal baseball	Pune	Gold medal
e) 20-20 Women National	U.P.	Participation
37. Tejashree Kamble (T.Y.B.Com.)	Rowing	
a) Inter Zonal Rowing	Nasik	Participation
b) Inter Zonal Kayaking	Nasik	Participation
c) Dragon Boat National	Kerala	2 Bronze medal
38. Jyoti Kedari (T.Y.B.Com.)	Kayaking	
a) Inter Zonal kayaking	Nasik	Participation
b) Dragon Boat National	Kerala	2 bronze medal
Zonal / State	Volleyball, Baseball, Softball,	
1. Avinash Tapkir (MCA Com. II)	Pune	Gold medal
a) Inter Collegiate baseball Competition	Pune	Silver medal
b) Inter Collegiate Softball Competition		Particinate
c) Youth Volleyball State Championship		

2. Aditya Kadam (F.Y.B.Com.) a) Inter Collegiate Baseball Competition b) Inter Collegiate Softball Competition c) Inter Zonal Baseball Tournament	Baseball, Softball Pune Gold medal Pune Silver medal Baramati Silver medal
3. Nilesh Lahane (T.Y.B.Com.) a) Inter Collegiate Baseball Competition b) Inter Collegiate Softball Competition c) Inter Zonal Baseball Tournament d) Inter Zonal Softball Tournament	Baseball, Softball Pune Gold medal Pune Silver medal Baramati Silver medal Sangamner Gold medal
4. Kanchan Gorde (M.C.A. I) a) Inter Collegiate Baseball & Softball Comp. b) Inter Collegiate Hockey c) Inter Zonal Softball Tournament	Baseball, Softball Pune Bronze medal Pune Gold medal Pune Gold medal
5. Vijay Wagh (M.Com. 1st) a) Intercollegiate Baseball & Softball Comp b) Cross Country Intercollegiate c) Cross Country Zonal	Cross Country Pune Gold, Silver Pune 10th Pune Participation
6. Sagar Pokharkar (F.Y.B.Com.) a) Inter Collegiate Weightlifting b) Inter Zonal Weightlifting	Weightlifting Pune Gold medal Pathardi Bronze medal
7. Sagar Naikwadi (F.Y.B.A.) a) Inter Collegiate Powerlifting b) Inter Zonal Powerlifting	Powerlifting Pune Participation Pathardi Participation
8. Durgesh Gudilu (F.Y.B.A.) a) Inter Collegiate Athletics b) Under-19 School National	Athletics Pune Gold medal Delhi Participation
9. Nikhil Vavale (S.Y.B.A.) a) Inter Zonal Wrestling b) Inter Collegiat	Wrestling Pune Silver medal Baramati, Pune Participation
10. Attar Firoj (T.Y.B.Com.) a) Selection for Inter Zonal Best Physique b) Junior Modern Shree	Best Physique Winner

INTERNATIONAL PLAYER

Jagruti Chandankere
T.Y.B.A. (Shooting)

NATIONAL PLAYERS

Shraddha Talekar
F. Y. B.Com. (Gymnastics)

Vinayak Auti
F. Y. B. Com. (Gymnastics)

Dipali Shildankar
S.Y. B.Com. (Cycling)

Divya Kolekar
F.Y. B.A. (Cross-country)

Jagruti Satarkar
S.Y. B.Com. (Diving)

Chandrakant Zagade
F.Y. B.A. (Athletics)

Supriya Borchate
F.Y. B.Com. (Shooting)

Mohit Joshi
MCA-I (Volleyball)

Anita Yadav
T.Y. B.Com. (Athletics)

Madhav Made
T.Y. B.A. (Hockey)

Akshay Kadam
F.Y.B.A. (Swimming)

Kedar Satpute
F.Y. B.Com. (Weightlifting)

Pradnya Patil
S.Y. B.A. (Judo)

Priya Aken
S.Y. B.A.(Judo)

Deepali Aware
F.Y. B.A. (Judo)

Pawanraj Patil
T.Y. B.Com. (Gymnastic)

Swapnil Mane
F.Y. B.A.(Cycling)

Yogita Shiladankar
T.Y. B.A. (Cycling)

Pritali Shinde
S.Y. B.A.(Cycling)

Aarti Hature
F.Y. B.Com. (Cycling)

Shailesh Khope
M.Com. I (Shooting)

Supriya Jadhav
S.Y. B.A(Hockey)

Rupali Patil
S.Y. B.A(Hockey)

Vinit Kamble
F.Y.B.Com. (Hockey)

Pooja Bhoyar
F.Y. B.Com. (Hockey)

Sneha Satav
F.Y. B.Com. (Hockey)

Sneha Satav
F.Y. B.Com. (Hockey)

Snehal Kad
F.Y. B.Sc.(Hockey)

Sandeep Karpe
T.Y. B.Com.
(Baseball & Softball)

Amit Parbat
M.Com. I
(Baseball & Softball)

Smita Gangurde
M.Com. I
(Baseball & Softball)

Purnima Shinde
F.Y. B.A. (Athletics)

Poonam Warkhade
F.Y. B.A. (Triathlon)

Varsha Jadhav
S.Y. B.Sc. (Baseball,
Softball, Hockey & Cricket)

Tejashree Kamble
T.Y.B.Com. (Rowing)

Jyoti Kedari
T.Y.B.Com.(Kayaking)

Jyoti Kedari
T.Y.B.Com.(Kayaking)

Jyoti Kedari
T.Y.B.Com.(Kayaking)

ZONAL / STATE PLAYERS

Avinash Tapkir
MCA Com. II
(Volleyball, Baseball, Softball)

Aditya Kadam
F.Y. B.Com.
(Baseball, Softball)

Nilesh Lahane
T.Y. B. Com.
(Baseball, Softball)

Kanchan Gorde
MCA I
(Baseball, Softball)

Vijay Wagh
M.Com. I (Cross Country)

Sagar Pokharkar
F.Y. B.Com. (Weightlifting)

Sagar Naikwadi
F.Y.B.A.(Powerlifting)

.Durgesh Gudilu
F.Y.B.A. (Athletics)

Nikhil Vavale
F.Y.B.A.(Wrestling)

Attar Firoj
T.Y.B.Com. (Best Physique)

Akshay Desai
T.Y. B.Com. (Athletics)

Neha Jagtap
M.Com. I (Softball)

Prachi Admane
M.Com. 1st (Softball)

Vaishali Salunke
S.Y. B.Sc. (Baseball)

1. Akshay Desai (T.Y.B.Com.)	Athletics		
a) Inter Collegiate Athletics		Pune	1 Gold, 1 Bronze
b) Inter Zonal Athletics		Baramati	Gold medal
2. Neha Jagtap (M.Com. 1st)	Softball		
Inter Collegiate Baseball & Softball Comp.		Pune	Bronze medal
Inter Zonal Softball Tournament		Pune	Gold medal
3. Prachi Admane (M.Com. 1st)	Softball		
a) Inter Collegiate Baseball & Softball Comp		Pune	Bronze medal
b) Inter Zonal Softball Tournament		Pune	Gold medal
4. Vaishali Salunke (S.Y.B.Sc.)	Baseball		
a) Inter Collegiate Baseball Competition		Pune	Bronze medal
b) Inter Zonal Baseball Tournament		Pune	Gold medal
Inter collegiate			
1. Anant Kumar Roy (F.Y.B.Com.)	Baseball		
a) Inter collegiate Baseball Competition		Pune	Gold medal
2. Akshara Bodas (T.Y. Biotech)	Table Tennis		
a) Inter Collegiate Table Tennis		Pune	Silver medal
3. Shraddha Sawant (T.Y.B.A.)	Baseball		
a) Inter Collegiate Baseball		Pune	Bronze medal
4. Priyanka Shendge (F.Y.Bsc.)	Baseball		
a) Inter Collegiate Baseball & Softball Comp		Pune	Bronze Medal
5. Prajakta Khatavkar (S.Y. B.Com.)	Table Tennis		
a) Inter Collegiate Table Tennis		Pune	Silver medal
6. Arifchittewan (M. Com. 2nd)	Baseball		
a) Inter Collegiate Baseball Competition		Pune	Gold medal
7. Avinashman Jalkar (S.Y.Bsc.)	Baseball		
a) Inter Collegiate Baseball & Softball Comp		Pune	Gold, Silver
8. Dilip Choudhary (S.Y.B.Com.)	Baseball		
a) Inter Collegiate Softball		Pune	Silver

9. Shubham Wale (S.Y.B.Com.)

a) Inter Collegiate Baseball Competition

Baseball

Pune

Gold medal

Annual Sports Report Badminton

Men

1st Amey Gogte, F.Y.B.Com. (a)

2nd Jaykumar Pardeshi, S.Y. B.Com.

Women

1st Varsha Jadhav, S.Y.B.Sc.Comp.

2nd Shraddha Sawant, T.Y.B.A.

Table tennis - Men

1st Jaykumar Pardeshi, S.Y.B.Com.

2nd Bhushan Jaipatkar, MCS 1st

Women

1st Akshara Bodas, T.Y. B.Sc. (Biotech)

2nd Prajakta Khatvkar, S.Y.B.Com.

Chess

1st Jaykumar Pardeshi, S.Y.B.Com.

2nd Sameer Pasalkar

Volleyball

Winner- S.Y.B.Sc.

1 Avinash R. Manjalkar

2 Anil L. Kachra

3 Vinayak M. Tardale

4 Raj R. Kashwaha

5 Harshsing Parihar

6 Swapnil S. Kadam

7 Sanket S. Badade

8 Atish B. Argulewar

Runnerup- F.Y.B.Com.

1 Pranit Sonawane

2 Jayesh Dalvi

3 Shubham Marathe

4 Mahadev Dangat

5 Suraj Parkhe

6 Mukesh Patil

7 Kazi Naeem

Dodgeball

Winner- S. Y. Micro

1 Sayali Hanamghar

2 Aditi Kathale

3 Rutuja Gumaste

4 Akshata Hajare

5 Abhilasha Adulkar

6 Mamata Manchekar

7 Aditi Jwari

8 Jinichako Maliyackal

9 Shamal Deshmukh

10 Ankita Sarade

11 Jaylaxmi Swami

12 Sapana Herole

Runnerup- F. Y. B. Sc. Comp.

1 Rajashri Shinde

2 Divya Pillai

3 Trupti Deshpande

4 Komal Chaudhari

5 Rohini Shinde

6 Shital Kshirsagar

7 Shubhangi Kulkarni

8 Yogeshwari Gavale

9 Priyanka Pawar

10 Pradnya Bodke

Basketball

Winner- T. Y. B. Sc. [Comp.]

1 Prakash H. Thakur

2 Jaiprakash Janardan

3 Bhagyesh Raut

4 Kiran Ande

5 Jafar Khan

6 Sumit Phule

7 Harshad Kenchi

Runnerup- S. Y. B. Sc.

- 1 Raj R. Kushwaha
- 2 Narayan M. Shirke
- 3 Avinash R. Manjalkar
- 4 Harsh Sing Parihar
- 5 Shahed S. Sheikh
- 6 Suraj S. Patil

Football

Winner- T. Y. B. Com. - A

- 1 Atish Pande Y
- 2 Ajay Kulkarni
- 3 Shivlingappa Uppin
- 4 Shivraj Galande
- 5 Christopher Fernandes
- 6 Nipurn Pandiya
- 7 Subhash Patil
- 8 Rupesh Shaha
- 9 Abhijit Kamble
- 10 Rahul Rana
- 11 Sanjit Naik
- 12 Indrajeet Roy

Runnerup- F. Y. B. Com. (A)

- 1 Kedar Kumbkale
- 2 S. Nagrajrao
- 3 Dambar Rana
- 4 K. Murlikrushna Rammaiya
- 5 Mahesh Madurimuthu
- 6 Rahul Tambe
- 7 Arvind Purohit
- 8 Prakash Chaudhari
- 9 Shubhankar Pathak

- 10 Bilrkananda Rabha
- 11 Parakram Chand
- 12 Aditya Prabhudesai
- 13 Pradeen Kumar
- 14 Lokesh Rere

Event organized by the Department

- ❖ Inter Collegiate Best Physique "Modern Shree 2013" competition Winner: - Sagar Jadhav, S P College, Pune.
- ❖ PCZSC Inter Collegiate Hockey men & women tournament organized at Major Dhaynchand stadium Pimpri Chinchwad.
- ❖ University of Pune Baseball Zonal women tournament at University of Pune ground.

Annual Sports Festival

As per the tradition of our College this year too the Inter Class Tournaments were conducted from 14th to 18th January 2012 for individual and team events.

Annual Prize Distribution Ceremony was held on 19th Feb 2013. Dr. Sunil Shete, Joint Director of Higher Education Pune was the Chief Guest and Dr. Datta Mahadam, assistant Director of Sports University of Pune and Shri. Shrish Rane, Shiv Chattrapati Award winners (Kho-Kho) were the special guest. He gave away the prizes to the sports achievers.

We are very much thankful to our sponsors for the 'Modern Shree' competition.

Prof. Vikram Phale

Director of Physical Education

Prof. Rajendra Bele

Chairman, G. M. C.

Placement Cell - Computer Sciences

Placement Mechanism

College has Placement Cell for UG and PG students. We conduct number of activities under the placement cell like Conducting aptitude tests, seminars, Group discussions, guest lecturer and Soft Skill workshop.

The placement committee takes efforts to call the companies for campus placement. If they are ready to provide Industrial training and campus recruitment then we send the students data (Excel sheet format). As per their policy they short list the student. The date and time of the campus drive is finalized as per convenience. Some times students are called for interview at the company premises. The students who clear the aptitude test are selected for technical and HR interview.

Objectives

- ❖ To provide placement opportunities to the students.
 - ❖ To develop soft skills of the students.
 - ❖ To bridge the gap between academics & industries
 - ❖ To create awareness among students about placement opportunities in industries and various skill-sets required.
1. Guidance is given for the preparation of resumes and facing interviews.
 2. Attention is paid to their presentation skills at the time of seminars and mock interviews.
 3. Additional activities such as the organization of guest lectures and interactive sessions on different topics by experts from renowned companies and alumni are undertaken. Alumni extend their help by conveying the opportunities in their respective organizations and also spend their valuable time for

Interactive Sessions organized by the placement cell for the current students.

4. Counselling of the students for approaching various industries and institutes is done and a ready list of the same is provided to them.
5. Guidance is provided to analyse their own potential and select an apt profile.
6. Companies approach the College or the College approaches the companies. The students are recommended to the companies depending on the job requirements.

● Companies Visited to Campus

1. Approva Systems
2. Syntel
3. Sela Technology
4. Harbinger System Ltd.
5. Persistent Systems Ltd.
6. Omniscient Software Pvt. Ltd.
7. Web Tech Developers
8. Max pc secure
9. Quick Heal
10. Symantic
11. Upside
12. Xento
13. GS Lab
14. Trident Web Info Services
15. L & T Infotech
16. NCL
17. Exrime Solution
18. iGatePatni
19. TechM
20. Zero IT Solution
21. Core data solution
22. Techno Bridge Sloution Pvt. Ltd.
23. Avion Technology
24. Ami Works Pvt Ltd
25. Tekdi Web Solution Pvt. Ltd.

List of the Students Placed in Companies

Sr. No.	Stream	Name	Company Name	Visited on
1.	MCS	Shankar Narayan Dupade	Arxxus Technolgy	10th July 2012
2.	MCS	Mahesh Gaikwad	Arxxus Technology	1st August 2012
3.	MCS	Sana Shamsher	Ami works Pvt. Ltd.,	
4.	MCS	Mohan Sainath Dere	Ami works Pvt. Ltd.	
5.	MCS	Pragati Balaram Basa	Ami works Pvt. Ltd.	
6.	MCS	Diksha Prakash Mirajkar	Ami works Pvt. Ltd.	
7.	MCS	Asiya Mushta Shaikh	Ami works Pvt. Ltd.	
8.	MCS	Dipesh Sakpal	Ami works Pvt. Ltd.	
9.	MCA	Amruta S. Bhosale	Ami works Pvt. Ltd.	
10.	MCA	Prasad Ravikant Gokhale	Ami works Pvt. Ltd.	
11.	MCS	Kakasaheb Mohanrao More	Ami works Pvt. Ltd.	
12.	MCS	Prasad Kulkarni Gokhale	President System	8th August 2012
13.	MCA	Akshada Sheth	President System	
14.	MCA	Tushar Sanjay Wankhede	Xento Syestem	7th Sept.2012
15.	MCA	Radha Bhausahaeb Bhawar	Sento System	
16.	MCA	Megha Mukund Kulkarni	Symatec	5th October 2012
17.	MCS	Dipali Pawale	Symantec	
18.	MCA	Sarika Gawde	Symantec	
19.	MCA	Leena Gawhane	Symantec	
20.	MCA	Ramanareddy P. Palugulla	Neuvas Technologies	13th Dec. 2012
21.	MCS	Reshma Bhosale	Neuvas Technologies	
22.	MCA	Ajay Bhosale	Neuvas Technologies	
23.	MCA	Poonam Akolkar	NITS Global	15th Dec. 2012
24.	MCA	Neha Sonar	NITS Global	
25.	MCS	Monika Dahitule	NITS Global	
26.	MCA	Sumit Joshi	NITS Global	

27.	MCA	Sushil Mule	NITS Global	
28.	MCA	Pratik Salunkhe	NITS Global	
29.	MCA	Daulat Limkar	VSH Solutions	21st Dec. 2012
30.	MCA	Amruta Kulkarni	VSH Solutions	
31.	MCA	Rachana Marne	VSH Solutions	
32.	MCS	Pandh Satish	VSH Solutions	
33.	MCA	Prajakta Lombar	VSH Solutions	
34.	MCS	Pankaja Jakate	Techno Bridge Solution	9 feb 2013
35	MCS	Gaurav Joshi	Techno Bridge Solution	

Mr. Satish Ambike
Placement Co-ordinator

Career and Counseling Cell

The idea of establishing a Career Counseling Cell in the College was to address the diverse socio-economic challenges and geographic backgrounds of the heterogeneous population of students coming to College vis-à-vis to create equity of access and placement opportunities through availability of appropriate support. Cultural gaps among students also called for setting up of placement cell. The activity support the students to development Soft skills and communication ability to challenge the rigors of competitive tests and on job training in add-on or vocational courses. The guidance and counseling cell of the College was to be a resource centre of information, guidance and counseling with free accessibility and internet based global connectivity and exchange of information on professional placement.

The cell has separate computer with internet facility, a laser printer, photo copier and fax machine. The information on job avenues

and placement in different institutions and concerns is also made available to the students. Seminars and guidance workshops were organised for the awareness of emerging professional trends and events, job profiles, leadership roles, entrepreneurship, market needs and risk and implementation of national socioeconomic policies and to impart training in soft skills. Students have been placed in sectors like IT, biotech, finance, chemical, sales, and marketing industries.

CAMPUS PLACEMENT DRIVE

The Placement Cell of the College had organized a 'Campus Placement Drive' on 17th & 18th July 2012. This Campus Placement Drive was organized with an objective of enabling face to face interaction of the undergraduate and postgraduate students of Arts and Commerce with the companies on the College campus. **This drive helped in giving a direct access of the companies to the job seekers.**

The companies invited on the campus were:

1. MITCON CONSULTANCY AND ENGINEERING SERVICES LTD
2. LIFE INSURANCE CORPORATION OF INDIA
3. MAHINDRA PRIDE SCHOOL
4. PANTALOON(INDIA) LTD
5. PANDIT AUTOMATIVE PVT LTD
6. DREAM PLACEMENT PVT LTD
7. LOKMAT PAPERS
8. EUREKA

Total number of jobseekers who enquired

Sr. No.	Name of the Company	No. of Students enquired	Posts/type of vacancies
1.	Pandit Automotive	40	Tele caller/backoffice
2.	Dreams Placement Pvt. Ltd.	150	Varied Profiles
3.	Eureka	20	Sales
4.	Pantaloon India Ltd.	48	Fashion consultant
5.	Mahindra Pride School	80	Skill development courses and placement
6.	MITCON	15	Entrepreneurship
7.	LIC	12	agent
8.	Lokmat	110	Local reporter
	Total	475	

Placement Cell BCA/MCA (Commerce)

Selected students

- 1) Sangita Basanagoudar
- 2) Sujata Patil

Company Name

Netcom Infotech Services Global (NITS Global), New Sangvi.

Miss. Suvarna Mhasekar
Co-coordinator

Placement cell at department of Chemistry Establishment

In the academic year 2007-08 our first batch of M. Sc. (Organic Chemistry) was out. The placement cell in the Chemistry department was established in the same year.

Objectives

- 1) To place the student at his/her area of interest
- 2) To guide the student for the development of soft skills

- 3) To have a bridge between College and many academic institutes /industries

Working

At the beginning of the last semester of M. Sc., we find the students who are interested in the jobs or higher studies. Accordingly guidance is given for the preparation of resume and interviews. Attention is given to their presentation skills at the time of seminars.

The students are recommended to the companies or many research or educational

institutes depending on the job requirements. Also the recommendation letters are given to the students who are interested in higher studies. For the M.Sc. batch: July 2012- June 2013 (in Process)

Sr. No.	Name of Students	Placement
1.	Pramod Ugale	Galaxy Surfactants Tarapur, Mumbai
2.	Mahesh Kutwal	Galaxy Surfactants Tarapur, Mumbai

Placement Cell - Microbiology

● **Placement Cell Coordinators**

Mrs Ashwini Satbhai
Mrs Vaidehi Dande

● **Companies Visited**

(Campus Interview Conducted At College)

1. **Evolvus**

Selected- Snehal Patil

- Candidates sent for selection at various Industries/ Institutes and students Selected:

1. **Tata Chemicals Ltd. Pirangut, Pune**

Selected - Deepak Andhare
Pandurang Lahare
Pramod Awate

2. **Modern College, Shivajinagar, Pune**

Selected - Nikita Bhonde

3. **Hi-Tech Biosciences Pvt. Ltd.**

Selected - Hussain Khokhawala

4. **Emcure Pharmaceuticals, Pune**

5. **IT cube solutions, Pune**

Selected - Yogini Kanade
Yogita Tipre

6. **Sahyadri Hospital, Pune**

Selected - Dhanashree Marne

- Developmental Activities Conducted
Interactive series for the graduate and postgraduate students with experienced professionals / research personnels (who are also our past students)

For M.Sc. I And II Students

- Gaurav Gunjal, Zee Education Ltd. Pune
- Imran Khan, Persuing Ph.D. at South Korea
- Chinmay Tikhe, Persuing Ph. D. at Louisiana State Univ. USA

Placement Drive Conducted

- Careersvity in association with leading food industries in India organized the placement drive. The selection was on the basis of group discussions and personal interviews conducted by industrial professionals.
- The food industries who conducted the drive were
Foodrite India
Cafco Food Products
Nutrotop
Chordia Foods (Pravin Masalewale)
Samruddha Jeevan

35 students attended the drive, 5 of which are selected and are asked to join the industry after completion of their graduation.

Placement Drive

Placement cell, Dept. of Microbiology had organized the placement drive for the M.Sc. past students and current M.Sc.II students on 12th Oct. 2012. This drive was in collaboration with Careersiversity, an institute established by Dr. Arun Nigavekar.

Experienced technical staff from different food industries were invited to conduct the group

discussions and the personal interviews of the students. Mrs. Smita Dhumal, Nutri-tops Pvt. Ltd. Pune, Mr. Kafco Foods Pvt. Ltd. Jejuri, Mr. Kedar Nigavekar, Ms. Shailaja Salvi, Mr. Rao, Miss. Vibhavari, (Careersiversity, Pune).

11 M.Sc. past students and 24 current M.Sc.II students attended this drive and found this exercise very useful and eye opening. They realized the importance of the skills to be employable which include their technical knowledge as well as soft skills.

Prof. Satish Ambike
Co-ordinator

Prize Distribution Ceremony

Annual Prize Distribution Ceremony of the College was celebrated on 18th Feb 2013 in the College premises at 5.30pm. Students who participated in various intra and inter-collegiate competitions besides University, State, National and International level Competitions received prizes for their excellence in academic, curricular, co-curricular and sports & extension activities at the hands of dignitaries present for the function.

Dr. Sunil Shete, Joint Director of Technical & Higher Education, Pune was the chief guest of the function and Dr. Datta Mahadam Asst. Director Sports, University of Pune, Mr. Shirish Rane a Shiv Chhatrapati awardee grace the occasion as Guest of Honour and special invitee. Members of management of P.E. Society- Prof. Suresh Todkar, Chairman LMC, Prof. Prakash Dixit, visitor of the college and Mr. Hagawane were also present on the occasion.

The function began with 'Ishastavan' by MCA student Ashwini Paste followed by the Principal's address. Principal Dr. Sanjay Kharat

enumerated the various achievements of the college like college got 'A' Grade in Reaccreditation by NAAC, 'Star College Status' by Department of Biotechnology, Govt. of India, huge research grants from various national agencies like DBT, DST & other funding agencies and also 'The Best College Award' by the Pune University in Feb 2013. While praising the efforts of the staff and students, he also pointed out the challenge that lay before the college in order to sustain through the huge competition ahead.

Guest of Honour Dr. Datta Mahadam emphasised on the need and importance of exercise in ones life and daily half an hour should be devoted for it in a day and urged the youth to live life to the fullest by being aware of their responsible role in society, and the need for Computer literacy along with Spoken Skills in English. Mr. Shirish Rane, a Shiv Chhatrapati awardee and special invitee at the function spoke about how the College should be flexible to change. He also encouraged the College to

आकांक्षा

AKANKSHA 2012-13

9	Biotechnology	22	10
10	Computer Science	27	18
	Total	310	121

Judges who evaluated the projects were
 'A' group – Mrs. Umarani , Dr. Mrs. Sushama Kale, Mrs. Varsha Bapat
 'B' group- Dr. Mrs. Neelima Kulkarni, Dr. Vinay Kumar, Mrs. Sontakke

Prize Winners of the Science Exhibition 'ANUBHUTI' (2012-13) Group A

Prize	Title	Class	Department	Name of Students
First	Best of Waste	S.Y.B.Sc.	Chemistry	Dhanashree Gawari
Second	Fruit Clock	F.Y.B.Sc.	Physics	Sonali Pawar Shubhangi Dhmal
Third	REFID Based Identification System	S.Y.B.Sc.	Electronics	Shrikant Pokale Prajakta Chavan Kajal Alhat
Third	Green Chemistry (Biodiesel)	T.Y. B.Sc.	Chemistry	Mahesh Shinde Ganesh Dhmal

Prize Winners of Science Exhibition 'ANUBHUTI' (2012-13) Group B

Prize	Title of the Project	Class	Department	Name of Students
First	Nervous Control on Electronic Gadgets	T.Y. B.Sc.	Biotechnology	Pradeep Kumar, Swapnil Choudhari, Sushant Navarange
Second	Microbial Fuel Cell	S.Y.B.Sc.	Microbiology	Sayali Hanamghar Vedang Ghole, Rutuja Gumaste, Amruta Kulkarni
Third	Endocrinology	T.Y. B.Sc.	Zoology	Swagata Mukharjee, Trupti Lahane, Jyoti Gaikwad

One project based on Ecofriendly innovation was selected for presentation in the event Vividha on 12/01/13 & 13/01/13

Sneha Ogale
Chairperson

Staff Academy

Every year staff academy of the College organizes different programs to inculcate cultural, academic and social awareness among the staff members of the College.

On the occasion of Gurupoornima lecture was organized on 3rd July, 2012 of the visitor of the college Prof. Prakash Dixit on the topic 'नवी आव्हाने नवा शिक्षक' In his speech he emphasized the lecturers that in today's competitive world how a teacher should impart knowledge to the students. It was very encouraging lecture on the occasion of Gurupoornima which reminded

the teachers about their role in the changed world of education.

To live a happy, comfortable and safety life, money is very important. Apart from earning financial management is necessary for growth of funds. With this purpose, a guest lecture was organized in the month of Sept. 2012. Mr. Mandar Hinge, a certified financial planner guided the staff members regarding effective financial planning.

Sharayu Bhakare
Co-ordinator

युवा सप्ताह

स्वामी विवेकानंद यांच्या १५० व्या जयंतीनिमित्त दिनांक १२ जानेवारीपासून युवा सप्ताहाचे आयोजन करण्यात आले होते.

१२ जानेवारी २०१३ रोजी युवा सप्ताहाचे उद्घाटन माननीय प्राचार्य डॉ. संजय खरात यांच्या शुभहस्ते करण्यात आले. प्राचार्यांनी आजची युवाशक्ती विधायक कार्यासाठी कशी वापरता येईल याचे विवेचन केले. स्वामीजींच्या कार्याची थोडक्यात ओळख करून दिली. विद्यार्थ्यांनी त्यांच्या कार्यातून बोध घ्यावा, असा मोलाचा सल्ला युवा पिढीला दिला. उद्घाटनप्रसंगी स्वामी विवेकानंद यांच्या जीवनपटावर आधारित स्लाइड शो दाखविण्यात आला. प्राचार्य, उपप्राचार्या व संयोजिका यांच्या हस्ते दीपप्रज्वलन करण्यात आले. तसेच स्वामी विवेकानंद यांच्या प्रतिमेचे पूजनही करण्यात आले.

प्रा. संगीता महाशब्दे यांनी कार्यक्रमाची रूपरेषा

विशद केली. प्रा. मनीषा बेले यांनी प्रास्ताविक व सूत्रसंचालन केले. प्रा. प्रज्ञा पाठकजी यांनी आभार-प्रदर्शन केले.

१२ जानेवारी ते १५ जानेवारी २०१३ या दरम्यान विद्यार्थ्यांच्या कलागुणांना वाव मिळावा म्हणून विविध स्पर्धांचे आयोजन करण्यात आले. यामध्ये रांगोळी, मेंदी, हस्ताक्षर, वक्तृत्व, काव्यवाचन, पुष्पगुच्छ रचना व सलाड डेकोरेशन या स्पर्धा घेण्यात आल्या. याच काळात इतिहास विभागातर्फे 'कौन बनेगा हिस्ट्री स्कॉलर' आणि इंग्रजी विभागातर्फे 'What's the good word?' या स्पर्धा घेण्यात आल्या.

या स्पर्धेचे प्रमुख संयोजक म्हणून प्रा. मनीषा बेले, प्रा संगीता महाशब्दे आणि प्रा. प्रज्ञा पाठकजी यांनी काम पाहिले. तसेच प्राचार्य डॉ. संजय खरात, उपप्राचार्या कला शाखा, ज्योती गगनग्रास, उपप्राचार्या

वाणिज्य शाखा प्रा. शुभांगी जोशी आणि उपप्राचार्या विज्ञान शाखा प्रा. स्वाती कंधारकर यांनी बहुमोल मार्गदर्शन केले.

या सर्व स्पर्धांचे निकाल खालीलप्रमाणे

१. रांगोळी स्पर्धा

दिनांक १२.०१.२०१३ शनिवार

ठिपक्यांची रांगोळी -

प्रथम क्रमांक - कु. शुभांगी कुलकर्णी - प्रथम वर्ष, संगणकशास्त्र

स्त्री-पुरुष समानता या संकल्पनेतील प्रथम क्रमांक कु. शिवांजली कापसे - एम. एस्सी. (बायोटेक्नॉलॉजी)

उत्तेजनार्थ - कु. अनुराधा बालवडकर - तृतीय वर्ष, वाणिज्य

या स्पर्धेसाठी ठिपक्यांची रांगोळी व स्त्री पुरुष समानता अशा संकल्पना (थीम) देण्यात आल्या होत्या. एकूण १३ स्पर्धकांनी भाग घेतला. या स्पर्धेचे परीक्षण श्री. शीलरतन बंगाळे सरांनी केले.

२. काव्यवाचन स्पर्धा (स्वररचित)

दिनांक १२.०१.२०१३ शनिवार

प्रथम क्रमांक (इंग्रजी) - कु. मानसी यादव - एम. एस्सी. - प्रथम

प्रथम क्रमांक (मराठी) - अमर चांदेरे - एफ. वाय. बी. ए.

प्रथम क्रमांक (हिंदी) - हितेश गोदीया - एम. सी. ए.

उत्तेजनार्थ काव्यवाचन विजेते

१. तुषार मधुकर मुळे - एम. कॉम. प्रथम

२. दीपाली इंगावले - टी. वाय. बी. एस्सी

३. वृंदा माखी - एम. एस्सी. प्रथम

या स्पर्धेत २६ विद्यार्थी सहभागी होते. त्यामध्ये मराठी विषयात २२, हिंदी आणि इंग्रजी विषयासाठी

अनुक्रमे २-२ विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला. सदर स्पर्धेसाठी परीक्षक म्हणून डॉ. साधना नातू, डॉ. संस्कृती आवलगांवकर व डॉ. सविता सबनीस यांनी काम पाहिले.

३. मेंदी स्पर्धा

दिनांक १४.०१.२०१३ सोमवार

प्रथम क्रमांक- कु. काचा बिलकीस- तृतीय वर्ष, संगणक शास्त्र

द्वितीय क्रमांक - कु. सोनल जाधव- प्रथम वर्ष, बायोटेक्नॉलॉजी

तृतीय क्रमांक - कु. मीना आगळे - तृतीय वर्ष, वाणिज्य

या स्पर्धेत ४५ विद्यार्थ्यांनी भाग घेतला होता. परीक्षक म्हणून सौ. कविता बोगावत यांनी काम पाहिले.

४. वक्तृत्व स्पर्धा

दिनांक - १४.०१.२०१३ सोमवार

प्रथम क्रमांक-इंग्रजी-रंजन घोशाल-प्रथम वर्ष, वाणिज्य

प्रथम क्रमांक-मराठी-प्रत्यंचा मेदगी-प्रथम वर्ष, वाणिज्य - उत्तेजनार्थ

१. अभिषेक देशपांडे-टी. वाय. बी. एस्सी. (संगणकशास्त्र)

२. केशव हसगुळे - टी. वाय. बी. ए.

३. जयश्री खाडिलकर - एम. एस्सी., प्रथम (मायक्रोबायोलॉजी)

एकूण २० विद्यार्थ्यांनी या स्पर्धेत भाग घेतला. प्रत्येक विद्यार्थ्याला ३+२ असा वेळ मिनिटांमध्ये देण्यात आला होता. ही स्पर्धा इंग्रजी, मराठी व हिंदी अशा तीन भाषांमध्ये घेण्यात आली.

डॉ. साधना नातू, डॉ. शरद गोस्वामी, प्रा. नामदेव डोके यांनी परीक्षण केले.

५. हस्ताक्षर स्पर्धा

दिनांक १५-१-२०१३ मंगळवार

इंग्रजी

प्रथम क्रमांक - शिवांजली कापरे- एम. एस.
सी. (बायोटेक)

द्वितीय क्रमांक - शिवानी बिनेकर- एस. वाय.
बी. कॉम

तृतीय क्रमांक-रजीना नामबियार- एफ. वाय.
बी. एस. सी.

मराठी

प्रथम क्रमांक - अनंता पवार - एफ वाय बी. ए.
द्वितीय क्रमांक-प्राजक्ता पवार-एफ. वाय बी.
एस. सी. (मायको)

तृतीय क्रमांक - प्रशांत पिसे - एफ वाय. बी.
एस. सी.

हिंदी

प्रथम क्रमांक - पल्लवी रिंधे - टी. वाय बी. कॉम
द्वितीय क्रमांक - पूजा वरपे - टी. वाय बी. कॉम
तृतीय क्रमांक - कोमल चौधरी - एफ. वाय.
बी. एस. सी.

ही स्पर्धा मराठी, हिंदी व इंग्रजी या तीनही भाषांमध्ये
के्यात आली. मराठी विषयाच्या स्पर्धेसाठी ९३, इंग्रजी
हस्ताक्षरसाठी ७९ व हिंदी हस्ताक्षर स्पर्धेसाठी ३०
यांनी भाग घेतला. अशा रीतीने एकूण २०२
विद्यार्थ्यांनी प्रतिसाद दिला.

सदर स्पर्धेसाठी परीक्षक म्हणून डॉ. संस्कृती
आवलगावकर, डॉ. सविता सबनीस व प्रा. शंपा चक्रवर्ती
यांनी काम पाहिले.

६. पुष्पगुच्छ रचना स्पर्धा दिनांक १५-१-
२०१३ मंगळवार

प्रथम क्रमांक - शोभा कलंत्री-टी. वाय.बी. सी.
एस.

७. सलाड डेकोरेशन स्पर्धा

प्रथम क्रमांक - कु. श्वेता घोलप - एम. सी. ए.

- कु. अपूर्वा गिजे - वाणिज्य

द्वितीय क्रमांक - कु. शिवांजली कापसे - एम.
एस.सी. बायोटेक

दोन्ही स्पर्धांसाठी एकूण १७ विद्यार्थ्यांनी भाग
घेतला. परीक्षक म्हणून वाणिज्य व कला शाखेच्या
उपप्राचार्या प्रा. शुभांगी जोशी व प्रा. ज्योती गंगनग्रास
यांनी काम पाहिले.

८. "What's The Good Word? स्पर्धा

दिनांक १५/१/२०१३ मंगळवार

प्रथम क्रमांक

अभिषेक जॉयमिंग - एस. वाय. बी. एस. सी.

स्वीटी नेथे - एस. वाय बी. एस. सी.

उत्तेजनार्थ

प्रथम

अक्षरा बोडस - टी. वाय बायोटेक

चिन्मयी काकिडे

द्वितीय

प्रसन्न तारे

सुशांत नवरंगे - टी. वाय. बायोटेक

या स्पर्धेच्या संयोजनात पुढील सदस्यांचा सहभाग
होता सौ. संगीता महाशब्दे, प्रा. प्रज्ञा पाठकजी, डॉ.
संस्कृती आवलगावकर, प्रा. भारती पाटील, प्रा. पल्लवी
बुलाख, प्रा. सुजाता देशमुख, प्रा. सोनिया जोशी, प्रा.
प्रणव टेंबे, प्रा. नितेश गुजराथी, प्रा. संगीता सोनटके, प्रा.
गांधले, प्रा. छाया अबनावे, प्रा. खुशबू रावलानी, प्रा.
अंकुश काळे, प्रा. दीपाली मेहेर, प्रा. वैदही दंढे, प्रा.
श्वेता सावले, प्रा. तुमी काळे, प्रा. मंजूषा कुलकर्णी, डॉ.
निवेदिता दास, प्रा. गौरी कोपर्डेकर, प्रा. ममता शेंडे, प्रा.
सोनल कुलकर्णी, डॉ. मोहिनी कुटे, प्रा. वृषाली देशमुख,
प्रा. पराग शहा, प्रा. आबासाहेब शिंदे, प्रा. डॉ. सविता
सबनीस, प्रा. सुवर्णा म्हसेकर, प्रा. प्रीती देशमुख, प्रा.
मीनल जाबडे, प्रा. प्रतिभा पवार, प्रा. मनमीत मखिजा.

प्रा. मनीषा बेले

संयोजिका

Trekking Club

RAJGAD TREK

Trekking Club is functional in College, Ganeshkhind, since 2000. There are regular activities conducted by the club. The club organizes nature trails, trekking, mountaineering, river crossing across the Sahyadris in Western Maharashtra. The response from the students from all faculties is overwhelming.

This year the trek was organised at Rajgad on 22-23 Dec 2012 in which 80 students from all faculties participated. The journey started from Swargate by ST bus and two jeeps. It took two hours to reach Gunjwani village at the foot hills of Rajgad fort. Rajgad is 86 km from Pune city and 1400 m high from mean sea level. Rajgad was the most important fort in the Shivaji reign. After getting refreshed, we began climbing the fort. The trek was headed by Dr. Sanjay Patil along with two staff members, Prof. Namdeo Doke and Prof. Kumod Sapkal with one attendant Mr. Vijay Nivangune. We reached afternoon on Padmavati Machi through Chor Darwaja on the fort. After half an hour rest, we moved towards Sanjeevani Machi which is one kilometer long. The scenario from Sanjivani Machi was beautiful and amazing. Some trekkers follow the route from Sanjivani Machi

to Torna fort which is 6 hours far. In the evening, students prepared their own food on open 'chulha'. They enjoyed their cooking a lot.

The next day morning, we headed towards fortress i.e. 'Bale Killa' which is the most difficult to climb. This is the place where Chhatrapati Shivaji Maharaj lived with his family and courtiers. From Bale killa we moved towards Suvela Machi which is a kilometer long. At the end of Suvela Machi there is a big natural hole called 'Nadhe'. We returned from Suvela Machi to Padmavati Machi and had breakfast, after which we cleaned the drinking water lake and removed all plastics and bottles. Students also collected the garbage of plastics scattered over the Padmavati Machi and dumped in a proper place.

Later we came down the fort and gathered at Gunjavani village returned Pune by bus and jeeps. It was an unforgettable trek as students enjoyed and learned the importance of historical heritage and environmental awareness.

Dr. Sanjay Patil
In-charge,
Trekking Club

राष्ट्रीय सेवा योजना

वार्षिक अहवाल

शैक्षणिक वर्ष २०१२-१३ मध्ये राष्ट्रीय योजनेतर्फे विविध कार्यक्रम राबविण्यात आले व या मुलाखतीद्वारे एकूण १०० विद्यार्थी स्वयंसेवक म्हणून निवडण्यात आले.

- राष्ट्रीय सेवा योजना, पुणे विद्यापीठ यांनी आयोजित

केलेल्या कन्यारत्न अभियान रॅलीत महाविद्यालयाच्या ३५ विद्यार्थ्यांनी भाग घेतला. हा कार्यक्रम २५ ऑगस्ट २०१२ रोजी पार पडला.

- दि. २ सप्टेंबर २०१२ रोजी राष्ट्रीय सेवा योजना, पुणे विद्यापीठ यांनी आयोजित केलेल्या

जनावरांसाठी चारा व पशुखाद्य गोळा करण्यासाठी मार्केटयार्ड येथील कार्यक्रमात कार्यक्रम अधिकारी, सहकार्यक्रम अधिकारी व विद्यार्थी सहभागी झाले होते.

- महाविद्यालयातील राष्ट्रीय सेवा योजनेचा उद्घाटन समारंभ प्राचार्य डॉ. संजय खरात यांच्या हस्ते दि. ६ सप्टेंबर २०१२ रोजी झाला.
- दि. ७ सप्टेंबर २०१२ रोजी लोकायत या संस्थेतर्फे विविध सामाजिक विषयांवर पोस्टर व पुस्तक प्रदर्शनाचे आयोजन करण्यात आले होते.
- वसुंधरा अभियान, बाणेर पुणे या स्वयंसेवी संघटनेतर्फे आयोजित सलग समतल चर (CCT) प्रशिक्षण शिबिरात एकूण ४० विद्यार्थ्यांनी सहभाग नोंदवला. हा कार्यक्रम बाणेर टेकडीवर राबविण्यात आला व तेथेच वृक्षारोपणही करण्यात आले.
- गणेशोत्सव काळात सुरक्षा पुरवण्यासाठी व पोलिसांवरचा ताण कमी करण्यासाठी राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या स्वयंसेवकांची पोलीस मित्र म्हणून मदत घेण्यात आली. पुणे शहर पोलीस यांच्यामार्फत राबविल्या गेलेल्या पोलीस मित्र प्रशिक्षण कार्यक्रमात ५० पेक्षा जास्त मुलामुलींनी भाग घेतला व त्यानंतर प्रत्यक्ष फील्डवर जाऊन काम केले.
- दि. ११ सप्टेंबर २०१२ रोजी भव्य रक्तदान शिबिराचे आयोजन करण्यात आले. यात ९२ विद्यार्थ्यांनी रक्तदान केले.
- दि. १५ सप्टेंबर २०१२ रोजी GM Food and its Environmental Impact या विषयावर विश्वजित कदम व हृषीकेश यांचे व्याख्यान आयोजित करण्यात आले होते. याच विषयावर आधारित एक चित्रफीतही दाखविण्यात आली.
- स्त्री-भ्रूणहत्या या सध्याच्या ज्वलंत समस्येवर लोकायतत्व ग्रुपने महाविद्यालयात पथनाट्य सादर

केले व पथनाट्याच्या माध्यमातून विद्यार्थ्यांमध्ये जागृती व जाणीव निर्माण करण्याचा प्रयत्न केला गेला.

- दि. २ ऑक्टोबर २०१२ या दिवशी गांधीजयंती निमित्त प्राचार्य मा. डॉ. संजय खरात यांनी आपले विचार मांडले. काही विद्यार्थ्यांनीही आपले मनोगत व्यक्त केले. याच दिवशी राष्ट्रीय सेवा योजना, पुणे विद्यापीठ यांनी आयोजित केलेल्या बक्षीस वितरण कार्यक्रमात काही विद्यार्थी सहभागी झाले.
- राष्ट्रीय सेवा योजना व भारतीय ग्रुप यांनी संयुक्तपणे 'व्यक्तिमत्त्व विकास' या विषयावर स्वामी आर्यानंद, रामकृष्ण मठ पुणे यांचे व्याख्यान दि. ८ ऑक्टोबर २०१२ रोजी आयोजित करण्यात आले. या प्रसंगी रामकृष्ण मठातर्फे पुस्तक प्रदर्शनही आयोजित केले गेले.
- दि. १७ ऑक्टोबर २०१२ ते दि. २५ ऑक्टोबर २०१२ पर्यंत नवरात्र उत्सवाच्या काळात 'निर्माल्य संकलन' हा सेंट्रिय खतनिर्मिती उपक्रम राबविण्यात आला. अंदाजे २००० कि. ग्रॅ. निर्माल्य टेकडीवर वाहून नेले व तेथे खाद्य तयार केलेल्या खड्ड्यात टाकले. त्यावर ई. एम. द्रव्य फवारण्यात आले. हा कार्यक्रम चतुःशुंगी मंदिर परिसरात घेण्यात आला.
- दि. ३० जानेवारी २०१२ रोजी कंडुमर गायडन्स सोसायटी ऑफ इंडिया यांच्याकडून 'फायनान्सियल अवेरनेस' या विषयावर श्री. उमेश सोमण, श्री. दिनेश भांडारे व श्री द्रुपद गायकवाड यांनी विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले. या कार्यक्रमास अंदाजे १५० पेक्षा जास्त विद्यार्थी उपस्थित होते.
- व्ही. एस. के फाऊंडेशन राष्ट्रीय सेवा योजना, पुणे विद्यापीठ व पुणे शहर पोलीस यांनी संयुक्तपणे 'चेंजमेकर्स स्वसंरक्षण अभियान' हा फक्त मुलींसाठी आयोजित केलेल्या प्रशिक्षण कार्यक्रमात

महाविद्यालयातील मुलींनी भाग घेतला. शिवाजीनगर पोलीस मैदानावर दि. ११ फेब्रुवारी २०१३ रोजी हा कार्यक्रम घेतला. कराटेच्या विविध पद्धती वापरून स्वसंरक्षण कसे करावे याचे धडे या कार्यक्रमात देण्यात आले.

विशेष हिवाळी शिबिर

राष्ट्रीय सेवा योजनेचे विशेष हिवाळी शिबिर या वर्षी गराडे या गावात (ता. पुरंदर, जि. पुणे) आयोजित केले गेले. रयत शिक्षण संस्थेचे शंकरराव ढोणे माध्यमिक विद्यालय व जिल्हा परिषद प्राथमिक शाळा हे शिबिरस्थळ होते.

कार्यक्रमाचे विवरण थोडक्यात खालीलप्रमाणे

- दि. २४/१२/१२ (सोमवार)

राष्ट्रीय सेवा योजना, विशेष हिवाळी शिबिराचे उद्घाटन मा. श्री. अन्वर राजन (लेखक व सामाजिक कार्यकर्ते) यांच्या हस्ते संपन्न झाले. या प्रसंगी महाविद्यालयाचे प्राचार्य मा. डॉ. संजय खरात, संस्थेचे उपकार्यवाह प्रा. प्रकाश दीक्षित, जि.प. सदस्य संदीप दादा जगदाळे, मुख्याध्यापक मा. श्री. राजेंद्र शहाणे व इतर ग्रामस्थ मंडळी उपस्थित होती.

- दि. २५/१२/१२ (मंगळवार)

सकाळी रस्तादुरुस्तीसाठी श्रमदान करण्यात आले. दुपारच्या सत्रात श्री. विनायक निम्हण यांचे सलग समतल चर आणि जलसंवर्धन या विषयावर व्याख्यान झाले. त्यानंतर डॉ. सतीश पाटील यांचे सेंद्रिय शेती या विषयावर व्याख्यान झाले.

- दि. २६/१२/१२ (बुधवार)

सकाळच्या श्रमदानाच्या सत्रात कऱ्हा नदीवर बंधारा बांधण्याचे काम हाती घेण्यात आले. दुपारच्या सत्रात प्रसिद्ध साहित्यिक व विचारवंत श्री. निरंजन घाटे यांचे 'जलसंवर्धन व जलसाक्षरता' या विषयावर व्याख्यान झाले. त्यांनी आपल्या व्याख्यानात जलसंवर्धनाची गरज व जलसाक्षरतेचे महत्त्व पटवून सांगितले. या व्याख्यानांतर

'पाणलोट क्षेत्र विकास' या विषयावर श्री. राजेश जाधव यांचे अत्यंत अभ्यासपूर्ण व्याख्यान झाले.

रात्री विद्यार्थ्यांचे विविध सांस्कृतिक कार्यक्रम घेण्यात आले. दि. २७/१२/१२ (गुरूवार)

सकाळच्या सत्रात माध्यमिक विद्यालय व प्राथमिक शाळेचा परिसर स्वच्छ करण्यात आला.

दुपारी लायन्स क्लब ऑफ पुणे स्टेटस् यांच्या सहकार्याने नेत्र तपासणी शिबिर घेण्यात आले. १२३ ग्रामस्थांनी या शिबिराचा लाभ घेतला व ५० पेक्षा जास्त विद्यार्थ्यांनी आपली नेत्र-तपासणी करून घेतली. गरजूंना नाममात्र फी घेऊन चष्मे वाटप करण्यात आले. त्यानंतर कृषी बँकिंग महाविद्यालय, भारतीय रिझर्व बँकेचे अधिकारी मा. श्री. नितीन देसाई (अॅसिस्टंट जनरल मॅनेजर) व मा. श्री. पुन्नोत (जनरल मॅनेजर) यांनी ग्रामस्थांना बँकिंग कार्यप्रणालीविषयी माहिती दिली. बँकांत येणाऱ्या अडचणी याविषयी ग्रामस्थांनी विचारलेल्या प्रश्नांना उत्तरे दिली. शाळेतील मुलांसाठी सुद्धा कार्यक्रम घेतला व त्यांना बँकिंगविषयी माहिती देणारे कॉमिक्स स्वरूपातील पुस्तके मोफत वाटली.

रात्रीच्या सांस्कृतिक कार्यक्रमात विद्यार्थ्यांनी विविध विषयांवर आपली पथनाट्ये सादर केली.

- दि. २९/१२/१२ (शनिवार)

सकाळच्या सत्रात शाळेच्या परिसरात श्रमदानाचा कार्यक्रम राबविण्यात आला.

दुपारी सर्पमित्र राजकुमार पवार यांचे सर्पाविषयी समज, गैरसमज या विषयावर व्याख्यान झाले. तसेच त्यांनी विविध जातीचे साप प्रत्यक्ष दाखविले. विद्यार्थ्यांनी स्वतः काही साप हाताळले.

रात्री लोकायत या संस्थेतर्फे गीतगायनाचा कार्यक्रम सादर करण्यात आला. भाष्य करणारी, प्रेरणा देणारी विद्रोही गीते व समाजाच्या वेदना मांडणारी काही गीते सादर करण्यात आली. त्यानंतर गावचे सरपंच मा. श्री. मच्छिंद्र दीक्षित व त्यांच्या सहकाऱ्यांनी भजनाचा बहारदार

कार्यक्रम सादर केला. या दोन्ही कार्यक्रमांनी सर्वांना मंत्रमुग्ध केले.

दि. ३०/१२/२०१२ रोजी या शिबिराचा समारोप करण्यात आला. त्यावेळी गावचे सरपंच मा.श्री. मच्छिंद्र दीक्षित व माजी सरपंच लक्ष्मण अण्णा पांदरे हे उपस्थित

होते. या समारोपप्रसंगी विद्यार्थ्यांनी आपले अनुभव कथन केले.

प्रा. मोतीलाल मोरे

कार्यक्रम अधिकारी

प्रा. महेंद्र वाघमारे

सह-कार्यक्रम अधिकारी

Colours of India

A panoramic display of 'cultural extravaganza' "Colours of India" was organised by the college in association in the NSS, University of Pune on 14 Jan. 2013 as a part of youth week celebrations. Forty seven students from the North -cast ern as well as other states of India participated in a colourful presentation of dance and music weaving together the theme of unity in diversity. An initiative taken by the Principal Dr. S.S. Kharat to spread the message of brother hood and promote a sense of security among students hailing from states outside Maharashtra and Countries like Nepal, Iran,

Nigeria, Bangladesh, etc. The event was a succes among all students who participated and attended enthusiastically. Mr. Zurmure, Deputy Commissioner, Pune Municipal Corporation was the Chief Guest of the event that was atteded by authorities of the Pune University and P.E. Society. The colourful display was choreographed by Sangita Mahashabde, from the Dept. of English along with Ashutosh, Sangita Sahitya (T.Y.B.Com). It was compered in English & Marathi by Shraddha Sawant (T.Y.B.A.) and Soumitra Angel (F.Y. B.Com.)

Shampa Chakrabarti

Co-ordinator

Report of Cost Fest - 2012

INTRODUCTION

Various competitions and activities were conducted for S.Y.B.com and T.Y.B.Com students' opted special paper as "Cost and Works Accounting."The unique feature of the program is that it was a program by the students and for the students.

OBJECTIVE

The main objective behind conducting Cost Fest'2012 was to bridge the gap between Industry and Academia.

PROGRAMME DETAILS

24th, December, 2012

The Cost Fest'2012 commenced from 24th December, 2012. It was inaugurated by CMA Sukhada Kakade. In her speech she guided on the "Importance of Value".

She explained how the cost is important in our day to day life. She mentioned three major aspects that every Cost Accountant must remember are value of the product, surplus and Value. CMA Sukhada Kakade inaugurated a

Wall Magazine on Cost and Works Accounting.

On the Same day Exhibition cum Sale was organised. Products were made by the students. Objective behind it was that the students should understand how to prepare a Cost Sheet. CMA Sukhada Kakade, judged the stalls. There were 13 stalls containing handicrafts, eatables, paintings, etc.

26th December, 2012

On the Second day Quiz Competition was conducted. In all there were four rounds. Three rounds were based on Cost and Works Accounting and one round was based on O.K. and current affairs. Six teams consisting of three members each participated in competition.

On the Second day **Paper Presentations and Poster competition** were organized. Students presented papers on the following topics

1. Role of Cost and Works Accounting In Business
2. New Trends in CWA
3. Cost Audit Record Rules, 2011

Fifteen posters were prepared by the students

Prof.Parag Shah and Prof. Geeta Brahme gave their judgment about the papers and posters. They also interacted with the students and shared their experiences.

27th December, 2012

On the third day there was a Guest

Lecture by Prof. Shubhada Tamhankar from Symbiosis College. In that she conducted a Management Game. The game helped the students to understand all theoretical concepts in practical way. Students understood the principle of cost cutting. It was a wonderful experience.

28th December, 2012

The Valedictory Session was conducted on this day. The chief guest for the session was Mr. Barnard Textus from Voith Industrial service, Pune. He interacted with the students by sharing his practical experiences. He guided the students about moral values. The Principal, Dr. Sanjay Kharat addressed the students and appreciated the events. At the same session, Prize winners of the various competitions were awarded.

5th January, 2013

An Industrial visit to Someshwar Sugar Factory, Someshwarnagar, Baramati was arranged. 29 students got the opportunity to visit the manufacturing plant and actually see the process of production. They had interaction with all heads of the respective Plants and Departments.

Prof. Prerana Sum
Prof. Manisha Bele
Prof. Sangita Mahashabde

'विविधा' या उपक्रमाच्या अंतर्गत आयोजित केलेल्या 'अमर बन्सी' या कार्यक्रमात सादरीकरण करताना श्री. अमर ओक (मॉडर्नाईट)

विविधा-प्रदर्शन व विक्री या कार्यक्रमाच्या उद्घाटनप्रसंगी श्री. गिरीश कुलकर्णी, साई ताम्हणकर व उमेश कुलकर्णी

